Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	samlede og med oplysende Anmærkninger ledsagede af Frederik Barfod.
Titel | Title:	Fædrelandshistoriske Digte
Udgavebetegnelse | Edition Statement:	2. meget forøgede udgave.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København : i Kommissjon hos den Gyldendalske Boghandel, 1850
Fysiske størrelse | Physical extent:	XV, 432 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

53,-113

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 53 8°

1 1 53 0 8 00729 5

+ EX

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

„Det siger Beda, den ærlige Mand:
det er velgjort af hvem, der kan,
at skrive Forældres Gjerninger alle;
ere de onde, man maa dem fly,
ere de gode, dem göre paa ny,
og dem ingenlunde frafalde!“

Rimkrønnjken.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Poetisk Læsebog.

Samlet og udgivet

af

Frederik Barfod.

Tredie, omarbejdede og forøgede Udgave.

Andet Bind,

indeholdende fædrelandshistoriske Digte med oplysende Anmærkninger.

København 1850.

Paa Udgiverens Forlag.

I Kommissjon hos den Gyldendalske Boghandel.

Thieles Bogtrykkeri.

Fædrelandshistoriske Digte,

samlede

og med oplysende Anmærkninger ledsagede

af

Frederik Barfod.

Anden meget forøgede Udgave.

København 1850.

Paa Udgiverens Forlag.

I Kommissjon hos den Gyldendalske Boghandel.

Thieles Bogtrykkeri.

"Det Storværk, I holdt for en Drøm, vil ske."

Ingemann.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Heltene

fra Bov, Slesvig og Sundeved,
fra Kolding, Gudsø og Frederits,

dem, som faldt, og dem, som staa,

men som alle byggede fort
i Fortidens Aand

paa det fribaarne Fædrelands heltelige Historie,

helliger jeg denne Sangbog

om Fædrelandets Skæbner og Folkets Bedrifter,

med Stolthed som Broder,
med Beundring som Tilskuer.

Kbhvn, d. 30. Jan. 1850.

Frederik Barfod,
Rigsdagsmand for Møen,
Nyord og Bogø.

Jeg veed en gammel Saga:
För Folke vilde vige,
tilbunds han vilde tömme
et Bæger af sit Blod. —

Jeg veed en yngre Saga:
För Folket nu vil vige
et Haarsbred kun fra Leddet,
som hegned om dets Odel,
skal Marken have drukket
dets sidste Draabe Blod. —

Jeg veed en gammel Saga:
Da Dannevirke rejstes,
tog Skaanningen til Spaden,
saa godt som Sællandsfaren,
saa godt som Sønderjyden; —
og rejst blev Dannevirke!

Jeg veed en yngre Saga:
Med Hegermann, med Holm og
den prude Morgenstjerne,
med Krieger og med Marstrand
har Løvenskjold og Rye,
har Erik Leijonhufvud
og Aksel Lagerbjelke
og Cederström og Beppo
paa Marken blandet Blodet
og Asken under Mulde.

Jeg spaar, at herlig spirer
en Høst af slig en Udsæd.

Jeg spaar, at Dannevirke
skal end engang sig rejse,
og at, naar Led er lukket,
skal Syn der gaa for Sagn, og
det ventede fuldkommes:

Af Heltesæden vokser
et stærkt, trefoldigt Norden.

Den 30te Januar 1850.

FORORD.

Tvende Oplag af min „Poetisk Læsebog," tilsammen paa 3000 Eksemplarer, ere forlængst afsatte, og dertil et særskilt Aftryk af 2den Udgaves „Fædrelandshistoriske Digte" paa 1000 Eksemplarer. En bedre Tilskyndelse til at foranstalte et tredie Oplag kunde jeg ikke ønske mig. Og dog havde det sine store Vanskeligheder at faa dette ud. Da jeg for halvandet Aar siden modtog Opfordring desangaaende fra flere Skolebestyrere, og Opfordringerne for tre Fjerdingaar siden bleve stedse flere og mere indtrængende, gjorde Krigsforholdene mig det umuligt at finde en Forlægger; og jeg maatte derfor være sjæleglad, da jeg ved Hr. Hegels („Gyldendalske Boglades") Liberalitet endelig saae mig i Stand til selv som Forlægger at besörge et nyt Oplag paa 2000 Eksemplarer. Det er dette, som nu begynder at se Lyset. Forskjellige Omstændigheder have imidlertid medført, at jeg först maa lade 2det Bd. (de fædrelandshistoriske Digte) udgaa; dernæst vil 1ste Bd. udkomme (de blandede lyriske Digte); og endelig, vil Gud, som 3die Bd. Forfatternes korte Levnetsbeskrivelser med enkelte litterære Oplysninger osv.

Næsten ethvert Digt i denne Samling har jeg paa ny jævnført med Originalen og dennes senere Bearbejdelser af selve Forfatterne, og derved fundet mig opfordret til at foretage en Del Rettelser i forrige Udgave.

Ogsaa har jeg i nærværende Udgaves Anmærkninger fundet mig opfordret til, allevegne at omskrive gammel Stil til ny Stil. Jeg veed vel, at jeg er den eneste Historiker, som konsekvent gör dette, men jeg kan ikke finde det modsatte rigtigt.

1ste Udgave indeholdt 46 fædrelandshistoriske Digte; 2den Udgave indeholdt 90 eller (naar man medtager dem, som fandtes indflættede i Anmærkningerne) henved 100; denne 3die Udgave indeholder 137 (eller

i Grunden 140). Det er heraf klart, hvor meget denne Afdeling af min Læsebog i ethvert nyt Oplag er udvidet. Imidlertid ere enkelte Digte udskudte, som ikke forekom mig at kunne forsvare sin Plads, og flere havde jeg udskudt, hvis ikke kyndige Skolemænd havde anmodet mig om det modsatte. Ogsaa havde jeg lagt endnu flere til, hvis Hensyn til Prisen ikke havde forbudt mig det; men denne, som allerede fra 64 Skilling er steget til 96, turde jeg ikke yderligere forhöje.

De to förste Udgaver af min Læsebog havde kun at kæmpe med *Fr. Fabricius's* „Samling af fædrelandshistoriske Digte." Nærværende Udgave har desuden en ny og dygtig Medbejler i *C. Brandts* „Rim og Sange." Jeg maa imidlertid tilstaa, at, ligesom jeg med Glæde hilste ogsaa sidstnævnte Bog, saaledes er jeg fuldelig overbevist om, at disse Medbejlere ere saa langt fra at ville fortrænge eller fortrædige hinanden, at den ene meget snarere vil tjene til at aabne den anden en venlig og velvillig Indgang. De ligne hinanden nok, til at de nødvendig maa arbejde i samme Grundtankes Tjeneste: arbejde til at vække og styrke Kærligheden til Fædrene og Fædrenes Land og Folk; de ere dog derhos hinanden saa ulige, at den, der har den ene kær, paa ingen Maade vil finde den anden overflødig. Ja, jeg antager endog, at ingen af dem havde Grund til at frygte for en tredie eller fjerde lige saa selvstændig Medbejler, hvilken jo desuden paa en Maade kan siges allerede at være optraadt i *P. O. Boisens* „Viser af og for Danske Folk," en vakker lille Godtkøbssamling, hvoraf der i et Par Maaneder skal være solgt 2000 Eksemplarer. Det er ikke om Ollet alene, at det gamle Ordsprog gælder, at „mere vil altid mere."

„Mere vil altid mere;" — ogsaa jeg vil mere. Undes mig Liv og Kraft, og ville mine Landsmænd understøtte mig, er det næmlig min Hensigt, saa snart jeg er hel færdig med nærværende Udgave af min Læsebog, at fuldføre det Arbejde, med hvilket jeg allerede i en halv Menneskealder har har været beskæftiget: Udgivelsen af en *Fædrelandsk* (Nordisk) *Sangkrønnike*, som skulde indeholde alt, hvad godt og smukt der i *sangbart* Digt er overantvordet os om Fædrenes Bedrifter, og overantvordet os saaledes, at det er skikket til at gaa fra Bogen over i Munden; det hele sammenbundet ved en kort historisk Traad. Jeg skal nærmere i sin Tid udtale mig om denne Plan, men kundgör den kun nu, *dels* for om andre skriftlig eller mundtlig maatte meddele mig sine

Tanker om den, *dels* for om denne Udtalelse enten kunde vække nogen af vore Digtere paa begge Sider af Sund og Køl til at besynge en hidtil ikke besungen Person eller Begivenhed, eller formaa dem til at tilstille mig, hvad der alt maatte være sunget af dem, men endnu dog ikke er blevet Almenhedens Ejendom, fordi det enten henligger i Pulten, eller blot er offentliggjort igjennem et eller andet Dagblad eller Flyveblad, maaske endog kun „særskilt trykt.“

Jeg skal slutte disse Forord med at prise min egen Lykke, *at* jeg for tolv Aar siden havde Mod til at begynde 2den Udgave af mine „Fædrelandshistoriske Digte“ med Ohlenschlægers: *„Tidens Perspektiv“* som Forspil, fordi jeg var overbevist om, at, ihvor mange der end vare fristede til med Ynglingen at udbryde om den Tid, han stod i:

„Hvilken Rede! hvilket Skjul!
kærneløs, ormstukken, hul!“

saa laa de dybe Kræfter dog kun skjulte under det rolige, det slappe Ydre, beredte paa at fremtræde til Daad ved Holger Danskes første Morgenhilsen. Men höjere maa jeg dog prise min Lykke, *at* der til denne 3die Udgave slet ikke kunde være Tale om at benytte hint Indledningsdigt; thi Kræfterne have allerede mægtig rørt sig, en ny Dag af Bedrift er oprundet over Norden, og nu.... „staar i Stjærnekransen vi.“ Ej heller skal Haabet synke, eller Tiderne arges, eller Nordens Stjærne fordunkles, saa længe der endnu er et eneste Bryst, fra hvilket der med Tak og Tillid til Gud tör synges, at

„For Danmarks Ære vi end er nok at slaa!“

København, d. 20. Febr. 1850.

Frederik Barfod.

Der lød fra gamle Dage
et Kvad i Dannevang
om Lykke uden Mage:
det kaldtes Grottesang;
og det skal atter lyde
fra Sællandsfar til Jyde,
for „gjemt er ikke glemt."

Thi vaagner Kæmperaanden
i Folkehjærtets Favn,
da raades Bod paa Vaanden,
da svinder alle Savn;
Da **Grotte,** skönt begravet,
staar op som Sol af Havet,
og maler Guld som för.

Grundtvig.

Indholdsliste.

		Side
1.	Thor og Trudvang *(Øhlenschlæger,* „Nordens Guder;“ Brudstykke)	1
2.	Folkvang, Frejas Sal *(Øhlenschlæger,* „Nordens Guder;“ Brudstykke)	2
3.	Thor og Loke køre sammen *(Øhlenschlæger,* „Nordens Guder;“ Brudstykke)	4
4.	Om Vanerne *(Øhlenschlæger,* „Nordens Guder;“ Brudstykke)	6
5.	Tyr og Fenrisulven *(Øhlenschlæger,* „Nordens Guder;“ Brudstykke)	7
6.	Alferne stifte Forlig mellem Loke og Aserne *(Øhlenschlæger,* „Nordens Guder;“ Brudstykke)	9
7.	Ejnheriarne *(Øhlenschlæger,* „Nordens Guder;“ Brudstykke)	12
8.	Den døende Jarl *(Schaldemose,* „Digtninger“)	13
9.	Den døende Kæmpe *(Øhlenschlæger,* „Hagbart og Signe“)	15
10.	Danmark faar Navn (*Grundtvig,* „Prøver af den gl. danske Rimkrønnike i en ny Skikkelse“)	16
11.	Nornedommen over Danmark *(Grundtvig,* „Danskeren“)	16
12.	Skjold hyldes *(Grundtvig,* „Prøver af den gl. danske Rimkrønnike i en ny Skikkelse“)	21
13.	Kong Frode og Gubben *(Staffeldt,* „Samlede Digte“)	22
14.	Folke *(Grundtvig,* „Hejmdal“)	24
15.	Uffe hin spage *(Grundtvig,* „Hejmdal“)	26
16.	Frode paa Vifils Ø *(Øhlenschlæger,* „Helge“)	28
17.	Da Hjalte kom til Lejre *(Øhlenschlæger,* „Rolf Krage“)	32
18.	Visen om Vigge *(B. Boye,* „Gorm den gamle;“ læmpet ved Barfod)	34
19.	Smedden paa Helgoland *(Schaldemose,* „Holst's Nyaarsgave fra danske Digtere“ III)	36
20.	Harald Hildetan *(Øhlenschlæger,* „Samlede Digte“)	37
21.	Stærkodders Svanesang *(Øhlenschlæger,* „Samlede Digte“)	45
22.	Regners Sang i Ormegaarden (efter *Kæmpeviserne* og Grundtvig ved Barfod)	47

		Side
23.	Holger Danske (*Ingemann*, „Holger Danske“)	51
24.	Ansgar og Odbert (*Grundtvig*, „Hejmdal“)	51
25.	Jæmtelands Befolkning (*P. M. Møller*, „Samlede Skrifter“)	55
26.	Tyre Dannebods Vise (*L. O. Kok*, „P. Syvs Kæmpeviser;“ læmpet ved Barfod)	61
27.	Hakon Adelstens Vise (*Thaarup*, „Efterladte poetiske Skrifter“)	64
28.	Half Sten (*Schaldemose*, „Nyaarsgave fra danske Digtere“ IV)	65
29.	Knud den store (*Øhlenschlæger*, „Samlede Digte“)	67
30.	Tymme Sællandsfar (efter *Brammer*, „Københavns Skilderi for 1820,“ ved Brandt; noget ændret af Barfod)	70
31.	Sigurd Syr og hans Sönner (*Barfod*, „105 Dagbogsblade“)	72
32.	En Vise om Hellig Olaf (*Welhaven*, „Nyere Digte“)	74
33.	Kong Olaf og hans Staller (*Hauch*, „Lyriske Digte“)	77
34.	Slaget paa Stiklestad (*Grundtvig* efter Sighvat Skjald, „Snorres Norges Krønnike“)	81
35.	Sven Æstridsen og Biskop Vilhelm (*Grundtvig*, „Roskilde Rim;“ noget forkortet)	83
36.	Kong Knud i Odense (*Hauch*, „Lyriske Digte“)	89
37.	Oluf Hunger (*„Rimkrønniken;“* læmpet)	94
38.	De tvende Kirketaarne (*Øhlenschlæger*, „Samlede Digte“)	96
39.	Knud Lavard (*Grundtvig*, „Kvædlinger“)	101
40.	Anders-Skov (*Øhlenschlæger*, „Samlede Digte“)	103
41.	Den nordiske Pillegrim (*Øhlenshlæger*, „Samlede Digte“)	107
42.	Søridder Vetteman (*Ingemann*, „Valdemar den store og hans Mænd;“ Brudstykke)	109
43.	Absalon (*Ingemann*, „Samlede Skrifter“)	112
44.	Dronning Dagmars Død (*„Kæmpevise;“* forkortet og ændret)	113
45.	Dannebrog (efter *Barfod*, „105 Dagbogsblade,“ ved Brandt)	117
46.	Sakse (*Grundtvig*, foran Overs. af Sakses 3die Bd.; forkortet)	117
47.	Snorre (*Blicher*, „Bavtastene“)	119
48.	Niels Ebbesen (*Grundtvig*, „særskilt trykt“)	120
49.	Niels Ebbesens Vise (*„Kæmpevise;“* forkortet og ændret)	123
50.	Ridderen ved Kulsvierhytten (*Øhlenschlæger*, „Samlede Digte“)	130
51.	Valdemar Atterdag (*„Rimkrønniken;“* forkortet og ændret)	132
52.	Ridder Kalv (*Winther*, „Digte, gamle og ny“)	133
53.	Dronning Margretes Vise (*„Kæmpevise;“* forkortet og ændret)	137
54.	Dronning Margretes Bön (*Øhlenschlæger*, „Dronning Margrete“)	141
55.	De jyske Bønders Nederlag (*„Kæmpevise;“* forkortet og ændret)	142
56.	Iver Akselsen (*Birch*, „Digte, 1ste H.“)	144
57.	Morten Borup (*Blicher*, „Bavtastene“)	148
58.	Kristian den andens Vise (*„Kæmpevise;“* forkortet og ændret)	153
59.	Gustav Vasa (*P. L. Møller*, „Barfods Poetisk Læsebog“)	156

		Side
60.	Kristen Pedersen *(Grundtvig,* Brandts „Rim og Sange;“ forkortet)	160
61.	Hans Tavsen *(Ingemann,* „Dansk Folkekalender“ for 1843)	162
62.	Københavns Universitet *(P. M. Møller,* „Samlede Skrifter“)	166
63.	Daniel Ranzau *(Øhlenschlæger,* „Samlede Digte“)	168
64.	Magnus Hejnesen *(Barfod,* „105 Dagbogsblade“)	169
65.	Uranienborg *(Heiberg,* „Samlede Digte“)	171
66.	Kristian Barnekov *(Ingemann,* „Dansk Folkekalender“ for 1841)	174
67.	Hr. Zinklars Vise *(Storm,* „Samlede Digte“)	177
68.	Regensens Stiftelse *(Zahle,* „Samlede Digte“)	179
69.	Gustav Adolf *(Hauch,* „Lyriske Digte“)	181
70.	Slaget paa Kolberghede *(Blicher,* „Samlede Digte“)	186
71.	Mester Ole Vind *(Grundtvig,* „Roskilde Rim“)	188
72.	Københavns Belejring *(Grundtvig,* „Saga“)	191
73.	Griffenfeld *(Blicher,* „Samlede Digte“)	192
74.	Kort Adeler *(Ingemann,* „Julegave for 1816“)	194
75.	Niels og Jens *(Blicher,* „Samlede Digte“)	195
76.	Eleonore Kristine Ulfeld *(Wilster,* „Digtninger“)	197
77.	Peder Syv *(Grundtvig,* Brandts „Rim og Sange“)	199
78.	Tomas Kingo *(Grundtvig,* „Danskeren“)	200
79.	Helsingborg og Svarteraa *(Blicher,* „Svithiod“)	202
80.	Iver Hvidtfeld *(Rahbek,* „Samlede Digte“)	204
81.	Hr. Sehesteds Vise *(Sorterup,* „Heltesange“)	206
82.	Anna Kolbjörnsen *(Øhlenschlæger,* „Norgesrejsen“)	209
83.	Tordenskjold *(Ingemann,* „Samlede Skrifter“)	211
84.	Jörgen Sorterup *(Grundtvig,* „Idunna“)	212
85.	Ludvig Holberg *(Wilster,* „Digtninger“)	214
86.	Hans Egede *(Ingemann,* „Blichers Bavtastene“)	216
87.	Kristen Skjelderup *(Blicher,* „Samlede Digte“)	218
88.	Frederik den femte *(Evald,* „Samtlige Skrifter“)	220
89.	Johannes Evald *(Øhlenschlæger,* „Samlede Digte“)	221
90.	Vise om Hr. Henrik *(Sneedorff,* „Efterladte Digte“)	222
91.	Bernstorff *(Blicher,* „Samlede Digte“)	225
92.	Vise om Karl Jessen *(Schmidt,* „Samlede Digte“)	226
93.	Den anden April *(Øhlenschlæger,* „Samlede Digte“)	227
94.	Vahl *(Øhlenschlæger,* „Samlede Digte“)	229
95.	Den engelske Kaptejn *(Bagger,* „Smaadigte“)	230
96.	Matrosen *(Winther,* „Digte, gamle og ny“)	233
97.	Kristian den syvende *(Grundtvig,* „Prøver af den danske Rimkrønnike;“ forkortet)	235
98.	Willemoes *(Grundtvig,* „Kvædlinger“)	239
99.	Föniks *(Øhlenschlæger,* „Samlede Digte“)	243

		Side
100.	Nordens Enhed *(Barfod,* „105 Dagbogsblade“)	245
101.	Den fjerde November *(Welhaven,* „Digte“)	246
102.	Pfingsten *(Blicher,* „Samlede Digte“)	248
103.	Kristendommens Tusindaarsfest *(Grundtvig,* „Danske Höjtidssalmer til Tusindaarsfesten“)	250
104.	Rasmus Kristian Rask *(Grundtvig,* „Københavnsposten“ for 1832)	252
105.	De danske Stænder *(Holst,* „Københavnsposten for 1838) .	254
106.	Frederik den sjette (1. *Holst,* særskilt trykt; 2. *Ingemann,* „Rasks Morskabslæsning for den danske Almue“) . . .	254
107.	Wedel-Jarlsberg *(Welhaven,* „Nyere Digte“)	256
108.	Ludvig Mariboe *(Wergeland,* „Lyriske Digte“)	258
109.	Kristoffer Ernst Frederik Weyse *(Ploug,* „Viser og Vers“) .	259
110.	Slesvig *(Ploug,* „Viser og Vers“)	260
111.	Hilsen fra København til Upsala *(Ploug,* „Viser og Vers“)	262
112.	Bærtel Thorvaldsen (anonym Forf., „Berlingske Tidende“ for 1844)	262
113.	Henrik Steffens *(Grundtvig,* „Berl. Tid.“ for 1845) . . .	264
114.	Ved Kristian den aattendes Kiste *(Smith,* „Dansk Folkeblad“ for 1848)	266
115.	Hilsen til Kong Frederik den syvende *(Worm,* „Fædrelandet“ for 1848)	273
116.	Den tapre Landsoldat *(Faber,* særskilt trykt)	275
117.	Slaget ved Slesvig *(Ploug,* „Fædrelandet“ for 1848) . . .	277
118.	Leopold Løvenskjold (1. *Barfod,* „Under Dannebrog; 2. *Munch,* „Fædrelandet“ for 1848)	278
119.	Slaget ved Frederits (1. *Barfod,* „Berl. Tid.“ for 1849; 2. *Bødtcher,* „Berl. Tid.“ for 1849)	281
120.	Kong Frederik den syvendes Vise *(Barfod,* „Almuevennen“ for 1849)	284
121.	Holger Danskes Hilsen *(Ingemann,* „Holger Danske“) . .	286

122.	Konungavalet *(Tegnér,* „Frithiofs saga“)	287
123.	Konung Sverker *(„Kæmpevise;“* sammenarbejdet efter forkjellige Opskrifter ved Barfod)	289
124.	Engelbrektsvisan (Biskop *Tomas,* „Afzelius: Svenska Folkets Sagohäfder;“ forkortet)	292
125.	Slaget vid Brunbäck *(„Kæmpevise,“* Afzelius's Sagohäfder) .	294
126.	Om Dalkarlarne och kung Gösta *(„Kæmpevise;“* Afzelius's Sagohäfder)	295

		Side
127.	Gustaf och hans folk *(Kellgren,* „Samlade Skrifter“) . . .	298
128.	Hertig Magnus och hafsfrun *(„Kæmpevise;“* Geijer o. Afzelius: Svenska Folkvisor från forntiden)	299
129.	Måns Stenbocks visa (ubekjendt Forf.; „Afzelius's Afsked af svenska Folksharpan“)	300
130.	Karl den tolfte *(Tegnér,* „Samlade Skrifter“)	302
131.	Hönsgummans visa *(Carelius,* „Geijer o. Afzelius: Svenska Folkvisor“)	304
132.	Fredsslutet *(Atterbom,* „Samlade Dikter“)	309
133.	En beväringsmans afskedssång *(Franzén,* „Skaldestycken“) .	310
134.	Vid konung Carls XIV Johans död *(Afzelius,* „Afsked af svenska Folksharpan“; forkortet)	312
135.	Sverige och Danmark *(Mellin;* særskilt trykt)	314
136.	Erik Gustaf Geijer *(Afzelius,* „Afsked af svenska Folksharpan“)	316
137.	General Rye *(Sturzenbecher,* „Fædrelandet“ for 1849) . . .	317

Anmærkninger 319

Bemærkede Trykfejl:

Side 13, L. 2 f. n. *ksal* læs *skal.*
— 132, - 1 - o. *noj* læs *nej.*
— 175, - 11 - n. *lystig* læs *lystigt.*

Andre mulige Trykfejl bedes ligeledes undskyldte.

Ligeledes bedes det undskyldt, at der findes enkelte Uoverensstemmelser i Retskrivningen. Dette vil vanskelig kunne undgaas, hvor Retskrivningen hverken er vedkommende Forfatters, Udgivers eller Sætters, men et Resultat af mangehaande Læmpelser.

1. Thor og Trudvang.

Saa mælder en gammel Sanger,
hvad her I høre faar:
et Land er nævnet Trudvanger,
deri en Hofgaard staar;
dens Lofte paa Piller ruge,
af Haller er Huset fuld,
femhundred fyrgetjuge,
saa velbeklædt med Guld.

Søer og grönne Volde
er trindt om Gaarden lagt;
med kobberrøde Skjolde
er hele Huset takt;
det Kobber kan man skue
fra Jordens dybe Dal;
höjt straaler i sin Lue
den lyse Kæmpesal.

Der bor den Gud for Krige,
den stærke Asathor;
næst Odin, kan man sige,
er han mest höj og stor;
han styrker bolde Helte
alt med sin Mandoms-Aand;
om Lænd han har et Bælte,
Staalhandske paa sin Haand.

Mjølner, hans tunge Hammer,
er dog den bedste Skat;
hvorhelst med den han rammer,
der følger Døden brat.
Naar Bæltet han griber efter
og gjorder om sin Lænd,
da vokse svart hans Kræfter
vel fremfor alle Mænd.

Den asianske Herre
med staalbeklædte Bryst
tit spænder for sin Kærre,
har til at age Lyst;
De Bukke frem han kalder
ud af den lune Stald;
Naar Kærren vældig gjalder,
det kaldes Tordenskrald.

---

2. Folkvang, Frejas Sal.

Blaat Ædelstenen dækker
den skönne Frejas Sal,
blandt höje Rosenhækker
den stander i en Dal;
saa snehvid Svanen sejler
rundtom i Borgens Sø; —
der kommer hver trofast Bejler,
dertil hver trofast Mø.

Folkvangers bedste Eje
er hun, den Drotning blid;
midt paa et Blomsterleje
hun blusser rank og hvid;

saa smækker som en Vidje,
hun aander elskovsvarm;
hun er saa smal i Midje,
hun er saa rund om Barm.

Hun har to skære Hænder,
en Rose vel i hver;
de tvende Roser brænder
med et livsaligt Skær;
de lugter altid søde
i hendes klare Hjem;
Aften- og Morgenrøde
faa deres Lys fra dem.

Hun læger alskens Vaande,
saa huld i Sjæl og Sind;
hendes varme Aande
er Jordens Foraarsvind.
Hver Morgen hendes Öje
man ser i Taarer staa;
de synke fra det höje
som Dug paa Blomster smaa.

Hun har to Døtre blide,
Sjofna, dertil vel Hnos,
ad deres Skuldre hvide
nedstyrter Issens Fos;
blandt Börn har ej sin Lige
ung Hnos, det klare Lys;
Sjofna, den skönne Pige,
er Sövnens milde Dys.

---

3. Thor og Loke køre sammen.

Med Söm Gud Thor mon nagle
Guldsko til haarden Hov;
Selen fra lette Skagle
han fæsted om stærken Bov;
tog saa i Haand sin Hammer,
bød Loke fare med; —
der gnistred Ild og Flammer;
saa hardt de foer afsted.

Ned ad den hvalte Bue
da kørte Agethor;
der stod en Rosenlue
langs med de brede Spor.
Hejmdal i Hornet stødte,
da Kærren forbi ham gik;
der syv Jomfruer mødte
Gud Thor med milde Blik.

Da saae man dybt fra Jorden
et svart og bistert Syn;
det buldrede med Torden,
det glimtede med Lyn.
Guldkærren som en Svane
da skilte Skyen ad;
den höje Jotunbane
deri med Loke sad.

Kørte den bolde Herre,
den stærke Asathor,
med Loke paa sin Kærre
ned ad den grönne Jord;
Smaafugle sang paa Kviste,
sig böjed de smækre Træ'r,
ret ligesom de vidste,
at Valhals Gud var nær.

Roser og smaa Fioler
da falmed for hans Blik;
det spæde Blomst ej taaler
saa svar en Luedrik;
sig deres Kalke lukked
langs ad den stolte Vej;
det var ret, som de sukked,
fordi han saae dem ej.

Da monne Solen dale,
dens røde Straaler veg;
over de Bølger svale
den gule Maane steg.
Forbi to Kæmpehöje
da kørte den Herre mild;
der smilte först hans Öje
med en lemfældig Ild.

Som nu de Kæmper gode
sig rask afsted begav,
da pludselig de stode
for et vredladent Hav.
De stolte Bølger skummed
og rørte hviden Bund;
Ran, Ægers Hustru brummed
hult fra sin sorte Grund.

I höje Klippehaller
sidder den Herre svar,
en Sølvhjælm med Koraller
han om sin Tinding har;
han styrer Bølgen ene
med sin Baadshagestang,
besat med klare Stene;
hans lange Skæg er Tang.

Naar med sin Stang han rager,
den understærke Gud,
da Havet mer ej brager,
men ser hel venligt ud.
Paa Hlersej kan I finde
hans Muslingstol at staa;
Ran er den Herres Kvinde,
hans Datter er Bølgen blaa.

Med Njord tit Forbund fanger
den vaade Gud saa tryg;
Njord paa sin rappe Ganger
da rider ad Bølgens Ryg.
Dens raske Flugt formindsker
vist Havets Skönhed ej;
forfærdelig den vrinsker
hen ad den vaade Vej.

---

4. Om Vanerne.

Da de höje Valhals Guder
blomstred end i Østens Land,
fjærnt i Asien paa Bjærget,
nær det skönne Ginistan;
för de hid til Norden droge,
mod den kolde Klippeblok,
hvor de sloge
Jætters Hær og Dværges Flok;

Af de kundskabsrige Vaner
ofte blev de da besøgt;
Vaner med til Asgaard bragte
megen Ynde, megen Kløgt;

lærte dem at luge Tissel
og at plante Blomst i Jord;
gav til Gissel
Rytteren, den raske Njord.

Da de höje Valhals Fyrster
Asalandets Dal forlod,
for at blande Sydens Lue
med det nordiskkolde Blod;
deres Ønsker ej de dulgte:
Njord de vandt ved deres Bön;
han dem fulgte
med sin Datter og sin Sön.

Uden disse hulde Vaner,
hvad vår Asers Magt i Nord?
hvad din Visdom, stærke Odin?
hvad din Styrke, bolde Thor?
Vej til Frugtbarheden finder
Frejr, imellem Sten og Tjörn;
Mænd og Kvinder
skænker Freja skönne Börn.

---

5. Tyr og Fenrisulven.

Tyr raabte höjt: "Kom, Ulv, min Haand
skal være Borgen for dit Baand!
jeg lægger Haanden dig i Munden,
imens du vorder lænkebunden,
og mærker du da Svigen her,
saa har du jo en Gissel der."

Forundret alle Guder saae
paa Tyr, som monne rolig staa;
selv Asathor gik til ham hen
og hvisked: "Hør, min unge Ven!

det skulde du dog ikke vove!
— jeg maa dit bolde Forsæt love,
men Helten trænger til sin Haand." —
Da svared Tyr med opbragt Aand:
"Du kloge der, lad mig i Ro!
vel mulig, du behøver to,
men Asatyr er mindre sen,
og han kan nöjes blot med een."

Derpaa han stak, med Blus paa Kind,
sin höjre Haand til Leddet ind
i Ulvens hede, røde Strube,
der gabed som en Mordergrube.

Da Ulven nu var bundet ret
og prøved, med afmægtigt Spræt,
at sønderslide Dværges Lænke; —
da paa de bløde Hyndebænke
hver Gud belo det bundne Dyr,
hver lo, undtagen Asatyr;
thi han betalte Ulvens Baand
med Tabet af sin höjre Haand.

Men kraftig stak den unge Mand
Armstumpen i en Bunke Sand,
og strakte Armen höjt i Vær
og raabte: "Ved mit gode Sværd,
nu føler jeg först ret mit Mod;
stærk Prøven var, men den var god!
Jeg gaar til Vølunds Esse fjærn,
og han skal smedde mig af Jærn
en Handskehaand, som klemme kan
det lange Slagsværd med Forstand;
naar Haand og Sværd slaa lige godt,
da frygter man först Kampens Drot!"

6. Alferne stifte Forlig imellem Loke og Aserne.

Til Valhal Loke voved efter den sidste Fejde
ej atter op at stige, foruden sikkert Lejde;
han sneg sig hen en Aften i Sjølunds Bøgeskov,
da Bonden hjem fra Marken kørte tunge Plov.
— Der var et Sted i Skoven, hvor Kilderne med Lyst
sprang fra hvide Sandbund, fra Hertas Moderbryst;
der, hvor man bygte Lejre, hvor siden Kong Hro
af Tegl og stærke Bjælker opførte Kongebo;
der leged Alfer gjerne ved Morgen-, Aftenstund:
de stænkte Frejas Taarer som Dug i Bøgelund;
og naar hun stak sin Finger med Naal, i Hu saa mod,
da tog de hvide Alfer den liden Draabe Blod,
besprængte grönne Vækster; ved Solens Atterkomst
dufted da sødt i Lunden saa mangen Purpurblomst.
De toge gulgraa Spurve, som saas paa Jorden gaa,
kyssed dem paa Næbet, og lærte dem at slaa;
saa blev det Nattergale, der sang om Elskov sødt,
og smælted Ungdomshjærtet, at det blev mere blødt.
De salved Frejas Lokker hver Morgen med en Duft,
som herlig sig udbredte vidt i den klare Luft.
Engang lidt Olie stjal de fra Disen i en Skaal,
og gøde det paa Urten: det blev en Natfiol!
men altfor stærk var Kraften, hvad end man lugte kan.
Lidt Olie blev tilbage, den spædte de med Vand
og gøde det i en Grönning. Da yndelig man saae
de smaa Fioler vokse, blaa bag grönne Straa.

Saa leged tit Smaaalfer i Skovens dunkle Sale;
de lærte Bondens Hane ved Hyttens Dör at gale,
for Tiden ham at sige, naar han, til Husets Tarv,
fra Bolstret ile maatte til Ploven og til Harv.
De viste mangen Bejler, som gik i Aftenrøde,
den Vej, han skulde vandre, sin Hjærtenskær at møde;

naar da han mødte Pigen, og trykte hendes Haand,
bandt Alfen sammen Hænderne, med faste Blomsterbaand;
saa ej hun kunde slippe. Da blev hun öm i Hu
og nænte ej at rive det Blomsterbaand itu.

Nu dansed de paa Græsset, ved Kildernes Klingling,
Arm i Arm indslynget, en lystigbroget Ring;
da fremtren Asaloke fra hulen Askestamme:
han ligned Ellekongen i Fuldmaanens Flamme,
han bar en Brombærkrone, han fælt i Skæget lo,
og under Kaaben slæbte han Svansen som en Ko.
Först Alferne blev bange, de mente, det var Tid
Svartalfers Hær at vige, de undgik hver Strid;
men, da de kjendte Loke, da lo de lystig höjt,
sprang omkring i Græsset, og hver var fornöj't.
De kunde godt ham lide, han mored dem med Spas;
de kjendte lidt hans Ondskab, de vidste, han var As.

"Hvad gör du her i Skoven? Sprang du fra Træets Kvist
for let med os at danse?" — "Ja, kære Börn, ja vist!
hvad gör ej Asaloke, det nok I alle veed,
for at forlyste Glutter i mild Uskyldighed."

Saa dansed han med Alfer, de løb om ham i Krans,
og dybt i Græsset hvisled som Slange Lokes Svans;
da standsed Kildens Rislen, bortsvandt Bækkens Skær,
Frøer og Tudser kvækked i sorte Boblekær,
og Faarekyllingsværmen paa Marken skreg om Lig;
dog aned hvide Alfer endnu ej Lokes Svig.

"I venlige Smaaalfer," sang Loke saa from,
"veed I, hvorfor i Skoven jeg hid til eder kom?
Valhallas Börn I nævnes, jer Aser har kær,
som salige Forældre, derfor kom jeg her.
I lægge skal et godt Ord for Loke, Stakkel, ind!
med Bönner mig formilde de vrede Guders Sind.

Jeg har uhøvisk været, har uvorent talt;
jeg nægter eder ikke, jeg gjorde det for galt;
men det var Ægers Mundgodt! Han bruger dybe Krus.
Hvo er sin Tunges Herre, naar först man har en Rus?
Jeg har forhaanet Guder, Brøden jeg tilstaar!
men skænker Odin Adgang mig atter i sin Gaard,
kan Agethor forglemme, hvad Asaloke sang,
og hæves jeg kun atter til Valhallas Rang,
da lover jeg til Gjengæld, og Sandhed er mit Ord,
at skaffe Thor hans Mjølner af kulsorten Jord,
saa Fjenden han kan træffe, tilbörlig i Kraft,
og Magten ikke stækkes af korten Hammerskaft.

Alfer loved venlig, at tale Lokes Sag.
— De flöj som hvide Duer til Valhallatag,
folded deres Hænder, gik i en broget Rad
for Guderne paa Tilje, for Asaloke bad.
Da rørtes hvert et Hjærte, da smilte Frejr og Frej:
naar hulde Glutter bede, hvo kan da sige Nej?
De bragte Loke frem fra det fjærne, skjulte Læ,
han smigred, græd, hykled, han faldt paa sine Knæ,
han vilde kysse Fligen af Thors Kjortel rød;
da blussed Thor i Harme, han gav hans Mund et Stød,
saa Loke faldt tilbage brat mod en Skjolderand,
og slog sig løs i Munden den venstre Hundetand.
"Vær ej saa nederdrægtig!" raabte Trudvangs Drot,
"din Anger tirrer mer mig til Vreden end din Spot."

"Den Tand skal du betale!" da tænkte Loke bister;
"man spænder Buestrængen saa stærkt, at den brister;
men tving dig, Loke, tving dig! her gælder det med Flid
at spare Hævnens Kildren til belejlige Tid."
Saa sprang han op fra Gulvet og raabte: "Leve Fred!
jeg bringer gode Budskab, bringer Enighed."

7. Ejnheriarne.

Fra Valaskjalf gik Odin ud i den næste Hal;
der vented ham Ejnheriar; de stod i tusindtal.
Syn, den gode Vogterske, vidt aabned Portens Flöj;
da traadte mellem Kæmper Odin, den Herre saa höj.

Han hilste mildt dem alle, han kjendte hver især.
Af døde Mænd en Skare var atter kommen der:
de stode med Hul i Brystet, saa blege, med Blod besprængt,
de stirred som i Drömme! Hvo havde sligt vel tænkt.

Da fremtren Ejr, som fulgte Odin, den Herre god;
det røde Saar hun rørte med Saften af sin Rod:
da vokste det sammen atter, og blev et hæderligt Ar;
da vaagned de gode Kæmper, og saae först, hvor de var.

En mægtig, skægget Gubbe stod bleg ved Kampens Færd,
thi kløvet var hans Isse med Æggen af et Sværd;
han knælte for Gudinden, hun lagde sin Haand med Vægt
paa Gubbens blodige Pande; saa var den atter lægt.

Ud i Fægtergaarden Kæmperne sig begav;
det vrimlede med Helte, som Bølger paa et Hav;
den Fare, som paa Jorden knap Modet overvandt,
den var kun her at skue som Börneleg og Tant.

Da gjordes Svinefylket, man fældte blanke Spyd;
af utallige Sværde blev hørt en Hvislelyd,
som Skovens Grene rasler i Høst, för de besnes;
og Klingen traf som Lynet, der dræber, för det ses.

Da mærked man fra Skyen en huld, livsalig Lyd;
den bæved, som i Hjærtet Uskyldighedens Fryd.
Men nedenfor i Hallen der blev stor Larm og Spøg;
da veg de fromme Toner, lig Duen for en Høg.

Nu steg de ned i Vingolf, der var saa vild en Fryd;
man drak paa Bænk med Odin ved Skjoldenes Lyd.
Da sang de gode Skjalde, som havde glædet Nord,
de sad som bolde Brødre ved Odins Egebord.

Og kvad et Drapa sammen! enstemmig, herlig klang
den stærke Kæmpevise; det var en sjælden Sang:
det var som ædle Druer, hver født paa Ranken sin,
men plukket nu og præsset til een livsalig Vin.

Her brused aldrig Avind, her lured intet Nag;
En hørte paa den anden med inderligt Behag,
og glædte sig som Barnet, der skönne Blomster saae,
naar En opfandt, hvad andre var end ej faldet paa.

---

8. Den døende Jarl.

Jarlen ligger paa Sottesæng;
Kæmpe var han saa bold;
Björnen, den stærke, han vog som Dreng,
fængsled som Mand paa Kampens Eng
Sejren med Glavind og Skjold.

Jarlen ligger i Hu saa mod,
Tænder skærer han gram;
tit blandt lynende Sværd han stod,
aldrig i Kampen dog randt hans Blod;
Valhal er lukket for ham.

Sönnen byder han for sig staa:
"Drage du, Alf, dit Sværd!
Hela lurer i skumle Vraa;
ej ksal den gustne Heks mig faa;
Kæmpen er Valhal værd."

Ynglingen blegner ved Jarlens Ord:
"Hjælpe mig Balder og Frej!
kær som dig har jeg ingen paa Jord,
gyseligt dog er Fadermord;
Fader, jeg myrder dig ej!"

Broderen byder han for sig staa!
"Drage du, Orm, dit Sværd!
Hela lurer i skumle Vraa;
ej skal den gustne Heks mig faa;
Kæmpen er Valhal værd."

Broderen blegner ved Jarlens Ord:
"Hjælpe mig Balder og Frej!
kær som dig har jeg ingen paa Jord,
gyseligt dog er Brodermord;
Broder, jeg myrder dig ej!"

Jarlen fortvivlet Hænderne vred.
— Dören flöj op, saa det klang;
ind i Salen en Kæmpe skred;
Kaaben var blaa og Hatten bred,
enöjet var han og lang.

Frem han træder for Jarlen hvid:
"Mærke du, Jarl, mit Ord!
mine Frænder du slog i Strid;
kommen er Hævnens blodige Tid;
Mord kun sones ved Mord!"

Glad fra Lejet Jarlen opsprang,
let som i Ungdommens Tid;
Sværdet med øvet Haand han svang,
vældig igjennem Salen klang
Braget af Heltenes Strid.

Solen daled, og Solen steg;
faste som Fjælde de stod;
men, da tredie Dagen veg,
lakked ad Ende den grusomme Leg,
strömmede Jarlens Blod.

Og den fremmede talte saa:
"Gjemme du, Jarl, dit Sværd!
jeg er Odin! — din Nød jeg saae;
ej skal den gustne Heks dig faa;
Kæmpen er Valhal værd!"

---

9. Den døende Kæmpe.

Min Hjælm er mig for blank og tung,
mit Skjold kun slet beskærmer;
jeg føler det, skönt jeg er ung,
at snart sig Døden nærmer.

Jeg Livets bedste Rose brød,
og Freja være lovet!
kom, kære Død, nu i dit Skød
nedlægger jeg mit Hoved.

Flyv, raske Fugl! frygt Rejsen ej,
stræk ud de Vinger spæde;
du svæver til en evig Maj
og til en evig Glæde!

---

10. Danmark faar Navn.

(Humle fortæller:)

Mit Navn er Humle, forstaa mig ret,
jeg var kun Høvding i Videslet;
saa kaldtes Sælland fra förste Færd,
og Smaaland alle saa noget nær,
som gro og grönnes i Østersø'n,
med Falster, Laalland og höje Mø'n.

Dengang i Dannemænds Fødestavn
bar ingen Krone og Kongenavn,
för Tysken han brød i Jylland ind,
og lagde paa Mord og Mandslæt Vind;
de Sønderjyder dem slog han paa;
han havde saa tænkt deres Land at faa.

Thi sendte de Bud til Dan, min Sön,
fordi han var en Kæmpe kön;
han foer med dem de Tyske imod
og slog dem alle der ned for Fod;
de Jyder ham hyldte til Drot paa Stand,
og Danmarks Rige fik Navn af Dan.

11. Nornedommen over Danmark.

Urd.

Odin han spörger
ved Urdakilden;
om Nornedommen
for Daners Mark,
om Skæbnegangen
for Skjoldungfolket,
om Løbebanen
fra Lejregaard!
Det bobler, som Bølgerne rulle!

Ligsluger sidder
i Sønderlide,
Jætten ældgammel
i Ørneham;
har under Vinger
Vindene alle;
Dannemarks Vej
er paa Vove forsand!
Det bobler, som Bølgerne rulle!

Havfruen danser
ved Danmarks Kyst,
Skjold har hun vugget
i Skød med Lyst;
mod Vindene alle
hun veed godt Raad,
hver Byge hun mælder,
mens Bøg er grön!
Det bobler, som Bølgerne rulle!

Havfruen danser
ved Danmarks Kyst,
mindes sin Ungdom,
da *Æger* blev født;
Skæbne hun deler
med Skjoldungfolket,
mens Bølgen er blaa,
og Bøg er grön!
Det bobler, som Bølgerne rulle!

Verdan.

De Tærninger vende sig tit omkring,
med Öjnene höje og lave;
det samme gör Lykken, hun stædes ej,
som Hjul drejer rundt sig med Nave!
Sig Lykken hun vender saa ofte!

Min Søster hun er som en Morgenfugl,
hun synger, som Solen oprinder;
men tit der dog kommer en Tordensky,
hun tier, og Glansen forsvinder.
Sig Lykken hun vender saa ofte!

Paa Vove der ganger det op og ned,
alt over det store Bundløse,
og Farerne der kan den stærke *Thor*
saalidet som Vandet opøse.
Sig Lykken hun vender saa ofte!

Jeg ser dem sejle den höje Sø,
de overstaa mangen en Byge;
dog ser jeg ogsaa dem under Ø
baade Flaget og Sejlene stryge.
Sig Lykken hun vender saa ofte!

De Bølger, som rulle saa rask i Aar,
de faar dog nok ogsaa afrullet;
naar Kvien har løbet sig Hornene af,
da mærker vel Ko, hun er kullet.
Sig Lykken hun vender saa ofte!

De Havfruer danse vel könt ved Kyst,
og Bølgen taalmodig dem bærer,
men Søsyge faar de i rygende Storm,
og Tiden hun alting fortærer.
Sig Lykken hun vender saa ofte!

Endogsaa *den* Krukke, vi øse med,
hun ganger saa længe til Kilde,
at øreløs kommer engang hun hjem;
og tidsnok er aldrig for silde.
Sig Lykken hun vender saa ofte!

Selv *Odin* han kommer i Ulvens Mund,
og *Thor* han faar ondt af sin Sejer;
mon Skjoldunger mere end Aser selv
i Urda-Vægtskaalerne vejer?
Sig Lykken hun vender saa ofte!

Den røde Hane han galer höjt,
jeg hører det grant, over Lejre;
er Tvistens Æble en Askehob,
hvad nytter da glimrende Sejre!
Sig Lykken hun vender saa ofte!

Skuld.

Om Bølger end skulle
med Stjærner forgaa,
mens Bølgerne rulle
skal Danmark bestaa,
med Mindet om Lejre,
ved glimrende Sejre
i Gry og i Kvæld!

Sig Lykken maa vende
saa tit, som den vil;
vi har den ihænde,
vi styre dens Spil;
hvad Urda mon love,
skönt alt er i Vove,
det lykkes dog skal!

Om Hanerne røde
end Galet opslaa,
dog mere kan gløde,
end Falkene saae;
i Asken der ulmer,
hvad Smærterne dulmer:
den hellige Ild!

Og Sølvet og Guldet,
paa Skærsildens Vej,
i Asken, i Muldet,
de ruste dog ej;
hvad ægte mon være,
uskadt kan og bære
de gloende Jærn!

Naar Danmark i Kvide
en Gubbe er lig,
med Haarene hvide,
for gammel til Krig,
i bælmörke Dögne,
med lukkede Öjne,
da skal man det se!

Da sidder tilskue
en Olding paa Hæld,
og stirrer fra Tue
i rindende Væld;
mon han har isinde,
i Svælget iblinde
at styrte sig ud?

Nej, Blindebuk leger
den Gubbe saa snild,
paa Vandet han peger,
men farer med Ild;
den Gamle i Hætten,
som spiller med Jætten,
er Hærfader selv!

Sødt synge Havfruer,
naar han skifter Ham;
da slaar han to Fluer,
saa begge faa Skam.

Det regner i Skræppe;
da siger man næppe,
der hviskes for lavt.

Den Gamle de spiller
paa Næse fuldkæk;
den Unge det viller
at give dem Smæk;
sig røber med Flammer
den gamle Thorshammer,
som aldrig slaar fejl!

Om Bølger end skulle
med Stjærner forgaa,
mens Bølgerne rulle
skal Danmark bestaa,
med Mindet om Lejre,
ved glimrende Sejre
i Gry og i Kvæld!

---

12. Skjold hyldes.

I gamle Dage det var engang,
at danske Folk var i Kongetrang,
de gode græd, og de onde lo;
hvor ingen hegner, kun Torne gro.

Da kom der en Snække for fulde Sejl,
med Løvehoved og Hjærtespejl;
med Guld og Vaaben og Stads ombord,
men ikke en Sjæl ved Mast og Ror;
dog var der Liv; for en lille Dreng
alene laa i den store Sæng.

En Neg var bunden med Aks og Straa,
den hvilte Drengen sit Hoved paa;
der sov han sødt, baade Nat og Dag,
mens over ham vajed et Kongeflag.

Hvor det i Landet blev hørt og spurgt,
det tyktes alle et Jærtegn stort;
de hvisked: "Barnet er Odins Sön,
til Drot os skikket fra ham ilön!"

De satte Negen da paa dens Rod,
hvor Dannekongen han ellers stod;
saa tog de Store den Lille op,
og könt ham satte i Aksetop.

Da nyt man spurgte med Vaabengny,
og höjt det gjalded i vilden Sky:
"Hil dig, vor Konning, bliv stærk og bold,
saa Skjalde sjunge om Danmarks Skjold!"

13. Kong Frode og Gubben.

Kong Frode höjt ved Gilde sad,
Kong Frode djærv og snild;
ved gammel Mjød og Skjaldekvad
han blev saa huld og mild.

"Nu siger frem, I Dannemænd!
nu siger uden Blu,
hvo te'de sig min bedste Ven
med kæk og snedig Hu?

Og den, som mest har gavnet mig,
— det sværger jeg ved Thor! —
af dette Horn skal læske sig
her øverst ved mit Bord!"

Fluks mange Kæmper traadte nær
og priste deres Daad;
en talte om sit hvasse Sværd,
en om sit snilde Raad.

Og Lejreborgen rundt gjenklang
af Mod og Snedighed,
og Kongen fra sit Sæde sprang,
saa glad han blev derved.

Da saae han, at en Gubbe sad
hel nederst ved hans Bord,
og ikke mod, ej heller glad,
ej mælede et Ord.

Hans Brynje bar saa mangt et Skaar
af fordums Hug og Stød;
lig Vandfalds-Skum hans hvide Haar
ned paa hans Rustning flød.

"Og er du, Gubbe, uden Daad,
saa gak, hvorfra du kom;
saa gak, og end i Kvindegraad
din usle Alderdom!" —

"Ej Skændsel blegede mit Haar,
thi *Retsind* er mit Navn;
og ej jeg for min Konge staar
foruden Daad og Gavn.

Da Gullands Fylkekonge sig
mindst ventede sin Død,
mod ham, din Gæst, du øved Svig
og ham at dræbe bød.

Men jeg til Höjbords satte ham
og lod i Fred ham gaa,
at Fredegod ej Meen og Skam
af Manddrab monne faa."

"Nej, ikke er du uden Daad! —
kom hid! kom hid! — thi den,
som styrer Kongens onde Raad,
er Kongens bedste Ven!"

---

14. Folke.

Kong Vermund sad ved breden Bord,
med Venner og med Helte,
og der kom Bud med snare Ord
om fluks at spænde Bælte;
der Folke stod for Kongens Bord
og mæled rene danske Ord
om Fejde og Bedrifter:

"Kong Adils stander i vort Land,"
— saa brat den Høvding taler,
"og han har Folk som Smuld og Sand,
han pukker og han praler;
men Ordet gaar saa vidt om Land:
nu har vi Frovins Banemand,
op, op, I Ungersvende!"

"Hil, sæt dig, Kæmpe, ned paa Bænk,"
— saa klang nu Kongetalen,
"og kvæg dig lidt med Brød og Skænk
til Vandringen paa Valen;
til Kæmpen lyder Nikars Ord:
Du vedst det ej ved Davrebord,
hvor Nadveren dig bydes."

"Nej Tak for Bud, o Konning bold!
ej Mod jeg har paa Sæde;
nu Kæmpegang med Sværd og Skjold
er al min Lyst og Glæde;
dog ej jeg vrager Kæmpeskik:
thi rækker mig en Læskedrik,
alt som jeg staar paa Gløde!"

"Den skalt du faa, du Kæmpe huld!"
— Kong Vermund glad det mældte,
"og Bægeret af røden Guld
det gjemme du i Bælte;
og brug det for den hule Haand,
naar som forsmægte vil din Aand
alt i den stærke Brynde!"

Det var den jydske Herremand,
han stod alt som paa Gløde;
saa tog han Bægeret paa Stand,
det Kar af Guldet røde;
men, för han drak, et Kæmpeord
han falde lod for Kongens Bord,
som ej er at forgætte:

"Det lover jeg i Kæmpelag
alt med min danske Tunge,
at, för jeg flygte skal i Dag,
hvor hvasse Sværde sjunge,
jeg tömme skal af eget Blod
en Skaal saa fin, o Konning god!
som I mig her iskænker." —

Hr. Folke red, alt som til Brud
en Bejler hardt mon stunde;
Kong Vermund med sin Hird saa prud
kom efter, som de kunde;

og för sig Svensken saae omkring,
han saae saa bold en Kæmpering
om Dannerkongens Mærke.

De Sværde gol, og Pile sang,
og Hjælmen faldt af Sæde,
og Staalet brast, og Blodet sprang,
og Heden den fik Væde;
og Jyden stod, og Jyden laa,
som för og siden tidt man saae,
omringet, men af Døde.

Det gik saa fort, og dog saa sent,
alt under Od og Ægge,
at mangen Svensker glemte rent
den Vej fra Val til Snække;
og Folke sad paa Vej saa mod,
og drak af Hjælm sit eget Blod,
som Vin af Kongens Bæger.

Ja, Folke sad paa Kongevej,
alt som en Helt til Skue;
for Kongeblik det dulgtes ej,
hvi Folke sad paa Tue.
Gid ingensinde lukkes maa,
för sligt et Underværk det saae,
en Dannerkonges Öje!

---

15. Uffe hin spage.

Kong Vermund sad paa Jellinggaard
saa blind paa gamle Dage,
og Tysken bød ham bange Kaar,
og Uffe hed den spage;

dog, Tungebaand for Kindhest sprang,
og Uffe fik sin Mund paa Gang,
gav rene Ord for Penge.

Ej saae Kong Vermund Öjets Lyn,
men hørte Læbens Torden,
og Sagnet altid gaar for Syn
i Kongehal i Norden.
Naar hult det brager under Sky,
det lyner vist og over By;
det vidste Vermund vitre.

Saa grov i Hast han op igjen
sit Kæmpesværd af Jorde,
og gav det til den Ungersvend,
dog næppe han det turde;
det godt nok er at raabe: hov!
men dermed gaar dog ingen Plov;
det vidste Vermund vitre.

Kong Vermund sad paa Ejderbro,
han sad med Liv i Hænde;
og faldt den ene for de to,
da havde Livet Ende;
thi Uffe stod paa Holmen der,
alt med det rustne Jydesværd,
mod tyske Kæmper tvende.

Kong Vermund sad paa Ejderbro
og hørte Sværde sjunge;
Han hørte, det var Stemmer to,
og af den tyske Tunge;
de sang for Lig, det hørte han,
og gamle, blinde Kongemand
sig hælded over Bølge.

Kong Vermund paa sin Kvidestol
nu hørte noget runge,
og kjendte, det var Skræp, som gol
alt med sin danske Tunge.
"Hvor ramte nu i Herrefærd
mit gode, danske Kongesværd?"
saa spurgte brat den gamle.

Ham mældte Svend med lystig Hu:
"Det veed jeg ej saa lige;
at Tyskeren gik rent itu,
er alt, hvad jeg kan sige."
Og Vermund flytted sig paa Stand
til Sæde ind fra Bølgerand;
han Syn for Sagn lod gange.

Saa stod de Kongesönner to
i Kredsen nu alene;
og Sværdet gol, og Daner lo,
thi Uffe han stod ene;
ja Dansken stod, den Sakser laa. —
End Vermund Syn for Sagn lod gaa,
men Gubben græd af Glæde.

---

16. Frode paa Vifils Ø.

Kong Frode staar paa Lejregaard,
han gav sin Broder Ulivssaar,
det var stor Ynk og Smærte;
ung Halfdan ligger krum paa Skjold,
med Staalet i sit Hjærte.

"Nu er jeg Drot i Danmarks Land!
og den, som snart mig bringe kan
de unge Brodersönner,
med Ringen af hin røde Guld
den Kæmpe jeg belönner."

Der søges Dag, der søges Nat,
i Mark, paa Sø, i Skov og Krat;
man kan dem ikke finde;
de sidder i det Jordehus
i Mulden dybest inde.

Dankongen lader Bud udgaa
til Heksen hist i Hyttens Vraa,
som svagt for Stormen luner.
Hun skriver i det hvide Sand,
og læser sine Runer.

"Hvis Brodersönnerne skal dø,
du søge maa paa Vifils Ø
med Flid og ufortrøden;
han var Kong Halfdans gode Mand,
han svor ham Tro i Døden."

Dankonning gaar fra Lejrelund,
han sejler ud en Morgenstund
fra Issefjordens Kyster;
Havfruen svømmer ved hans Skib
med sine hvide Bryster.

Den gamle Vifil staar paa Toft,
med breden Hat, i hviden Koft,
med Haanden over Brynet;
han bliver Kongesnækken var,
og gyser over Synet.

Nu iler, Pilte, som en Vind
i Busken ind, i Skoven ind;
lad Jorden eder dække!
jeg skuer hist med spændte Sejl
den begbestrøgne Snække.

Den løber som en Drage styg,
med höje Vinger paa sin Ryg,
fra Sjølunds dybe Fjorder;
den tørster efter Kongeblod,
den bringer eders Morder."

Ung Helge river, gram og vred,
en smækker Gren fra Pilen ned:
"O, kunde jeg ham standse!
o, var jeg Mand, som jeg er Gut,
og var min Kæp en Lanse!"

Da gamle Vifil Bonde ler:
"At du est Halfdans Sön, jeg ser;
du vilst ej længe blunde!
snart vokser op den liden Ulv
med hvassen Tand i Munde.

I skal ej denne Sinde dø!
og naar jeg raaber Hop og Hø,
— I kjende mine Hunde, —
saa iler til det Jordehus;
I her forraades kunde."

Kong Frode stiger ud paa Strand;
da lægger sig om Øens Rand
en kold og fugtig Taage;
for blomstrende Skjoldungeblod
de gode Alfer vaage.

De muntre Drenge lege hist
i Skoven med den Blomsterkvist;
de vil sig ikke skjule;
mildt vifter Morgenluftens Pust
i deres Lokker gule.

"Og hør, du Vifil Bonde, nu!
jeg mener, du est falsk i Hu,
at Piltene du gjemmer?"
"Hej!" — raabte Vifil — "Hop og Hø!"
han hørte deres Stemmer.

Da smutte begge Drenge bort,
lig Skovens kongelige Hjort
for Pilen, som vil døde. —
"Der kommer vel engang den Tid,
da vi kan Faren møde!"

"Hvad raabte du paa Hø og Hop?
paa Stejlen fletter jeg din Krop!
vilst du dem Faren dæmpe?"
— Da svared Vifil, djærvt og stolt,
thi Vifil var en Kæmpe:

"Hr. Konning! Øen er ej stor,
lad søge, hvis du mig ej tror,
bag Dysser, Træ'r og Stubbe;
men hør dog nu et Alvorsord
af en bedaget Gubbe:

Din Broder lumskelig du slog;
men — hvis du og hans Sönner vog,
ved Odin i Valhalla!
du mistede to Fjender smaa,
og fik til Fjender — alle!"

Kong Frode smiler stolt med Spot:
"Din gamle Tinding klæder godt,
jeg vil dig Livet skænke;
du vedst, at Börn og gamle Folk
kan sige, hvad de tænke."

"Og kan jeg sige, hvad jeg vil,
vel, Konning, hør opmærksom til:
jeg svær ved Halfdans Fane,
her synger dig din Svanesang
den sølverhvide Svane!"

De Sendebud for Kongen staa:
"Vi rundt om Øen monne gaa,
men fandt kun Ravn og Hejre!"
— Da steg Kong Frode paa sit Skib,
og drog igjen til Lejre.

17. Da Hjalte kom til Lejre.

Trøstig han tren i Hallen, hvor stærke Kæmper sad;
ha, hvilket mægtigt Bolværk, hvilken Helterad!
Paa Gaffelbænken, höjest, Rolf Dannerkonge god,
Guldhaaret over Skuldren flød i en flammet Flod;
bag ham, paa Bjælken over hans Hoved, Hjælmen hang,
Sværdet Gyldenhjalte, som skönt i Striden klang,
og Skjoldet blankt ved Siden; — det gav et lifligt Syn. —
Han støtted Haand til Kinden, sænkte sine Bryn.
Han var ej fro i Sindet, ej muntred Øl og Mjød;
i Stilhed tit begræd han den skönne Drifas Død.
Næst ham, paa Bolstret nede, Svipdag i Pansertröje;
han stirred stolt i Salen med det ene Öje;
det andet snelt Pilen fra Pandens Hvælving rev,
da sidste Gang i Upsal for Adils kæmpet blev.
Han ligned vreden Jætte, enöjet, grim og fæl, —
men i det ene Öje stod dog en ærlig Sjæl!
og saae man paa hans Legem, beundred man med Lyst
det ranke Liv, Bredskuldren, det hvælvetstærke Bryst.

Hos ham hans Broder Bejgal var klædt i Dyrehuder;
paa Hænder og paa Halsen han havde hvide Knuder
af dybe Sværdeskrammer, der alle vel var lægt.
Hos ham Hvitsærk hin raske, samme Broderslægt;
han løb omkaps med Hjorten; i Krigen, som en Pil,
han fremmest var mod Fjenden, stedse med et Smil.
Ham nær hans Frænde Romund hin haarde; Sværdet bed
ej paa hans stolte Pande, lav, krølhaaret, bred.
Paa Kongens anden Side man Hake saae, den modige,
Haklang, Vøt hin stærke, Hardrefil den blodige. —
Hvo nævner dennem alle? hvo beskriver klart
de stærke Nordens Kæmper, deres Aasyn og Art?
Du skued deres Lige, Marius, dengang
de dig forgæves fordred til Kamp med Skjoldeklang.
Forfærdet dine Rommere de höje Helte saae,
med barnligt Ansigt, gult Haar, Öjne store, blaa.
Saa lystelig de smilte; lange Haar nedflød
glat over Jærnbrynjen; Sværdet lynte Død;
med Magten dem at fælde du mægted ej; tilsidst
dog sejred dine Konster; du dræbte dem med List.
Her sad nu deres Afkom. Ejnherier hos Thor
ej nyde bedre Pleje; hver ved sit eget Bord,
med Vaabnet over Bjælken; og bag et linnet Hæng
fandtes haarde Bolstre, de bolde Kæmpers Sæng. —
Om Trællene bar Maden; det var en liden Slægt;
den stammed ej fra Odin; en klækkelig Vægt
dog kunde Skuldren bære; men Benene var smaa;
fast som Grævlingehunden i Hal de monne gaa.
Hjulben, tynde Lægge man paa de fleste fandt,
askegraat Haar om Issen; til Stavn dem Baandet bandt.
De stammed ned fra Finners ældste Slægt i Nord,
hvis Skarer ødelagdes af Odin, Frejr og Thor;
da flygted de til Hulerne, til Bjærgets mörke Vold;
i Borgestuen Viser man sang om Dværg og Trold.
En Del blev dog tilbage, kom fra fjærne Skov,
tjente Kæmper i Huset, kørte Harv og Plov. —

Her Dannerkongens Trælle gik om i Tröjen graa;
med Flæsk paa glatte Bakker af Træ de monne staa
for Kæmper udi Hallen; og Øl og Mjød de bar
i Horn og skaarne Bægre; den Drik var sød og klar.

18. Visen om Vigge.

Rolfs Skattekonge fejg og ræd
ved Skatten stod;
men Skulde svor: "Jeg følger med
og kræver Blod!"
og fejge Hjartvar tog sin Skat
og gik om Bord,
og lagde ind, ved Mulm og Nat,
i Issefjord.
Men Vigge han hævned sin Konge!

Dankongen aabned, glad og bold,
sit Lejre brat;
Forræderhæren, myg og kold,
bar Hjartvars Skat.
Rolf mødte dem saa gæstefri
med Vin og Mjød,
og skænked, — indtil Døden i
hans Bæger flød.

Da hvisked Skulde hjærtegram:
"Ha Hjartvar, Mod!
Rolf fordrer Skat; — aftvæt den Skam
i Danskes Blod!"
Og Hjartvar svor, — men gruede
ved Tanken blot,
og dræbte lumsk den sovende
berömte Drot.

Da vaagnede de danske Mænd
forfærdet op,
og slog, — men der var ti mod een
halvnøgen Krop;
de hug og vidste næppe, hvem
de hug imod,
og faldt, — og andre vaded frem
i deres Blod.

Nu laa de der, og Hjartvar stod
paa danske Lig,
og sukked: "Rolf, her strömmer Blod,
som elskte dig!
o, var der een, kun een, igjen
saa tro mod mig,
o Rolf, som alle disse Mænd
var tro mod dig!"

"Ha Hjartvar!" raabte Vigge, "se,
jo jeg er her!
og jeg er tro som alle de; —
ræk mig dit Sværd!"
Og Hjartvar jubled: "Du endnu!
saa sværg mig da!
der er mit Sværd; — men sværger du?"
— "Jeg sværger! — ja!

Jeg sværger, — Hjartvars Mænd! I staar
tolv Gange tolv!
jeg sværger, — hører det, — jeg slaar
og hævner Rolf!" —
Og Sværdet gjennem Hjartvar gik.
— "Ha lumske Flok!" —
saa raabte Vigge, — "slaa og stik!
nu har jeg nok,
thi Vigge har hævnet sin Konge!"

19. Smedden paa Helgoland.

Der staar en Smedje paa Helgoland;
saa ensomt den staar paa den hvide Strand;
der svinger Tormod, Smedden, med Flid
den tunge Hammer ved Midnatstid;
og Essen flammer, og Gnisterne spille,
og Slagene döne i Nattens Stille.

Men, som han nu ved sin Ambolt staar,
en sælsom Larm til hans Øre naar;
det er som to vældige Gangeres Trav,
dog kommer den Lyd fra det vilde Hav;
han iler til Dören, ser ud og gruer;
thi rædselsfuldt er det Syn, han skuer.

Det er som en Sky af Mulm og Lyn,
der svæver paa Havets graalige Bryn;
den nærmer sig mere og mere til Land;
tilsidst han skjelner en Hest og en Mand;
men Manden et flammende Glavind svinger,
og Hesten paa fire Par Fødder springer.

Og Havet syntes saa haardt som Sten;
thi Gnister føg, hvor Gangeren tren.
Saa nærmer Synet sig mer og mer;
snart Ros og Rytter man tydelig ser;
snart er de for Dören; da standser Hesten;
og rap af Sadlen svinger sig Gæsten.

Enöjet, som solklar Dag, han var;
paa sølvgraa Isse han Guldhjælm bar;
om Kæmpekroppen en Brynje blaa,
besat med funklende Stjærner, laa;
og om de mægtige Skuldre svinger
to skrigende Ravne de kulsorte Vinger.

"Op Smed!" — saa talte den sælsomme Gæst,
"tag Hammer og Tang, og beslaa min Hest;
en Sko er brukken; vær flink og rap!
det er alt sildigt; min Tid er knap;
för Dagen rødmer i Østerlide,
jeg har vel hundrede Mil at ride!" —

Og Smedden den vældige Hammer svang,
og Jærnet gnistred, og Ambolten klang;
snart var beslaaet den vælige Hest;
i Sadlen svang sig den sælsomme Gæst;
— men, förend den næste Sol var nede,
stod Folkeslaget paa Braavallahede! —

---

20. Harald Hildetan.

Hildetan med sølvgraa Haar
Hu til Valhal vendte;
hundredfemti Hædersaar
Heltens Isse kjendte;
nu er svundet Nærvens Kraft,
Nat fast blinder Öjet;
rørt ej bli'r det rustne Skaft,
Ryggen krum er böjet.

Tapper dog som Tyr i Nord
en Tegn han för mon være;
Drottens sjældne Daad var stor,
Dannerigets Ære;
alle Konger agted han
Asathor at sende;
hvad han vilde, har paa Stand
Helten bragt til Ende.

Kæmper var i Kongens Gaard,
og Kampen de forstode:
hug sig af de Öjenhaar,
hurtig, veltilmode.
Klingen ej i Kødet gik,
kun den raged Brynet:
bort med Haan af Borgen gik,
hvo blinkede med Synet.

Odin, som han ofred til,
op ham Snillet vakte:
Svinefylkets sære Spil
slet kun Fjenden smagte;
lært han var paa Ledregaard
længst af Odin selve;
naar tæt en Flok i Tryne staar,
maa tusind Fjender skælve.

Gammel nu i gyldne Sal
Gubben sidder ene;
mødig som den matte Hval;
Marven er af Bene.
Nedrig vil en Niddingsflok
nu den gamle myrde;
levet har han længe nok,
Livet er ham Byrde.

Mörket kommer, Midjenat
Mulmet ud mon brede;
i Borgen lader Bruno brat
ham en Badstu' hede.
Brat han ind i Badet gaar,
Baalet de mon tænde;
Dören lukkes, Drotten staar,
Danmarks Helt skal brænde!

Sent han mærker skumle List,
snar til Dören trænger;
Luen slaar alt lys i Kvist,
Laagen op han sprænger;
kæk med gamle Kraft han tren
kold i heden Lue;
Kæmper mellem Krat og Gren
i Kredsen han mon skue.

Herlig da den Herre god,
Helten uforfærdet,
staar i Dören, stærk af Mod,
støtter sig til Sværdet;
ler kun, naar de Luer slaa
for Lokken at fortære;
derpaa talte Drotten saa,
dristig og med Ære:

"Har Kong Harald her fortjent,
hadsk at vorde indebrændt?
førte han mod Fjenden ej
Folket frem paa Ærens Vej?
kaldte ham ej Kampens Mand
for hans Kækhed Hildurs Tan?
lærte ham ej Lidskjalfs Drot
Kampens Leg at føre godt?
slog han ej det tapre Sver'g?
stred han ej paa Norges Bjærg?
har han ej med Heltemagt
hele Norden underlagt?
drog ej da til Drottens Gaard
tapre Dreng, som Krig forstaar? —
Baalet dog med Bølgen rød
brænde skal ham för hans Død!"

Bruno svared brat derpaa:
"Billig bör du tale saa;
Nag dog ej til nogen bær,
Nidding er ej blandt os her.
Olding est du, Odins Sal
ofred vi den trætte Hval. —
Stakarl er, hvo dør paa Straa,
straks til Hel han fare maa;
blegned du paa Bænkehalm,
blev du ført til Niffelkvalm;
derfor spruder Dragen her,
Drotten den til Valhal bær."

Harald gav et hurtigt Svar,
Helten i sin Lue klar:
"Tror I da, skönt træt og mat,
Thor har mig saa rent forladt?
Ruster eder! — rask, ej sen,
rister mig en Runesten!
Runesten, som rejst bestaar,
Risen lig, i tusind Aar!
Dø jeg vil i skaanske Dal,
derfra gaa til Odins Sal! —
Dækker jer da, danske Mænd,
drabelig med Staal igjen!
følger eders Fader nu!
ej til Freden staar hans Hu. —
Skal jeg dø? I ærligt Slag
synke maa min sidste Dag!
Stride vi med Sigurd Ring!
skönt at dø for Heltesting!
tusind gaa med mig til Thor, —
tapre Dag, berömt i Nord!"

Stolt saa talte Stridens Mand,
raske Kæmper smilte;
Sværdet greb enhver paa Stand,
ej Pansersærken hvilte;
vendt var nu den vrede Hu,
vendt var Harm og Klage:
"Kongen er en Kæmpe nu,
kæk, som i gamle Dage."

Helten da den blanke Hat
paa sit Hoved satte;
Jægren griber Jærnet fat,
Jarler Spydet fatte;
Veborg kom, en Vaabenmø,
fra Venden med sin Søster;
stolt hun vil i Striden dø,
Staal om haarde Bryster.

Hen drog en utallig Hær
paa Braavallahede;
Sigurd Ring alt stander der,
Striden op at lede.
Stærk han er og holder Stand;
ham Styrken ej forlader;
böjet staar hans bedste Mand,
barsk i sorte Plader.

Krum han er, af Kampe mæt,
kullet som en Stodder,
Sigurds Ære, Storværks Æt:
Kæmperen Stærkodder!
Hæren nu paa Heden staar;
Heltene vil stride; —
hvo skal synke nu? hvo slaar?
det maa Skulde vide.

Hæren stod; — da Hildetan i Horn lod støde.
Mægtig over Marken brøde
Malmets Toner; hult de løde.

Sigurd Ring paa Skjoldet slog, höjt Staalet klirred;
Lyden op i Luften dirred;
Larmen rædsomt sig forvirred.

Kraftig begge Konger hen i Kampen stævned;
vrede Sværd med Vægt sig hævned,
Værget sprang, og Pladen rævned.

Hjælmen brast; i Hjærtet foer til Hjaltet Sværdet;
Staalet sprang, skönt herlig hærdet;
Hildes Mænd stod uforfærdet.

Da begyndte Dysten; Bjærg og Dal maa sige:
aldrig har den haft sin Lige
udi hele Nordens Rige.

Konger to var begge komne, kækt i Vælde;
hin vil trodsig Helten fælde;
Harald vil ej dø af Ælde.

Værdig Gubbe vældig nu til Valhal stunded. —
Sælland er til Skaane bundet,
Sigurd, naar dit Slag er vundet!

Mange vare svenske Mænd, og mange danske.
Da greb Sværd med Stridens Handske
Svensker, Dansker, Udenlandske.

Bred da mon Braavallahede Mængden favne.
Valhal ej mon Valer savne;
Vidar raabte alle Navne.

Sigurd stiller Svensken op til Slag i Tryne.
Stridsmænd rynked stærke Bryne,
Odin blev i Sky tilsyne.

Harald saae nu Heltens Hær paa Heden stillet.
Taaren ham fra Kinden trilled:
"Asathor min Død har villet!

Nu har Guder Goten lært saa godt at stride,
som mig selv i svundne Tide;
stolt jeg vil i Græsset bide."

Gæv i Kamp nu Kæmpe foer mod vældig Kæmpe;
Damp af Blod mon Solen dæmpe,
Drotters Hær ej slog med Læmpe.

Skuer hist et sælsomt Syn, hvo saae dets Lige?
Stærkod maa i Striden vige,
Storværks Sön imod en Pige!

Veborg fluks, den Vaabenmø, med Vælde sætter
ind paa ham, som fældte Jætter;
Jærnet springer, Blodet sprætter.

Hjælmen er af Møens Hoved, Haaret vifter;
rask hun ler ad Sværdets Rifter,
raser frem og Farve skifter.

Kæven, som hun kæk ham traf, maa Klingen smage;
Skæget, busket som paa Brage,
bed han i og holdt sin Hage.

Hævnet har den Helt sig nu hardt paa Ursine;
Søstren hører Sværdet hvine,
mister Haanden; hvilken Pine!

Men med Haanden faldt til Mulden Haralds Mærke;
da slog Dannerhelte stærke
dragne Sværd i Pansersærke.

Ind paa Stærkod jog med hvasse Jærn Skjoldunger;
Skuldren saares, Skjoldet runger,
synlig bleve Heltens Lunger.

Da nu Harald mærked, Helte faldt i Hobe,
Kongen i sin Purpurkaabe
kører frem, lod Odin raabe.

Vældig med to dragne Værn paa Vogn han køres;
vred han ind i Vrimlen føres;
af Valfader han bönhøres.

Kæmpen kækt med Klinger slog til begge Sider;
Dynger Lig i Græsset bider;
Dannerdrot med Døden strider.

Nu blev alting Kongen nær, som Natten, stille;
slukt er Stridens störste Snille!
Sværdet synker, Taarer trille.

Den, som styred Nordens Land og Danmarks Dale,
ligger nu, et Lig i Dvale,
længes ej til Odins Sale.

— Bedre fik ej Konge Baal, for bort at fare;
trindt ham ligger tykt en Skare;
Thor i Armen tog den svare.

Ser I hist paa Sletten Höjen stander ene?
mosbevoksne Bavtastene! —
der bevares Heltens Bene.

Vidt end viser Runen vældig Kæmper alle,
hvor Kong Harald paa Braavalla
som en Helt gik til Valhalla.

---

21. Stærkodders Svanesang.

Saa vidt paa Jorden,
til Syd fra Norden,
jeg dristig drog;
hvorhen jeg stævned,
mit Sværd sig hævned,
og Fjender slog;
mig Vikar skyldte
sit Banesaar,
da knap jeg fyldte
mit tolfte Aar.

Snart blev jeg Mester
af Sember, Ester;
Thor gav mig Held;
jeg svang hans Fane,
blev Vifins Bane
paa Arnafjæld;
— han kunde dæmpe
den nøgne Od;
jeg slog den Kæmpe
med huddækt Braad.

I Myklegarden
vog Danebarden
en Brydje stærk;
saa höjt det dundred;
sig Græker undred
ved sligt et Værk;

et Kobberbilled
blev sat i Lejr,
som forestilled
Stærkodders Sejr.

Da mig forførte, —
jeg Loke hørte,
paa Anglen bed;
jeg slog i Badet
med Sværdebladet
min Konge ned;
jeg bleg mig vendte
fra Daaden fræk;
og Angsten spændte
mig med sin Skræk.

Jeg veg fra Nøden,
jeg søgte Døden,
men fandt den ej;
som Aks jeg fældte
de tapre Helte
paa Goters Vej;
til Thor jeg klynked:
"Send mig en Pil!"
mig Guden ynked —
med haanligt Smil.

Hil, hil Alfader!
han Synd forlader;
jeg fandt min Død;
min Helt er kronet,
jeg har forsonet,
hvad jeg forbrød;
jeg mer ej bæver
for Kvalens Alf;
min Aand sig hæver
til Valaskjalf!

22. Regnars Sang i Ormegaarden.

Vi hugged med Kaarde,
der Ormen den haarde
jeg overvandt;
paa Sverriges Agre,
hvor *Tora* den fagre
gik mig til Hand.
Jeg værd hende tykte
at tage i Favn;
men vide gik Rygte
af Lodbrogs Navn.

Vi hugged med Kaarde
i Aalenes Gaarde;
til Odins Hjem
gik talløs en Skare,
der Vaaben vi bare
paa *Vejkselström;*
paa Brynjer og Skjolde
med Staal vi brød,
saa Hjerter blev kolde
og Bølgen rød.

Vi hugged med Kaarde,
og ingen sig sparde;
det gjaldt at staa,
hvor *Herod* mon falde,
skönt kæk over alle
paa Bølgen blaa.
Han mødte sin Fjende
alt som en Mand,
og ingen har Minde
til Skibs som han.

Vi hugged med Kaarde,
med Jærnet det haarde;
en Gildesmad
vi redte paa Love
de Vilddyr i Skove
af feden Brad;
Kong *Ravn* fik vel kvide
af Banesaar,
for Blodet randt stride
af Hovedhaar.

Vi hugged med Kaarde,
hvor Legen den haarde
tog Overhand;
der maatte nedfalde
Kong *Fregder* med alle
i Flæmingland.
I Strömme for Sværde
det Blod vel flød;
skön Jomfru da kærde
sin Bejlers Død.

Vi hugged med Kaarde,
slog inden Skibsborde
for Fode alt;
ved Engelands Side
seks Dage vi stridde;
Kong *Valtjof* faldt.
Der hulde vi Messe
og Ottesang,
som Hammer ved Esse
paa Ambolt klang.

Vi hugged med Kaarde,
vi gjorde os haarde
med sorten Konst;

vi Brynier prøved
og Hjælmene kløved
foruden al Gunst.
At spænde de Buer,
det var os slig Harm,
som skönne Jomfruer
at tage i Arm.

Vi hugged med Kaarde;
de Halse fuldhaarde
gik dybt i Bad,
og Endils Søulve
paa vaade Gulve
fandt lækker Brad.
Som Jomfru mon skænke,
saa lifligt det er
for mig at betænke
den Skjoldungefærd.

Vi hugged med Kaarde,
saa Jærnet det haarde
isønder brast;
tre Konger tillige
da maatte nedsige
foruden Rast.
Faa var det, som bøde
til Sang sig daa:
som slagtede Nødde
de Irer laa.

Vi hugged med Kaarde;
slet ikke vi sparde
af Hjærneskal
med Hænderne rappe
os Mundgodt at tappe
til Odins Hal. —

— Men ingen sig dølger
for Skæbnens Kast;
naar Æren kun følger,
staar Mand dog fast.

Vi hugged med Kaarde.
— Gid Grise i Gaarde
nu kjendte min Kval!
til *Ella* forsande
de skulde vel blande
fuldbesk en Skaal!
Nu Ormene lader
han slide mit Liv;
— er Sönner som Fader,
da ypper det Kiv.

Vi hugged med Kaarde.
— I Ormenes Gaarde
er Kampen fuldhaard;
dog — Sönner paafærde
med blinkende Sværde
for Öjne mig staar.
Har, Ella! kun drükket
de Syv af dit Blod,
da Sorgen er slukket,
og da har jeg Bod!

Hæt op dog, o Rune!
thi nu vil jeg stunde
til Odins Gaard!
Han lader mig kalde,
hos Kæmperne alle
at sættes til Bord!
Der kommer ved Mjøden
nyt Liv der i Dødt,
derfor er i Døden
mig Livet end sødt!

23. Holger Danske.

I alle de Riger og Lande,
hvorhen jeg i Verden foer,
jeg fægted med aaben Pande,
for hvad jeg for Alvor tror.

En Ørn var mit Hjælmemærke;
paa Brynjen stod Korsets Tegn;
Paa Skjold bar jeg Løverne stærke
i Hjærternes milde Hegn.

Naar Mænd jeg kasted min Handske,
opslog jeg min Ridderhjælm;
de saae, jeg var Holger Danske,
og ingen formummet Skælm.

Vil Dansken i Verden fægte,
men dølger Aasyn og Navn;
jeg veed, hans Aand er ej ægte,
jeg tager ham ej i Favn.

24. Ansgar og Ødbert.

Hos Fyrsterne sad tæt i Ring
de Bisper rundt om Borde;
Hr. Ludvig holdt et Kejserting,
og saa tog han til Orde:
"Hvor finder jeg den Klærk vel nu,
som vandre vil med trøstig Hu
til Hedninger i Norden?"

Der sad den Skare stolt og prud
af Herrer og af Klærke;
de elsked Verden fremfor Gud,
det var saa godt at mærke;
til Ring og Stav, til Borg og Len
var Bejlere vel ti for een;
til Martyrkronen ingen.

Da rejste sig en Abbed fin,
man kaldte ham Hr. Vale;
han mælte brat: "O Herre min!
nu mig Forlov at tale.
Jeg veed en Munk saa fin og from,
han kan saa godt sin Kristendom,
og har saa snild en Tunge."

Det var en Munk, som Prisen bar
for Bisper og for Klærke:
det var den hellige Ansgar,
den Hedens Morgenlærke;
han gik til Rhin for Ludvig frem,
ja, först og sidst til Englehjem;
der klinger nu hans Harpe.

Det skulde fluks han svare paa,
om han til Danmarks Skove
som Ordets Tjener vilde gaa,
for Troen Livet vove?
"Ja, hjælpe Gud mig arme Mand!
jeg gange vil, saa godt jeg kan,
saa vidt I mig vil sende."

Og det kom ud blandt Læg og Lærd:
her er en Munk i Gaarde,
som vove vil den Daarefærd;
ja, Martyr vil han vorde!

det er slet ingen kristen Mand,
der saa fra kristne Fædreland
vil gaa til Hedenskabet.

Det var Ansgar, den fromme Mand,
han blev i Sind saa bange,
og ingen Hvile havde han
alt for den gamle Slange;
med Verdens Latter, Spot og Had
sig blanded Verdens Lokkemad
og Venners Fristetaler.

Han gik sig i den Urtegaard
alt mellem grönne Ranker;
han kæmpede den Kamp saa haard
med Tvivl og onde Tanker.
Der læste han og bad i Lön,
ja bad til Guds enbaarne Sön,
og græd saa bitre Taarer.

Der Fuglen sang saa sommerglad,
alt under Rankens Buer,
der skrevet stod paa hvert et Blad
om klare, modne Druer,
om Ranken paa den danske Is,
om Druen i Guds Paradis,
men ak, ej for den fromme.

Alt som Ansgar da sad i Vraa,
saa bitterlig at græde,
en Ungersvend mon for ham staa,
i Gyldenstykkes Klæde.
"O sig du mig," saa lød hans Ord,
"har end du Lyst at gaa til Nord,
og Liv for Tro at vove?" —

"Hvad vilt du her? gak, frist mig ej,
gak bort til dine Glæder!
Hvad vil du paa min øde Vej,
du Mand i bløde Klæder?"
Saa lød den frommes haarde Ord,
han vented Svig, ej Trøst paa Jord;
han var saa syg i Sinde.

Det svared da den Ungersvend:
"Fra Svig mig Gud bevare!
men vandrer du til Danmark hen,
jeg deler Færd og Fare.
Mit Hjærte brast, om jeg dig saae
saa venlig og bedrøvet gaa
til vilde Hedninglande."

Saa gav de i den Urtegaard
hinanden Tro og Love,
og, begge om de bange Kaar,
de alting turde vove;
af Gaarden ud de ginge nu,
med Haand i Haand og Fryd i Hu,
alt som hinandens Engle.

Hr. Ødbert hed den Ungersvend,
hans Byrd var som den bedste;
han kaldtes mangen Høvdings Ven,
var født til Borg og Fæste.
Det var alt som et Underværk;
og at i Under Gud er stærk,
vil Verden aldrig lære.

Saa drog de ud i Jesu Navn
at bygge Danmarks Kirke;
de foer paa Rhin til Dorstad-Havn,
de gik til Dannevirke;

de bygged paa en bedre Vold
med Prædiken og Skolehold
i Marken og paa Heden.

Saa rejste sig i Morgengry,
saa nær ved Dannevirke,
ved Sliens Bred, i Hedeby
den förste Danne-Kirke,
og Erik hed den Herre god
af Jyllands gamle Kongeblod,
som tømre lod den Kirke.

---

25. Jæmtelands Befolkning.

Höjt over Dovre ride
Kong Öjsten og hans Mænd;
hver Trønder skreg af Kvide,
naar de tog Sværd fra Lænd.
Blod strömmed dem for Fode,
som Himmelvand fra Tag;
mod Møer var de gode;
de favned dem i Mag.

Da nu den grönne Hede
var bleven vaad og rød,
og Öjstens Klinger bede
ej mer det norske Kød,
lod han i Hornet støde,
at alle føre Mænd
paa Marken skulde møde,
foruden Jærn ved Lænd.

Af Sten der var i Dale
en mægtig Kringle lagt;
der monne Öjsten tale,
mens Trønderne gav Agt:

"Hvis I min Sön vil hylde,
da sparer jeg hver en Mand;
hvis ej — jeg brat skal fylde
med Blod det hele Land."

De satte paa Drengens Hoved
da straks en Krone rød;
at lystre ham de loved
i Live som i Død.
De vare dertil glade,
at de fik hele Skind,
og sang fra deres Stade
med Lystighed i Sind.

En Mumlen hel foragtelig
om Drotten man mon høre;
den ene talte sagtelig
ind i den andens Øre:
"I denne haarde Klemme
en bitte Drot vi fik;
men, er först Öjsten hjemme,
han lærer bedre Skik."

Men Oplands stolte Herre
han lo dog ved sit Held,
og agede paa sin Kærre
hjem over Dovrefjæld.
Nu tog den störste Kæmpe
den uselige Dreng,
bar ham med liden Læmpe
ud paa den grönne Æng.

Saa saare bad om Naade
den liden Kongemand,
og fra hans Öjne baade
der randt saa meget Vand.

De raske Trøndepilte
bar ham paa Blokken op;
hans Hoved der de skilte
alt fra hans gode Krop.

Hans Krop den var saa lille,
den blev paa Stejlen fæst;
den bad de Høgen pille,
saa Raden blev til Rest.
Hans Hoved blev til Føde
for Fisk i dyben Flod,
skulde aldrig Kroppen møde,
mens Filefjælde stod.

Da Rygtet derom bringer
Orde til Öjstens Gaard,
da rev han med sin Finger
udi sit røde Haar;
Knoerne slog i Borde,
han slog dem der med Klem;
eja, hvor de var haarde!
de sade der alle fem.

Hans Mænd de fored Heste
i Bondens gode Korn;
de kom, saa snart han blæste
i krumme Ludurhorn.
Over Dovre de ride,
Hr. Öjsten rider bedst;
jeg vil slet ikke lyve,
de fore som en Blæst.

Rundt om de tændte Tage
til Varme, ja til Lys;
naar Luen hørtes brage,
de sang om Jomfrukys.

Han bød de Hovmænd følge,
og sprang paa Jorden ned;
man bör det ej fordølge,
at han gav Hals derved.

Det var de Hovmænd brave,
de lo ved denne Fest;
Marskalken holdt paa Mave,
han grinte allermest.
Drottens Lapper flinke
paa Björnens Side stod;
han bed den Björneskinke,
han bed til røden Blod.

Basserne sig vende,
de rejste dem paa To,
og i den Drot behænde
de satte sorten Klo.
De gave dem til at brumme;
det lød i grönne Skov;
de aad ham hver en Krumme;
han sagde: "Av! vov, vov!"

Nu vare de Trønder bange
for Oplands Rytterflok;
den havde tvende Gange
de fristet mer end nok.
Det var ej godt at skæmte
med Oplands höje Drot;
dog, stærken Ketil Jæmte
han raadede dem godt.

De over Kølen droge;
saa kom de til en Skov,
som de med Økser sloge
og jævnede med Plov.

De Jæmteland den nævne
og bygge der i Mag
Huse alt efter Ævne; —
de bygge der i Dag.

---

26. Tyre Dannebods Vise.

Danmark, dejligst Vang og Vænge,
lukt med Bølgen blaa,
hvor de vakre, voksne Drenge
kan i Leding gaa,
alt mod Sakser, Slaver, Vender,
hvor man dem paa Tog hensender; —
en Ting mangler ved den Have:
Leddet er aflave.

Ved Guds naadig Forsyn hegnes
dog det meste Land;
og, hvad under Danmark regnes,
nyder Værn af Vand.
Ingen Nabo skal iblinde
gaa mod Danmark, og dog vinde; —
blev kun Leddet hængt tilrette,
skulde vel det tætte!

Mejlfarsund os Fyn beskytter;
tryg staar Møens Klint;
ind til Gedsør ingen Rytter
ride skal for svindt;
Guldborgsund for Laalland varer;
Sælland Øresund forsvarer; —
hvert Land har sit eget Lukke;
Jylland kun maa sukke.

Holster, Vagrer, Lyneborger,
som en giftig Flod,
volde Jyden mange Sorger,
øde meget Blod.
Men hvo hæmmer slig Uvane?
Skam det er at lade rane,
medens Pil vi har og Bue,
saa vort Lands Formue!

Saadan talte Dronning Tyre,
ret kaldt Dannebod:
"I, som staa for Danmarks Styre,
fatter frejdigt Mod!
Gabet kan vi vel tillukke,
saa vi ej os lade pukke
af hver fremmed Løbeskytte,
der faar Lyst til Bytte.

Fra Moradset vest ved Strande
til Møsund i Sli
vil en Vold vi vel bemande
med en snæver Sti!
Om Forlov skal hvermand bede,
hvis han agter ind at træde;
nødig skal han atter fare
hjem med stjaalen Vare!"

Tyres Ord i hvermands Øre
faldt som Dug paa Straa;
Konning Harald fik dem høre,
lod et Bud udgaa:
"Hvo sig for en Dansk vil kjende,
og ej nævnes Danmarks Fjende,
møde fluks med Vogn og Heste,
Volden at befæste!"

Men fra Danmarks østre Side
kom den Skaanning skrap;
her vil Sællandsfaren slide
gjerne med omkap; —
Fynbo, Laalliken og Jyden,
— han sad næst og værst ved Gryden, —
iled glad det Værk at fremme;
ingen lod sig glemme.

Dannebod sig trøstig glædde,
der hun Skaren saae:
"Ja, forsand, det tör jeg vædde,
nu skal Værket gaa! —
Jyder, henter Ost og Kage,
mens de andre Mulden age!
hvis den Gjerning kun maa vare,
skal I siden spare!"

Skaanningen tog til at grave,
först fra Kalegat
frem til Hollingsted, og lave
Volden höj og brat.
Fem Gang seks Fod var den lavest,
seks Gang aatte var den ravest,
fem Gang aatte sommelunde,
alt som gaa det kunde.

Sællandsfar og Fynbo Resten
gjorde færdig snart;
Jyden disked op for Gæsten,
intet blev der spart.
Een Port paa hver hundred Favne
rejste de, — lod Taarn ej savne; —
naar som Fjenden der tog Stade,
kom han slemt for Skade.

At dessnarer færdes kunde
Værket med Behør,
Dronning Tyre lod fra Grunde
rejse, — hvor man kør
gjennem Volden, — sig en Bure,
paa det Værk at have Kure; —
rart sig noget ret vil föje
under fremmed Öje.

Efter Ønske vokste Volden,
Dannevirke kaldt,
som har mangen Törning holden,
för den slet forfaldt.
"Leddet," sagde Dronning Tyre,
"har vi hængt; — Gud Vangen hyre!
at den ingen Fremmed bryder
eller Hofbud byder!"

Dannemark vi nu kan ligne
ved en frugtbar Vang,
hegnet trindtomkring; — Gud signe
den i Nød og Trang!
Gid som Korn opvokse Knægte,
der kan frisk mod Fjenden fægte,
og om Dannebod end tale,
naar hun er i Dvale!

---

27. Hakon Adelstens Vise.

Ung Adelsten paa Tinge stod,
til Konge skal han kaaret være:
"Hvis han er kæk og vis og god,
da skal han Norges Krone bære;"
saa mældte frit hver Kæmpe bold,
og slog med Spyd paa stridsvant Skjold.

"Saavist jeg er af Kongeæt,"
— saa hørtes Adelsten at sige,
"jeg holde skal ved Lov og Ret
saavel den arme som den rige;
og over hele Norges Land
er Bonden fri og Odelsmand."

De Trønders Lagmand rejste sig,
fem Snese Aar bar Gubbens Isse:
"Til Retfærd du forpligter dig,
den maa du holde os tilvisse;
frem den, da fremmer du dit Gavn; —
jeg hilser dig med Kongenavn!"

Og "Konge!" lød blandt Vaabengny,
blandt Fryderaab, med Tordenvælde;
det gjaldt saa höjt i vilden Sky,
det gjengjaldt mellem Norges Fjælde:
"Vær Konge i det frie Nord!
vær Konge for den hele Jord!"

---

28. Half Sten.

Fra Bordet, hvor den brune Mjød i Sølverhornet blinkte,
den gamle Hakon Hladejarl en skægløs Kriger vinkte;
det var Half Sten; i sidste Slag, ved Lom i Gudbrandsdalen,
han havde Fjenden Ryggen vendt og tabt sit Skjold paa Valen.

"Hør!" — hvisked Jarlen — "Half! vi to kan ej med disse drikke;
den fejge med den gæve, — nej, ved Thor, det passer ikke!
sæt du dig ned paa Skamlen der, jeg sætter mig paa denne;
saa ville ved vort lille Bord vi see paa dem derhenne.

De Kæmper, Half, som sidde der med Erik, maa du vide,
er Karle, der ej mindste Plet paa Æren kunne lide;
en saadan Plet er værre end det Mærke, Bødlen sætter,
og, tro mig, ej al Verdens Guld en saadan Plet udsletter.

Dog kan den vaskes af, naar kun det rette Væld man finder;
og dette Væld, min unge Ven, i Fjendens Hjærte rinder!
Ser du, til dette maa man ty, og heller maa man falde,
end lade her i Skammekrog sig Drog og Usling kalde.

Saa maa vi og, min gode Half, paa Fædres Storværk tænke! —
Din Fader satte uden Skam sig paa de gæves Bænke;
jeg saae ham aldrig i en Krog, ej heller, maa du vide,
der var i Norges Land et Sværd, der bedre kunde bide.

Og følge vi hans Fodspor, Half, da kunne vi fremtræde
saa stovt som disse Karle der, og blandt dem tage Sæde;
og, naar de da med stolte Ord ved deres Storværk dvæle,
behøve vi just heller ej at sidde uden Mæle.

Det var det, Half, jeg ønsked ret at lægge dig paa Hjærte;
en Normands Sind maa lade haant om Farer og om Smærte;
og glem nu ej, naar Lurens Dön til Kampen dig indbyder,
den Kilde, som jeg talte om, og Stedet, hvor den flyder." —

— Saa talte Hakon Hladejarl; hans Mænd fornam det ikke:
men stum sad Half og rørte ej ved Spise eller Drikke;
dog, da til Kampen atter drog de gæve og de gilde,
afvasked han den gamle Plet i Fjendens Hjærtekilde.

29. Knud den store.

Kong Knud sad stor og mægtig paa sin Trone,
en Herre, drabelig og stærk, som huld;
den danske, brittiske, den norske Krone
var sammensmæltet i hans Krones Guld;
höjt i hans höje Sal klang Harpens Tone;
thi Skjaldens Barm var af hans Idræt fuld;
i Kirken selv lød Hymner til hans Ære;
thi kraftig han udbredte Jesu Lære.

Men Knud sad tavs og tankefuld i Sind,
ej blussed Læben som hans Purpurklæde;
sörgmodelig han støtted Haand til Kind,
og ingen Del han tog i Hoffets Glæde.
De svundne Dages Idræt faldt ham ind;
da monne bitre Taarer Öjet væde:
"Ak," sukked han, "min Gud! kan du forgætte
min Synd, kan du mit Regnebræt udslette?

Min Ungdom svandt i Stolthed og Foragt,
kæk frem jeg gik, men nu jeg modløs græder;
for at forstærke denne stolte Magt
forbandt jeg mig med Edrik, den Forræder;
den djærve Ulf i Kirken blev ombragt,
hans Blod uskyldig Altertavlen væder. —
Ej blot med Sværdet, tit med mörke Rænker
jeg vandred frem; — nu det mit Hjærte krænker!

Men oftest dog med Manddom og med Sværd
min raske Ungdom blot sit Værk begyndte;
at vorde Danmarks gamle Krone værd,
det var den Tanke dog, som frem mig skyndte;
og derfor stormed jeg i Herrefærd,
og derfor Heltens Syssel, Kamp, jeg yndte. —
Da aabned sig mit Hjærte for din Stemme.
— Ak, hulde Jesus, kan du alt forglemme?

Som Kongen nu saaledes trøstløs sad
med blege Kinder og med Graad i Öjet,
mens hen ad Bænken i den lange Rad
Guldhornet gik, og hvermand var fornöjet,
da tren en Skjald for Kongen frem og kvad:
"Min Herre! hvor er den som du ophöjet?
du tvang det stolte Nords udstrakte Lande,
ustraffet ingen tör dit Bud modstande."

Taalmodig, uden Harme, hørte Knud
paa denne daarlige, forvovne Tale.
Hvad Skjalden kvad, det raabtes snarlig ud
af hver en Ridder i de blanke Sale.
Da blev den gyldne Stol, paa Kongens Bud,
bragt ned fra Borgen, gjennem grönne Dale,
til hviden Strand, hvor stolt og langsomt Vandet
höjt skylled sine Bølger op paa Landet.

Derpaa han lod, med stenbesatte Baand,
den tunge Glavind ved sit Bælte spænde;
med Krone paa, med Septer i sin Haand,
man saae ham sine Fjæd mod Havet vende.
Hvad Tanke nu hesjælte Kongens Aand,
nysgjerrig Hofmand ønskte gjerne kjende;
men Kongen tav og vandred med sit Følge,
i Purpurkaaben, mod den hvide Bølge.

Og satte sig saa i det gyldne Sæde,
blandt runde Stene paa det bløde Sand;
ej hvor bestandig Bølgens Top mon væde
det ramme Tang med sit skumklædte Vand;
ej heller der, hvor ej den kunde træde,
paa den for fjærne, den for höje Strand;
men der, hvor Pilen med sit Hoved hængte,
hvor nu og da kun Bølgen op sig slængte.

Der Kongen sad, og talte saa til Havet:
"Det Land, jeg sidder paa, tilhører mig;
med dig, o Sø, min Magt er jo begavet;
thi lyd din Herre; du ej nærme dig! —
din Bølge kræver jeg saaledes avet,
at til min Fod den aldrig vover sig;
thi jeg behersker Nordens stolte Lande,
ustraffet ingen tör mit Bud modstande."

Men som sædvanlig gik den stille Bølge;
sin vante Vej den end bestandig tog;
af sin Natur den intet vilde dølge,
det ene Bølgeslag det andet jog; —
med aatte niende kom brat i Følge,
der stærk og svanger op paa Kongen slog;
ej til hans Fødder kun den op sig trængte,
hans Septer og hans Krone den besprængte.

Da rejste Kongen sig, saae til hver Side,
brød rørt med Taarer höjt saaledes ud:
"I Sandhed, hver en Kristen burde vide,
at ingen mægtig er foruden Gud!
han grunded Jorden, han lod Havet glide
med evigt Røre, ved sit stærke Bud;
han ene mægter Hav og Jord at tvinge,
mod hans er al min Vælde saare ringe."

Med disse Ord han af sin Krone spændte,
af Guld og Ædelstene tung og svar;
derpaa han sine Fjæd fra Havet vendte,
og ydmyg Kronen hen i Kirken bar;
der knælte han, og hver en Synd bekjendte,
mens Angerstaaren trilled hed og klar;
paa den korsfæstede med Martyrkviden
han Kronen satte, bar den aldrig siden.

30. Tymme Sællandsfar.

Det var Tymme Sællandsfar,
Helt i Bondeklæder,
skönt ej Herreskjold han bar,
vandt han Navn og Hæder.
Hvo ham fulgte, har vi glemt,
Tymmes Navn har Sakse gjemt
tro blandt kære Minder.

— Danske Gutter dristig red
over Vesterstrande;
Ellas Börn i mange Led
maatte bittert sande:
Lodbrogs Kvad i Ormevold
om hans Æt saa djærv og bold
var ej Pral i Pinen.

Kæmper kækt i Vaabenbrag
mødtes mer end gjerne;
tætte faldt de tunge Slag,
kløved Hjælm og Hjærne.
Knud han stred for Sejersry,
Edmund ej sit Hjem vil fly,
røvet Fædrearven.

Knud vil vinde Gods og Gavn,
Hærværk vil han øve;
Edmund slaar for Fædrestavn
som en tirret Løve.
Hævne vil han haardt i Dag:
Angler veg for danske Slag
hvor paa Val de mødtes.

Gammel Vane bider bedst;
dog, med Skam at sige,
dennesinde var det næst,
Daner maatte vige.
Sover Rolfs og Regners Aand?
Bann'ret faldt i Fjendehaand,
hilst af Hurraraabet.

Det var Tymme Sællandsfar,
Helt i Bondeklæder,
skönt ej Herreskjold han bar,
vandt han Navn og Hæder.
Dem, ham fulgte, har vi glemt,
Tymmes Navn har Sagnet gjemt
tro blandt Minder kære.

Det var Tymme Sællandsfar,
brat han endte Nøden:
"Hvo ej Nidingshjærte har,
kæmpe kækt til Døden!
Har vort Banner Fjenden brudt,
Majen har i Mængde skudt
danske Sejersfaner!"

Grönne Gren paa skarpen Spær
Tymme höjt mon bære:
"Fremad, Landsmænd! en og hver!
slaar for Danmarks Ære!
Finde skal dog Fjenden vist,
den ler bedst, som ler tilsidst;
fremad! følg min Fane!"

Bøgen herlig baned Vej
for den raske Skare;
Angelsaksen magted ej
Valen at forsvare;

men, hvor Tymmes Banner stod,
Dansken skrev med Anglers Blod
røde Sejersruner.

Ej for intet Saga har
snildt i Mindestenen
"Tymme *Banner* Sællandsfar"
ristet med Guldprenen:
medens Bøgen grönnes end
leve skal blandt danske Mænd
Fædrenes Bedrifter!

---

31. Sigurd Syr og hans Sönner.

Det var Konning Sigurd Syr,
han havde Sönner trende;
sad han saa i Höjenloft
med alle sine Svende.

"Og sig mig, Guttorm, ældste du,
at jeg din Id kan mærke:
og hvilket huer dig vel bedst
i Ringerig det stærke?"

"I Fjældet er den gule Malm,
men gul staar Sæd i Vænge; —
mig huer Agren fremfor alt
dit Gods og dine Penge."

Det var Konning Sigurd Syr,
han mæled Ord end hine:
"Og sig mig, Halfdan, ogsaa du:
hvad fængsled Ønsker dine?" —

"Hel skönt det Skue er forvist,
naar gylden Ager bølger;
men Kvæget paa den fede Æng
mit Hjærte helst dog følger?"

Det var Konning Sigurd Syr,
hans næste Ord var dette:
"Og sig mig, Harald, liden Pog!
hvad staar dig bedst paa Slette?" —

"I Bjærget er det blanke Staal,
paa Sletten er der Drenge;
Huskarle dybt i Pansermaal
mig hue mer end Vænge!

Giv Halfdan kun det fede Kvæg
og Guttorm dine Agre!
giv mig din Økse hist paa Væg
og dine Kæmper fagre!"

Det var Konning Sigurd Syr,
sprang op fra Egesæde:
"Hvor mange Kæmper vil du, Dreng!
skal bag dit Banner træde?" —

"Og naar de tömme Halfdans Sti
og tömme Guttorms Lader,
og herske Norrig, — Fjæld og Li, —
da har jeg nok, min Fader!"

Det var Konning Sigurd Syr,
hans Öjne bleve vaade: —
"Den Tid vil komme, liden Pog!
at du skal Norrig raade!

Og har jeg kastet da min Brog,
og mine Bene smuldre, —
jeg saae dog aarle krøges Krog,
som Dreng alt Kæmpen buldre!"

---

32. En Vise om Hellig Olaf.

Hellig Olaf stod ved Fjorden med sin Hær;
Pinsefesten var forhaanden;
alskens Løv og Blomster artede sig der
fagert under Folgefonden.
Kongens Drage laa og spejled sig ved Strand,
Bispen stod med Korset paa den hvide Sand,
Kongens Kæmperad
laa paa Knæ og bad,
og der gik dem Lyn i Aanden.

Hellig Olafs Aasyn skinned som en Sol,
klar sad Kronen ham om Panden;
mens han knæled, laa hans rige Purpurkjol
som et Tæppe over Sanden.
Her han vilde atter i en stakket Frist
bygge Kirke til den stærke Herre Krist;
alt paa Pinsedag
skulde fra dens Tag
Korset lyse over Stranden.

Og da Værket nu var helliget med Bön,
mured hver en Kæmpe trolig;
men i Fjældet lød der underlige Drön;
Dværgeslægten blev urolig.

Höjt fra Uren rulled Grus og Kampesten,
og fra Lien kom der Rod og Bul og Gren;
ilde saae det ud
for Kong Olafs Gud;
ilde freded man hans Bolig.

Hellig Olaf med sit luerøde Skæg
kyssed Hjaltet paa sin Klinge,
og han holdt det höjt mod Dværgehallens Væg,
og han korsede sin Bringe.
Se, da rulled alle Stene ned i Mag,
og de föjed sig til Muren, Lag ved Lag,
og hver Stok, der sprang,
blev en Bjælke lang;
Øksebruget var kun ringe.

O, hvor gram blev da den travle Dværgeflok,
Fjorden skjalv ved deres Mæle;
og de stødte til en vældig Klippeblok
med de kobbersko'de Hæle.
Hellig Olaf mæled da et lystigt Ord:
"Se, der kommer Dværgen med vort Alterbord!"
Stenen dumped ned
just paa rette Sted,
der, hvor Kongen plejed knæle.

Snart var Kirken med sit Skiferdække takt,
klar den stod paa Pinsedagen;
og i Koret var paa Alterstenen lagt
Gyldenstykke og Skarlagen.
Bispen stod i Bönnen, böjet over den,
Kongen gik til Offers did med sine Mænd:
Altervinen klar,
Guld og farvet Glar
bragte han i Land fra Dragen.

Kirken stod ved Strand i mange hundred Aar;
nu er dog dens Mur forsvunden;
men til Olafs Ros endnu blandt Løvet staar
Alterbordet over Grunden.
Mosetæppet hviler nu paa Stenen graa,
Abildtræet strør sin hvide Blomst derpaa,
og fra Birkens Top
stemmer Fuglen op
Pinsesalmerne i Lunden.

Mangen Sommerkvæld, naar i den dunkle Fjord
triller Dug fra grönne Blade,
vies dog Kong Olafs faste Alterbord
atter til et helligt Stade:
Dalens Sön har der et Stævne med sin Brud,
og de veksle Ringe der for Olafs Gud,
og de knæle ned,
trygt, med Haab og Fred,
og i Sommerdrömme glade.

Derfor kan Kong Olafs minderige Ry
ingensinde gaa til Grunde;
med hver Dalens Slægt det hæver sig paany
fagert fra de friske Munde.
Hellig Olaf med sit hjærterøde Skjold
dækker Klippen, hvor den knejser mörk og gold,
og hans Saga gaar
gjennem Norges Vaar,
sødt som Fuglesang i Lunde.

33. Kong Olaf og hans Staller.

Konning Olaf sidder i Garderik med sine gode Hofmænd;
i Norge sidder den gamle Björn med Sværdet ved sin Lænd.

I Norge sidder den gamle Björn, han spejder fra Borgens Tind:
"Krist give, jeg maatte det spörge, vi finge bedre Vind!"

Han spejder fra Borgens Tinde, han ganger ind og ud:
"At Olaf kom til Norrig i Aar, det give den överste Gud!

Jarl Hakon og Englands Konning de raade for Land og Rige;
Krist give, jeg maatte leve den Dag, jeg saae dem af Norrig at vige!"

Jarl Hakon lader Bud udgaa, de norske Kæmper at vinde:
"Da först skal vi nyde Landet med Ære, naar vi kunne Björnen binde."

Ind da træde de Sendebud, de stædes for Egebord:
"Olaf Digre sidder i Holmgaard, nu hersker Kong Knud i Nord.

Konning Knud og Hakon Jarl, de byde Jer Fred og Lejde,
hvis I vil komme til Nidaros og ende den lange Fejde."

— "Saa tit har jeg jaget den vilde Los og Ulven igjennem Tjörn;
den skal ej tjene den gridske Høg, der kan tjene den kongelig' Ørn."

— "Kong Knud han er en Herre saa gæv, I kjender ham vel af Ry;
og vilt du ham ikke med Æren tjene, da skal du med Skam bortfly." —

Da synker den gamle Hirdmand til Konningens Fod:
"Krist give, jeg din Vrede maa sone med mit Blod!

Jarl Hakon jeg gik til Haande; det blev med Guld betalt;
men var han ikke druknet i Aar, da havde mig Sorgen kvalt."

— Kong Olaf strækker sin hvide Haand mod Björn foruden Svig:
"Stat op, min gode Staller, bed Gud tilgive dig!

Stat op, min gode Staller, og sæt dig ved min Side!
Svigter den boldeste Kæmpe, paa hvem kan man da lide!"

Det var den höje Konning, han spænder Sværd ved Bælte,
hannem følger i Plade tolvhundrede raske Helte.

Og da de kom til Stiklestad, begyndte saa blodig en Trætte;
saa glad da vorder den gamle Ravn, han venter sig nu at mætte.

I Midten ginge de Spillemænd, de lege paa Ludurhorn;
de Pile flyve saa tykt i Flok, som Haglen i Bondens Korn.

I Skoven løber den sulten Ulv, den tager til at tude;
de Pile flyve saa tykt i Sky, som Sneen paa Bondens Rude.

Hr. Björn stander sin Konge nær, han leger med Spyd og Stang;
alle de Kæmper, ham turde bie, de sank i grönnen Vang.

Hr. Björn stander sin Konge nær, han er en Kæmpe bold;
alle de Pile, som Olaf trued, dem fanger han i sit Skjold.

Alle de Mænd, der mod Olaf stævned, han monne til Jorden slaa:
"Hr. Konge, de ere for mange, og vi ere altfor faa!

De Kæmper lege med Buer og Spyd; det er mig ej mer til Lyst;
det sidste Sværd, dig trued, opfanged jeg i mit Bryst.

Brudt er mit Skjold og min gode Stang; ej mer skal jeg Jærnet slide;
Gud signe dig, du Ædeling! jeg lægger mig ved din Side."

— Da nikked Kongen venlig, han stod i eget Blod;
saa sank han til Jorden; Hr. Björn laa ved hans Fod.

Hr. Björn sig valgte den bedste Plads, han vilde hos Konningen være;
de skal ej skilles i Døden ad, der vandred sammen med Ære.

Der vokser favre Blomster paa Fjældet.

34. Slaget paa Stiklestad.

Ej om Fred var længer Talen,
da fra Bjærgene i Nord
ned at vække Dön i Dalen
brynjeklædte Kæmper foer;
under Hjælme gyldenklare,
fylket tykt og tæt paa Rad,
lod de hult i Klippen svare
Skjoldebrag paa Stiklestad.

Rystende for Hævnersværdet
rødmed Panser, Hjælm og Skjold,
hvor med Staal et Folk forhærdet
søgte Folkekongen bold.

Næm for Trønderne at finde
Olaf var i Herrefærd:
under deres Hjærnehinde
farved han sit Kæmpesværd.

Dog, det maatte Norges Løve
lære i den Herrefærd,
Finnekonst formaar at døve
selv det bedste Heltesværd;
trodsende paa Tryllekofte
Torer Drotten gik imod;
Olaf hugger tit og ofte,
Staalet gled, og *Hunden* stod.

Sort det nu saae ud paa Valen:
Hunden bed, og *Björnen* sank,
lærte godt dog för sin Dalen
Staller hver at stande rank;
Skjalden maa det Lov ham give:
fremmerst gik han, hvor det gjaldt,
Kongen næst han stod i Live,
Kongen næst han ogsaa faldt!

Aldrig för man hørte Magen,
Underværk for Mandevid:
Natten kæmpede med Dagen
og vandt Sejr ved Middagstid!
ingen Sky formörked Solen,
dog den mistede sin Glans,
varsled over Kongestolen
om den frommes Dødningdans!

Dag tog Flugten, men undvige
vilde *Norges Viser* ej;
over Torne til Guds Rige
fremad gik hans Kongevej;

Sværd paa Val ej mer han svinger,
kløvet blev hans Kæmpeskjold,
men fra Val paa Englevinger
höjt sig svang den Herre bold!

Derom sang ej Fugl paa Kviste,
hvad man saae nu hertillands,
at med Brasken paa det sidste
Spurven gik af Tranedans;
slig en Helt i Kraft og Vælde,
med saa mangen Ædling god,
skulde Stodderunger fælde,
bade sig i Heltens Blod!

Dog, at Sild kan Hvalen trykke,
naar i Tal de kun er nok,
det var Bondehærens Lykke
mod Kong *Olafs* faa i Flok:
det betænkte ej den bolde,
derfor klage maa jeg her:
alt for lidt han regned Skjolde,
derfor sprang hans gyldne Sværd!

35. Sven Æstridsen og Biskop Vilhelm.

At nær ved Kirke stander Slot,
det sagtens kan sig föje,
men Haand i Haand man Bisp og Drot
kun sjælden ser for Öje; —
dog, Danmark saae som Ven hos Ven
Vilhelmus Bisp og Konning Sven;
de Venner ene lignes kan
med David og hans Jonatan.

Alt med de Venner Verden saae
saa underlig en Handel; —
hvad Verden aldrig kan forstaa,
det er de frommes Vandel:
de tugte mest, hvem de har kær,
det kalder Verden Daarefærd;
de følges ad i Død og Grav, —
det kalder Verden Galenskab.

Det var en hellig Julefest,
og Kongen gjorde Gilde;
velbaaren var hver Julegæst,
men mangen *døde ilde;* —
hver Gæst blev hed af Mjød og Vin, —
det bøded mangen Ridder fin.
— For Vin og Vrede vogte sig
hver Kristendrot paa Jorderig!

Det ringed efter hellig Skik;
det var en Nyaarsmorgen;
og Bispen ind i Kirken gik,
han gik derind med Sorgen.
O ve, en Tidende saa ond
ham bar den aarle Morgenstund,
og Villum elsked dog Kong Sven,
som Jonatan sin Hjærtensven.

Der var en Plet paa Korets Gulv,
den var saa rød at skue;
den kom, da Knud lod myrde Ulf
alt i den Kirkestue;
nu lavet var der rundtomkring
af Ulvens Sön saa rød en Ring;
vel sörge maatte Kongens Ven;
thi Ulvens Sön, det var Kong Sven.

Kong Sven han akslede sit Skind
han lod sit Sværd omspænde;
han agted sig i Kirken ind
med Riddere, med Svende.
Derinde lød en Nyaarssang,
men hult og mat fra Kor det klang;
— om mörken Bisp og røden Flod
de sorte Klærke blege stod.

Sig föje Stunder Kongen gav,
han vilde brat indgange;
men der stod Bispen med sin Stav
i Messeklæder lange;
han løfted Stav og stødte Pig
mod Kongens Bryst saa dristelig.
— De frommes Kærlighed er sær:
de tugte mest, hvem de har kær.

"Hvad vil du, Ulv, i Faareflok?"
— saa mæled Kristi Hyrde;
"fik du endnu af Blod ej nok?
har end du Lyst at myrde? —
Nej gak herfra, du Ildværksmand,
og vid, du est i Kirkens Band!"
— Men Villum elsked dog Kong Sven,
som Jonatan sin Hjærtensven.

De Hirdmænd gik paa Bispen ind
alt med de dragne Sværde;
men Herrens Præst veg ej et Trin,
han var ej at forfærde;
Guds Engle stod ham bi og nær
og dövede de hvasse Sværd;
han tænkte kun paa Gud og Sven,
sin kære, faldne Hjærtensven.

Alt som en Støtte, stiv og kold,
og bleg, som Lig i Jorde,
saa stod en Stund den Konning bold;
dernæst han tog til Orde:
"O, rør ham ej, han staar i Gud,
han staar paa Vagt for Kristi Brud!"
— Saa maatte, mod, den Herre bold
fra Kirke gaa för Messehold.

Bisp Villum staar for Alterbord,
sit Kyrie han kvæder;
Kong Sven han kysser sorten Jord
i Pönitenseklæder;
han skjalv for Gud, som hævner Blod,
han skrifted for den Herre god;
og naar der skriftes saa paa Jord,
da vorder Fryd i Englekor.

"Du Angerstaarer har udøst"
— saa monne Bispen tale,
"af Kirkens Band du er udløst,
og Gud dit Sind husvale!"
Saa tog han Kongen i sin Favn,
velsigned ham i Jesu Navn;
og Villum elskedes af Sven,
som David af sin Hjærtensven.

Kong Sven han stod i Guld og Staal
med sörgelig Gebærde;
saa gjorde han sit Skriftemaal
for læge Mænd og lærde;
han Kirken gav saa rig en Bod,
og Taarer i hvert Öje stod;
men ved det Skriftemaal i Nord
Guds Engle sang et Gammenskor. —

Nu frygted Sven af Hjærtensgrund
sin Gud og tog sig vare;
og der nu kom hans Tid og Stund
fra Verden at bortfare,
et Tegn man paa de Venner saae,
som Verden aldrig kan forstaa;
at følges ad i Død og Grav,
det kalder Verden Galenskab.

Bisp Villum stod i Kirkekor: —
"Nu graver flink, I Svende,
og graver bredt; — thi brat i Jord
skal sænkes Kister tvende;
og hvile vil jeg hos Kong Sven
i Gravens Skød, som Ven hos Ven."
— De Venner ene lignes kan
ved David og hans Jonatan.

Det klang saa hult i Koret hen
alt fra det dybe Stade:
"Vi bygge Hus til døde Mænd
med Hakke og med Spade;
er du deroppe død, saa ti!
men est du levende, da bi!"
— De vidste ej, man elske kan
som Villum og som Jonatan.

Vilhelmus svang sin Bispestav,
da bævede de Svende:
"I grave skal i Hast en Grav,
der rummer Kister tvende!
Har Ormene kanske jer lært,
at alt er Tant, som tykkes sært? —
min Kiste skal i Jorden staa,
naar de med Sven til Graven gaa."

Og det var Rigens gode Mænd,
de ginge med den døde;
den Bisp uddrog med Klærk og Svend
det Konge-Lig at møde;
det blev saa underlig en Færd,
han mødtes med den Herre kær,
alt som hos Gud man tænke kan,
at David mødte Jonatan.

Den Bisp uddrog til Jordefærd
med lærde Mænd og Klærke;
at Kongens Lig var brat hel nær,
han kunde paa sig mærke:
"Hold stille nu, du Køresvend!
tilfods jeg møde vil min Ven."
— De mødtes, som man vide kan,
at David mødte Jonatan.

Han bredte ud sit Klædebon
og knælede med Smærte:
mod Himlen løfted han sin Haand,
til Himlens Gud sit Hjærte;
han bad saa inderlig og tyst,
at Engle hørte det med Lyst; —
de Sjælen bar saa sagte hen; —
hos Gud den fandt sin Hjærtensven.

"Han hviler blødt og sover sødt!"
saa hviskede de Klærke;
at Legemet var koldt og dødt,
tilsidst de fik at mærke;
og med sin Kaabe, med sin Stav,
hans Lig, för Kongens, kom i Grav.
— De Venner ene lignes kan
ved David og ved Jonatan.

At nær ved Kirke stander Slot,
det sagtens kan sig föje;
men Haand i Haand man Bisp og Drot
kun sjælden ser for Öje.
Dog, Danmark saae som Ven hos Ven
Vilhelmus Bisp og Konning Sven; —
det end har set et andet Par
i Absalon og Valdemar.

36. Kong Knud i Odense.

I.

Alt funkler Stjærnen over Kirkens Tag,
og Mörket hviler paa de lange Veje,
og Trællen slumrer efter travle Dag;

Men Konning Knud staar vaagen ved sit Leje,
af svare Tanker er hans Hjærte træt;
"För" — siger han, "vil ej jeg Magten eje,

För jeg vil eftergive Kirkens Ret,
og se paa Faren med et frygtsomt Öje,
og hylde det, som nedrigt er og slet.

De vilde Flokke falde skal til Föje,
og jeg skal være dem et Tugtens Ris,
og i sin Gang de skal ej Retten böje,

Men give Tiende paa Kristenvis,
og bygge Templer i de dunkle Dale,
hvori vi sjunge kan til Herrens Pris." —

Saavidt var Kongen kommen i sin Tale;
da ser sin Broder han med Skjold og Spær,
skönt Sövnen nys ham dyssed dybt i Dvale.

— "Hvad vil den Kæmpe, som jeg mest har kær,
hvad vil den Helt, som Frygten aldrig kuer,
hvad vil min Benedikt i Natten her?"

— "Tro ej paa Blak! hans Blik mig ikke huer;
hans Broder hængte vi paa Skovens Gren,
og Hævnen dybt i Trællens Hjærte luer."

— "Hans Broder dömte jeg paa Tingets Sten;
han vel fortjente for sin Synd at bøde.
Dog, Blakke selv vist gör mig ingen Men."

— "Ha, vogt dig vel! Ser du ej Ilden gløde?
De vrede Bønder sankes under Ø;
og uden Hær, hvordan vil du dem møde?"

— "För frygted aldrig du paa Land og Sø.
Du veed, at Kristus over Livet raader;
naar han dig kalder, bör du gjerne dø."

— "Min ædle Drot! mig Tavshed lidet baader,
og, ærlig talt, en Dröm mig ængsted nys;
maaske du løse kan dens dunkle Gaader."

— "Fortæl, min Benedikt! Tit Sjælens Lys
igjennem Drömme vil sig aabenbare,
som Stjærneglimt igjennem Nattens Gys."

— "En vældig Snække saae jeg frem at fare,
dens røde Vimpel mon til Himlen naa,
mens hvide Sejl den over Bølgen bare.

Og Stjærner blinked mellem Skyer graa,
og vrede Bølger slog mod Snækkens Side,
og Dødninghelte jeg i Stavnen saae.

En Salme klang fra deres Læber hvide,
og aldrig för jeg hørte saadant Kvad;
det lød som Svanesang ved Midnatstide.

Men du var fremmest i den lange Rad; —
da blev mit Panser let, som Ørnens Vinge,
og hen jeg droges, hvor min Konge sad;

Mens dobbelt höjt jeg hørte Sangen klinge."

2.

Alt klinger Skoven höjt af Fuglekvidder,
de lyse Straaler sig i Østen sanke;
i Kirkekoret rolig Kongen sidder.

Mod Nattens Syner vender sig hans Tanke,
skönt Dagens Lampe höjt paa Himlen hænger,
skönt skarpe Spær paa Kirkedören banke.

En trofast Skare gjennem Kirken trænger;
da mæler Benedikt, den Drot for Helte:
"Snart kommer Fjenden hid med Spyd og Stænger;

Men vi skal møde ham med Sværd fra Bælte,
og för mod dig han skal sit Glavind svinge,
skal mangen Træl i eget Blod sig vælte."

Da mæler Knud: "Jeg hører Krigsraab klinge,
dog, hvis du föje vil min sidste Vilje,
da skal du mig en Præst i Kirken bringe."

Snart staar en Gejstlig ved den sorte Tilje,
hvor blege Billeder i Støvet smuldre,
hvor Korset kranses af den hvide Lilje.

Men udenfor man hører Kampen buldre.
Da knæler Knud, hver ydre Glans berøvet,
thi Purpurkaaben falder fra hans Skuldre.

Men Kongen løfter den igjen af Støvet
og lægger ydmyg den i Præstens Hænder.
Saa skrifter han, dog er han ej bedrøvet.

Thi, skönt han Jordens Afmagt dybt erkjender,
saa lader rolig han dog Lykken raade;
thi han har set et Lys, der evig brænder.

Og Glimt han skuet har af Kristi Naade,
og han har stirret gjennem Gravens Rige,
hvor løses skal tilsidst den store Gaade;

Hvor Jordens Mörke skal for Klarhed vige.

3.

Men efter Hævn de vrede Bønder hige;
med opbragt Hu de rundt om Kirken sværmer,
som Ulve graa, der höjt af Blodtørst skrige.

Dog nødig Flokken sig til Porten nærmer;
thi der staar Benedikt; han ej sig skjuler,
og mod hans Glavind intet Panser skærmer.

Da mæler Blak, mens han mod Jorden skuler:
"En Fugl jeg veed, som ingen Frygt kan tvinge,
dens Næb kan gjennembore Staalets Buler.

Lad nu de hvasse Spyd mod Ruden klinge,
da skal Kong Knud til Verdens Ende sove!
jeg er hans Ven, og vil ham Hvilen bringe."

— "Du sorte Niding, lumsk som Havets Vove!
du Basilisk, som med dit Blik kan dræbe!
du værste Hugorm i de danske Skove!

Saalænge stum ej vorder Tidens Læbe,
skal Rygtets Grib din Indvold sønderslide,
og Spot og Haan skal til dit Navn sig klæbe!"

Saa taler Benedikt med Læber hvide,
og frem han styrter i det vilde Stævne;
da maa den sorte Blak i Græsset bide.

Men selv i Døden kan en Snog sig hævne:
et Spyd man skuer over Altrets Kærte;
det fandt sin Vej igjennem Vindvets Rævne.

Og nær det trænger ind ved Kongens Hjærte,
hvis røde Purpurström med Støv sig mænger;
da sukker Benedikt af Harm og Smærte.

Sit store Skjold paa Kirkens Dör han hænger,
og dobbelt dristig leger han med Døden;
thi ej begærer han at leve længer.

Men Kongen agter ej sit Hjærtes Bløden,
hans Stemme klinger, som naar Fuglen daler
med milde Toner gjennem Aftenrøden:

"Du hviden Krist!" saa han i Døden taler,
"lad nu min Sjæl til Paradiset svömme!
i dine Hænder jeg min Aand befaler.

Nu, Benedikt, forstaar jeg vore Drömme,
og atter Synerne sig aabenbare,
som jeg har skimtet gjennem Nattens Strömme.

Paa vilden Hav jeg ser en Snække fare,
som Afgrundsmagterne forgæves true,
som aldrig hildes kan i Dybets Snare.

Og dog kan Sjælen ej sin Rædsel kue,
naar Mörkets Börn sig frem mod Lyset strække,
mens dybt det sukker under Kirkens Bue.

Men Kirken selv det er den höje Snække,
den skal min Sjæl til Paradiset føre,
dens røde Vimpel mon til Himlen række."

— Han taler mer, men det kan ingen høre;
saa synker han til Jord med Miner blide,
mod Kirkens Indgang vender sig hans Øre.

Da ser man Benedikt mod Koret skride,
hvor ingen Fjende mer sit Glavind svinger;
ved Altret standser han, ved Kongens Side.

Og gjennem Kirkens Skib hans Stemme klinger:
"Gud skænke Naade mig for Kristi Blod!
de dybe Vunder mig til Døden tvinger."

Saa synker livløs han til Kongens Fod.

---

37. Oluf Hunger.

Stor Gjerrighed til Verdens Vold
gör ofte Skade mangefold;
thi attraa det ingen, som vil sit Vel,
hvis' ej han bli'r kaldet med Ret og Skjel.

De Danske havde slaget min Broder Knud,
for Guld de mig løste af Fængslet ud;
de finge mig Riget at forestaa,
hvorefter jeg havde saa stor Attraa.
Jeg vil ej dølge, men sige med Skjel,
de stædte sit Guld ej sønderlig vel;
thi jeg kom i Vaande, og Folket i Nød,
for jeg havde voldet min Broders Død.

Dyrtid vi havde og Hunger svar
i Aarene syv, mens Kronen jeg bar;
om Vaar og Sommer var Tørke stor,
af Korn kun lidt kunde vokse paa Jord;
om Høsten der kom desmere Vand,
de kunde ej binde deres Neg i Baand.
De vaded og fore paa Ege og Trug,
for Aks at skære af Byg og Rug;
dem törred de gjerne og laved Grød,
fordi det ej dued meget til Brød.
For Mundbid man bortgav sit Sølv og Guld,
sin Arv og Eje, baade Skov og Muld;
for Urter og Rødder, af Hungers Nød,
slog mange hinanden jammerlig død;
en Fribaaren gjaldt ej mer end en Træl:
naar Føde han havde, man slog ham ihjæl.
— Mens andre Lande her trindt omkring
de havde fuldtop, paa Mark og i Bing,
det Jærtegn, den Plage og haarde Nød
over Dannemark gik for min Broders Død.

Om Juleaften, det syvende Aar,
som jeg havde baaret de trange Kaar,
da havde jeg ej uden Leve tre;
det gjorde mig i mit Hjærte ve.
Jeg satte mig ned med Haand under Kind,
og bad til Gud med Hjærte og Sind,

at han vilde lægge mig Straffen paa
og over mit Folk miskundes saa. —
Vor Herre han hørte min Bön saa brat,
jeg døde den samme Julenat.

---

38. De tvende Kirketaarne.

Det var sig Hr. Asker Ryg,
hannem lyster i Leding at gange;
först træder han i den Kirke liden,
at høre de Ottesange.

Murene var af det gule Ler,
og Taget hint sorte Straa;
det var sig Hr. Asker Ryg,
misnöjet han saae derpaa.

Det var sig Hr. Asker Ryg,
sit Hoved maatte han böje;
Loftet det var saa saare lavt,
og Kæmperne vare saa höje.

Væggen var baade muggen og grön,
den havde saa dyb en Rævne;
Tiden æder med skarpen Tand,
saa lidet monne hun lævne.

Fort hun gnaver med skarpen Tand,
dertil hun haver stor Drift;
alt da vokste den liden Smaablomst
udi den Kirkerift.

Alt da sno'de den grönne Humle
sig ad den Kirkeside;
Storken sidder udi Reden strunk,
og ser hun ud saa vide.

— "Og hør du, kære Fru Inge,
du est en Kvinde saa pur;
ej sömmer det sig at bede til Gud
i sligt brøstfældigt Skur.

Vinden blæser udi Kirken ind,
og Regnen ned mon dryppe;
Kristus er steget til Himmelens Sal,
han nöjes ej mer med en Krybbe.

Hør du, allerkæreste Hustru min,
jeg siger dig det forsand,
op skalt du bygge Kirken af ny,
mens jeg er dragen af Land.

Taget du dække med røden Tegl,
af Sten du opføre den Mur;
ned da skal du rive saa brat
det uselig Kirkeskur.

Tage du da mit Skarlagenskind,
af Flöjel det vel mon være;
alt til et Alterklæde skönt
du snildelig saa det skære."

— Det var sig Fru Inge,
hun svared sin Husbond med Ære:
"Som I siger, min ædelig Herre,
saa bör det vel sig være."

— "Hør du, kære Fru Inge,
Gud haver velsignet dit Liv;
føder du mig en Sön saa bold,
da est du en Danneviv.

Føder du mig saa bold en Sön,
da gör du mig Tankerne glade;
føder du mig en Daatter skön —
jeg ikke vil hende hade.

Hør du, kære Fru Inge,
du est en Kvinde velbaar'n;
føder du mig en Sön saa bold,
da bygge du Kirken et Taarn.

Føder du mig en Daatterlil,
da sætte du kun et Spir;
Ridderen knejser saa strunk og stolt,
men for Kvinden er Ydmyghed Sir."

— Det var sig Hr. Asker Ryg,
han beder sadle sin Hest;
saa rider han udi Ledingsfærd,
som til en Bryllupsfest.

Tredive vare hans Svende,
og alle med Brynjer ny;
hvor han stædtes i Kampen hen,
de Fjender brat monne fly.

Det stod paa udi Uger,
ja vel udi Maaneder ni;
det var sig Hr. Asker Ryg,
han sejred i alle di.

Det var sig den gævelig Helt,
hannem lyster nu hjem at fare;
Hjælmene var af hin røden Guld,
hannem fulgte saa favr en Skare.

Der han drog igjennem den Skov,
da fulgte ham tredive Svende;
der han kom til Fjennisløvlille,
da red den Herre alene.

Solen skinner om Morgenen rød,
og Røgen falder paa Græs;
det var sig Hr. Asker Ryg,
han spored saa vel sin Hest.

Satte den Herre Guldkringlen
alt udi sin Gangers Side;
det vil jeg for Sanningen sige,
hans Tanker løbe saa vide.

Over den gule Hvedemark
der knejser en Bakke grön;
bag ved ligger Fjennisløvlil,
en By vel stor og skön.

Det var sig Hr. Asker Ryg,
han bad vel ved vor Frue:
"Give det Gud i Himmerig,
at jeg et Taarn maatte skue!"

Det var sig Hr. Asker Ryg,
saa listelig da han lo;
der han kom paa den grönne Bakke,
da skued han *Taarne to.*

Over den Kirke saa stoltelig
de knejsed i Luften blaa;
Lærken sang i den Hvedemark,
mens Solen skinte derpaa.

Tak have stolten Fru Inge!
hun var sig en Danneviv;
hun skænkte sin Husbond Sönner to
til Gammen og Tidsfordriv.

Den förste af de Sönner to
ham kaldte han Asbjörn Snare;
han blev saa stærk som den vilde Bas,
og mere snel end en Hare.

Den anden kaldte han Aksel,
han blev en Biskop from;
han brugte sit gode danske Sværd,
som Paven sin Stav i Rom.

Falden er nu det ene Taarn,
og Krattet vokser af Grus;
Aksel og Asbjörn Snare
de taarne det danske Hus.

Mosset dækker den gamle Sten
alt over hin sorte Jord;
Aksel og Asbjörn Snare
de hæve sig höjt i Nord.

Styrte vil snart det andet Taarn
udi den Kirkeby;
Aksel og Asbjörn Snare
de knejser i evigt Ry.

Krist signe hin ædelig Dannekvinde!
hun hviles for Altret i Kirke;
hun satte tvende mægtige Taarn
paa Dannemarks Dannevirke.

Hil være den Kæmpe, som sejerrig
hjemdrager med stolten Skare,
og finder i Vuggen Tvillinger to,
som Aksel og Asbjörn Snare!

---

39. Knud Lavard.

I Haraldsted sad Hertug Knud
i Julefestens Dage,
ved Aften tren i Sal et Bud,
og talede saa fage:
"I høre mig nu, Hertug Knud!
I komme fluks i Skoven ud;
Kong Magnus eder bier."

Og det var Eriks djærve Sön,
saa brat han sprang fra Borde;
men Ingeborg ham drog i Lön,
og saa tog hun til Orde:
"I ride ej, min Herre god!
thi vist det gælder eders Blod;
Kong Magnus vil jer svige."

"Ej er jeg som en Kvinde ræd,
og Magnus er min Frænde;" —
saa talte han, men Kvinden græd
og bad i stor Elænde:
"O, drag ej denne onde Færd!
men tænk paa Fostret, som jeg bær
for eder under Hjærte!"

Han klapped hende under Kind,
og sagde: "Vær ej bange!"
men der hun saae ham, stolt i Sind,
hel vaabenløs at gange,
med Graad og Suk da gik hun hen,
og spændte Sværdet ved hans Lænd,
bad ham med Gud at fare!

Og det var hellig Hertug Knud
og Sivard, Sakslands Sanger,
de rede fluks af Byen ud
alt paa den rappe Ganger;
men der de rede hen ad Sne,
Fru Ingeborg hun tyktes se
om Knud et Jordelagen.

Og der de komme ud fra By,
tog Sivard til at kvæde;
saa sörgelig det klang i Sky,
at Knud han maatte græde;
om Grimhilds Svig var lagt det Kvad,
der hun tillaved blodigt Bad
for sine Brødre baade.

"Hel fager er den gamle Sang,"
— saa mæled Knud med Blide,
"men alt for ynkelig den klang
dog her ved Nattetide." —
Saa hug han Sporen i sin Hest,
og red, alt som han kunde bedst,
sit Dødningridt til Skoven.

Fru Ingeborg saa enlig sad
i Salen med stor Kvide,
og inderlig til Gud hun bad;
de Taarer flød saa stride;

men der det var ved Midjenat,
da banked det paa Dören brat,
dog ingen var derude.

I Blod og Bryst en Rædsel foer
og stemmed hendes Aande;
som uden Liv hun sank til Jord
udi sin store Vaande;
og det var i den samme Stund,
da dræbtes Knud i mörke Lund
af Magnus og hans Svende.

Saa myrded de den Herre from;
det Gud tilstæde vilde;
til Vidne om hans Helligdom,
udsprang saa klar en Kilde;
men hver en Stjærne flygter ræd
fra mörke Skov, fra Haraldsted,
hvor Magnus slog sin Frænde.

---

40. Anders-Skov.

Hist, hvor Höjen grönlig skraaner,
hist, hvor Horisonten blaaner
og sin Glans af Solen laaner,
stod et gammelt Kloster trygt;
tætindkranset, venligrolig,
rundt af Skovene fortrolig,
Gudsfrygts tarvelige Bolig,
af de store Træ'r omskygt.
Mangt et Aar var længst forsvunden,
end det uskadt stod i Lunden,
hellig Fromhed lagde Grunden,
til Guds Ære blev det bygt.

Anders bort sit Öje vendte
fra den Pragt, som Hjærtet blændte,
som med Fristelser omspændte
Sjælen, Ondskabs bange Rov;
agted ej de gyldne Klæder,
vandred til de stille Steder,
hvor i Andagt Fuglen kvæder
Salmer til Gud Herrens Lov;
der lod han i dunkle Skygge
sig et stille Kloster bygge,
at de fromme Brødre, trygge,
kunde bo i tavsen Skov.

Ridderen med Falk og Hunde
blev nu fra de dunkle Lunde,
at det rene Hjærte kunde
følge Fromheds höje Bud;
der, hvor Jægerhornets Toner
forhen klang i Skovens Kroner,
hvor for Fuglen lumske Doner
sattes, — lød nu intet Skud.
I de dæmringslørte Skove
turde ingen Larm sig vove,
at de fromme Fædre love
uforstyrret kunde Gud.

Hele Vaarens Fugleskare,
ræd for Larm og Stöj og Fare,
flöj nu, paa de Vinger snare,
til den stille Munkebo;
hvor de loktes ej i Nøden,
hvor de, uden Frygt for Døden,
kunde slaa i Morgenrøden,
uforhindret, sødt i Ro.

Hvergang Klosterklokken ringed,
nu hver Fugl, saa let bevinget,
höjt sig op mod Himlen svinged,
sang saa lystelig og fro.

Fromme Bønder did hendroge,
op de deres Hytter sloge
der, hvor Munkene forjoge
Overlast og Voldsomhed;
ind de vel ej turde vove
sig i Anders' fromme Skove,
men ved Søens blanke Vove
satte de sig hisset ned.
Oldingen dem tit besøgte,
deres Tro han fromt forøgte,
gavmild deres Kirke smykte
med det Kors, hvor Jesus led.

Hvergang nu en jordisk Smærte
ængsted deres syge Hjærte,
kloge Raad han venlig lærte,
skænkte dem sin Lægedom;
hvergang Mismod, Kval og Kummer
gjorde Luften kvalm og lummer,
vakte Sjælen af sin Slummer,
blev det godt, naar Anders kom;
hvergang til den sidste Hvile
trætte Legem hen mon ile,
lod han brustne Öje smile
uden Frygt for Herrens Dom.

Ak, forgæves vil du søge,
Vandrer, end de gamle Bøge,
som forbandt sig at forøge
Kølighed ved Klostrets Fod!

yngste Kvist, som da mon skyde,
monne Storme længst nedbryde,
da kun lumske Orme ty'de
til den trøskethule Rod.
End vel i de grönne Dale
Klostret staar; men gyldne Sale
paa de samme Steder prale,
hvor de ringe Celler stod.

Bonden end med Andagt skuer
hen til Kirkens hvalte Buer,
Himlen i hans Hjærte luer,
naar han nævner Anders' Magt;
Kjøbstedfolket, mere sløvet,
ofte Kraft og Fromhed røvet,
Sølvets Slaver, slængt i Støvet,
nævner det med Ringeagt; —
Skjalden, ak, hvis Blik saa længe
paa de gamle Mure hænge,
griber i de stemte Strænge,
blusser, höjt til Sang opvakt.

Hist, hvor Akset Jorden dølger,
hist, hvor Öjet gjerne følger,
Agrens tunge, gule Bølger,
sort et Kors paa Höjen staar,
hellig Anders rejst til Ære,
at hans Aand kan altid være
Egnen nær, og Omsorg bære
for sin Ager, Aar for Aar.
Hvergang Blomsten Ængen spætter,
naar det unge Løv sig fletter
grönt i Maj, da först sig sætter
Nattergalen *der* og slaar.

41. Den nordiske Pillegrim.

Taagen dybt nedfalder,
Natten kalder;
Stjærnen atter blinker;
se, den vinker!

Dine Straaler klare
ej du spare;
lad mit Öje skue
Himlens Lue!

Se, paa Fædregraven
jeg med Staven
staar, Farvel at sige
Nordens Rige.

Led mig til de svale
Blomsterdale,
hvor bag grönne Gitter
Druen titter;

Hvor Melonen kraftig,
køligsaftig,
skænker, for at læske,
søde Vædske;

Did, hvor Pærler bade
Rosenblade;
hvor ad Liljens Side
de nedglide.

Led mig uden Fare,
tag mig vare,
skönne Lys i Vrimlen,
sendt fra Himlen!

Som for *hine trende*
du mig brænde!
jeg vil og tilbede,
Krist oplede!

Jeg vil Hytten finde,
Uskylds Minde,
hvor som Glut han hvilte,
barnlig smilte;

Vil i Templets Gange
høre Sange,
hvor den höje lærte:
"Prøv dit Hjærte!"

Vil bag Skovens Grene
staa alene,
hvor han underviste
og bespiste;

Vil ved Dommerhuset
knæl' i Gruset,
hvor ham, klæmt om Haaret,
Tornen saared.

Kedron vil jeg finde;
der skal rinde
mine Taarer, blandet
sødt med Vandet.

Golgata jeg gæster
og korsfæster
sønderknust min Brøde,
hvor han døde.

Over Bjærg og Vande
Vejen stande!
jeg vil gjerne lide,
kæk bestride;

Thi hans stærke, svare
Engleskare
ej fra mig forsvinder,
för jeg finder.

---

42. Søridder Vetteman.

I Höjenloft indganger
Kong Sven med prægtigt Tog;
i Bjældekappen pranger
den Hofnar i sin Krog;
Fodklædets Blommer brede
de Kærtesvende ud;
ved Dör staar Marsken rede
og venter Herrebud.
Dankongen tager Sæde;
han Hirdmænd kaare vil:
"Til Haandkys lad indtræde,
hvo byrdig er dertil!"

Den Hofmand, strunk og pudset,
paa spidse Taa fremgaar,
med Skæget, tysk tilstudset,
og glat nedstrøget Haar.
Hvert Ord han nöje vejer,
afmaaler pæne Skridt;
foruden Kappe nejer
han sig for Drotten tit;
ej Hat og Handsker bringer
i Kongesal han med;

med höjre Tommelfinger
han spænder venstre Led.
Til Haandkys Knæ han böjer,
modtager Horn og Sværd; —
den Sjølundsdrot fornöjer
slig Pomp og Herrefærd.

Men Valdemar sig vender
fra tomme Gøglespil:
"Hvi tog af slige Hænder
jeg Banner og Sigil?"
Sit Lensskjold han betragter,
og blues fast derved;
Hofnarrens Herrefagter
ham tykkes paa sit Sted. —

Men se, i Hal indtræder
i Ridderkappen blaa
en Mand med laadne Klæder
og aabne Skibshjælm paa.
For Drot ej Ordet vejer
Søridder Vetteman;
han ej for Tronen nejer:
"Gudsfred!" saa hilser han.
"De Roskildbrødre sende
mig hid i ærlig Sag:
vor Rustning er tilende,
og hejset er vort Flag.
Hver Dansk vi Haandslag byde,
hver Vender Orlogsfærd; —
men, Drot, mod brave Jyde
vi føre ej din Hær!"

Fra Höjstol brat opstiger
Kong Sven, hel arg i Hu:
"En høvisk Mand ej siger
til Dannerkongen: Du! —

Med Hjælm og Kappe træder
opsætsig du herind;
er det Søriddersæder,
og trofast Kæmpesind?
Hvis ej min Hær du fører
mod Knud paa jyske Strand,
du nævnes skal Oprører
og være fredløs Mand."

"Hofsprog forstaar jeg ikke"
— gjenmæler Vetteman,
"paa eders fine Skikke
jeg har kun slet Forstand.
Dankonning du dig nævner,
saa gör og jyske Knud;
men Dansk mod Dansk kun stævner
til Kamp paa eders Bud.
Vi svor Søridderpagten
til Værn om danske Strand,
mens I for Kongemagten
forglemme Folk og Land.
Kun Venden vi vil møde
med Spyd og Spadestav,
og fri for Danmark bløde
paa det fribaarne Hav.
I lovløs Tid jeg lyder
Søridderlovens Bud:
til *Een* i Landet byder,
til Drot jeg har kun Gud!
Se, paa mit Skjold er malet
et Valgsprog, viist og godt,
og dermed gudbefalet:
Een Gud, eet Folk, een Drot!"

43. Absalon.

I Danmark toner Kæmpesang
blandt tusind Kæmpehöje;
af Heltefærd paa Hav og Vang
har Dansken Syn for Öje;
men giver Stordaad evigt Navn,
og er det stort at stride
for Gud og Drot og Fødestavn, —
saa sjung om Aksel Hvide!

Med Bispestaven Kæmpen staar,
en Konning mellem Klærke;
med Ordets Glavind ingen slaar
som Absalon hin stærke.
Saalænge Kirken staar i Nord,
og Herrens Ord har Tunge,
ej bedre Røst fra höje Kor
skal Herrens Fred udsjunge.

Men æsker Freden Kamp og Blod,
sig ruster Herrens Kæmpe;
med Peders Sværd den Hyrde god
ej farer frem med Læmpe;
med Hellebard og Brynje blaa
paa Hingsten Bispen skinner;
paa blodig Val ej Dansken saae
en större Sejervinder.

Og gælder det Sohanedyst
ved Stavn paa höje Vove,
til Sejer kalder Aksels Røst
blandt danske Masteskove.
For Aksels Aasyn Venden veg,
og frelst blev Danmarks Rige;
for Aksels Aand i Orlogsleg
skal Danmarks Fjender vige.

Og fødes Daad af vise Raad
i Skjoldungdrotters Sale,
til Valdemarers store Daad
maa Absaloners Tale.
Saalænge Danmarks Trone staar,
ej Aksels Ros forgættes;
til stolte Akselstad forgaar,
hans Navn skal ej udslettes. —

Ved Sorø Kirken, hellig, stor,
omhvælver Heltegraven;
end staar i Sten bag höje Kor
Bisp Absalon med Staven;
her stod hans Værk, her staar hans Grav;
— gid her hans Aand sig svinge
henover Templet, han os gav,
med lyse Föniksvinge!

44. Dronning Dagmars Død.

Dronning Dagmar ligger i Ribe syg,
til Ringsted monne de hende vente;
alle de Fruer, i Danmark ere,
dem lader hun til sig hente.
— Udi Ringsted hviler Dronning Dagmar.

"Vil Gud det have, det maa saa ske,
og Døden stander mig fore:
I sende straks Bud til Skanderborg,
I finder vel der min Herre."

Det var da den liden Smaadreng,
satte sig paa Gangeren rød;
saa red han frem i stærkere Løb,
end snaren Falk den flöj.

Kongen stander paa Höjelofts Bro,
og ser han ud saa vide:
"Hisset ser jeg min liden Smaadreng,
saa sörgelig monne han kvide.

Hisset ser jeg den liden Smaadreng,
saa sörgelig monne han traa;
hjælpe Gud Fader i Himmerig,
hvor monne det Dagmar gaa?"

Ind da kom den liden Smaadreng
og stæddes for Kongens Bord;
han var saa snild i sin Tale,
han föjed saa vel sine Ord:

"Dronning Dagmar haver mig til eder sendt,
med eder hun talte saa gjerne;
hun længes saa fast og overbrat,
saa saare hun monne sig vene."

Sammen det Tavlebord Dankongen slog,
at alle de Tærninger sunge:
"Forbyde det Gud i Himmerig,
at dø skulde Dagmar hin unge!" —

Der Kongen han drog af Skanderborg,
da fulgte ham hundrede Svende;
men der han kom til Grindstedbro,
hannem fulgte kun Dagmars Dreng.

Der han red over Randbølhede,
da fulgte ham femten Svende;
der han kom til Ribebro,
da red den Herre alene.

Der var stor Ynk i det Fruerbur,
og alle de Fruer mon græde;
Dagmar døde i liden Kirstens Arm,
der Kongen red op ad Stræde.

Og det var Dannerkonning,
han ind ad Dören tren;
men det var den liden Kirsten,
hun rakte ham Haanden igjen.

"Jeg beder eder alle, Jomfruer og Mø'r,
jeg beder eder hver og alle:
I bede en Bön for Dagmars Sjæl,
at hun maatte med mig tale.

Jeg beder eder, Fruer og høviske Kvinder,
saa mange, som her er inde:
I bede en kristen Bön for mig,
at jeg maa tale med hende."

Saa fulde de alle ned paa Knæ,
saa mange, som vare derinde;
for mindelig Bön, for Kongens Graad
lod Dagmar sig levende finde.

Dronning Dagmar rejste sig op paa Baare,
hendes Öjne de vare saa røde:
"Min ædle Herre, Kong Valdemar!
hvi gjorde I mig den Møde?

Dog ej tör nogen Mand ræddes for mig,
jeg haver ej andet ondt gjort,
end at mine Silkeærmer smaa
jeg haver en Söndag snört.

Den förste Bön, jeg eder gör,
den vide I mig saa gjerne:
alle fredløse Mænd, dem give I Fred,
og lade alle Fanger af Jærn!

Den anden Bön, jeg beder om,
den kommer eder selv til Fromme:
I tage ikke Bengærd i Aar,
hun er saa besk en Blomme.

Min tredie Bön og störste Begær
I tage saa vel til Vare:
I lade dog ikke vor kære Sön
i Aar udi Leding fare.

I lade ham Konning udi Dannemark være,
naar I gaar selv til Døde;
Bengærd vil eder en anden føde,
som agter ham at forøde.

Høre I dette, min ædle Herre!
vil mere af mig I vide? —
Hist sidde Guds Engle i Himmerig,
de monne fast efter mig lide.

Nu er det Tid, jeg farer herfra,
jeg maa ikke længer dvæle.
Himmeriges Klokker de ringe for mig;
mig længes hen til de Sjæle!" —
— Udi Ringsted hviler Dronning Dagmar.

45. Dannebrog.

Det var, da Hedninghæren bistert fnyste,
da vildt den foer med blodig Lanse frem,
og Dannerkongens Sönner rædde gyste,
de svage faa, langt fra det elskte Hjem.
Blandt Hundredtusinder kun faa — og færre —
og over alle Rædsel — Alle? — nej!
En stoled dog endnu paa Sejrens Herre,
og Anders Sunesön forsaged ej.

Han knæled fromt til Jord, og bad saa saare,
og raabte höjt og inderlig til Gud,
og af den rene Andagts milde Taare
sprang Haab og Vished som en Lysalf ud.
Da svæved som en Svane ned fra Himlen,
blidt, sagtelig og fromt, men fuld af Kraft,
den korsbetegnte Fane ned til Vrimlen,
og Anders greb med Tro dens stærke Skaft.

Da saae den danske Hob, at Herrens Finger
var mægtig til dens Frelse; — dristig brød
den atter frem, imedens Anders svinger
det hellige Banner, — og dens Jubel lød.
Men Hedningskaren flygted ræd og bange,
— de Hundredtusind flygted for de faa!
og inden Kvæld gjenlöde Jubelsange
for ham, Forstanden aldrig kan forstaa!

46. Sakse.

Öm over ældgamle Dannemarks Ære,
Absalons Sakse! det var du som faa,
mer end Stærkodders og Frodernes Hære
du den udbredte paa Bølgerne blaa;

du den udbredte med Heltenes Minde,
som i dit vingede Ord
vidt over Tidernes Strömme henfoer,
stræber end Prisen og Kronen at vinde.

Sakse! du følte, det var ikke Skvalder,
hvad liden Fugl mellem Bøgene sang;
Tak for de Toner fra Heltenes Alder,
som sig i dig over Bølgerne svang!
Ja, for din Kærlighed takket du være!
altid skal Pris efter Spot
times den Mand, der har sörget saa godt
for de ufødte, til Fædrenes Ære.

Vel os fortælle de skruttede Dværge:
Kæmper som de var kun Puslinger smaa;
Tuerne vorde de höjeste Bjærge,
naar de kun sige, det synes dem saa.
Men kommer Dag, kommer Glans i vort Öje,
gæster os Aanden paa ny,
se dine Kæmper vi knejse i Sky,
stige med Glæden paa Skuldrene höje!

Tak da, du kære, for alt, hvad du skænked,
for hvad du selv kaldte Absalons Værk;
Tak fordi ham mellem Helte du bænked,
som var for Danmark en Støtte fuldstærk;
ham, ved hvis Aande det saa blev omgærdet,
at i den sövnige Old
Marken og Mindet dog sov under Skjold!
Tak være Aksel med Staven og Sværdet!

47. Snorre.

Höjt oppe mod Norden der ligger et Land,
ombæltet af brusende Bølger,
med Bjærge bekranset; — den skovløse Strand
bag Is og bag Sne sig fordølger.

Saa skaldet og bleg er den ensomme Ø,
en Olding blandt Jordklodens Riger; —
saa kold og saa tavs af den larmende Sø
den isklædte Fjældmark opstiger.

Men under det Dække af Is og af Sne
der ulmer den mægtigste Flamme;
den lönlige Ild du hel ofte vil se
at bryde den stenhaarde Ramme.

Det sneklædte Hekla vil spalte sin Top
og rødme af Ilden hin varme;
og Krabla vil ryste sin islagte Krop
og vildt op af Afgrunden larme;

Og Gejser udsende sit sydende Væld
og sprudle — et nordisk Kastale! —
opvarme Isbræen af skyhöje Fjæld
og smælte de snetakte Dale.

Hil være dig, Island! — Hil være især
dig förste blandt Islandets Skjalde!
som, — skönt selv omgjordet med Forfædres Sværd, —
dog ej lod dig Harpen undfalde.

Dens Klang lyder sødt, gjennem Bulder og Larm
af Tidens og Nordhavets Bølger,
naar, selv du en Kæmpe, med Skjold paa din Arm,
de Kæmper i Sagerne følger.

Saalænge som Gejser udsender sit Væld,
og Hekla sin vældige Lue;
saalænge vi Sneen paa Ravdefjordsfjæld
og Isen paa Vestjøkel skue;

O Snorre! dit Sagn og din herlige Sang
blandt Norriges Bjærge gjenlyde!
i Svitiods Dale, paa Davniens Vang
det nordiske Hjærte du fryde!

---

48. Niels Ebbesen.

Om Dannemarks Kvide der lød en Sang
saa sörgelig;
der var ingen Konning i Dannevang,
men Borgerkrig;
Dansken var fredløs i Skov og paa Hede;
Herrer vi havde af Himmelens Vrede;
for Tyskerne reves om Danmark!

Det voldte en Konning saa svigefuld,
som Skum paa Vand;
det voldte to Grever af Jættekuld,
i Holsterland;
mange om Skylden og flere om Skaden,
Fjenden paa Borgen og Falskhed paa Gaden,
da Tyskerne reves om Danmark!

Grev *Gert* var en Kæmpe, en Hals fuldhaard,
som Staal og Jærn,
og Krigsmænd der strömmede til hans Gaard
fra nær og fjærn;
alting han voved, for lidet at vinde,
spared som Nælden ej Ven eller Fjende,
og Tyskerne reves om Danmark.

Grev *Hans* var en Kræmmer, holdt Hus i Kiel
med Høg og Hund;
han kaldtes *den milde,* for evigt Smil
var om hans Mund;
Ræven i Skove og Ulve paa Hede:
Herrer vi havde af Himmelens Vrede,
da Tyskerne reves om Danmark.

Niels Ebbesen var sig en Riddersmand
paa Nörreris;
og aldrig forstummer i Hedeland
den Herres Pris;
han tog af Dage den kullede Greve,
fri vilde han enten dø eller leve,
da Tyskerne reves om Danmark.

Den kullede Greve drog op i Nör,
i Herrefærd;
han rykkede frem, som han plejed för,
med Ild og Sværd;
Jyderne alle, fra Randers til Ribe,
danse han bød efter Holsternes Pibe;
for Tyskerne reves om Danmark.

"Niels Ebbesen!" sagde Grev Gert paa Jysk:
"din Frist er kort!
vil ikke i Galgen du lære Tysk,
saa pak dig bort!
Skam skal du faa med Hr. Bugge paa Halden,
hvor mange Heste I saa har paa Stalden;
for nu raader Tysken i Danmark!"

Niels Ebbesen svared et Ord i Hast:
"Hæng Tyv og Skælm!
men hæng ingen Ridder, för Sværdet brast
med Skjold og Hjælm!

vogt dig for, hvem du til Fredløshed dömmer!
langt ej fra Börn og fra Hustru jeg römmer,
mens Tyskerne rives om Danmark!"

Med Tyskere vrede i Tusindtal,
i Kammen kry,
den kullede Greve drog ind med Bral
i Randers By;
ilde han tured, og værre det tegned,
Kvinderne bæved, og Börnene blegned;
for Tyskerne reves om Danmark.

Niels Ebbesen foer da i Harnisk brat,
for Landefred;
han gæstede Greven en Foraarsnat,
og Sværdet bed;
fri vilde han enten dø eller leve,
Livet han tog af den kullede Greve,
da Tyskerne reves om Danmark.

Sig hævned de Holster ved Skanderborg;
der faldt vor Helt;
og sunget der blev om Jyllands Sorg
ved Sund og Bælt;
aldrig hans Minde dog lægges i Mulde,
han stod i Spidsen for Jyderne hulde,
da Tyskerne reves om Danmark!

Forgangne er siden femhundred Aar,
i Lyst og Nød;
end Dannebrog vajer, og Danmark staar
i Aften rød. —
Kappes nu, alle Smaafugle i Lunden!
nu er til Sang om Niels Ebbesen Stunden!
— Lad Tyskerne græde for Danmark!

49. Niels Ebbesens Vise.

Greven samler sine Mænd,
han drager af Slesvig frem;
og aldrig saae nogen slig en Hær,
enten för eller siden dem.

Greven drog i Dannemark ind,
hannem fulgte saa favr en Skare:
aatte og tyve de Bannere;
hvo turde vel mod ham fare?

Grev Gert han vilde til Randers hen,
og der tog han sit Stade;
dog længe siden det var ham spaa't,
sit Liv han der skulde lade.

Og Greven sendte Niels Ebbesen Bud,
han skulde til hannem ride;
han sagde ham Fred og Fællig til,
paa Lejden skulde han lide.

Greven mødte Niels Ebbesen
ret norden for Randers Strande:
"I være velkommen, Niels Ebbesen!
Hure monne Huen stande?

Hør du, kære Niels Ebbesen,
velkommen saa skal du være!
men hure staar Huen i Nörrejylland,
hvad kan du for Tidend' mig bære?" —

"Vel staar Huen i Nörrejylland;
hver Mand er trøst og fro.
Kommer I, Herre, med Fejd' eller Fred?
hvad skulle vi lide oppaa?" —

"Niels Ebbesen, du est en konstig Mand,
dine Tanker vandre saa vide;
og kan du ej komme den rette Vej fram,
omkring saa vedst du at ride.

Men hør du, kære Niels Ebbesen,
vil du mit Ærende ride?
Hvormange Svende har du med dig,
som du tör vel paalide?" —

"Alt haver jeg tredive Svende med mig,
saadanne som de nu ere;
hvad heller de ere fler' eller færre,
de ere mig alle hel kære." —

"Og haver du tredive Karle med dig,
da er det vel tilmaade!
i Gaar du holdt i Hr. Bugges Gaard
med hundrede Heste i Plade." —

Niels Ebbesen svared saa overbrat,
— han tren en Fod tilbage: —
"Og er det enten Ridder eller Svend,
som mig den Lögn paasagde?" —

"Hør du, kære Niels Ebbesen,
vi ville den Kiv ej volde;
du ride hen til Hr. Bugge, din Ven,
om han vil Troskab holde.

Hr. Bugge han haver mig længe undsagt,
ogsaa hin unge Povl Glob;
Hr. Anders Frost er og en af dem,
og fremmerst i deres Hob.

Og selv haver du, Niels Ebbesen,
nogle Hofmænd ridende hos dig,
og de have været udi mit Brød,
men ere nu römte fra mig." —

"Det er saa Sæd i Dannemark,
haver været fra gamle Dage,
at hvilken Svend, som ej tjene vil,
da maa han Orlov tage.

Og her er ingen tilsammenviet,
uden Munken og hans Kappe;
Hofmand rider, og Hofmand bier,
hvor han kan tjene tiltakke."

Ham da svared den Greve, Hr. Gert,
hannem lysted det ikke at høre:
"Ingen maa fra sin Herre bortgaa,
naar han ham lyster at føre.

Og hør du, Hr. Niels Ebbesen,
du snakker mig altfor længe;
enten saa skal du af Dannemark römme,
eller og jeg lader dig hænge!" —

"De Tyve i Galgen hænge I kan
baade for Ravn og for Ørn!
Saa lettelig ej af Dannemark
jeg römmer fra Hustru og Börn.

Men skal jeg römme af Landet ud
fra Hustru og Börn saa smaa;
uselig skal I vist sige deraf,
at I mig nogen Tid saae!" —

"Du ride nu bort, Niels Ebbesen,
jeg vil dig ingenlunde høre;
eller jeg bryder din Brynje paa dig,
som jeg tör fuldtvel göre."

"Aldrig saae nogen mig end saa ræd,
jeg turde jo fuldtvel skælve;
hør I, Grev Gert, I se vel til,
I mandelig vogte eder selve."

Bort red Hr. Niels Ebbesen,
slog op med hviden Haand:
"Grev Gert, I lader eder mindes vel,
jeg kommer igjen forsand!"

Saa red han bort med snaren Færd,
kom hjem udi sin Gaard;
han klaged sig for sin Hustru kær,
spurgte hende om bedste Raad:

"Hil sidde I, kæreste Hustru min,
hvad giver I vel for Raad?
Greven af Landet mig drive vil,
han selv mig undsagde i Gaar.

To Kaar han lagde mig for uden Skæmt,
den tredje var ikke god:
jeg skulde ham sværge, eller römme af Land,
eller hænges, — saa stod hans Ord."

— "De værste Raad ere nu de bedste,
hvis I dem ellers kan finde:
enten den Greve ihjæl at slaa,
eller Huset over ham brænde!" —

— "I æde og drikke, mine Dannesvende!
I være nu fro og kry;
den Svend, sin Herre er fast og tro,
han maa nu ej fra hannem fly."

De Hofmænd svore saa dyr en Ed,
de vilde sit Liv opsætte,
og ride med hannem saa dristelig frem,
hvor han vilde yppe den Trætte.

Saa rede de sig til Fruerlund;
der bunde de sine Heste;
saa ginge de til Randersby,
den kullede Greve at gæste.

Og det var Hr. Niels Ebbesen,
han kom til Randers Bro:
"Den Svend, som ikke vil følge med,
han tage sig Orlov nu!"

Frem da gik den liden Svend Trøst,
ham tro'de han allerbedst:
"Min Herre, I give mig Orlov nu,
og dertil Sadel og Hest!"

Han Orlov begæred og fluks den fik,
dertil baade Sadel og Hest;
den samme Dag, för Aften kom,
han tjente sin Herre bedst.

Niels Ebbesen selv til Dören red,
som han fik da i Sinde;
han stødte derpaa med skarpen Spyd,
hvor Greven han var inde.

Greven han ud af Vinduet saae,
han saae de blanke Spjude:
"Saa usæl jeg her til Dannemark kom,
Niels Ebbesen holder derude!"

De stødte paa Dören med Skjold og Spyd,
de Nagler sprang alle i Stykker;
— "Est du herinde, du kullede Greve,
en Skaal vi dig nu tildrikke!"

— "Du sidde herned, Niels Ebbesen!
vi ville os bedre forlige;
sende vi Bud til Hertug Henrik,
og saa til Hr. Klavs Krummedige."

— "Ikke da sagde du saadant i Gaar,
alt ude ved Randers Strand;
du vilde da enten lade mig hænge,
eller jeg skulde römme af Land."

Saa toge de da den Vovehals,
tog Hold i hans gule Lok;
saa hug de ham hans Hoved fra
alt over den Sængestok.

Den Tid da Greven var slagen ihjæl,
Hr. Niels vilde Byen römme;
der mødte hannem Hr. Ove Hals,
han vilde ham det formene.

Da bræged Faar, og da kæged Gæs,
og Hanen gol paa Halde;
Hr. Ove Hals blev Vejen trang,
ad de Holster monne han kalde.

Niels Ebbesen kom til Randers Bro,
der vanked saa gode Hug;
der fandt han da hin liden Svend Trøst,
som förre Orlov tog.

Niels Ebbesen gik over Randers Bro;
de Holster efter ham hasted; —
det var da hin liden Svend Trøst,
han Broen med List afkasted.

Tak have Niels Ebbesens Søstersön!
han var sin Morbroder tro; —
han kasted i Fjorden de Fjælle brat,
de Holster fandt ingen Bro.

Niels Ebbesen gæsted en Kærling god,
hun havde ikkun to Leve;
den ene gav hun Niels Ebbesen, —
han slog den kullede Greve.

Gud glæde din Sjæl, Niels Ebbesen! —
du var en dansker Helt!
saa gjerne du havde dit Fædreland
ved fremmede Gæster skilt.

Krist signe og hver god Dannesvend,
som baade med Mund og Haand,
uden Skrömt og Tant, med Flid og Tro,
vil tjene sit Fædreland.

Sin Hest har han bundet ved Træets Grene,
han synker træt paa mosgro'de Stene.
"Hjælp Gud nu! kommer en fjendtlig Kæmpe?
— dog nej, han farer jo mildt med Læmpe!"

Han tog sin Hjælm af den hvælvede Pande.
— "Niels Ebbesön! er det jer, forsande?
Hr. Ridder! hvi er I saa bleg, afmægtig?
I knejser jo ellers i Pladerne prægtig!"

— "Vor Mo'r, hel aarle vi var paa Færde,
vi skar os Frokost med skarpe Sværde;
dog har ej Hesten end faaet Havre,
jeg faster endnu foruden Davre."

— "To Brød jeg har kun til fem smaa Sjæle;
nu faar man kun Brød ved at røve og stjæle;
jeg er den sjette, som lidt skulde nyde,
den syvende Del vil vi eder byde."

— "Vor Mo'r, jeg føler mig styrket saare,
aftör I kun eders Glutters Taare!
snart skal I rolig i Freden leve:
Niels Ebbesön vog den kullede Greve.

Mens Faaret bræged, og Gaasen kæged,
i Randers sig Sværdene flink bevæged,
vi tog den Vovhals i gule Lokken,
afhug hans Hals over Sængestokken."

— "Hr. Ebbesön, vog I den kullede Greve?
da skal I nyde den hele Leve!"
— Hun vilde dem Brødet af Mundene tage. —
— Vel græde de Börn med bitter Klage?

Noj, alle dem Blus paa Kinden brænder!
hver rækker sit Brod med de bitte Hænder:
"Du hævned vor Fader, vog Danmarks Drage,
du hel skal nyde vor Hvedekage!"

Niels Ebbesön græder. Han mægter ej Takken;
han stirrer til Stejlen derude paa Bakken:
"Og fanged de mig, for paa Hjul at bryde,
det skulde mig nu kun slet fortryde.

Beholder I selv kun eders Davre,
snart faar jeg vel Mad, og min Hest faar Havre;
snart Rugen atter og Hveden kan vokse;
snart plöjer I Landet med stærken Okse.

Naar da I sidder i Hytten sammen,
og korte jer Tiden ved Aftengammen,
da glemmer ikke den Mand i Freden,
som skræmmed jer Glenterne bort fra Reden." —

Han drak lidt Vand af Kulsvierkanden;
han törred Sveden af Heltepanden;
med ham i Gallop sig Gangeren strakte;
forgæves de efter ham Brødene rakte.

51. Valdemar Atterdag.

Da Kongen, min Fader, i Muld var lagt,
den kullede Greve deslige,
de Danske fik sendt mig Bud og sagt,
at jeg maatte faa deres Rige.
Saa blev jeg kejset til Konning paa Stand
af Jyder og Sællandsfare;
men Tyskerne havde hvert Slot om Land,
og intet de vilde mig svare.

Thi bød jeg Guld og Penning paa dem,
de skulde mig dem oplade,
og saa fare selv til Lande hjem,
og intet paa Danmark hade.
Da svared de mig endrægtelig saa:
"Vi sige dig det, vi mene;
paa andet Vilkaar vi ej vil gaa:
vi holde de røde Stene."

Dog den ler bedst, som ler tilsidst!
Den Konst var mig ej forborgen:
hvor Magten glipper, der rækker List;
der er atter en Dag i Morgen.
Saa vandt jeg Borg, og saa tog jeg Slot,
alt under mit Værn og Have;
og Kræmmerheltene bød jeg Spot,
saa holdt jeg dem ved Ave.

---

52. Ridder Kalv.

Kong Volmer stod i Halle
og delte Borg og Land
til sine Hofmænd alle,
det bedste som han kan.
Hel naadig Drotten böjer
sit Hoved al den Stund,
mens Skælmeri og Löjer
ret spiller om hans Mund.

Han gav dem hver et Stykke
og lagde Skæmt dertil;
de priste deres Lykke,
og takked ham med Smil.

Den nordre Stump af Landet
han gav til *Æske Brok;*
han sagde: "Kryb i Sandet,
da har du Husly nok.

Hvor *Ræv* og *Ulv* skal bygge,
der trives sjælden *Gaas*,
og derfor skal I rykke
hver i sin egen Baas.
Men liden *Morten Due!*
flyv könt til Aalholm op,
sid der paa grönne Tue,
og byg i Bøgens Top!

Hvor skal vi *Galten* sætte?
i *Krogen* kan han bo!
I hedder *Høg* med Rette,
I har saa hvas en Klo;
Søhanerne I gribe
ud fra det sikre Næs!
Til *Kalv* jeg giver Ribe,
der kan han gaa paa Græs." —

Men Ridder Kalv blev arrig,
han smasked med sin Mund:
"Den Mundfuld, den var karrig,
Guds Død! er jeg en Hund?"
Han daskede paa Sværdet,
som slingred ved hans Laar:
"Jeg springer over Gærdet
og til de Tyske gaar."

Han svang sig paa sin Fole
og lod til Holsten staa;
den hele Rideskole
maa Horset gjennemgaa.

Der mældte sig den gæve
i Vredens vilde Rus:
"Hvad synes I, Hr. Greve,
om mig og Riberhus?"

Grev Gerhard fra sit Sæde
sig rejste da paa Stand;
han tog med Hjærtensglæde
imod den danske Mand:
han gav ham tvende Slotte,
dertil det røde Guld,
saa Ridderen vel maatte
ham vorde tro og huld.

Men Vreden svandt, og Anger
tog Hus udi hans Bryst; —
hans Falk og Hest og Sanger
var ham ej mer til Lyst;
med Rynker over Panden
han sidder tavs og tör;
det Randersøl i Kanden,
det glider ej som för.

— Kong Volmer sad i Halle
en Kvæld paa Koldinghus
med sine Hofmænd alle,
og tömte gyldne Krus;
da skraaler höjt Drabanten,
som foran Salen staar:
"Nu kommer saa min Sandten
Hr. Ridder Kalv i Gaard."

Ind traadte han i Salen
med hjærteknuste Blik;
hel dirrende var Talen;
mer krøb han, end han gik;

han nejed sig med Smærte
og kyssed Kongens Slæb;
han var saa flov om Hjærte,
og han var bleg om Næb.

"Hr. Konge, vær mig naadig!
min Daad — den var jo fræk,
og jeg var altfor graadig;
derfor løb jeg jo væk;
men jeg har ikke sovet
i Holsten, skal I se;
jeg bringer, næst mit Hoved,
jer stolte Slotte tre."

Sit Ansigt Drotten böjer
og tier al den Stund,
mens Skælmeri og Löjer
sig kruser om hans Mund;
han rakte Fredspokalen
ham med sin egen Haand;
saa tren han frem i Salen
og trak paa Smilebaand:

"Og hør, I Hofmænd kære,
hvad jeg nu sige vil:
den *Kalv* er, paa min Ære!
dog værd at lægge til!
som Kalv han løb fra Baasen,
men som en mægtig Ko
han hjemad satte Kaasen
med stærke Kalve to."

53. Dronning Margretes Vise.

Konning Albret sidder paa Akselvold,
han lader de Lönbreve skrive;
sender han dem til Helsingborg,
Dronning Margrete at overgive.

Det svared Dronning Margrete,
da hun de Fejdebreve saae:
"Nu raade Gud Fader i Himmerig!
mig haabes, det bedre skal gaa.

Og det forbyde den evige Gud,
slig Sorrig skulde mig hænde! —
Men vil Gud og de danske Mænd,
paa Vejen vi skulle dem vende."

Og det var Dronning Margrete, saa brat
hun kalder paa Svende to:
"Den tyske Hr. Parov I tale til,
bede hannem for mig indgaa!

— Og hør I, kære Hr. Parov!
vil I mig hjælpe af Vaande?
og vil I drage i Strid for mig,
udi mit Sted at stande?"

Det svared han, den Hr. Parov,
han var en Mand saa falsk:
"Ej drager jeg til Sverrig i Strid,
det kunde let koste min Hals."

Det var den ædle Dronning saa prud,
hun lod det Lönbrev skrive;
sendte hun det til Skanderborg,
Hr. Iver Lykke at give.

Straks kom han, Hr. Iver Lykke,
og stædtes han for Bord:
"Vil I mig noget, min naadigste Frue!
hvi sendte I mig Ord?"

"Og hør du, Hr. Iver Lykke!
saa venlig beder jeg dig,
og vil du fare til Sverrigs Land
at stande i Strid for mig?"

Svared Hr. Iver Lykke,
han var en Mand uden Svig:
"Og jeg vil drage til Sverrig i Aar,
end skulde det koste mit Liv."

Skrev hun saa Kong Albret til,
hverken mindre eller mer:
"For Akselvold i Vestergylland,
der møde vi med vor Hær."

Det svared han, Konning Albret,
han agted saa lidet en Kvinde:
"Vilde hun ikkun, den gode Frue,
sidde ved Rokken og spinde!"

Og taler han til sine Hofmænd,
alt over breden Bord,
om Dronningen og de danske Mænd
saa mangt et spottefuldt Ord:

"Vi ville forlove vor Klædesæd,
og Hatten vil vi ej bære,
för vi faar vundet al Dannemark
til Sverrig med stor Ære."

Saa rede de ud af Akselvold
med fire tusinde Heste;
de havde saa fast i Hu og Sind,
at Danmark vilde de gæste.

Og rede de over de grönne Ænge,
vel atten Tusind i Skare;
de hørte ej Messe den signede Söndag,
saa ilde monne de fare.

De Danske sig heller ej sömme lod;
de mødtes alt paa den Hede;
at staa og stride mod Konning Albret,
det var deres Hjærtensglæde.

De rede over de skaanske Bjærge
og over de grönne Ænge,
det var stor Lyst at se derpaa,
hvorlunde de Heste monne springe.

Og de red ind over Sverrigs Skjel;
de vare i Mod saa trøste;
og der stod Folk og undred derpaa,
at Jorden ej under dem bristed.

Mældte Hr. Fikke Olufsön,
han saae de danske Mænd komme:
"Ej ville vi stride med dem i Dag;
det vorder os lidet til Fromme."

Mældte det Konning Albret,
han red under grönne Lide:
"Est du saa ræd for danske Mænds Sværd,
saa ride du kun til en Side."

"Aldrig saae nogen mig være saa ræd,
jeg turde jo fuldtvel skælve;
Kong Albret! I se vel til i Dag,
I kan forvare eder selve." —

— "Og ej skal det nogen Tid spörges om mig,
jeg turde jo yppe den Kiv;
den fremmeste Mand jeg være vil,
der först skal vove sit Liv." —

Og mældte Hr. Iver Lykke,
han saae de Svenske komme:
"I holde fast sammen, I danske Hofmænd!
de Svenske skal for os römme."

Det var Hr. Fikke Olufsön,
sin Hest kunde han vel ride;
saa dristelig red han de Danske imod,
sit Glavind först at bryde.

De Pile stunge saa höjt i Sky,
de Glavind ginge i Stykker:
"I træde nu frem, I danske Stridsmænd!"
saa raabte Hr. Iver Lykke.

Det förste Ridt, de sammen red,
de Helte var alle saa stærke;
de Svenske maatte alt give sig tabt,
de misted sin Konges Mærke.

Mældte det Konning Albret:
"Jeg maa paa Stedet blive!"
Den förste Mand i al den Hær
han vilde sig fangen give.

Saa blev han Fange; det var ej Skæmt;
de spændte ham Bojen om Fod;
saa førte de hannem til Helsingborg,
den danske Dronning imod.

---

54. Dronning Margretes Bön.

Herre, jeg takker dig,
du har beskyttet mig,
endt er min Sorg!
Stolt i lyksalig Stund
fryder sig Øresund
og Vordingborg.

Sorø, din Bøgeskov
kvidre til Herrens Lov
højt under Sky!
glæd dig, o Issefjord!
hæv dig ved Sejrens Ord,
Absalons By!

Skagen, dit Flyvesand
hvirvle mod blaalig Strand!
bland dig med Lyn!
Dvæl ej med Bölgen mat,
brusende Kattegat!
sprudl imod Fyn!

Sverrige, fryd dig med!
ej ved dit Arnested
Tyskens Foragt
spotter et ædelt Blod; —
Svenskens og Danskens Mod
brød deres Magt!

Norge, vær glad med os!
Sarp, lad din stolte Fos
buldre med Lyst!
Nu trykker Dølen snart
Dansken med Broderart
fast til sit Bryst.

Herre, jeg priser dig,
du har beskyttet mig
Dannemarks Flag!
Hvad ej en Kongerad
mægted, — det mægter glad
Kvinden i Dag.

---

55. De jyske Bønders Nederlag.

Det var Konning Kristoffer hin bolde,
han skrev de Breve omkring;
han bad dermed alle sine Mænd
at mødes med hannem til Ting.

Det var Konning Kristoffer hin unge,
han klagede saa sin Vaande:
"Mine egne Bønder staa mod mig op,
de ville mig gaa fra Haande.

Mine ædle Mænd! I stande mig bi!
I Borgere ligesaa!
og det skal være saa smal en Sag,
de Bønder som Græs at slaa."

— De Bønder sankede sig i Hob,
saa vel i Skov som paa Hede;
de kejsede sig en Høvidsmand,
Henrik Tagesön, til god Rede.

De rejste sig op hver Mand af Hus,
som boed i Vensyssels Land;
de mente at have vundet Spil,
de havde ej bedre Forstand.

Og de rede frem for Aalborg Stad,
og frem for Huseby Vejle;
fremmest red deres Høvedsmand;
de rede vel hen mod den Stejle.

Og de rede frem saa hastelig,
ja frem ad Agersborg By;
der satte de Ild paa Kongens Gaard,
den blussed saa höjt i Sky.

Det förste Ridt, de sammen red,
de Bønder vare fuldstærke;
og det var Marsk Stig Pallesön,
han maatte rygge sit Mærke.

Det andet Ridt, de sammen red
med Glavind og skarpe Spær;
og det var Henrik Tagesön,
sit Liv maatte lade der.

Men det var Henrik Tagesön,
han værgede sig saa vel:
end siden han var sunket i Knæ,
han slog syv Mænd ihjæl.

Og det var Henrik Tagesön,
han saae sig op i Sky:
först da rendte de Morsinger,
og saa de Forrædere af Ty.

Ja, først saa rendte de Morsinger,
og saa de Forrædere af Ty;
efter stode de Vendelboer,
de vilde slet ikke fly.

Efter stod ædle Vendelboer,
for de vilde ikke fly;
en Vognborg op for sig de slog,
der stridde og segned di.

De Bønder sloges der ned for Fod,
saa mange, som ej undkomme;
og end er Hr. Kristoffer en Konge,
de danske Herrer til Fromme.

---

56. Iver Akselsen.

Det lakked alt mod Nattetid,
og Duggen den drev paa;
og det var Iver Akselsen,
han ud af Vindvet saae.

Og det var Iver Akselsen,
han ud af Vindvet saae;
i Gaarden red hans liden Smaadreng
paa Gangeren abildgraa.

I Gaarden red hans liden Smaadreng
paa Gangeren abildgraa:
"Saa stærke ere de Tidender,
som eder imøde gaa.

Borreby er haardt belagt,
og Helsingborg er brændt;
alle de Skibe, i Havnen vare,
dem haver Svensken antændt.

Alle de Skibe, i Havnen vare,
dem lode Svenskerne brænde;
Konning Karl nu agter sig op mod Lund,
han er saa haard en Fjende."

— Og det var Iver Akselsen,
kasted Brynjen om hviden Hals:
"Ihvo som nu ikke følger mig,
han tjener sin Herre med Fals."

Han drog de Bukkeskindsstövler paa,
og spændte Sværdet ved Side,
og gjordede selv sin gode Hest; —
paa Svenden ej turde han lide.

Hesten render ad Marken ud,
jeg vil det ej fordølge;
det var Hr. Ivers liden Smaadreng,
han kunde sin Herre ej følge.

Saa red han til Lunde-Bispegaard
og klapped paa Dören med Sværd:
"Vaagn op, vaagn op, Hr. Ærkebisp!
ej Tid til Sövn det er!"

Og det var Ærkebisp Tue,
han vaagned af Sövnen brat:
"Hvem er den Gæst, der banker saa
udi den mörke Nat?"

Mældte da Bispens liden Dreng,
— han stod ved sin Herres Side:
"Det var Hr. Iver Akselsen,
som monne for Dören ride."

Op stod Bispen med hviden Kind,
han kaldte paa sine Svende:
"Hjælpe mig Gud i Himmerig!
Hr. Iver han er min Fjende."

Og det var Lunde-Ærkebisp,
han var i Hu saa mod;
ude holdt Iver Akselsen,
hans Ganger skrabed med Fod.

Bispen svøbte sig saa i Skind
og traadte ud paa Svale:
"Nu sig mig, Iver Akselsen,
hvad har I med mig at tale?"

— "Hil eder, hil, Hr. Ærkebisp!
I kalde paa eders Svende;
der er ej Tid at give bort,
fluks Sværdet ved Siden I spænde!

Borreby er saa haardt belagt,
og Helsingborg er brændt;
alle de Skibe, i Havnen vare,
dem haver Svensken antændt.

Alle de Skibe, i Havnen vare,
dem lode Svenskerne brænde;
Konning Karl nu agter sig op mod Lund,
han er saa haard en Fjende.

I veed vel, hure vi stande sammen,
men lad nu saadant fare,
og ruster eder, det bedste I kan,
thi Byen er stædt i Fare.

Selv vil jeg kalde de Riddersmænd,
og Bud om i Landet sende;
saa ville vi møde den svenske Björn
med vore samlede Svende."

— "Hil eder, hil, Hr. Akselsen!
I er en Dannemand;
I tænke ej mer paa den gamle Tvist,
I række mig eders Haand!"

— Og det var Iver Akselsen,
og han tog atter oppaa:
"Ihvo som nu ikke følger os,
han er sin Konge utro."

Og der var ingen Riddersmand,
som ej vilde dennem følge;
snart blev der Brag og Vaabengny,
jeg vil det ej fordølge.

Kong Karl han kom med sine Mænd,
men Dansken var dem for haard;
han maatte vige med Spot og Skam
fra Lunde-Bispegaard. —

"Krist signe hver god Dannesvend,
som baade med Mund og Haand,
uden Skæmt og Tant, med Flid og Tro,
vil tjene sit Fædreland!"

57. Morten Borup.

I Skanderborrig Ænge,
alt ved den blanke Sø,
der gaa de Piger og Drenge
at slaa og rive Hø.

Og i de Knøses Række
en trasker langt æbag,
han kan ej Skaaret strække
med sine tunge Drag.

Og medens alle de andre
begynde paafor igjen,
han monne alene vandre
saa sent imod Enden hen.

Naar Skaaret han færdigt haver,
han stryger ikke sin Le;
han staar og falder i Staver,
til Jorden han stift monne se.

Med Svøbeskaft saa krumpen
den Foged efter ham foer:
"Hvad skader din dovne Kumpen?
hvi staar du der og glor?"

— "Saamænd da, strænge Hr. Foged!
jeg stod og grunded oppaa
den Blomstervrimmel saa broget,
hvor den kan komme fraa;

Paa alle de favre Blommer,
jeg ganger nu her og slaar;
de falde hver evige Sommer,
og rejses igjen hver Vaar.

Jeg staar nu her og grunder,
og kan dog ikke forstaa
det mægtige, store Guds Under
udi disse mindste Straa."

— "Da skal jeg din Slubbert lære
at tænke, naar du skal slaa;
jeg skal din Ryg vel hære,
den bliver baade brun og blaa!" —

Den Foged løfter sin Svøbe;
men Knøsen kaster sin Le:
han giver sig til at løbe,
og Fogden efter ham ser.

Og medens han staar og gaber,
og tænker, hvor mon han vil hen?
han Morten af Sigte taber; —
de ses ret aldrig igjen.

Og øster paa udi Landet,
höjt over Bølgernes Sus,
imellem Kirken og Vandet,
der staar det latinske Hus.

Der sidder paa sit Kateder,
blandt Peblingers skælvende Flok,
Monarken, som Rektor hedder,
med Bog og med Ris og med Stok.

Der sidder, nederst af alle
paa Bænken, med Ryg til Væg,
en Pebling, de Morten kalde;
han haver saa dygtigt et Skæg.

I Kappe og sorte Klæder
han passer flittig sin Bog;
han over Per Laale sveder, —
den fire og tyve Aars Pog.

Og det er den samme Morten,
som förre ved Høleen krøb,
som udi Tröjen og Skjorten
fra Ængen og Fogden løb.

Som fremad Tiden mon lakke,
herefter vel en Snes Aar,
det Hus oppaa Skolebakke
en anden Rektor faar.

Magister og Doktor mon være
den Rektor, höjlærd og from;
han med stor Hæder og Ære
fra Köln i Tyskland kom.

Han trænger ikke til Stokken,
ej heller til Færle og Ris:
saa vel regerer han Flokken,
men alt paa en anden Vis.

Han kun de gjenstridige böjer,
de blysomme giver han Mod;
han Skæmt til Alvorlighed föjer:
han er baade stræng og god.

Han giver dem Visdoms Kærne,
men Skallen knækker han selv;
thi gaa de til Skolen saa gjerne,
som iler til Havet en Elv.

Han Oldtids store Bedrifter
udtolker med Ild og med Kraft,
og af de gamle Skrifter
uddrager den søde Saft.

Han lærer dem ej alene
udaf den prændede Bog;
i Mark og blandt løvrige Grene,
han fører den muntre Pog.

Der lærer han ham at tyde
Naturens klassiske Stil,
og Livet at bruge og nyde,
og glatter dets Rynker med Smil.

Thi er det slet intet Under,
den Skole kommer i Ry,
og fanger saa mange Kunder,
de knap kunne rummes i By.

Ej heller, at deden udganger
saa mangen en dygtig Student,
for hvilke vort Fødeland fanger
stor Ære, hel vel fortjent.

At ud ifra Skolebakke
den gæve *Hans Tavsen* foer,
som paa Papismens Nakke
först traadte herop i Nord.

Og vil jeg blot tælle med flere
ham *Skjönning*, og gode *Hans Friis*,
hvis Navne skal stedse florere,
mens Lærdom og Dyd er i Pris.

Opdrog saa den Skolemester
— hans Minde ret aldrig forgaar —
Rektorer, Bisper og Præster
i samfulde tredive Aar.

Og det er den selvsamme Morten,
som förre plöjed og trask,
og maatte saa danse paa Porten
for Fogdens slemme Krabask.

Og det er den selvsamme Bonde,
vi för udi Ængen saae
paa Græs og Blomster at grunde,
isteden for dem at slaa.

Begav det sig nuomtider,
fra Vittenberg der opsteg
hint Lys, for hvilket omsider
det rommerske Mörke bortveg.

Da nu hin saksiske Morten
den Manddoms Idræt bedrev,
og fæsted paa Kirkeporten
mod Paven sit Fejdebrev;

Da flytter den danske fra Skolen
til Kirken — den staar der endnu, —
og drager i Præstekjolen
alt med saa glædelig Hu.

Han tjener sin Gud i det höje
derinde et Aar eller to,
til, mæt af Dage og Möje,
han gaar til den evige Ro.

De lagde en Sten paa Graven,
paa den var udhugget at se,
isteden for Kjolen og Kraven,
en Færle, et Ris og en Le.

Det Mærke er længst udslettet,
og Stenen er borte med;
men aldrig vorder forgættet
den saliges Hvilested.

Imellem Kirken og Skolen,
der sover den trofaste Svend,
til Dommedags-Morgensolen
ham vækker til Livet igjen.

---

58. Kristian den andens Vise.

Alle Smaafugle, i Skoven vare,
de gave paa Høgen stor Klage:
han rev dem af baade Fjær og Dun
og vilde dem af Skoven jage.
— Men Ørnen bygger i Fjældet.

Saa flöj de hen i en Egetop,
et Raad at lægge paa ny,
hvordan en Konge de skulde faa,
som kunde fra Høgen dem fri.

Frem for Flokken en liden Fugl traad,
hun var saa sorrigfuld:
"Og lader os kejse den gamle Ørn,
jeg haaber, han vorder os huld!"

Alle de andre Fugle smaa,
de svared straks ja dertil:
"Nu Ørnen vor Konge vorden er,
saalænge som Gud han vil!"

Det da svared den stolte Høg:
"Det stæder jeg ingenlund!
naar Ørnen Fuglenes Konge bli'r,
vi ødes i Bund og Grund!"

Den gamle Ørn han hørte det,
han hverken smilte eller lo; —
saa slog han ned den frække Høg
alt med sin skarpe Klo.

Derved glædtes de andre Smaafugle,
de sunge, hver med sin Stemme;
i Lunden var Fryd og dejlig Sang,
saalænge som Ørnen var hjemme.

Sankedes da den Høgehær,
den skjulede Skov og Kær:
"Og lader os kun til Lunden fare,
vi gör vel den Ørn Ufærd!"

Men sagt det er med Sandingen,
og syntes det nu, desværre,
at Eg kan lege med mangen Storm,
tilsidst bli'r dog Stormen dens Herre.

Thi joge de bort den gamle Ørn
alt med hans Unger smaa;
de andre Fugle, de bleve saa vilde,
slet ingen Raad de saae.

Nu sidder Høgen i Egetop,
nu breder han ud sin Vinge;
de andre Smaafugle, i Skoven ere,
dem maa vel Jammeren tvinge.

Nu sidder Kragen paa baren Kvist,
hun svælter over sin Klo,
og Uglen sig skjuler i Ælletrunte,
hun haver saa stor Uro.

Og Viben løber i Agerren
alt med sin höje Top;
naar Høgen han kommer flyvende frem,
han vil hende æde op.

Nu er der Sorg i den hele Lund,
hvor för der var Fuglesang;
og hver maa vel ynkes over de smaa;
den Tid er dem nu saa trang.

Gud hjælpe og ham, den gamle Ørn,
som flyver paa vilden Hede!
han veed sig hverken Læ eller Ly,
hvor han kan bygge sin Rede.

Den Vise den er ikke lagt om Fugle,
den lagdes om Dannemarks Eg:
Kong Kristjern var den kongelig' Ørn,
saa ilde ham Adelen sveg.
— Men Ørnen bygger i Fjældet.

---

59. Gustav Vasa.

Der ruger over Sverrig en kold, en dunkel Nat,
og ingen venlig Stjærne paa Hvælvingen er sat;
naar Glimt af Lyset møde
det ængstede Syn,
det er kun blodigrøde,
grumt hærjende Lyn.

Hvad skrider gjennem Natten saa tavst og ilsomt hen?
— En Skare mörke Skikkelser, en fangen Ungersvend;
skön, modig, mandig var han,
glansfuld af Aandens Daab;
i Pandens Stolthed bar han
et himmeldristigt Haab.

De drog over svenske Fjælde, over Dal, over Søer,
over Sund og over Bælt og over de danske Øer;
de drog til Jyllands Vange;
der lukker Kallø-Borg
sig for den unge Fange,
hans Haab, hans bitre Sorg.

Det var en Morgen aarle; i Østen Solen stod,
saa rød, som var den vædet af Sverrigs Hjærteblod;
det var, som Sverrig sit Öje
af Nattens Harm og Skam
aabned fra Østens Höje
betydningsfuldt for ham.

Der høres lette Fodtrin henover den vaade Æng;
fra Borgen gjennem Taagen sig lister en Bondedreng.
Med Koften op om Hage,
med Huen om Panden ned,
han løber hele Dage
syd paa med rappe Fjæd.

Hvor Vejen næsten skynder sig fra den danske Jord,
der var ham nær Forfølgerne, der gætted de hans Spor:
"Nu Herre Krist, du stærke,
du staa mig naadig bi,
til næste Morgens Lærke
opstiger, — saa er jeg fri!"

Da saae han i Aftensolen, med lystig Skæmt og Sang
red en Flok tyske Prangere; did styred han sin Gang:
"I ædle Herrer, jeg beder,
hør kærlig mit Begær:
o, tag mig op med eder,
det gælder mit Liv og mer!"

Dem hued det vakre Aasyn; snart glad han blandt dem red;
dem huede hans Tale, og Vejen skridsomt led.
De mæled: "Er du oprunden
af simple Bondekaar?"
Han svared med Smil ved Munden:
"Det Tiden vise faar!"

To Dage. — Vejen delte sig. — "I Horisonten fjærn
se hvilke Spir og Taarne!" — "Det er vor Hanses Værn,
Dronningen for Venden,
Lybek den gamle Stad." —
— "Holdt," sagde Ungersvenden,
"her maa vi skilles ad!" —

Han trykker deres Hænder og takker dem saa mildt,
dog fast med Fyrsteminer, ej som den ringe Pilt.
De skiltes ad bedrøvet;
til Byen vandrer han,
og iler hed og støvet
til Raadhuset paa Stand.

"Hvo er du Knøs i Tröje, som dristig træder frem
for os her, og ej aabner Dören engang paa Klem?" —
saa, blandt Astræas Præster
og Merkurs — ved lange Bord —,
den lybske Borgemester
belægger sine Ord.

"Jeg er" — saa taler han med ædel Glød,
og Sjælen traadte frem som af en Ramme:
"jeg er en Svensk, og ikke bondefød,
et Skud af Vasas gamle Adelsstamme;
mit Fødeland er stædt i bitter Nød,
er under Fødder traadt af Voldsmænd gramme;
jeg kommer hid med Bön for det til eder;
forfulgt, betrængt, om Varetægt jeg beder.

Mod Ed, mod Folkeret, med Svig de tog
mig fangen; brødefri fra Fædrelandet
de førte mig; af Lænkerne unddrog
jeg mig, af Haab og Længsel overmandet;
min Lid til eders frie Stad jeg slog,
af eders Höjmod ej jeg ønsker andet,
end et Asyl, et Skib, som hjem mig leder,
at hævde Landsmænds hellige Rettigheder."

Og op sprang atter Salens vide Dör;
ind tren Forfølgerne med vrede Blikke.
De paastaa, Gustav udleveres bör;
et Brev fra Kongen sparer Trusler ikke.
Halv raadvild sidder Raadet end som för,
med lang Betænkning, efter Fædres Skikke;
de love ham först Ly, saa Hjælp, — saa længe
han viser sig det værd, — med Mænd og Penge.

Det var en yndig Majdag, da i de svenske Skær
løb ind en Købmandsskude med stærk, skönt liden Hær;
en Hær af eet Par Arme,
een Pande, höj og klar,
eet Hjærte, men med en Varme,
som ingen andre har.

Og atter gaar en Bonde i Gøtlands dunkle Skov,
med funklende Öjne, som et Dyr paa ædelt Rov.
Ved Mælarens Kyster,
ved Dalarnes Elv,
opmuntrer han og trøster,
skönt sorgnedböjet selv.

Fra Kirkegaardshöje, hvor betrængte lytte til,
udsender han sin Tales sødtkvægende Ild.
Da spörges Stokholms Skæbne,
hin dræbende Uvejrsnat:
"Op, Brødre, jer at væbne,
lad Staalet lyne brat!"

Der kom et andet Budskab; da græd den djærve Aand:
hans Fader død under Øksen, hans Moder i haarde Baand.
Op raabte han da de svage:
"Nu følge mig, hvo vil!
forsand, ej mange Dage
skal taales det onde Spil!"

Da samles alle gæve at redde det skændte Hjem.
Som Vinterströmmen, der tør, saa stormede de frem;
snart stod ved Dalelvs Bredder,
ved Vesteraas igjen,
i Sejrens Straalehæder
ung Gustav og hans Mænd.

Trindt Voldsmand veg, hvor Helten opløfted sin Haand;
hvert Savn i hele Landet omfatter hans Aand.
Hans Navn med Bön og Ære
de nævne fjærnt og nær;
de sagde: "Du skal være
vor Rigsforstander kær!"

Men dengang alt var renset, og Nag ej længer kjendt,
da sagde de: "Vær vor Konge! du har det dyrt fortjent."
Det var i Strængnæs; klare
Solstraaler Skyen brød;
igjennem den tætte Skare
en Glædesmumlen lød:

"Ser I den unge Konge! — i Höjenloft han staar;
hvor vil ej Kronen klæde det bølgende Haar!"
— Jublen som Torden dundred;
hvert Bryst var frejdig stemt.
— Af Aar der svandt trehundred;
end er den Stund ej glemt.

---

60. Kristen Pedersen.

I Morten Luthers Dage
der var en Dannemand,
paa Marken uden Mage,
og sjælden i hvert Land;
men Dansken kan ej prale:
han hed i daglig Tale
kun *Kristen Pedersen.*

Han Fynbo var for Resten,
han var fra Svendborg af,
saa skrap som Luther næsten,
naar Kraften regnes fra;

Med den han vilde været,
hvad os var ej beskæret,
en Kirke-Høvedsmand.

Han knæpsed dem paa Næsen,
hvem Tysken hued bedst;
det hele tyske Væsen
i Nord var ham en Pest;
han ledte selv hos Franske
med Flid om *Holger Danske,*
og saae af ham et Glimt!

Han Sakses Bog lod prænte,
hvor Konsten ret var fin;
den ærlig det fortjente,
skönt den var paa Latin;
thi Dansk var dog Indholden,
som Sakse med sin Kolden
var dog en Sællandsfar.

Fremdeles han lod prænte
Per Laales "gamle Ord",
som ogsaa godt fortjente
at lyde over Bord;
thi de er Guld i Munden
fra Folke-Morgenstunden
i Danmarks grönne Skov.

Han derhos oversatte
os Nyaarspagtens Bog
med alle sine Skatte
paa Daners Hjærtesprog;
og den fik han til Lykke
dog Tysken til at trykke,
har Dansken det end glemt.

Skönt mellem Sællands Præster
kun regnet til de smaa,
han var en Runemester
paa Modersmaal som faa;
og skrives Mesterværker
med danske Kjendemærker,
han Pennen skar til dem!

---

61. Hans Tavsen.

I.

Paa Tave Bondes Ager ved Birkinde By
der gik en lille Plovdreng og sang under Sky;
han messed som Klærken og drev paa treven Hest:
"Gud give, Hans Plovkøring kunde blive Præst!"

Bag Ploven nikked Bonden; han lytted dertil:
"Hver Purk kan blive Bisp, naar Vorherre kun vil;
løb ej Morten Borup fra Plov og Bondehors?
nu tugter han Pilte til lærde Mænd i Aars."

— De aged med Hans Plovdreng til Odense By.
For Brød han sang for Döre hver Helligdagsgry;
hver Kvæld, naar med Tavlen han gik af Skolen ud,
han staved med Börnene Fibel hos Knud Rud.

Og Bondedrengen sang sine Salmer saa fromt;
hans lille Mæssing-Kridthus fast aldrig blev tomt.
Knud Rud gav ham Nadver og Klædebon og Sko:
"Sig frit, hvad der skorter! jeg giver dig det fro."

— "Hel skrap en Skolemester min Hu staar kun til:
send mig til Morten Borup i Aars, naar I vil!" —
I Aars bragte Skuden den glade Dreng i Havn,
og glad Mester Morten tog Bondens Sön i Favn.

Paa Skolebænken sad han med Bogen i Haand;
langt mere han lærte dog af Mesterens Aand.
Han næmmed Latinen med al dens fine Prunk;
saa inderlig bad han: "Gud give, jeg var Munk!"

2.

Og Hans blev Munk ved Klostret i Slagelse By.
— Saa vide flöj de Antvorskovs Korsbrødres Ry:
"St. Hans af Jerusalems Orden holder Tugt;
den boglærde Bondesön præker saa smukt."

Prioren, strænge Æskild, er stolt af sin Munk:
"Paa Prækestolen staar han saa bispelig strunk,
og, sjunger han Messen fra höje Alter ud,
det er, som hans Öjne kan see den kære Gud."

Paa Bondesönnens Tunge blev Ordet til Glød;
men Munkens Kind blev bleg som den isnende Død;
han præker om Kirkens det frelserige Aag;
men forsker med Tvivl efter Lys i hellig Bog.

Han ser paa Munkelivet med hemmelig Gru;
til höje Skolers Lærdom staar Grublerens Hu.
Prioren gav Orlov, Prioren gav ham Hest:
"Kun Vittenberg lov mig at sky som Troens Pest!"

Til Brabant og til Köln rider Munken saa brat;
han standser ej med Forskningen Dag eller Nat;
al Höjskole-Visdommen tykkes ham dog Tant. —
En Dag han bag Hylden et Ord af Luther fandt.

Han stirrer paa de Skrifttegn med Haand mod sit Bryst:
"Saa finder jeg hos Kætteren Ro först og Trøst!
Til Vittenberg maa jeg, om saa jeg bli'r fordömt:
der ser Doktor Morten, hvad jeg har længe drömt."

3.

I Lön han drog til Staden, han loved at sky;
der var det ham, som rejstes Guds Kirke af ny.
Mens Maanen om Jorden gik atten Gange rundt,
han hørte paa Luther, — og Hjærtet blev ham sundt.

Hos Luther og Melanchthon Guds Bog var oplukt;
den store Frihedstanke i Sjælen har Flugt.
Til Danmark hjemdrager den lærde Bondesön;
dog Skatten, han ejer, ham glæder kun i Lön.

Om Lyset, som udspredte saa mægtig en Glans,
af Gru for Kætterbaalet end tav Mester Hans;
fra Rostok han bragte sit lærde Mesterbrev;
i Hjærtet beseglet Apostelbrevet blev.

Paa Antvorskov en hellig Skærtorsdag han stod;
paa Prækestolen Aanden gav Kraft ham og Mod:
han Frelsen lovpriser, som sprang af Naaden ud,
men aldrig kan købes med Gods og Guld hos Gud.

Ret aldrig fra hans Tunge flöj Talen saa kæk;
i höje Kor hver Korsbroder blegner af Skræk;
Prioren ham truer med strænge Kætterlön;
da mindes Knud Rud ham med from og kærlig Bön.

Prioren, strænge Æskild, til Fangen gaar ind:
"En Kætter blev vor Vismand med Pestbyld i Sind.
Din Sjæl vil jeg frelse; men her du er forviist;
ved Anger og Bod søg den Skat, du har forlist!"

4.

Til strænge Viborg-Kloster Hans Tavsen er bragt;
der Munken skal omvendes med Spægelsers Magt.
Prioren er stærkest i Vilje og i Haand,
men ivrigst er Rasmus' og Broder Tøgers Aand.

Hans Tavsen kæmper frejdig og faster dertil;
den dyre Sandhed aldrig fornægte han vil:
han præker mod Paven med fri og dristig Aand;
men selv han sig præker i Fængsel og i Baand.

Dog ingen Trængsel længer ham kuer med Gru;
selv Kætterbaal han venter med mandelig Hu.
Til Folket han præker af Fængselsgitret ud: —
det er dem, som Ordet faar Ild og Magt fra Gud.

De strænge Klosterbrødre selv gribes deraf,
de gjennem Fængselsgitret ham Broderhaand gav;
fra Borger og Stadsfoged Bön til Kongen foer,
og Sandhedens Prædiker taler *frit* i Nord.

Med Mund og Pen han revser Papisternes Færd;
paa Kirkegaarden værner ham Borgernes Sværd;
af Klostrene drive de Munkeskaren ud;
— dog Kampen blev *Aandens* paa Dannekongens Bud:

Til Akselstad indstævnes hver Stridsmand til Gæst;
Hans Tavsen strider mægtigst som Frihedens Præst;
paa Rigsdagen sejrer den djærve Bondesön;
men Hadet ham følger med giftigt Nag i Lön.

5.

Et Rædselsbud der høres: Kong Fredrik er død.
Papister true Folket og Riget med Nød;
mod Tavsen sig løfter Bisp Rönnovs krumme Stav.
— I Akselstad raser det vilde Folkehav.

Den stolte Bisp de true med Vold og med Mord;
da mæler Bondesönnen saa kærligt et Ord:
han selv leder Bispen af Folkeströmmen ud,
og fri sejrer Aanden paa Kærlighedens Bud.

Det var hin lille Plovdreng fra Birkinde By,
hans Navn flöj over Danmark med folkeligt Ry.
En dansk Morten Luther, han stred med Ordets Sværd,
og sejred med Aanden i Hjærtefolkets Hær.

Ret aldrig nogen Plovkøring drev det saa vidt;
han stoled paa sin Gud, paa sig selv dog kun lidt;
den Dag, han ej kæmped med Modgang eller Nød,
han frygted, Guds Naade som för ej til ham flød.

Den Dag, de stolte Bisper i Fængsel blev bragt,
Guds Ord var paa Guds Alter af Bondehaand lagt.
Da Folket var frelst, og udslukt det bitre Had,
Hans Tavsen i Ribe paa Bispestolen sad.

Men mer end alle Bisper i Dannemarks Land,
hin Bondesön har sörget for Kvinde og for Mand.
Ret aldrig hans Navn skal i danske Hjærter dø,
saa længe her ringer en Klokke over Ø.

---

62. Københavns Universitet.

Hel sjælden rørtes Pen og Bog
af vore blonde Fædre;
men frejdig de til Sværdet tog,
for Odins Land at hædre;
mens Franken læste Nat og Dag,
med Platos Bog i Hænder,
de Danske sloge djærve Slag
iblandt de grimme Vender.

Den maatte købe Rejsesko,
hvis Hu stod til Latinen;
thi her var ingen Læsero
for Buestrængens Hvinen;

selv Sakse, som Bersærkers Pris
med vældig Røst basuner,
har lært af Munken i Paris
at skrive vælske Runer.

Kong Kristjan kom, og han paa Stand
sit ædle Hoved ryster:
"Mon os paa hjemmefødt Forstand
i vore Dale brøster?
er Aandens Armod her saa stor? —
— Ej mine Börn med Kummer
skal snige sig til fremmed Bord
og trygle franske Krummer."

Nu ved den brave Konges Skænk,
i stolte Høresale,
Studenten paa den danske Bænk
gav Agt paa Landsmænds Tale;
nu løde Hjemmets Alvorsord
fra danske Talerstole,
og aldrig mere Mænd af Nord
skal gaa i fremmed Skole.

Da klang de svundne Tiders Lov
fra djærve danske Lunger,
og hver en Blomst i Mark og Skov
blev døbt af danske Tunger;
ja hver en Flugt af Himlens Hær
fra Kristjans Taarn blev regnet,
og for al Verdens Folkefærd
med klare Træk betegnet.

Saalænge derfor Gnist af Aand
i Kristjans Skole findes,
den danske Lærdoms Skaberhaand
med Jubelsang skal mindes;

mens een Student ved Aksels Havn
et Bogstav veed at skrive,
saalænge skal Kong Kristjans Navn
med Hurra hilset blive!

---

63. Daniel Ranzau.

Hvi sjunges evig om Spartaner,
som gjorde Fjenden Passet trangt?
behøve vore kække Daner
i Tiden vel at gaa saa langt?
har Heltekraft ej sat sit Stæmpel
paa egen Daad i egen Tid?
behøver Modet et Eksempel
fra Grækenland i Leonid?

Jeg sjunger om en Helt i Norden,
og Daniel Ranzau er hans Navn,
saa stor som nogen Helt paa Jorden,
en Sparter fra min Fødestavn.
Alt trued Magten lumsk i Hulen,
og vilde mættes af dit Blod;
men, Daniel i Løvekulen!
dig frelste Himlen og dit Mod.

Leonidas stod uforfærdet
bag Bjærget med sin Flok og stred,
og styrted Perser ned med Sværdet,
indtil han selv i Græsset bed; —
men Daniel stod paa en Hede,
han intet Ly bag Klippen fandt,
og slog, til Svenske Græsset bede,
og slog, indtil han overvandt.

O, kunde Harpens svage Toner
din Ros forkynde med en Klang
af hine tredive Kanoner,
som vældig du fra Svensken tvang!
o, dirred Strængen med en Brusen,
lig Skriget af den rædde Hær,
der veg, skönt fem og tyve tusind,
for fire tusind danske Sværd.

Jeg sjunger om en Helt i Norden,
og Daniel Ranzau er hans Navn,
saa stor som nogen Helt paa Jorden,
en Sparter frå min Fødestavn.
Leonidas stod uforfærdet,
han Heltedød bag Klippen fandt;
men Daniel Rauzau stod bag Sværdet,
og brugte Sværdet, til han vandt.

---

64. Magnus Hejnesen.

Og det var Magnus Hejnesen,
han var en Kæmpe god;
om Bølgen skummed nok saa höjt,
han fast paa Dækket stod.

Og det var Magnus Hejnesen,
han var en Kæmpe stærk;
saa sikker i sit laadne Vadmel,
som Helt i Pansersærk.

Og det var Magnus Hejnesen,
skönt mildt han ellers saae,
hver Røver og hver Ufredsmand,
dem hug han Buler blaa.

Med baade Hænder hug han til,
og foer paa Dækket op;
saa gik der Dans til lystigt Spil,
skönt stum faldt mangen Krop.

Og det var Magnus Hejnesen,
— gaa trindt om Færøland:
hver Klippe paa den Klippeø
hans Bavta er forsand;

Hvert Hjærte er hans Mindebog,
hver Læbe bær hans Kvad,
og förend han paa Færø dør,
skal Klippen splittes ad! —

— Hvad er det da paa Gammeltorv?
de rejse jo en Blok;
og trindt saa staar, med spilte Blik,
en nyhedsgraadig Flok.

Se, Mænd der staa, og Kvinder med,
og Slöjkjolbörn dertil; —
hvi se de paa den røde Blok,
som mod et Gøglespil?

— — Og det var Magnus Hejnesen,
paa Gammeltorv de hug
den ædle Kæmpes Hoved fra
alt over den røde Blok.

Han var for stor, han var for höj,
i Öjet dem en Tjörn;
thi Viben — det er kvædet sandt —
led aldrig en Konningørn!

Hans Hoved over den røde Blok
det hug de Nidinger af;
saa tænkte de, de grov vel og
den Kæmpe selv en Grav.

Men Eg kan visne, og Mand kan dø,
men aldrig Mands Minde dør! —
og Magnus Hejnesen lever end
saa stolt, som han leved för.

Thi se kun trindt i Færøsund,
hvor Fiskerne drage Dræt,
hvor er vel nu den Røverhund,
gör stakkels Fisker Uret?

Og se kun trindt om Færøland,
hvor Klipperne bugne stolt,
hvor findes vel den Kvinde og Mand,
hos hvem hans Minde blev koldt!

---

65. Uranienborg.

Du Vandringsmand ved Søen,
o stands din raske Gang!
vend hisset dig mod Øen,
og hør min Mindesang!
vend derhen dine Tanker,
din Længsel og din Sorg!
— Paa hine gule Banker
stod för en Ridderborg.

I længst forsvundne Dage
var den i Glans og Magt;
nu er der knap tilbage
Ruiner af dens Pragt;

men i de gamle Tider,
da var den höj og stor,
og saas til alle Sider,
og knejsede fra Jord.

Den ikke monne være
for nogen Viking bygt;
Urania til Ære
den rejste sig saa trygt;
fra Menneskenes Vrimlen
ved Havet skilt den laa,
og hæved sig mod Himlen
og mod de Stjærner smaa.

I Volden var befæstet
mod Øst en Port saa stor,
en anden imod Vester,
og Spir i Syd og Nord.
Höjt knejste Borgetinden,
dens ranke Spir derhos;
der drejed sig for Vinden
en gylden Pegasos.

Forunderlige Taarne
i Nord og Syd man saae,
af stærke Piller baarne
og med Altaner paa;
der man til alle Kanter,
ihvor man og mon gaa,
de mægtige Kvadranter
og store Sfærer saae.

Fra Borgen se man kunde
saa vide over Ø,
saa mange grönne Lunde,
den store salte Sø.

De Sale monne prange
med skönne Farveskær;
af Haver var der mange
med Blomster og med Træ'r.

Men sluktes Dagens Lue,
og Nattetid faldt paa,
man Stjærner fik at skue
paa hele Himlens Blaa.
Alt fjærnt man høre kunde,
naar derpaa man gav Agt,
de fire store Hunde,
som holdt om Natten Vagt.

Den fromme Ridder trængte
sig ej i Ledingsfærd;
paa Væggen bort han hængte
sit Harnisk og sit Sværd;
fra Jorden og dens Jammer
han gjerne flygte gad,
naar i sit stille Kammer
ved Midnatsstund han sad.

Da hæved han sit Öje
alt i den Nat saa lang,
og spored i det höje
de lyse Stjærners Gang;
og Stjærnerne hans Rygte
bar over Land og Sø,
saa Konger selv besøgte
ham paa den lille Ø.

Men Stjærnerne de blinked
til andre Lande hen;
hans Skæbne bort ham vinked,
han kom ej mer igjen. —

Alt længst de stolte Mure
er sjunkne hen i Grus,
og Ploven monne fure,
Urania, dit Hus.

Men hvergang Solen daler,
ser den til Hveen huld,
hvor Aftenröden maler
sig end erindringsfuld.
Vemodig Maanen iler
forbi sin elskte Kyst,
og Frejas Stjærne smiler
med hellig Elskovs Lyst.

Da røres det og tindrer
i Borgens dybe Grund;
den tror, at den erindrer
en gammel Aftenstund;
for nogle Öjeblikke
den gjerne frem sig skød;
men ak, det kan den ikke,
den synker i sin Død.

---

66. Kristian Barnekov.

Hr. Barnekov tumled sin danske Hest,
— det flammed i Vestgotland, —
han fulgte fjerde Kong Kristian
med Sejer fra Skaras Brand.

Sneskyen fnugged i Vinterkvæld;
med Hingsten Hr. Barnekov stred:
hans Hingst viste Vej til Skaane,
men Kongen mod Varbjærg red.

Og Kongen lo til Hr. Barnekov:
"Straf ikke jer gode Hest!
til Vidskøfle Borg og jer Frue
veed Vejen han allerbedst."

"Jeg drömte vel selv om Vidskøfle Borg"
— Hr. Barnekov rødmed bag Hat —,
"men lysvaagne Vejviser-Öjne
behøver Dankongen i Nat."

Sten Rosensparre forsked om Spor,
Frans Ranzau hel sneblind lo;
fem hundrede Mand dem fulgte,
og de vare alle fuldtro.

Men fire Uger var Sadlen spændt,
og Mundskæget stivned af Frost;
Hestene tygged paa Lyngstilk,
og Bark var Mændenes Kost.

Blandt Kløfter snublede skoløs Hest,
dog lystig var Danskens Mod:
Dankongen flöjted paa Vejen,
og Lykken tyktes fuldgod.

Ismarken føg med Driver af Sne,
fra Bjærg løb Ved-Slædens Spor;
red de paa Skellinge Bymark:
i Fjendehærs Gab de foer.

Med Oberst Kruus staar Hertug Johan
i Lejr ved Skellinge By;
nu glimte Landsbyens Praaser,
paa Mark det blinker med Gny.

Brat Hingsten spidsede Øren og fnøs,
Hr. Barnekov peged mod Vang:
"Er det svenske Lunter hist blinke,
bli'r Vejen til Varbjærg trang."

Og Svensken var det. — Op Kongen slog:
"I Slagstorm, Dannemænd, frem!"
Det blev en ulige Fægtning:
tre Danske kæmped mod fem.

Bøsserne knalded, og Lanserne klang,
frem lyned Kongen i Damp;
halvtredie hundrede Danske
blev Lig i den Fremfarts-Kamp.

Sten Rosensparre laa knust blandt Spær,
Frans Ranzau ved Hestens Sko;
over Lig og splintrede Lanser
hos Kongen red Barnekov tro.

Brat styrted Kongens Ganger for Skud,
Hr. Barnekov var ej sen;
Dankongen gav han sin Skimmel,
selv sprang han paa höje Sten:

"Kongen min Hest! og Fjenden mit Liv!
og Gud min Sjæl!" var hans Ord;
Hr. Barnekov faldt paa Stenen,
Dankongen mod Varbjærg foer.

Tilbage foer Fjenden, Kong Kristjan frem,
men Barnekovs Sjæl fra Jord.
— Hans Blod paa Skellingestenen
besegled hans Troskabsord.

67. Hr. Zinklars Vise.

Hr. Zinklar drog over salten Hav,
til Norrig hans Kurs monne stande;
blandt Gudbrands Klipper han fandt sin Grav;
der vanked saa blodig en Pande.

Hr. Zinklar drog over Bølgen blaa,
for svenske Penge at stride;
hjælpe dig Gud! du visselig maa
i Græsset for Normanden bide.

Maanen skinner om Natten bleg,
de Vover saa sagtelig trille;
en Havfrue op af Vandet steg,
hun spaa'de Hr. Zinklar ilde:

"Vend om, vend om, du skotske Mand,
det gælder dit Liv saa fage!
kommer du til Norrig, jeg siger forsand,
ret aldrig du kommer tilbage."

— "Led er din Sang, du giftige Trold!
altidens du spaar om Ulykker;
fanger jeg dig engang i Vold,
jeg lader dig hugge i Stykker." —

Han sejled i Dage, han sejled i tre,
med alt sit hyrede Følge;
den fjerde Morgen han Norrig mon se,
jeg vil det ikke fordølge.

Ved Romsdals Kyster han styred til Land,
erklærende sig for en Fjende;
ham fulgte fjorten hundrede Mand,
som alle havde ondt i Sinde.

De skændte og brændte, hvor de drog frem,
al Folkeret monne de krænke;
Oldingens Afmagt rørte ej dem,
de spotted den grædende Enke.

Barnet blev dræbt i Moderens Skød,
saa mildelig det end smiled; —
men Rygtet om denne Jammer og Nød
til Kærnen af Landet iled.

Bavnen lyste, og Budstikken løb
fra Grande til nærmeste Grande;
Dalens Sönner i Skjul ej krøb,
det maatte Hr. Zinklar sande.

"Soldaten er ude paa Kongens Tog,
vi maa selv Landet forsvare;
forbandet være det Nidingsdrog,
som nu sit Blod vil spare!"

De Bønder af Vaage, Læsø og Lom,
med skarpe Økser paa Nakke,
i Bredeböjgd tilsammen kom;
med Skotten vilde de snakke.

Tæt under Lide der løber en Sti,
som man monne Kringen kalde;
Lovgen skynder sig der forbi;
I den skal Fjenderne falde.

Riflen hænger ej mer paa Væg,
hist sigter graahærdede Skytte;
Nøkken opløfter sit vaade Skæg
og venter med Længsel sit Bytte.

Det förste Skud Hr. Zinklar gjaldt;
han bröled og opgav sin Aande;
hver Skotte raabte, da Obersten faldt:
"Gud fri os af denne Vaande!"

— "Frem, Bønder! frem, I norske Mænd!
slaar ned, slaar ned for Fode!" —
Da ønsked sig Skotten hjem igjen,
han var ej ret lystig tilmode.

Med døde Kroppe blev Kringen strø't;
de Ravne fik nok at æde; —
det Ungdomsblod, som her udflød,
de skotske Piger begræde.

Ej nogen levende Sjæl kom hjem,
som kunde sin Landsmand fortælle,
hvor farligt det er at besøge dem,
der bo blandt Norriges Fjælde.

End knejser en Støtte paa samme Sted,
som Norges Uvenner mon true!
ve hver en Normand, som ej bliver hed,
saa tit hans Öjne den skue!

---

68. Regensens Stiftelse.

Kong Kristjan lægger ned sit Sværd
med Heltesmil paa Lavrbærkransen;
glad iler han fra Vaabendansen
til Kongedaad i Fredens Færd:
i Fredens milde Palmeskygge
et Lærdomstempel vil han bygge,
som trodser Tid og Evighed.

Hæng Lavren paa mit Rosenborg
ved Siden af mit Blod paa Klædet;
thi ogsaa den med Blod er vædet,
den vandt jeg gjennem Hjærtesorg.
En Krans af Egen vil jeg flette;
den kan man paa mit Hoved sætte,
naar Septret lægges paa min Grav.

Den Yngling, som sin Foraarstid
til Høst paa Aandens Ager øver,
som stadig grunder, kløgtig prøver,
og gi'r os Frugten af sin Flid, —
skal kummerlig om Ly *han* lede?
nej! jeg vil bygge ham en Rede,
vil lette Aandens raske Flugt!

— Saa rejste sig den kære Gaard,
som gi'r os Ly i Ungdomstiden,
og som vi aldrig glemme siden,
mens vi i Danmarks Have saar.
Der Musen kærlig os besøger
og aabner for vort Blik de Bøger,
som gjemme Seklers Sandhedskorn.

Og kraftig Marv i Muren gror;
som Kristjan selv den stod i Kampen,
og ingen Bombe slukte Lampen,
der brænder paa Studentens Bord;
mens meget nyt i Grus er svundet,
staar fast, hvad Kristjans Kraft har grundet,
hans Børs, hans Taarn, hans Rosenborg.

Derfor i Aftnens Höjtidsstund
vi end Kong Kristjans Gravøl fejre;
begejstret mindes vi hans Sejre,
hans Kamp og Daad i Fredens Lund.

To hundred Aar hans Navn beundred,
men svandt end Millioner hundred,
sang Danmark dog sin Kristian!

---

69. Gustav Adolf.

Med Sejer kranset stod den svenske Hær:
for förste Gang var Tilly overvundet;
ved Lejpsig traf ham Gustav med sit Spær,
hans Mod er brudt, hans bedste Kraft er svundet;
sit höje Maal nu stander Kongen nær,
hans Kæmper alt har Vej bag Elben fundet,
der, lig en Vandsnog i sin Ungdom ranet,
med Hvislen flyr igjen til Oseanet.

I Skoven høres ej den mindste Vind,
kun fjærn og ensom Klosterklokken bæver;
da standser Kongen, tankefuld i Sind,
af sine bedste Kæmper Raad han kræver;
han vier dem i sine Planer ind;
en dunkel Skygge paa hans Pande svæver,
og Heltens Tale klang i Aftenrøden,
lig Sværdets Tunge, naar den bringer Døden.

Hans Herskerblik, hans Ord, hans Læbes Smil
henriver pludselig de raske Kæmper,
og hver en Helt, han være nok saa vild,
sig efter Kongens Mening gjerne læmper.
Kun *een* alene tvinger ej sin Ild,
og intet Vink hans Dristighed neddæmper;
han *Seaton* hed, og var i Skotland baaret,
og Kongen havde ham til Ven udkaaret.

Og höj og kraftig hæver sig hans Barm,
sin Hu at dølge han ej eftertragter;
men Heltens Tale vækker Kongens Harm:
han Tavshed bød, men Seaton ej det agter;
da hæver Gustav pludselig sin Arm,
og Vreden ej at tæmme mer han magter;
men Seaton blegner som et Lig, og svinder,
thi Kongens Haand har rammet Heltens Kinder.

— Men hver en Dag, naar Mörket stander nær,
naar Faklen tændes, og naar Solen viger,
paa Sletten snart, og snart bag dunkle Træ'r,
forsamles Kongen og den mindste Kriger,
og knæler ned i Aftnens Rosenskær,
mens Nattens Fugl i Østen langsomt stiger;
og mens den breder sine sorte Vinger,
en dejlig Salme gjennem Lejren klinger.

Did ogsaa denne Dag mon Gustav gaa;
da toner en af Luthers gamle Sange:
"Ved egne Kræfter lidt vi kun formaa,
dog er der een, der aldrig vorder bange;
og Ordet urørt skal de lade staa,
og liden Tak dertil de skulle fange;
vi have lært det trolig at bevare,
det er vort Skjold mod Synd og Død og Fare!"

Men da nu længst den höje Melodi
var i den dunkle Natteluft forsvundet,
da vandrer Kongen hvert et Telt forbi:
en enlig Vej han har i Krattet fundet;
og fremad skrider han paa Nattens Sti,
og tænker paa den Dag, der er udrundet,
og paa den Skjald, der havde Salmen skrevet,
og paa den Ild, hvoraf han frem blev drevet.

"En anden Ild har drevet dig i Dag,"
— saa tænkte han, og mon paa Maanen skue,
der stod i Luften, som en Lampe svag;
en brukken Ring da syntes ham dens Lue,
hvis bedste Del var truffet af et Slag,
et gyldent Troskabspant, hvis halve Bue
var revet bort af Tidens dunkle Vande,
hvori sig Fortids Lys med Taager blande.

"Ak," sagde Kongen, "hvo er den, hvis Fod
ej snuble kan, mens end han er i Live;
for hæftig blussed stundum vel mit Mod,
paa Vredens Tjörne kan man let sig rive,
og Ærens Træ maa gødes tit med Blod,
hvis friske Frugter det skal atter give;
men ærlig Anger kan forsone Brøden,
og jeg vil kæmpe for min Tro til Døden."

Da svinder Maanens Ring bag Skyen bort,
en enkelt Stjærne blinker kun foroven,
og Nattens Drage vorder mere sort,
og Gustav hører nære Trin i Skoven:
"Nu," tænker han, "det er en ensom Hjort,
det fejge Dyr bli'r tit ved Nat forvoven;"
— da Skyen atter bort fra Maanen viger,
og Kongen standses af en enlig Kriger.

Det Seaton er; han ligner fast en Aand,
der alt med Nattens Rædsler er fortrolig,
der ikke fængsles mer af hine Baand,
der binde Sjælen fast til Lysets Bolig;
paa Sværdets Hæfte lægger han sin Haand;
Kong Gustav ham betragter tavs og rolig;
da træder Seaton pludselig tilbage,
og Haanden sank, der vilde Sværdet drage.

"Forvovne! vil du kæmpe nu med mig?"
saa taler Kongen, "det dig lidet nytter."
— "Nej, kun min Afsked fordrer jeg af dig,
da til et bedre Land jeg Foden flytter;
thi Gustavs Arm er nu en Tissel lig,
der saarer Mænd, og Krybet kun beskytter."
— "Din Afsked skal jeg dig i Teltet skikke."
Da iler Seaton bort med mörke Blikke.

Og förend Morgenbönnen end er læst,
et Bud fra Kongen ham hans Afsked bringer,
og rask bestiger han sin skotske Hest,
med skarpen Spore han den fremad tvinger,
hvor Heden strækker sig mod Nord og Vest,
hvor Lyngen sparsom gjennem Sand fremspringer.
— Da ser en Rytter han, hvis Kaabe bølger
i Morgnens Vind, og der ham hurtig følger.

Stærkt hvirvler Stormen mellem Sand og Sten,
og ryster Lyngen og dens blege Klokker;
dog findes der ej nogen Kvist og Gren,
hvoraf den rive kan de grönne Lokker;
kun Støvet jager den, som lette Ren
paa Nordens Fjæld opjager Sneens Flokker,
der, Seaton lig nu, mangle Grund og Kærne,
og drives uden Rast imod det fjærne.

Tilsidst han kommer til et dejligt Land,
der skærmes rundt af Dannerkongens Öje;
der hersker Freden længst, og ingen Mand
kan der med Spær og Lanse Retten böje;
der ender sig den lysegule Sand,
der hviler Seaton mellem Blomsterhöje;
da ser en Rytter han paa kulsort Ganger,
og ikke mer at hvile han forlanger.

— "Hvi har Kong Gustav gjennem Storm og Blæst,"
saa taler Seaton, "fulgt mig over Heden?"
— "Jeg var din Konge nys, nu er jeg Gæst
i dette Land, der skærmes rundt af Freden."
— "Hvi kommer væbnet du paa kulsort Hest,
som Dødens Engel, midt i Livets Eden?"
— "Her er jo Fred, her ender sig mit Rige,
og, som i Døden, er jeg her din Lige."

— "Hvi binder du din Hest bag disse Træ'r,
og drager Sværdet fra din venstre Side?"
— "Jeg er ej Konge mer paa Sletten her;
som Ligemand vil jeg med dig nu stride."
— "Jeg veed, at Tvekamp var dig aldrig kær,
hvor kan jeg da paa denne Höjmod lide?"
— "Et uretfærdigt Slag din Kraft har fældet,
det skal med Sværdet vorde nu gjengjældet."

Da styrter Seaton pludselig til Jord,
paa Gustavs Haand hans hede Taarer rinder:
"Nej, hvor du staar, est du en Konge stor,
i intet Land det Herskertegn forsvinder,
som trykket blev ved et almægtigt Ord,
da du blev til, paa dine Heltekinder;
og aldrig kan jeg vokse til din Lige,
paa Jorden ej, og ej i Himlens Rige."

— "Vil," spurgte Gustav, "tro mig tjene du?
da skal ej mer jeg vredes ved din Tale."
— "Ja, jeg vil tjene dig med ærlig Hu,
thi du mit Mod har vakt igjen af Dvale."
— "Vel," svared Kongen, "du er adlet nu,
et draget Sværd skal i dit Skjold du male."
— Saa red de lystig bort i Morgenrøden,
og snart ved Lytsen fandt de begge Døden.

En Graasten ligger paa den vilde Sti;
der sank Kong Gustav midt i Kampens Lue,
og ingen Vandrer kommer der forbi,
som ikke dvæler ved den sjunkne Tue; —
ved Siden af er Marken ganske fri,
og intet Mindetegn er her at skue;
der lagdes Seaton ned med Kinder hvide;
han sank i Døden ved Kong Gustavs Side.

---

70. Slaget paa Kolberghede.

Stemmer i, thi nu ville vi sjunge! —
Mens fjerde Kristjan var Konge,
da krigede Svier og Daner
alt efter de forrige Vaner.
— Og der gaar Dans paa vildene Hav;
saa mangen En danser sig der i sin Grav.

De mødtes engang og til Dysten
ej langt ifra femerske Kysten;
med Bosler af Jærn de trilled,
om Lemmer og Livet de spilled.

Og det var Kong Kristjan den fjerde,
som Dreng han det Vovespil lærte;
han spilled de Trumfer, som ikke
Modstanderen mægted at stikke.

Da kom der fra Fjenden en Kugle,
den gav baade Rifter og Bule;
omkring flöj saa vide de Splinter; —
det var en Salut uden Finter.

De Sømænd de tumle paa Dække,
og somme i Døden sig række;
selv Kongen slog Nakken mod Bonken;
men end var ej Dannebrog sunken.

Da var der at skue et Under:
slet ingen fornam sine Vunder;
om Broder og Ven monne falde,
for Kongen kun sörged de alle.

Men daanet han var kun en Kjende,
han rejste sig brat overende;
paa Sværdet han støttede Haanden
og visked sig Blodet af Panden.

"Frisk op, mine Søgutter flinke!
paany lader Lynene blinke!
paany lader Tordenen skralde!
paany lader Hagelen falde!"

Den faldt under Torden og Lynen,
mens Blodet løb Kongen i Brynen;
men, længe för Dag var udrundet,
den blodige Sejer var vundet.

End se vi paa Rosenborg Klædet,
som kongeligt Blod haver vædet;
tohundrede Aar ej udsletter
de kostbare purpurne Pletter.

Hvi skulde da Tiden hin stærke
udslette os Danskhedens Mærke?
hvi skulde fra Vandet vi drives?
hvi skulde paa Landet vi kives?
— Og der gaar Dans paa vildene Hav;
saa mangen En danser sig der i sin Grav.

Tidsrøsten jo haver os vækket:
"Pur ud! alle Mand nu paa Dækket!
formerer den trofaste Kæde!
da kunne med Lyst I fremtræde,
om der gaar Dans til Lands eller Vands;
da vinde I Sejerens straalende Krans."

---

71. Mester Ole Vind.

Hvor Mure stande nu i Grus
i Akselstad saa lave,
der stod engang vor Frues Hus
alt over Bispegrave;
der klang saa mangt et helligt Ord,
der viedes i höje Kor
saa mange Guds udvalgte.

Og det var Mester *Ole Vind*
alt med den skarpe Tunge,
med Aandens Sværd han trængte ind
paa gamle og paa unge;
det trængte ind til Marv og Ben,
og ramte det en Hjærtesten,
da maatte Øren klinge.

De Hofmænd ginge spodske ind
alt paa de höje Stole,
og dobbelt ivrig udi Sind
da prækede Hr. Ole;
han præked om de bløde Skind,
hvori sig Daarer svøbe ind,
om Mænd i Kongens Gaarde.

"Jo der," — saa faldt hans hvasse Ord, —
"der skal man *Kristne* finde!
ja, kristen Folk om Drikkebord
med Kande, Krus og Kvinde!
og saa Guds Ord i Hyldekrog,
hvor, bundet hardt i Spændebog,
det ligger som en Fange.

For Feliks vel Sankt Povel kom
at stande mange Gange;
men hed det: Kyskhed, Lov og Dom,
saa blev vor Feliks bange;
saa hed det: Gaa du kun dit Skud,
jeg har saa travlt, du skal faa Bud,
naar jeg faar bedre Stunder.

Ja vist, Guds Ord skal nok faa Bud,
naar *høfligt* det vil være,
og strege ind det sjette Bud;
det er saa tungt at lære;
ja, derfor blev Herodes vred
paa Døberen; den *Høflighed*
Guds Ord kan aldrig lære."

Og der kom Bud fra Kongens Gaard.
— Nu gælder det, Hr. Ole!
et dygtigt Takforsidst I faar
nok fra de höje Stole! —
Og der han kom for Kongen ind,
da hed det: "Mester Ole Vind!
hvorom er det, I præker?" —

"Om hvad der i min Bibel staar,
om hvad der sker paa Jorden."
— "Hvad præked I da om i Gaar?
I slog jo ned som Torden."

— "Om hvad der i min Bibel staar:
om Synderne i Kongens Gaard."
— "Den Præken gad vi høre."

Hr. Ole holdt sin Præken om,
saa brændende i Aanden;
og der han hardt ved Amen kom,
han slog til Lyd med Haanden:
"Det var, Guds Død! de samme Ord
om Lögn og Læflen, Drik og Hor,
som i vor Frue Kirke!"

Og der kom Bud fra Kongens Gaard.
— Nu gælder det, Hr. Ole!
et dygtigt Takforsidst I faar
nok fra de höje Stole! —
Og der han kom for Kongen ind:
"God Dag, *vor* Præst! nu, Mester Vind!
nu skal Guds Ord til Hove."

"Nej, ellers Tak, höjbaarne Drot!
det gör slet intet Gode;
jeg siger sandt, og har Kalot,
men ingen Hofmandsnode;
man har for Ordsprog hertillands:
hvad vilde Spurv i Tranedans,
og Ugle mellem Krager?"

Men det var fjerde Kristian,
og nu tog han til Orde:
"I er en dygtig Præstemand,
og præked, som I burde;
de Hofmandsnoder le vi ad;
tag tre Kalotter, om I gad,
og Sandhed vil vi høre."

72. Københavns Belejring.

Hedningskjalde digtet har:
Gefion med Troldeplov
plöjede, og Jærnet skar
Sjølund bort fra Sveaskov; —

Gøste nu med Troldeplov
plöjede i Øresund,
og fra gamle Daneskov
skar han bort en fager Lund.

Dog han ej med al sin Möje
kunde Sjølund til sig plöje;
thi paa Kanten stod et Træ,
— dybt laa Rødderne og brede,
Kongefuglen i dets Læ
havde bygget sig en Rede.

Gøste brugte Ild og Staal,
huggede saa hvast forneden,
vilde med sit Svovelbaal
røge Fuglen ud af Reden.

Kongefuglen frygted Gud,
vilde ej af Reden ud;
tænkte, det, som flytter Bjærge,
kunde og hans Rede værge.

Gøste svor, at om den Rede
under höje Himmelblaa
hængte i en Stjærnekæde,
var han Karl for den at naa.

Grævlinger krøb ud af Roden,
og med hvasse Tand de bed
svenske Drot saa hardt i Foden,
at han glemte brat sin Ed;

Fattig Fugl fra Klosterbord
sang saa skingrende et Kor,
slog saa stærkt med Klo og Vinge,
at hans Øren maatte klinge.

Gøste foer fra Akselstad; —
Fredrik i sin Rede sad; —
Gøstes Æt er lagt i Jorden; —
Fredriks troner end i Norden!

---

73. Griffenfeld.

Som det Frø af ædel Art,
man i skummelt Vildnis kaster,
opad med ustandset Fart
over Tjörn og Tissel haster,
spreder sine stærke Grene
vidtomkring og staar alene; —

Som en Gnist af Asken frem
glimter, blusser op i Lue,
føler, Himlen er dens Hjem,
stræber derfor mod dens Bue,
over Røg og Damp sig hæver,
selv et Lys mod Lyset svæver; —

Saa af Mörket du opsteg,
baaret frem ved egne Kræfter;
Hoben trindt til Side veg,
undred sig og stirred efter;
— ak, men over golde Kyster
du din ædle Frugt nedryster.

Fejghed hader Mod og Kraft,
Lys er Gift for mörke Sjæle;
ædle Træ med Marv og Saft!
Ukrudsynglen vil dig kvæle;
dine Frugter vil de have,
medens dig de undergrave.

Dejlig Vang i Bølgen blaa!
gamle Danmark, skönne Have!
du, som dyrt undgælde maa,
at dit Led var tit af Lave! —
hvo det løfter i dets Hængsel,
lönnes grumt med Baand og Fængsel!

Arme Konge! ak vil du
Havens Vogter udelukke?
og i blind, forvildet Hu
egen höjre Haand afhugge?
da den ædle Grif du stækked,
du din egen Vinge knækked.

Dybt i Norden staar et Fjæld,
skummelt, nøgent, midt i Havet, —
der, o store Griffenfeld!
blev du levende begravet;
— Visdom selv blev dömt tildøde,
derfor maatte Danmark bløde.

Mangt et Aar skal svinde hen,
skiftes ofte Danmarks Krone,
förend Griffenfeld igjen
staar ved Dannerkongens Trone;
Konger har eet Sekel flere, —
Griffenfelder ingen mere!

---

74. Kort Adeler.

Kort Adeler var sig en Helt saa stærk,
hans Ry foer saa vide om Lande;
han øved saa mangt et Kæmpeværk,
alt ved de fremmede Strande.

I Myklegaard hørtes hans Navn med Skræk,
de Tyrker kun lidet ham hued;
han slog saa mange med Sværdet kæk,
fem tusind med Lænker han kued.

Ved Tenedos toned hans Sejerssang,
mens enlige Snække han bøded;
da kom Hr. Ibrahim, stærk og lang,
af Harme den Muselmand gløded.

Med tusinde Mand han mod Helten foer,
ham tyktes Sejren alt vunden;
paa søndrede Snække de sprang ombord
og raabte paa Kristenhunden.

Paa Dækket der øves saa haard en Færd,
saa mangen Kristenhelt bløder;
Kort Adeler svinger sit gode Sværd,
han fluks den Muselmand møder.

Hr. Ibrahim efter hans Hoved slog,
men det vilde Helten ej slippe;
med höjre Haand han det Slag modtog;
men nu vilde Styrken ham glippe.

Med venstre Haand tog han Sværdet fat,
og nu foer han ikke med Læmpe;
paa Dækket der faldt et Hoved saa brat,
det tabte den tyrkiske Kæmpe.

Nu faldt hver Muselmands Sværd og Mod,
som Dyr de lode sig binde;
fra Tenedos sejled den Kæmpe god
med Sejer for flyvende Vinde.

Kort Adeler frem for sin Konge stod;
ej Heltens Hæder var ringe:
et Banner han lagde for Kongens Fod
og Ibrahims vældige Klinge.

Nu ligger Helten i sorten Muld,
han kløver ej flere Pander;
men Danmark gjemmer end, tro som Guld,
hans Navn, hans Sværd og hans Banner.

---

75. Niels og Jens.

Niels Juel gav Agt paa Stormens Brag:
"Nu er det Tid!
hejs op, hejs op det røde Flag,
og slaa paa Goten Slag i Slag!
i Luften spræng, og sænk i Kvag!
nu er det Tid!
för Solen daler, den i Dag
skal skue Fjendens Nederlag
i Strid!"

Jens Juel gav Agt paa Stormens Brag:
"Ej er det Tid;
först op mod Vinden dette Slag,
saa har du den og Solen bag;
da hejse du det røde Flag!
da er det Tid!
vel bier Solen, til i Dag
den skuer Gotens Nederlag
i Strid."

Niels Juel i Balgen støder ind
det blanke Sværd;
af Kamplyst blusser Heltens Kind;
dog tæmmer han det raske Sind,
og styrer op, mod Sol og Vind,
sin tunge Færd.
Han lönlig ser mod Køge ind;
thi Kongen paa dens Tempeltind
er nær.

Jens Juel sig over Akslen saae
mod Sællands Kyst,
hvor Fjendens stolte Snækker laa,
alt som en Skov paa Bølgen blaa:
"Nu, Niels, nu er det Tid at gaa
i blodig Dyst!
lad nu kun ned for Vinden staa!
og alle dine Gutter slaa
med Lyst!"

Da slog Niels Juel saa haardt og fast
paa Fædrevis;
for Kugleskud og Bombekast
nedstyrted fjendtlig Spejl og Mast;
saa mangt et dristigt Hjærte brast
og blev til Is;
hist fly de bort i Huj og Hast,
her give de dig Skib og Last
til Pris.

Den Tvillinggren af Kæmperod
Sejrskransen bandt.
— Besindighed og Heltemod
i Faren hos hverandre stod,

skönt strömmevis det ædle Blod
paa Dækket randt;
men Broder fast hos Broder stod,
med Sværd i Haand, og Fod ved Fod,
og vandt! —

---

76. Eleonore Kristine Ulfeld.

Tungt Kongedatrens Taare flød
bag Fængslets skumle Mure,
og Alder, Kulde, Sult og Nød
skar Pandens dybe Fure.
Hr. Korfits og hans Sönner gaa
i Verden om saa vide,
og intet Frændeöje saae
Kong Kristjans Datter lide.

Og Tiden krøb med Sneglefjæd,
— den løber ej for Klage, —
hun tænkte paa sin Herlighed
i længst forsvundne Dage.
Tit lod hun Lampen utændt staa
og grubled helst i Mörke;
thi, alt som Natten den faldt paa,
vandt Tanken Lys og Styrke.

Ja, Lampen tit udslukte hun,
den harske Tran at spare;
til Slutteren ved Morgenstund
hun falbød den som Vare;
og hendes List var ej omsonst,
han Købet ej forsmaa'de,
saa fik hun til Baldyrekonst
en Naal og Silketraade.

Til Arbejd nu den hvilte Haand
hun flittig overlader;
det livned Kvindens höje Aand:
hun tænkte paa sin Fader;
naar fordum hun ved Arbejd sad,
det husked hun saa nöje,
da kyssed han sit Barn saa glad,
da funkled Heltens Öje.

Nu sad hun der, med stille Sind,
og Sorgen sig formilded,
trak Naalen ud, stak Naalen ind,
og sysled med et Billed;
men, da hun brød den sidste Traad,
hun Öjet mildt oplader,
og stirrer paa sin Fangedaad,
og — ser sin elskte Fader.

Og kysser saa sin Fader god; —
fromt Tanken sig forvilded,
som Fader hos sin Datter stod,
som levede hans Billed,
som havde Læben mangt et Ord
til hendes Trøst at sige,
som vendte Öjet sig fra Jord
mod Gud i Himmerige.

En Sjælefryd var dette Syn;
hvert Træk stod der saa nöje;
den brede Pande, tykke Bryn,
det stolte, lyse Öje,
og Hagekløft med Smilebaand
saa sanddru var fremstillet, —
og det var hendes Datterhaand,
som danned Kristjans Billed.

Med sene Skridt henrandt den Tid
bag kolde, skumle Mure;
den tynde Lok, saa sølverhvid,
svagt skjulte Pandens Fure.
Saa gik vel treogtyve Aar,
da aabnes hendes Fængsel;
den gamle Fange atter staar,
som fri, i Verdens Trængsel.

Forundret Öjet hun opslaar;
slukt var dets fordums Flammer;
saa langt som Væg fra Væggen staar,
i Fangeburets Kammer,
saa langt kun hendes Syn kan naa;
men gjennem Taagens Mörke
klart Aanden i det fjærne saae
sin Trøst og Mod og Styrke.

Fra Fængselsdör til Klostervraa
den matte Fod hun vender,
og Trøstens Ord at læse staa,
i hvad hun selv bekjender:
"Min Husbond holdt jeg tro min Ed
i Nød og svar Elænde;
den Viv, hvis Sjæl er Kærlighed,
hun faar en salig Ende."

---

77. Peder Syv.

"Gammel Ven og gammel Vej"
— siger Folket — "sviger ej;"
og hvad Folk fra Slægt til Slægt
siger höjt med alle Munde,
det har Grund, og det har Vægt,
maa forglemmes ingenlunde.

"Morgenstund har Guld i Mund;"
— tidlig i vor grönne Lund
Peder Laale Isen brød,
sanked op og hejed sammen
gamle Ord, som bedst de lød,
som i Alvor saa til Gammen.

Laales Bog med gamle Ord
laa som Guldet under Jord;
Dansken kaldtes Bondesprog,
kun Latinen var i Vælten;
Peder Syv med Laale dog
havde Lyst "at saa til Hælvten."

"Tiden gaar, og vi gaa med;"
— Peder Syv i Hellested
med sin store Ordsprogskat
gaar dog aldrig mer af Minde,
mens man "spytter og ta'r fat,"
og gör mer end Pølsepinde!

Nej, til Tyskerne gör Kaal
paa vort danske Modersmaal,
om de ogsaa sprang i Flint,
prises skal i Bøgelunde
han, der stod som Stevensklint,
for de gamle Ord i Munde!

---

78. Tomas Kingo.

Tomas Kingo er Salmisten
i det danske Kirkekor;
det skal mindes af hver Kristen,
mens der synges sødt i Nord
om, hvad det for os betyder,
"naar den gyldne Sol frembryder!"

Her paa Marken født og baaret,
han sin Moder havde kær,
godt for Tungebaand og skaaret,
om end skotsk af Folkefærd;
Sange hans i Söndagsklæder,
de er alle Höjtidskvæder!

Herrens Storværk, Død og Pine,
hans Oprejsning, Himmelfart,
hans Besøg hos alle sine
og hans Raab: jeg kommer snart!
— det var Kingos Skjaldeaare,
rig paa Smil igjennem Taare!

Derfor har den danske Kirke
under Dannebrog en Vold,
som maa kaldes Skjaldevirke,
mod den Kirkebakke-Trold,
der, for noget at udrette,
Korsets Tegn maa först udslette!

Thi hvor Kingo-Sangen lyder
med Guds Julebud i Kor,
der den gyldne Sol frembryder
gjennem kulsort Sky i Nord,
hvor korsfæstet sig mon böje
himmelsk Jesus for vort Öje!

Mens de danske Tunger Blade
er i Kingos Salmebog,
skal i Solskinsregn sig bade
Korsets Tegn med Dannebrog,
staar i Nord den danske Kirke
som et kristnet Dannevirke!

79. Helsingborg og Svarteraa.

"Helsingborg og Svarteraa?
— Hvad mon Skjalden tænker paa?
hvilke Strænge vil han slaa?

Hvilke Minder vil han vække,
nu hverandre Haand vi række
over Glemsels Grav og Dække?"

— Ingen Glemsel! mindes skal
Fædres Sejre, Fædres Fald,
Brunkebjærg med Fredrikshald!

Mindes skal de gamle Trætter,
blodig Kiv paa Fjæld og Sletter
mellem Nordens djærve Jætter, —

Vore Fædres Kraft og Mod, —
ak! men som iblinde lod
flyde kostbart Broderblod.

Dækket fra de gamle Dage
derfor vi til Side drage:
deres Börn skal Lærdom tage,

Paa de gamle Skrammer se,
hugne, da med Ak og Ve
Skade fulgtes ad med Spe.

Bedre Tid er nu oprundet,
bedre Med for Kraften fundet,
Enighedens Kæde bundet.

Nu ej mer for fremmed Sold,
men ikkun mod fremmed Vold,
bæres her skal Avindsskjold.

Lad sig Havet mellem vælte!
Øresund er kun et Bælte
til at sammenbinde Helte.

Dans og *Sveas* Harper lyde;
milde Toner sammenflyde;
Skjalde först skal Isen bryde.

Brudt er Isen kold og haard;
Hjærte varmt mod Hjærte slaar;
Nordens Frihedssol opstaar.

Knyttet er det skönne Baand; —
Tak dig, Nordens Skærmeraand! —
Svenske, Danske, Haand i Haand,

Gaar med *Norske* at beskue
Stederne, hvor Spyd og Bue
hvinede i Krigens Lue!

— Skuer kun hver Dødens Vang,
hvor i blind Bærsærkergang
Kugler peb, og Sværde sang!

Men paa Valen I besværge
Pagten, som i Dal og Bjærge
eders Brødresværd skal værge!

Her, hvor för paa Stridens Vang
Staalet klang, og Blodet sprang,
hæver bedre Sejerssang!

Sjunger: *Nu har Lyset sejret;*
Fordoms Taage er henvejret;
Fred og Venskab har sig lejret

Over Davn og Klippegrund,
— Graneskov og Bøgelund, —
indtil Nordens sidste Stund!

---

80. Iver Hvidtfeld.

Vort Fødeland var altid rigt
paa raske Orlogshelte,
der ansaa Tapperhed for Pligt,
og skjalv ej, naar det gældte.
Saa var vor Juel, vor Adeler,
vor Tordenskjold, og saa er fler.
— Vort Fødeland var altid rigt
paa raske Orlogshelte.

Men fremfor alle Hvidtfeld kan
den uforsagte hedde.
Hvo saae sin Død, saa vis som han,
og gik i den med Glæde?
Og aldrig han forglemmes skal:
han frelste Flaaden ved sit Fald.
— Vort Fødeland var altid rigt
paa raske Orlogshelte.

Saa haard en Kamp der monne staa,
de Fjender var saa mange,
men Fjenden næst Hr. Hvidtfeld laa,
den Helt var aldrig bange.
I hele Flaaden ingen slog
som Hvidtfeld med sit Dannebrog.
— Vort Fødeland var altid rigt
paa raske Orlogshelte.

Men, som vor Hvidtfeld mandigst slog,
og Lag paa Lag dem sendte,
hans gode Skib, hans Dannebrog,
dets egen Ild antændte.
"Kap Anker, Hvidtfeld! fly til Land!
ved Flugt du Livet frelse kan!"
— Vort Fødeland var altid rigt
paa raske Orlogshelte.

"Nej!" — lød hans Svar — "fly vi derhen,
staar Danmarks Flaade Fare;
og skulde Danske vove den,
for eget Liv at spare?
Dø skal vi, men vi hævnes maa;
til sidste Aandedrag vi slaa!"
— Vort Fødeland var altid rigt
paa raske Orlogshelte.

"Til sidste Aandedrag vi slaa!"
hans Sømænd rask gjentoge.
De Ild og Død rundt om sig saae,
men uforsagt de sloge,
til Ilden ind til Krudtet brød,
og alle døde Heltedød.
— Vort Fødeland var altid rigt
paa raske Orlogshelte.

Og aldrig uddø Hvidtfelds Ros,
hans kække Sømænds Minde!
de evig i hver dansk Matros
en værdig Landsmand finde!
Naar Fædrelandet kalder os,
som de vi byde Døden Trods!
— Vort Fødeland var altid rigt
paa raske Orlogshelte.

81. Hr. Sehesteds Vise.

Hr. *Seh'sted* har avlet en Sön under Ø,
de Svenske til Sorrig og Kvide;
han haver den Skæbne, han aldrig skal dø,
og aldrig sin Klædning opslide.
— Af Herren er Sejren alene.

Hans Fødsel var blodig, hans Moder var Mand,
hans Amme var gloende Lue;
hans Vugge var vinget og gungred paa Vand;
al Verden det Foster mon skue.

Tre Konger stod Fadder, der Barnet kom frem,
ej alle med lige god Vilje;
det flakked om Havet, dog landed det hjem
paa Rygen og Ruden at spille.

Den Sejer, Hr. Seh'sted for Rygen erholdt,
af Rygtet tog snelleste Vinger;
ej Fjæld er at finde saa stejlt og saa stolt,
at den jo derover sig svinger.

At Seh'sted saa viselig satte paa Land,
at Fjenden ej kunde det hindre,
det mindes i Norden, mens Strömmen har Vand,
og Stjærner paa Himmelen tindre.

Da Kongen fik Tanker til Pom'ren at gaa,
og Svensken fra Rygen forjage,
Hr. Seh'sted det Ærende tog sig oppaa,
han Farten ej vilde forsage.

Han træder saa villig og frejdig ombord,
der Afsked til Hove var taget;
og ønsker ret aldrig se sællandske Jord,
för Fjenden fra Rygen var slaget.

Der lægges fra Bommen, der stikkes i Sø;
Kartover gav Hilsen til Minde.
Ved Flaadens Udsejling fuldt mangen stolt Mø
og Frøken randt Taarer paa Kinde.

Her fandtes saa mange, som spaa'de om ham,
den Sejer var sur at erholde;
thi Vejen var snæver, og Farten var gram
imellem de væbnede Volde.

Paa Siderne Ruden og Rygen gav Fyr
af mange og store Kartover;
Flotillen de agted at kast' overstyr,
men Seh'sted sig ridderlig vover.

For Seh'sted var Ilden, og Ilden var *bag,*
paa Siderne fyrtes saa fage;
man mente, Flotillen var bleven et Vrag,
der havde for Ilden maatt' brage.

Her kom og end stundum den Tidend' til Land,
at Messen var moksen udsjunget;
at Seh'sted var sjunken i Nydybs Vand,
og Skibet i Luften opsprunget.

Men denne Søkæmpe sig ypperlig holdt
og værged af Skibe og Pramme;
han Fjenden en Haanhed og Vrede har voldt,
han maatte afdreje med Skamme.

Han sendte de Karle saa træffende Bud
ved græsselig Buldren og Skyden,
at Master og Stænger om Borde flöj ud;
han skænkte dem Døden i Gryden.

De spyttede fra sig, de sprudede hvast
forinden de pommerske Gatte;
men maatte dog römme og föjte saa fast,
adspredte som kysede Katte.

Derefter tog Seh'sted Armaden til sig,
fem hundrede Skibe beladte,
og søgte paa Rygen at finde den Vig,
hvor Landet var sikkert at fatte.

Men Kongen af Dannemark skued det Spil,
og Kongen af Pröjsen det syned;
og Kongen af Sverrig kom ogsaa dertil,
men vredelig tordned og lyned.

Han kom, ret som Björnen, man Ungerne fra
med Magten vil rive og tage;
han fyred, han hug og bød sine at sla',
for Alvor nu skulde det knage.

Kong *Karl* udaf Sverrig selv voved sit Liv,
tre Timer för Solen opgry'de;
ham fulgte de Kæmper, hvis Nakke var stiv,
ej Ilden, ej Døden de sky'de.

Hr. *Devitz* anfører de Ryttere saa,
at Prinser og Helte maa falde;
han sabled for Fode de store og smaa,
til Fjenden gav Flugten med alle.

Hr. Seh'sted erlanged den Ære til Vands,
han lykkelig landed i Bugten;
Hr. Devitz erlanged den Ære til Lands,
han jaged den Fjende paa Flugt en.

Al Rygen blev vundet med lykkelig Bør;
de danske Mænd tog den til Bytte;
de Svenske sig skyndte som snarest paa Dör;
saa maatte Stralsund dem da hytte.

Den höjeste Gud være Ære og Pris
for saadan en Ære og Lykke!
At Rygen blev vundet foruden Forlis,
det var et forunderligt Stykke.
— Af Herren er Sejren alene.

---

82. Anna Kolbjörnsen.

I Norderhov sig hæved en Gaard,
som end den staar, —
der bo'de Kvinden med Præsten;
han frygtsom var i sin gejstlige Stand,
men hun var Mand
og dygtig Kvinde for Resten.

Da Svensken kom, han i Kældren krøb;
men Blodet løb
med Kraft i det kvindlige Hjærte;
at spildt blev Bøndernes Ejendom,
naar Fjenden kom,
det skued Anna med Smærte.

Den svenske Oberst i Stuen tren;
hun var ej sen,
men bragte, hvad Huset formaa'de;
med Pallask, Sporer og Knebelsbart,
paa Rytterart,
saa barsk i Hallen han traadte.

Hr. Pastor ængstlig i Kældren gøs,
af Angst han frøs;
men Anna lued af Kraften;
hun spared ej Øl, hun spared ej Mjød,
saa stærk og sød;
hun spared ej Druesaften.

Dræbt var hun nær af en svensk Soldat,
en vild Krabat; —
"Og mon din Konning dig sendte,
at myrde Kærringer her i Nord?"
var Annas Ord;
da Svensken Spydet bortvendte.

En Pige hun havde, saa slu som hun:
"Tillad mig kun,
Hr. Oberst, at sende min Tærne!"
— Et lidet Ærend' han det tillod;
det kosted Blod;
Normændene var ej fjærne.

Og förend Svensken fik tömt sit Maal
til denne Skaal,
skød Riflerne gjennem Ruden.
— "Hr. Oberst, förend du Björnen slog,
för du den vog,
mig tykkes, du solgte Huden!" —

Der blev en Myrden i Præstens Sal,
saa sommersval,
og aaben ellers for Gæsten;
man gjennem Vindvet paa Fjenden skød;
i Blod han flød,
og svang sig ej tiere paa Hesten.

End staar den ærværdige Præstehal,
saa sommersval,
saa gæstfri med sine Rifter;
man viser Huller i Bjælken der,
man har dem kær;
de vidner om Annas Bedrifter.

Stor er, o Norge, din Gæstfrihed;
det hvermand veed;
men Overmod du ej taaler;
den, som paa Dören dig banker stolt,
du byder Holdt!
og skænker ham beskere Skaaler.

---

83. Tordenskjold.

Rul henover Fjæld og Bælt,
Kæmpesang om Nordens Helt!
sjung med et Aarhundreds Røst
Heltens Navn fra Kyst til Kyst!
Tordenskjold! dit Kæmpery
lysner stolt som Lyn i Sky! —
Navn, som trodser Mulm og Grav,
rul som Torden over Hav!

Rask han flöj paa Ørnen hvid;
fjerde Fredrik saae hans Id;
lystig, naar han Sværdet svang,
Lykken sang hans Sejerssang.
Hist med Hæderssværd i Mund
svømmed han som Hval i Sund;
her gjenlød i Fjendehavn
under Flammebrag hans Navn.

Danmark, glem ej stolte Syn!
over Hav foer paa Lyn paa Lyn;
Tordner lød om Dannebrog;
det var Tordenskjold, der slog!
Ton fra Marstrands gamle Vold,
snilde Sagn om Tordenskjold!
Kæmpen sprang som Fisker ind,
stod som Helt paa Borgens Tind.

Ton fra Dynekilens Havn,
store, sejersstolte Navn!
her med Ild og Blod han skrev,
Klippeland, dit Frihedsbrev! —
Norge, stolt du vidne kan,
han har frelst sit Fædreland!
tolfte Karl, du saae med Gru,
Tordenskjold var stor som du!

Norge, pris din Kæmpe bold!
Danmark, pris din Tordenskjold!
Sverrigs stolte Kæmpedrot,
favn ham höjt i Himmelslot!
Ven med Fjende bandt hans Krans:
trende Riger saae hans Glans; —
Navn, som trodser Mulm og Grav,
rul som Torden over Hav!

---

84. Jörgen Sorterup.

O du gamle, kække Skjald!
mindes skal du af den unge;
dansk du var i Tonefald,
dansk af Æt, af Kraft, af Tunge;

naar om Kæmperne i Nord
du din Tordensang lod høre,
da sig maatte vist i Jord
Nordens gamle Kæmper røre.

Roms den visne Gudeflok
vilde du i Sang ej dyrke;
agted den for Sten og Stok,
uden Magt og uden Styrke.
Sebaot du Offer bar,
hver Gang du i Sang dig øved;
i dig selv en Guddom var;
Guderne du ej behøved.

Dog det gamle Bjarkemaal
tyktes dig en herlig Flamme;
gamle danske Mænd i Staal
kaldte du din egen Stamme.
Deres Pris du hørte helst,
og det glædte dig i Sinde,
at ved Skjaldens Kvad var frelst
Odins og Kong Frodes Minde.

Varslende stod Akselvold,
da du blev til Verden baaret;
dig saa stolt en Helteold
til sin Ligskjald havde kaaret:
Jueler paa det danske Hav
saae du Manddomsværker øve,
og du sang dig ned ved Grav
om en *Seh'sted*, *Gyldenløve*.

Men, naar Dannemark engang
vaagner af sin lange Dvale,
atter tone skal din Sang,
Kæmpeskjald, i höje Sale!

Glæd dig, Skjald, den Stund er nær!
Baal nedstyrtes, Herren vinder;
alt sig hvæsser Danmarks Sværd,
Hjærtet higer, Gud det finder.

---

85. Ludvig Holberg.

För var der knap skrevet paa Dank en Bog,
som ret kunde Hjærterne hue,
kun Æventyr, brugbart i Kakkelovnskrog,
kun Vise til Spinderskens Stue.

Hver Mand, som med Kløgt gik i Lærdom til Bund,
Latin paa Papiret kun malte,
med Fruerne Fransk og Tysk med sin Hund,
og Dansk med sin Tjener han talte.

Da sejled et Skib fra Bergens Fjord,
en kostelig ladet Snække:
thi Ludvig Holberg var der ombord;
han stirred saa vide fra Dække.

Og Öjet opdager ved Øresunds Kyst
de Taarne, som knejse mod Himmel;
da banker hans Hjærte af salig Lyst
at skue Akselstads Vrimmel.

Og snildt han ser paa det brogede Spil,
Smil funkler i Öjnenes Lue:
"Nu, der skal en dygtig Lugekniv til
det Ukrud i Væksten at kue!

Von Tybo knejser saa strunk som et Siv;
hvad om han böjed sig noget!
Magistren om Pavens Skæg ypper Kiv,
og er baade skimlet og kroget.

Sieur Herman pudser paa Folk og Land;
hvad om han polered sin Kande!
og hvad om *Frans Hansen* fik hjemme Forstand
og skaante de fremmede Lande!"

— Og Holberg sin mandige Røst oplod
om Daarernes Lader og Fagter,
saa levende, som de gik og stod,
med Ansigt, med Tale og Dragter.

Som rensende Stormvind hans Tale klang,
til Solskin i kommende Dage;
indsmuglede Noder som Græshopper sprang
den Vej, de var komne, tilbage.

Vel føres fra fremmede Lande herhid
ret meget, hvorved vi oplives,
men Latter, saa sund som ved Holbergs Vid,
kan ikke med Posten forskrives.

Han lærte de Danske, at Dansken er fød
at tale med Fædrenes Tunge;
thi hjemmebrygt var jo den herlige Mjød,
som styrkede Hjærte og Lunge.

Og Tanken flöj fra sit taagede Skjul,
behøved om Ord ej at lede,
ret som naar til Sang opvaagner en Fugl,
naar Morgensol hilser dens Rede.

Saa længe, som derfor med Liv og med Aand
den danske kan synge i Lunden,
saa længe som ikke hans Smilebaand
af Moden i Knuder er bunden;

Saa længe en Draabe gammeldags Blod
kan Vej gjennem Hjærterne finde;
saa længe som Bøgen ved Sorø slaar Rod,
skal leve vor Holbergs Minde.

86. Hans Egede.

Et helligt Kors staar höjt i Nord,
hvor ingen Sangfugl bygger;
i Sne det staar paa frusne Jord,
og langt fra Løvsalskygger.
Har Lyset døde Jord forladt,
og isner Himlen selv ved Nat,
hvor Sjæl og Hjærte gyser:
fra Bølgebjærg af evig Is
henpeger mod Guds Paradis
det Kors ved Nat og lyser.

Med Glans fra Livets Morgenland,
i Dødens Midnatssone
det viser Vej fra Hvalens Strand
til Palmeskovens Krone;
og Öjet, blindt af evig Sne,
kan Livets grönne Træ dog se,
hvorom Guds Engle knæle;
og gjennem dybe Grav af Is
gaa haabfuld til Guds Paradis
med Tro de frelste Sjæle.

Hvo planted hist saa höjt i Nord
den Gren fra Edens Have?
hvo bar den tro i Hvalens Spor
henover Dybets Grave?
Ispolens Sön! hvo gav dig Fred?
ej steg en Engel til dig ned; —

Gud en Apostel sendte!
i Mulm han saae et Folk forladt;
ham Aanden viste Dag og Nat
den Vej, kun døde kjendte.

Og ej han havde Rist og Ro;
den Vej han maatte følge,
gik end den over Dødens Bro
og Fjæld af frusne Bølge.
Ham fulgte Börn og trofast Viv,
i Herrens Haand han gav sit Liv;
men Aanden ham ledsaged;
den bar ham over store Grav,
og bag det dunkle Midnatshav
han fjærne Kyst opdaged.

I Mulm foer blodig Dødsharpun
mod Hval ved vilde Strande;
paa Kysten stod en Fredspavlun
med Lys fra fjærne Lande.
Der hjalp en kærlig Haand i Nød,
der lød en salig Trøst i Død,
der Guds Apostel bo'de.
Did ty'de hver bedrøvet Sjæl,
til Lysets og til Livets Væld,
og haabed, elsked, tro'de.

Hos Gud nu den Apostel bor,
hans Sjæl Gud evig glæde!
hans Mindekvad höjt over Jord
forløste Sjæle kvæde.
Hans Bavtasten er Korset hist,
som leder til den Herre Krist,
hvor isnet Sjælen gyser;
fra Bølgebjærg af evig Is
det peger mod Guds Paradis
og gjennem Natten lyser.

87. Kristen Skjelderup.

Stolte Lavrbærtræ, som byder
Helten dine Løv og Issen pryder,
der omstraaledes af Sejrens Glans;
staa kun urørt! — denne Sinde
kan jeg uden dine Blade binde
Ærens uforvisnelige Krans.

Men af dig, du Skovens Konge,
dine grönne Blade, evig unge,
vil jeg plukke, gamle danske Eg!
sødt bevæget vil jeg vinde
dem omkring den ædle danske Tinde,
som — ak, længe — var i Graven bleg.

Skjelderup! — hør, Harpen klinger
som bevæget af usete Vinger; —
ædle Skjelderup! er det din Aand?
Engel udi Himmerige!
hører du de Toner, som opstige
fra en uforklaret Bardes Haand?

Kan du skue fra det höje
Taarerne, som af et jordisk Öje
vælde frem i overjordisk Lyst?
salige, kan du fornæmme
i dit Paradis den Glædesstemme,
som udbryder af et død'ligt Bryst?

Hvor den sorte Mand maa bukke
under hvide Bødlers Aag, og sukke,
for han Lyset kun til Trældom saae;
hvor de lænkebundne Hænder
han forgæves til Tyrannen vender,
der ham slæber over Bølgen blaa;

Der, — i hine Smærtens Egne, —
lever end velsignet allevegne
Mindet om den ædle blanke Mand;
denne blodbestænkte Slette
skal i Evigheder ej forgætte
Navnet af din Sön, o Fødeland!

Som en Guddom fra sin Himmel
steg han ned blandt arme Slavers Vrimmel,
sankede dem til sin Faderfavn;
uden Lænke har han bundet
Ørknens Sön, og uden Sværdslag vundet
ufordunklet Sejerherrenavn.

Sejerherre over Hjærter! —
ej af Blod den mindste Draabe sværter
din Erobrings æterrene Glans!
Taarerne, din Haand har stillet,
Taarerne, som ved din Baare trilled,
ere Pærler i din Hæderskrans.

— Frygter ej, at Skjalden higer
efter Sølv og Guld for hyklet Smiger;
Skjelderup er længe i sin Grav; —
intet Monument sig rejser,
ingen prægtig Marmorstøtte knejser
over hans nedlagte Vandringsstav!

Men en ærlig Bardes Stemme
skal igjennem mange Slægter gjemme
Mindet om din Sön, mit Fødeland!
Slavekysten har hans Bene;
disse Runer paa hans Bavtastene
ristes her paa gamle Danmarks Strand.

88. Frederik den femte.

Hold, Taare, op at trille,
og du, vor Sitar, stille!
nu bæres Kongen bort
til Graven.

Nu bæres Kongen bort til Graven.

Lad det forgrædte Öje
sig end engang fornöje;
vi se vor Frederik
ej mere.

Vi se vor Frederik ej mere.

O Ynk! saa bær da, Norden,
din störste Skat til Jorden!
op, Cimbrer, følger med
og klager!

Op, Cimbrer, følger med og klager!

Vis, naadig og retfærdig!
dig og din Trone værdig!
tag disse Navne med
i Graven.

Tag disse Navne med i Graven.

Farvel, vor døde Glæde!
vi kan ej mer end græde;
tag disse Taarer med
i Graven.

Tag disse Taarer med i Graven!

Hold, Taare, op at trille,
og du, vor Sitar, stille!
nu bæres Kongen bort
til Graven.

Nu bæres Kongen bort til Graven.

---

89. Johannes Evald.

Hvor tit er jeg henvandret til din Grav,
i Krogen hist bag Kirken, flad og lav.
Dybt var du sjunken alt i Jordens Favn,
end ruged dog en Sten, paa den dit Navn;
Johannes Evald der paa Stenen stod,
halv vasket ud af Regnens Vinterflod.

Hvor ofte gik jeg stillen Grav forbi,
hist gjennem Kirkegaardens trange Sti,
og titted gjennem Sprinkelværket ind;
da randt en hellig Taare paa min Kind;
thi, fra jeg kunde løfte Bog i Haand,
var jeg fortrolig med din Digteraand.

Ak, tænkte jeg, halvvoksen som jeg stod
ved Gitret, Stenen lige for min Fod:
hvi har de lagt ham her i denne Krog?
han skrev jo dog saa mangen herlig Bog!
hvi hviler ej derinde Skjaldens Ben,
for Altret, bag en snehvid Marmorsten?

Hvert Aar, i mangt begejstret Öjeblik,
jeg fromt og ene til din Ligsten gik;
helst dog, naar ned af Kirkens Linderad
Høstvinden blæste koldt det gule Blad;
naar Solen skjulte sig bag Skyens Slør,
da tyktes mig: nu er det, som sig bör.

Og da jeg ældre blev, da syntes mig,
at sindrig her man havde jordet dig:
ved Issen: Kirken rolig i sin Sky!
ved Foden: smalle Stræde, snævre By!
her hellig Kraft og Trøst, hist Mangel, Nød! —
du stod i Livet, som du laa i Død.

Ja Linden selv med Barkens mörke Hud
ser ved din Grav fuld af Betydning ud;
thi du var selv et Træ af stærk Natur,
men lænket, haget i en Skyggemur,
omklædt af Brædder, at ej Stammens Gang
kæk skulde göre Mængden Gaden trang.

— O Kirke! skærm ham med din stærke Mur!
yd gyldne Blade, høstlige Natur!
bred ud din Røst, o Orgel, som et Hav,
og tone lad den over Evalds Grav!
kald med din Straale frem, o stærke Sol,
ved Issen mangen lille Martsfiol!

Mod Himlen steg du, fromme Sedertræ,
sødt slumre du da nu i Kirkens Læ!
lad Stenen synke mer alt Aar for Aar,
dit Navn dog blomstrer i en evig Vaar;
længst foer det fra sin sörgelige Vraa,
og funkler hist — en Stjærne paa det blaa!

---

90. Vise om Hr. Henrik.

Hr. Henrik han sidder saa tankefuld,
hans Hoved til Jorden mon hælde;
det gör hannem Sjælen saa sorrigfuld,
at Skjoldungens Stridsmænd mon trælle.

— Nu suurre de Guldhjul for Gangernes Skridt,
nu bruges kun Skjoldungens Stridsmænd til Strid;
hil være Hr. Henrik!

Hr. Henrik han stander i hviden Sand,
der maler han Streger saa mange,
baade krumme og krused' som Møllevand,
baade rette og korte og lange.
— Nu snurre de Guldhjul o. s. v.

Han kalder paa Tømmermand, kalder paa Smed,
han viser dem Stregerne sine,
de sige: "Hr. Henrik! hvorfore den Sved?"
han svarer: "For Brødrene mine!

I to Gange tyve og fire Aar,
hver Dannemand til stor Harme,
af Skjoldungens Flyhavn Vandet opgaar
ved trællende Sømænds Arme.

Jeg bygged saa mangen en Mølle för
for Jarler og Præster og Bønder;
jeg tænkte, Gud lönner den Mand, der gör
en Mølle, som Flyhavnen tömmer.

Saa grubled jeg baade ved Dag og ved Nat,
jeg havde ej Tanker til andet,
indtil jeg fik se den Mølle saa brat
opstaa ved min Haand udaf Sandet.

Og hør nu, I Hammer- og Øksemænd,
nu mærker I paa min Tale,
för Vinden den vifter de Streger hen,
og förend at Solen mon dale."

Saa viste han dennem hel tydelig
i Sandet de Møllestykker;
han maled dem atter, hver for sig,
de vare vel tusinde Stykker.

Han talte de Tømmermænd Øksehug til,
vog Slaget af Smeddenes Hammer:
"I tumle nu fluks eders Jærn i Ild
og flække eders Egestammer!"

Det vared i Uger, det vared ej mer
end tyve og ni tilende;
da fejled der ikke Stykker fler
af Flyhavns Mølle behænde.

Det var Hr. Henrik, han blev saa let
i Sindet, saa vel tilmode;
af alle de Stykker gjorde han eet,
og fluks stander Møllen paa Fode.

Saa spænder han Gangere aatte an,
den Flyhavn straksen at tömme;
det gruer i Livet paa hver en Mand
at se, hvor det Vand mon udströmme.

Det undrer hver Mand, som tænker derpaa:
i ikke eet Dögn til Ende
kan to Gang fire Ros mere formaa
end fem hundred Mand i trende.

Nu stander den Mølle i Kongens Flyhavn;
nu træller ej Skjoldungens Helte;
men Møllen skal sjunge Hr. Henriks Navn,
saalænge Skjoldungen har Helte.

Og Møllen skal sjunge det dobbelt engang,
naar Kampenes Flammer os rækker;
naar stolt den forener sin vældige Sang
med Dannemarks sejrende Snækker.
— Nu snurre de Guldhjul for Gangernes Skridt,
nu bruges kun Skjoldungens Stridsmænd til Strid;
hil være Hr. Henrik!

91. Bernstorff.

For din Griffenfeld saa god
maa du, Danmark, sörge længe,
för et Skud af fremmed Rod
plantet bliver i dit Vænge.
Bedre nyttet, bedre fredet
vokser Træet denne Gang;
— *Bernstorff* heldig hænger Leddet
for de Danskes skönne Vang.

Ofte Kampens røde Flod
vilde Vangen oversvømme;
Vogteren ved Leddet stod,
standsede de stærke Strömme.
Krigen brændte trindt paa Jorden,
kun paa Dannevangen ej;
Fredens Engel fra vort Norden
altid viste Luen Vej;

Mødte med urokket Fod
Luen, som foruden brændte;
dæmpede det blinde Mod,
som forinden sig antændte.
Kampens Skyer Jorden dække,
Tordnen ruller, Lynet slaar;
intet Lyn kan Vangen række,
hvor den vise Bernstorff staar.

Prægtig er den Lavrbærkrans,
som paa Ærens Marker vindes;
men i vilde Vaabendans
under Suk og Hyl den bindes.
Dødens Sved maa Lavren nære,
kun paa blodig Grund den gror;
dyr er Kæmpegudens Ære,
Anger i hans Tempel bor.

Men, naar Sandheds ædle Tolk
prises frit af Ven og Fjende;
men, naar baade Drot og Folk
for sin Yndling Kransen binde;
denne Krans, skal Verden kjende,
vindes kun paa Fredens Vej;
denne Krans för Tidens Ende
falmer, plettes, ældes ej.

Den er din, du Danmarks Mand!
den skal grönnes paa din Kiste! —
Sörg ej længer, Fødeland,
for du Griffenfeld maa miste!
dæmp dit Suk, aftör din Taare,
tag for Sorgen denne Trøst!
ved den store Bernstorffs Baare
du tilgive Fædres Brøst!

---

92. Vise om Karl Jessen.

Og det var Karl Jessen, den gæve Mand,
han plöjed atlantiske Bølge;
da kom to Britter og duved ham an,
jeg vil det ret ikke fordølge.

De talte ham til med tordnende Røst,
men ej var han sen til at svare;
thi, ene mod to at prøve den Dyst,
det tyktes ham slet ingen Fare.

De bretlandske Svende gav Skud paa Skud,
men *Karl* holdt dem mandig fra Livet;
han sparede ikke paa Lod og Krud,
men dygtige Lag blev dem givet.

Saa hejsed han Sejl i höjen Raa,
og ønsked St. Tomas at vinde;
han vidste at sejle og vidste at slaa,
det maatte vel Britten befinde.

Med blodige Pander og hullede Skrog
de vendte med Skammen tilbage;
men hædret og höjt vajer Dannebrog;
ej Britten det magted at tage!

---

93. Den anden April.

Sving dig, glade Sang, fra Jorden
höjt mod Himlens hvalte Buer!
tolk den Lyst, som hæver Norden,
som hvert Hjærte gjennemluer!
lad vor Glædes Samklang ligne,
fulgt af tusind Harpers Lyd,
Serafkorene, som signe
Himlens Salighed og Fryd!

Jubelraab fra Festens Halle
dristig gjennem Luften brage;
hellig, hellig, sjunger alle,
helligskönne Dag blandt Dage!

thi med Evighedens Runer
skreves du, med Helteblod;
— toner, Lurer og Basuner,
toner Danmarks Kæmpemod!

Unge Piger, unge Kvinder,
iler til de dødes Have;
plukker Glemmigej, og vinder
Kransen om de store Grave! —
Taber Løvet, Egeskove!
spred det, Storm, paa Danmarks Hav!
pryd, Natur, den stolte Vove,
som blev Dannerheltens Grav!

Ingen Graad i sorgfuldt Öje
følge Kampens blege Sönner!
Held dem, Held dem! — hist den höje
tappert Ædelmod belönner. —
O, hvor frisk er Kransen vundet
for din Ære, Fædreland!
den skal staa, som Øresundet,
mens der er en Dannemand.

Odins Kæmpehöje sjunke,
Danmarks Daad blev glemt paa Jorden;
Dag! som med en himmelsk Funke
livnede du atter Norden;
Oldtids Kraft og Oldtids Ære
skænktes atter os ved dig;
derfor, store Dag, du være
evig uforglemmelig!

94. Vahl.

Dækker Graven, grönne Urter smaa!
eders Ven, som elskte jer saa saare,
han er død; — o ryst fra Himlens Blaa,
höje Gran, din tunge Vemodstaare!
hvide Rose med det blege Smil,
sødt indslyng dig med det friske røde!
vinder eders Krans omkring den døde!
duk dit Hoved dybt og græd, o Pil!

Smaa Fioler, hulde Börn, som sødt,
medens Foraarsvinde venlig lufte,
under Græsset, svalt og lunt og blødt,
staa og se saa fromt til Gud og dufte,
samler eder ved hans Hovedsten,
Lampen lig, som under Gravens Bue
brænder for den dødes trætte Ben
i en dødligblaa, men hellig Lue!

Eders Yndling havde intet Guld,
uden Smykke var den sorte Tilje; —
gyldne Gyldenlak, vær du da Guld,
vær du Sølv, du sølverhvide Lilje!
slyng hans Navn! han var en Blomst som du,
ren, uskyldig, elskovsfuld og stille;
kraftig var hans Aand og from hans Hu;
hvide Lilje, lad din Taare trille!

Flora, du som hist i Østens Hjem
har din rigelige Blomsterbolig,
drag fra Østen, gak for Graven frem,
hvor din Ven i Norden slumrer rolig;
i dit Fyldehorn tag Urter med,
fjærnt fra alle Jordens grönne Skove;
strø dem yppig paa hans Hvilested,
smil og græd og ønsk ham sødt at sove!

Hædre saa din Offerpræst! — hans Vilje
ene var at vorde Flora kær.
Gud, som klæder Markens hvide Lilje,
klædte ham, imens han vandred her.
Stille var hans Liv; kun faa ham kjendte,
skönt Evropa lydt gjentog hans Navn;
trofast dog han sin Gudinde tjente; —
Flora, tryk din Elsker i din Favn.

Ej til Mennesket, men kun til eder,
spæde Blomster, Skjalden sig har vendt,
at hvert Foraar fromt I tilbereder
eders Ven et helligt Monument:
Eviggrönt, o Vahl, og Granbar vinde
hver en Vinter om din Urne sig;
men med Vaaren, Jordens Elskerinde,
hundredtusind Blomster favne dig!

---

95. Den engelske Kaptejn.

Fra Kullagunnarstorp de Svenske saae
i Kattegattet spredt en engelsk Flaade;
hvorhen den stærke Sømagt skulde gaa,
det var for dem, det var for os en Gaade.
Fra Kronborg saae man med forbavset Blik,
at ud for Sundet standsed Sejlerskaren; —
en Anelse henover Danmark gik,
man skimted nu, men frygted ikke Faren.

Der laa for Anker nu, med Reb om Sejl,
de tætbefolkede, de hule Masser;
med Selvtilfredshed saae, i Havets Spejl,
afmalte sig de gyngende Paladser.

Ombord udefter Fjenden stirred man,
urolig te'de sig de blaa Matroser;
en Sømand er jo dog i hvert et Land
en Ven af Lavrbær og de røde Roser.

Paa Orlogsmanden, hvor det störste Flag,
Storadmiralens, vajed stolt fra Masten,
der blev, dengang det gry'de blot ad Dag,
blandt Offisererne saa travl en Hasten;
de tætforseglte Ordrer skulde nu
af Chefen brydes, — spændt man vented Talen; —
Lord Gambier brød dem med nysgjerrig Hu,
og alle stirred hen mod Admiralen.

"Sejl der," — saa lød det barske Kongebud, —
"hvor Danmark har sin Flaade trygt i Reden!
hvad der I se, bring det af Havnen ud,
brug Krigen vel, dog tilbyd stedse Freden.
De Danske tømret har saa fast en Borg;
— för os en anden mulig turde komme; —
grib rask kun til! — saa byder Kong Georg;
Belönning faas, naar Slaget vel er omme!"

Höjt lød nu fra det rummelige Dæk
det hele Mandskabs vilde Hurraraaben;
i beget Fjæs saas ikkun glade Træk; —
til Ry og Plyndring stod jo alles Haaben.
— Kun een af alle hine Mænd ombord,
kun een tog ikke Del i Mængdens Glæde,
— en ung Kaptejn, — men bad med jævne Ord
om Lov, frem for sin Chef at turde træde.

"Hr. Admiral!" — saa tog til Orde han —
"jeg var kun Purk, da jeg paa Dybet sejled;
ved Abukir, paa Nelsons Orlogsmand,
som femtenaarig jeg til Æren bejled;

hist i Vestindien mangen vild Korsar
jeg greb, og hang ham lystig op i Galgen;
man ridsed ved Trafalgar mig et Ar, —
men det er skjult af Ordner og Medaljen!

Hvad England virked mod den franske Stat,
Historien med Stolthed det opskriver;
hvad jeg har mod den listige Pirat
udøvet, øved jeg med munter Iver;
med Lyst jeg raabte: Gud og Kong Georg!
hver Gang jeg fyred paa Napoleons Brigger;
men her jeg næsten græde maa af Sorg:
paa Røveri jo nu vor Flaade ligger!

Jeg svor at følge trolig Englands Flag,
til Dødens Sved ompærler denne Pande;
men jeg har ment: i ærligt, aabent Slag;
ej loved jeg at ville overmande! —
Falsk viser Politikkens Öjenglas;
Matrosen ledes *sikkert* af Magneten;
han bruger Retsinds ærlige Kompas,
Guds Stjærner vise Længden ham og Bredden!

Dog, aldrig skal det siges, at jeg brød
den Ed, jeg svor, min Vimpel at forsvare;
jeg har forsvart den ærlig *til min Død!* —
her er for Æren, ej for Flaaden, Fare.
Sejl I! — jeg lyder ikke Kongens Bud,
men gaar paa andre Æventyr og Rejser;
— der staar i Skriften: Du skal lyde Gud
mer selv, end du skal lyde Romas Kejser!" —

Og dermed styrted han sig overbord!
— kald ham nu Sværmer, eller kald ham Drömmer —
igjennem Vandets Masse hurtig foer
tilbunds i Kattegat den djærve Svømmer;

der, — i det hemmelighedsfulde Dyb,
hvor aldrig der af Stemmer høres Klangen, —
blandt vaade Planter, mellem hæsligt Kryb,
krampagtig bored han sig ned i Tangen!

Og Flaaden styrede mod København. —
— Fjærnt fra det Sted, hvor Slaget skulde stande,
laa *han,* Kaptejnen, — ukjendt er hans Navn, —
et vandkoldt Lig, skjult af de sorte Vande;
til Strömmen drev ham op, og svenske Mænd
paa Fiskertog i stjærnefulde Nætter
ham fandt, — bar ham i Baad til Stranden hen,
og — rafled om den dødes Epoletter.

Paa Skaanes Kyst, lidt nord for Helsingborg,
ved La-Gardies berömte Grevesæde,
han jordet blev foruden Graad og Sorg;
— paa en nedtrampet Grav nu Maager træde.
Dog, stundum skal en luftig Skygge der
fra Pletten stirre vildt ud over Søen; —
ham er det, som i hvide Maaneskær
vil bort, vil hjem, vil hist til Stenkulsøen! —

96. Matrosen.

Ved Toldboden steg en Matros i Land,
hans Haar de vare saa hvide;
han havde ej set sin Fædrestrand
i mange Herrens Tide.

Han havde ej set, at Byen faldt
for engelske Blus og Brande;
ham Skæbnen havde fra Hjemmet kaldt
langt bort til fremmede Lande.

Der stod han da, med Haanden i Barm,
med Öjet saa mörkt i Vrede,
og stirrede med vemodig Harm
paa den tomme Svanerede.

Da törrer han sig om Skæget brat,
mens Taaren paa Kinden brænder;
han knuger den gamle, begede Hat
imellem de sitrende Hænder.

"Hvor er I henne, store og smaa,
I Havets stærke Svaner,
som smykkede her i Dammen laa
med Dannebrogs røde Faner?

Søger I end den gamle Færd
paa fjærne, fjendtlige Kyster?
viser I Fjenden, hvor stolt I bær
de egeplankede Bryster?

Nej! — I har glemt den gamle Sang,
de danske, jublende Toner;
nu stemmer I op den Sejersklang,
der tordner fra Brittens Kanoner.

Vel har jeg tömt saa mangen Skaal,
men ingen besk som den sidste:
den var iskænket til bredfuldt Maal;
nu vil mit Hjærte briste!

Naar snart, Kammerater! mit gamle Skrog
jeg i sidste Havn skal fortöje,
i svøbe en Flig af Dannebrog
omkring min snævre Köje.

Den gör saa godt for al Ve og Værk,
det Svøb bör man vel hædre;
selv Jomfru Marias Silkesærk
ej Smærten kan dulme bedre.

Naar da den store Baadsmandsmat
paa Dækket kalder de døde,
da skal jeg ogsaa være parat
til Mønstring hisset at møde.

Og Chefen selv, kan I tro mig, Börn!
mig beder frem for sig træde:
"Naa er du der, du gamle Ørn!
gak ind til din Herres Glæde!"

Saa faar jeg Lov at gaa agter ud
til Chefens Kahyt, den höje;
der møder jeg Vessel, Juel og Rud
og *ham* med det ene Øje!"

— Saa talte han, og lagde sig træt; —
de tro'de, han faldt i Tanker; —
da var han død; — hans Død var let:
hans Hoved laa paa et Anker. —

---

97. Kristian den syvende.

Jeg bekjende maa, desværre,
i hvor höjt jeg sad paa Straa,
Sygdom er dog hver Mands Herre,
Kryber af, men flyver paa;
bleger Haarene med Sorgen,
som i Hytten, saa paa Borgen!

Lægen, som var fluks tilrede,
loved vel, med store Ord,
mig og Riget at helbrede,
og sin Doktor let man tror;
værre, fandt dog Patrioten,
Lægedommen var end Soten!

Jeg og Riget kom paa Randen
af den rene Undergang;
Lykken, bedre end Forstanden,
over Svælg dog lagde Spang;
ja, til Lykke, selv trods Kuren,
sig hos begge hjalp Naturen!

Tidlig traadte jeg tilbage
fra den store Skueplads;
dermed dog udrandt ej fage
Sandet i mit Timeglas;
og det Navn har ingen Fare,
som paa Jord kan mit udvare!

Var de sunde, var de stærke,
Kongerne i Syd og Nord,
faa dog vandt et Mindesmærke,
hvoraf bedre der gik Ord,
end af mit der gaar i Vangen,
lukt i Sky med Folkesangen!

For sin Fader aldrig satte
Sön en bedre Mindesten,
hvortil Bønder kan forfatte
Indskrift god med Tale ren:
Hun skal hedde "Friheds-Støtte!"
Skam faa de, som hende flytte!

Derfor jeg, som *Fredriks* Fader,
siger med den gamle Skjald:
vel den Mand, som efterlader
slig en Søn i Kongehal,
Broder fin til Norges Balder:
Adelsten i Ungdoms Alder!

Ja, den Prinsetid skal mindes
efter mangen kronet Dag,
med dens Trøst og kan forvindes
mangt et Tab og Tordenslag;
Folk og Konger deraf lære:
fælles Magt kan meget bære!

Fra min Borg jeg maatte flytte,
da den røde Hane gol;
lige fast i hver en Hytte
jeg dog sad paa Kongestol,
mens Kong Ludvig maatte bløde,
og hans Slot stod tomt og øde!

Næste Aar gik op i Luer
snart min halve Hovedstad,
og for mine Kongestuer
sælsomt da sig vendte Blad:
brandlidt selv jeg hused mange,
Hyttebörn fik Buegange!

Det var som i Frankerige:
Kongen ud og Folket ind;
hvilken Forskjel dog tillige,
som paa Maade, saa paa Sind!
her det saas ved Ildebranden:
Hus vi laante godt hinanden!

Höjt det lød fra Slottets Porte:
Adel ned og Borger op!
mellem Hvide, mellem Sorte
intet Køb paa Sjæl og Krop!
som i Syden, saa i Norden,
Frihed over hele Jorden!

Saa det lød, til Vaabenbraget
skrækked op af Fredens Skød,
da kun om Skærtorsdags-Slaget
Sangen vildt i Skyen lød;
stort var Tabet, Seiren liden,
Troen tabt paa Gyldentiden.

Fra den Stund kun lidt jeg sansed,
hvad om mig der foregik;
smilende ej mer omdansed
Folket Tronen for mit Blik;
Lade-Fristen til man skyder,
savner alle Fredens Dyder.

Jeg kun vaagnede i Smærte
ved det höje Vaabengny;
sønderknust mit Kongehjærte
blev af Graadens Røst i Sky:
Byen brændt og Flaaden taget,
Sundet lukt for Kongeflaget!

Kræver saa, *Mathildes* Broder!
hendes Medgift du igjen?
hun var jo dog *Fredriks* Moder! —
Gaa til Kaps nu Orlogsmænd?
— Kald det Bytte, kald det Aager,
lige galt dog af vor Svoger!

98. Willemoes.

Kommer hid, I Piger smaa!
Strængen vil jeg røre,
Taarer skal i Öjet staa,
naar min Sang I høre;
om saa bold en Ungersvend,
alle fagre Pigers Ven,
sörgelig jeg sjunger.

Vaaren er nu kommen nær,
Dagene sig længe;
Vaaren har I Piger kær,
Blomster gror i Ænge;
dog I skal i sene Aar
mindes, at I saae en Vaar
med bedrøvet Öje.

Ak, thi för sig op af Jord
Blomsten kunde trænge,
falmede en Blomst i Nord,
som skal mindes længe!
Willemoes var Blomstens Navn,
og ej glemmes tunge Savn
midt i Blomsterflokken.

Han var Dreng, men stod som Mand,
medens I var spæde;
staa og slaa for Fædreland
var den unges Glæde;
Strömmen gaar mod København,
Kongedyb er Strömmens Navn,
der blev Helten viet.

Drengen vokste op til Mand;
barnlig dog i Sinde
maatte han, paa Sø og Land,
alle Hjærter vinde;
Sømænd bare ham paa Haand,
og den fagre Liljevaand
gav ham sin at kysse.

Gjerne han paa Haand og Mund
hende kysse vilde,
lod sig og en liden Stund
vel i Snarer hilde;
men han var og blev en Mand;
kæk han drog til fremmed Land,
Manddomsværk at øve.

Sælsomt i hans Aand det lød:
hører du, det döner!
Dannemark er stædt i Nød,
kalder sine Sönner!
og som gamle Danmarks Sön
flöj han mod det höje Dön,
Fædreland at værge.

Ak, den gæve kom og saae
Fædrelandet bløde. —
Hvor de stolte Snækker laa,
var saa tomt og øde.
Disse Snækker var hans Hjem,
han opvokste mellem dem,
stred i deres Skygge.

Dertil var fra Hedenold
hid til sidste Dage
disse Snækker Danmarks Vold,
Vold foruden Mage;

Sorg og Harm i Heltens Sind
maatte da vel gange ind,
følge ham til Graven.

Vinter led, og Isen brast;
— over sølvblaa Vande
Kristjan med sin höje Mast
lod fra Norrig stande;
Helten stod saa rørt i Sind,
store Taarer faldt paa Kind,
der han Snækken skued.

Kære Snække, hilset vær!
saa tog han til Orde;
sömmelig er vist din Færd
med de höje Borde;
ak, men det er Hjærtesorg,
at kun af den stolte Borg
staar et enligt Kammer! —

Höje Magter, I som slog
Dannemark med Jammer,
lad mig til min Afgang dog
bo i dette Kammer!
men skal ogsaa det forgaa, —
lad mig först da Bane faa
paa dets røde Tilje.

Snækken sejled under Ø,
Kæmper var omborde;
Vikinger laa trindt paa Sø,
dog den sejle torde;
Vikinger sig flokked brat,
lejred sig i dunkle Nat
om den prude Snække.

Hist i Nord gaar Odden ud
mellem höje Bølger;
der blev Dön af stærke Skud,
Kristjan ej sig dølger;
men som gamle Kristian
staar han fast paa danske Strand,
skönt hans Blod udrinder.

Bretlands Viking! har du Mod
til med mig at sande,
at du maatte give Bod
til de danske Vande,
Bod til gamle Dannebrog,
som du nys uhejset tog
med saa ringe Möje.

Snart ej mere saas dit Flag,
om for dine Skibe,
hvad du gav for Kristjans Vrag,
Prisen skulde blive;
ringe blev paa Hav din Ros,
om du fandt en Willemoes
paa hvert Skib, du borded! —

Willemoes, du maatte gaa,
andet Hjem at finde;
Taarer i vort Öje staa,
men de tör ej rinde;
ak, thi vilde vi, at du
skulde vanke her endnu,
Kristjan overleve? —

Herren var det, som til sig
kaldte Livets Flammer;
ved hans Tempel til dit Lig
lave vi et Kammer;

over dine Kæmpeben
rejse vi en Bavtasten,
give Stenen Mæle.

Hører det, I Piger smaa,
I maa ikke græde!
men, naar over Æng I gaa
mellem Vaarens spæde,
binder da af dem en Krans,
parrer Blomsterne med Sans
til den faldnes Ære!

Hvis det rørte Hjærtes Sang
Hjærtet røre kunde,
sjunger den da mangen Gang
i de stille Lunde;
sjunger den ved breden Strand,
naar henover hviden Sand
Voven sagte triller!

---

99. Föniks.

Naar sløvt et Folk i Afmagt synker,
og bugner under Kummers Aag,
naar vrantne Gubbe Panden rynker,
og den forsagte kaldes klog:
da Skjalden søger Oldtids Slægter,
og finder i Erindring Trøst;
thi Modløsheden aldrig mægter
at nære Flammen i hans Bryst.

Men, naar et Folk, hvis liden Vrimmel
indskrænkes af et mægtigt Hav,
fremdeles stoler paa den Himmel,
som deres Fædre Kraften gav;

naar raske Kriger ej forsager,
men sliber tillidsfuld sit Spyd,
og venter tryg de grumme Drager:
da toner Sang og Harpelyd.

Ej förste Gang en ærlig Kæmpe,
i Haab til Gud af Hjærtets Grund,
forstod et Udyrs Harm at dæmpe,
skönt Fraaden stod i glubske Mund;
skarpt Spæret blinker, Öjet flammer,
hans Arm er stærk, og stærkt hans Mod:
i Ædderbug han Dyret rammer,
og Krokodillen dør i Blod.

Og maa for Magten tapre segne,
hvo klage tör? De fare vel!
Langt större Held, som fri at blegne,
end leve brændemærkt som Træl.
Misundes Tamerlan sin Ære,
der slog en Jord med Bøddelris?
vil heller du ej Cocles være,
som stred og sank paa Rommervis?

Hurra, I danske Helte raske!
Gud Æger end os haabe bød;
kæk stiger Föniks af sin Aske,
den stolte Fugl er ikke død.
Den spreder sine hvide Vinger,
sin Hals den hæver rank med Lyst,
i Næb den Dannebroge svinger,
og Bølgen spiller om dens Bryst.

Flyd ud paa Dybet som en Svane!
vor Glædeshilsen følge dig;
svøm, bryst dig efter gammel Vane,
dit Kors i Æter bade sig!

Lær Bølgen, naar du den bedækker,
naar Ankerkloen Sandet slaar:
Danmark kan miste sine Snækker,
men aldrig Danskes Mod forgaar!

Med Ildbogstaver Föniks skrive
vi i din kongelige Stavn;
den sidste Fugl du ej skal blive,
som flyver ud fra København.
Men Föniks er vor Ros paa Havet,
en kraftig Grif i vilden Sky,
som, naar man tror, den er begravet,
af Asken svinger sig paa ny.

---

100. Nordens Enhed.

I Dybet hamred fort de travle Dværge;
var det til Odins Æt et kostbart Værge? —
Ak nej! det var en Lænke!
— *Margrete* smedded stolt
vort Nordens Kæmpesönner
med Haan i Jærn og Bolt. —
Favre Haab havde dem bedaaret,
derfor, ak, brændte Smærtenssaaret
dobbelt nu.

Da slog et Lyn i Øresund fra oven,
og det rev Svitiod fra Danaskoven; —
men Lynet rulled atter;
den sidste Lænke brast,
den, som bandt Norrigs Klipper
til Danmarks Sletter fast! —
Bitre Stund! — vakt vi blev med Smærte? —
Favre Stund! — frit blev Nordens Hjærte,
Fjæld med Dal!

Og skal da Tiden evig Norden skille? —
Nej, — Tiden maa tilsidst som Herren ville!
— Tredelt er Nordens Stamme,
men Roden er dog een,
og Kronens Løvtag samler
tilsidst hver Stammens Gren!
— Skilsmisstund! sig, naar er du omme?
Haabets Tid! sig, naar vil du komme?
Enheds-Tid?

Tid! naar ej plumpe Dværge smedde Lænker,
som nyttes klogt af Herskesot og Rænker, —
Tid! naar for Guddomstanken
sig aabner Aandens Kalk,
naar *Kærlighed* bli'r Baandet,
og *Frihed* Forbunds-Balk, —
Rose du for hver Tankens Blomme, —
Haabets Tid! sig, naar vil du komme?
Enheds-Tid!

---

101. Den fjerde November.

Himlen fornæmmer, mens Uvejret truer,
Slægternes Raab,
sender dem Engle i Storme og Luer,
kalder til Daab;
gjendøber Hjærner, der bruse og larme,
mærker med Korset de bankende Barme,
favner dem atter med kærlige Arme,
signer det gjenfødte Haab.

Dværgen og Jotunen böjer sig over
Vielsens Hegn,
strør i de lysende, lutrende Vover
koglende Regn,

iler med Gny til de arvede Fjælde,
hamrer et Værn for sin truede Vælde,
nedslynger Uren, hvor Klipperne hælde,
over den drömmende Egn.

Men i den viede, signede Pande
hersker en Gud;
over de bugtede Dale og Strande
flyver hans Bud,
flyver, hvor *Loke* sin Vingeham matter,
kalder til Strid under Dværgenes Latter,
fægter og segner og hæver sig atter,
fægter det endelig ud.

Derfor skal Nuet forglemme sin Skade,
Kæmpen sit Saar:
Slægterne falde som visnede Blade,
Stammen bestaar,
kan ej de gærende Saftaarer standse,
strækker sin Gren til en stærkere Lanse,
hilser med friskere, sejrende Kranse
atter den jublende Vaar.

Norge! du stiger af Ragnaroks Dampe;
Folket er døbt,
og med de truende, nagende Kampe
Haabet er købt!
kommende Slægter skal skue dit Billed,
frit paa sin mægtige Marmorfod stillet,
kækkere formet og aandig formildet,
sikkert og skinnende støbt.

Svitjod! — din Grande, der saae dine Karlers
straalende Færd,
har kun de höjlagte Kongers og Jarlers
smuldrende Sværd;

men over Höjen, hvor Birkerne vifter,
svulme hans Kræfter mod unge Bedrifter,
evige Kræfter i Tidernes Skifter:
Stæmplet paa Forbundets Værd.

Og han tör træde i Ro ved din Side,
gjorde sin Lænd,
medens de splittede Mulmskyer glide
over hans Mænd.
Pagten skal stande i Tryghed bag Kølen,
fæstes som Kraften, der vokser hos Dølen,
rolig og stille, med Sten-Egens Nølen,
tæt i sin Kærne som den.

O, hvis din Strand til en Fostbroderprøve
kaares af *Skuld*,
springer den hvilende, vældige Løve
atter fra Muld,
løfter sit Værge, det hvasse, det blanke, —
Öjet er lyst af en brændende Tanke,
Bringen er bred, og den flagrende Manke
skinner som flammende Guld.

---

102. Pfingsten.

Der er en Dannemand i Nord:
ved Sliens Bredder Pfingsten bor;
han er en Olding nu paa Gravens Bredde.
Med uudslettelige Skrift
skal Saga tegne hans Bedrift
og fra Forglemmelse hans Minde redde.

Som bag et Fængsels skumle Mur
den døves Sjæl i Fangebur
maa efter sin Forløsning sukke:

han ser, men kan dog ej forstaa;
han længes, kan dog ej opnaa;
sit Hjærte med sit Øre maa han lukke.

For ham er hele Verden stum;
hans Vaagen selv er kun en Slum
med dunkle, uforklarte Drömme:
Naturens sköntbeskrevne Blad
hans Öje ser, men veed ej hvad;
derfor det maa i tavse Taarer svømme.

Hans Sorg er tung; thi ene maa
han bære, hvad paa Hjærtet laa;
sin Smærte kun med Suk kan han udsige;
hans Fryd er flygtig som en Pil,
er selv kun et vemodigt Smil,
der dog for Kummers Rynke brat maa vige.

Da nærmer sig saa huld en Ven
og törrer Mismods Taare hen,
og vækker Haabets Smil paa blege Kinder;
han trættes ej, forsager ej;
omsider gjennem Öjet Vej
til Sjælens mörke Fangebur han finder.

Nu tyder han, hvad Öjet saae,
og lærer Hjærtet at forstaa
dets dunkle Dröm, dets dunkle Længsel;
han viser Aanden Aanders Hjem;
han fører den befriet frem
til Lys, til Fryd, fra Mulm og Fængsel.

Naar hisset Almagts Faderhaand
har løst den stummes Tungebaand, —

naar de, hvem her du ofred dine Dage,
istemme selv Halleluja! —
da, tro og gode Tjener! da
din rette Daglön skal du vist modtage!

---

103. Kristendommens Tusindaarsfest.

Den signede Dag med Fryd vi ser
af Havet til os opkomme;
den lyse paa Himlen, mer og mer,
os alle til Lyst og Fromme!
det kjendes paa os, som Lysets Börn,
at Natten hun er nu omme!

Den signede Stund, den Midnatstid,
vor Herre han lod sig føde,
da klared det op i Østerlid
til dejligste Morgenrøde;
da Lyset oprandt, som Jordens Bold
skal lysne udi og gløde!

Om levende blev hvert Træ i Skov,
og var saa hvert Blad en Tunge,
de kunde dog ej Guds Naades Lov
med værdelig Røst udsjunge;
thi evig nu skinner Livets Lys
for gamle og saa for unge!

Ja, havde end Maal hvert Straa i Vang,
hver Urt udi Mark og Lunde,
slet ikke for os den Takkesang
opstemme tilgavns de kunde,
som Dagen hør til for Lys og Liv,
mens tusinde Aar henrunde!

Forgæves det er, med liden Magt
at ville mod Bjærg opspringe,
men Ørnen er snild: han naar sin Agt,
naar Vejret ham bær paa Vinge;
og Lærken, hun er en lille Fugl,
kan lystig i Sky sig svinge!

Med Sus og med Brus den stride Aa
nedfuser fra Klippetinde,
ej mæle saa lydt de Bække smaa,
dog risle de fort og rinde,
saa frydelig sno de sig fra Æng
op under de grönne Linde!

Saa takke vi Gud, vor Fader god,
som Lærken i Morgenrøde,
for Dagen, han os oprinde lod,
for Livet, han gav af Døde,
for alt, hvad paa Mark, i tusind Aar,
der groed til Sjæleføde!

Saa længe vi se den gyldne Sol,
og Skoven er Daners Have,
da plante vi Maj i Kirkestol
og Blomster paa Fædres Grave,
til glædelig Fest, med Liv og Lyst,
til mindelig Pinsegave!

Da rinde vel og, som Bække smaa,
fra Öjne os Taarer milde,
og Bække i Flok de gör en Aa,
den higer mod Lysets Kilde;
den stiger i Lön, som Hjærtesuk,
alt aarle og dog end silde!

Som aldrig saa lang er nogen Dag,
at Aften er jo i Vente,
saa haver det Lys og Solbjærgslag,
som Gud udi Kirken tændte;
men immer det dages dog paa ny,
hvor Hjærterne Morgen vente!

Nu sagtelig skrid, du Pinsedag,
med Straaler i Krans om Tinde!
hver Time til Herrens Velbehag,
som Bækken i Æng, henrinde!
saa frydelig sig den sidste sno
op under de grönne Linde!

Som Guld er den aarle Morgenstund,
naar Dagen opstaar af Døde;
dog kysser os og med Guld i Mund
den liflige Aftenrøde,
saa tindre end maa det matte Blik,
de blegnende Kinder gløde!

Saa rejse vi til vort Fædreland,
der ligger ej Dag i Dvale,
der stander en Borg, saa prud og gran,
med Gammen i gyldne Sale;
saa frydelig der til evig Tid
med Venner i Lys vi tale.

---

104. Rasmus Kristian Rask.

Ikkun mellem Skjaldens Frænder
finder man en Ungersvend,
der sit Livslys selv udbrænder,
for hvad længst er svundet hen,
ej for Guld, og dog med Gammen,
selv gaar op i Alterflammen.

Ja, hvo mægter Lys at tænde,
Bro at slaa i Dødens Land?
Kæmpens Sön og Skjaldens Frænde!
ingen ringere end han! —
Det i Liv og Død stadfæster
Nordens tabte Runemester!

Tunger i de dødes Rige!
eders Dyrkerflok er stor,
men hvor finde I hans Lige
mellem Hav fra Syd og Nord?
mellem dem, der aldrig kjendte
mere Lys end andre tændte?

Vidt han vandred selv paa Jorden,
ledte om sin Ligemand,
gik til Hekla höjt mod Norden,
Ganges ned i Sønderstrand;
fandt dog ingen stort at regne,
selv et Særsyn allevegne.

Ja det skal hans Gravskrift være:
Vej han brød, hvor han kom hen,
som det kaldes skal en Ære,
at betræde ret igjen;
og han kom fra Renens Veje
ned til Elefanters Leje.

Derfor, Tunger! som end *leve*,
og hans Læber Fortrin gav,
skatter höjt de Runebreve,
som har viist: ved Støttestav
mødes skal engang i Norden
Sprogene fra hele Jorden!

105. De danske Stænder.

Frit flyver Tanken. — Den dristige Tanke
taaler ej Lænke og ænser ej Skranke;
lidt dog den baader, naar ej den faar Ord.
Tanken alene er Havet, der hviler
dødt og ufrugtbart, — men Skibet, der iler
kækt mod sit Maal, er det kraftige *Ord.*

Tit flöj vor Tanke; men Ordet, — ak, længe
laa det, en Harpe med urørte Strænge,
gravlagt, og vented Opstandelsens Bliv; —
o, men det vaagned, lig Støtten, der klinger,
vækket af Solgudens straalende Finger:
Majsol! din Straale gav Ordet först Liv!

Frit har det klinget paa Dannemænds Tunge,
trøstig vi lyttede, gamle og unge;
dybt har det fæstet sin Rod i vort Bryst;
Saga har tegnet det stolt paa sin Tavle,
Fremtid vil lære, hvad Sæd det vil avle; —
Gud lad' den trives til Gavn og til Lyst!

Hvergang det atter skal lyde fra Tinge,
lad os da, Venner, en Hilsen det bringe,
ønske det Fremgang i alt, hvad vi bad;
da vil, naar Ønsket kun kraftig er tolket,
Duen, der flagrer fra Tronen til Folket,
engang nok bringe det grönnende Blad!

106. Frederik den sjette.

1.

O Fædreland, hvad har du tabt!
din gamle Konge sover!
et rastløst Liv, til Arbejd skabt,
henskylled Tidens Vover.

Et Hjærte brast, der banked ömt
for Landet og for Folket;
et Hjærte hrast, der mildt har dömt,
og Dommen mildt fortolket.

Og, skönt den Fremtid, han har skabt,
dig rige Frugter lover, —
o Fædreland, hvad har du tabt!
din gamle Konge sover!

2.

Paa sin Ligsæng ligger Kong Fredrik hvid.
Fra Vuggen var hans Puder haarde.
Dansken ham glemmer ret ingen Tid,
velsignet hans Navn skal vorde.
Ak! for Kongen ringe Danmarks Klokker.

Var ham Kronen tung, blev ej Hjærtet haardt.
Gud saae, hvad Sorg han maatte döje:
skuffed ham Lykken, veg Glæden bort,
det skulde hans Sjæl ej böje.
Nu for Kongen ringe Danmarks Klokker.

Han var dansk som Danrigets bedste Mand,
og Retsinds Krone har han baaret.
Jævn var hans Tale, og Tanken sand,
og Sindet saa lyst som Haaret.
Nu for Kongen ringe Danmarks Klokker.

Han var mild. Han stod ved sin Faders Haand
i Folkets arnebundne Dage;
mildelig løste han Bondens Baand,
og rørtes ved Negerens Klage.
Nu for Kongen sörge fri Mænds Sönner.

Han var født og baaren til Kroner to;
den ene skulde han kun bære:
Lykken var ham falsk, men hans Folk var tro,
og gammel blev han med Ære.
Nu for Kongen sörge Danmarks Sönner.

Han var fast. Han standed i Kejsersal;
ret aldrig Dansken skal det glemme: —
Danrigets dejligste Vang og Dal
han værned med mandig Stemme.
Nu for Kongen sörger Danmarks Hjærte.

Han var viis. Han satte til Folket Lid:
han saae, hvor Kræfter laae i Dvale;
Tungebaand led han ret ingen Tid,
om Lov bød han Folket tale.
Nu for Kongen sörger Folkets Hjærte.

Sjette Fredrik havde os alle kær;
ham skinned Kærlighed af Öje.
Fattigmand traadte hans Trone nær;
Gud glæde hans Sjæl i det Höje!
For vor Fader ringe Danmarks Klokker.

---

107. Wedel-Jarlsberg.

Den stærke Drage med de sorte Sider
er lagt for Anker i den dybe Fjord;
et Sagn er født, som til de fjærne Tider
skal nævne Skatten, som var der ombord:
mens Bølgen hulked under nøgne Strande,
med Høstens visne Kranse i sin Favn,
har Norges Engel med en sorgfuld Pande
henstirret ömt mod *ham*, der skulde lande,
og knyttet Fjældets Gjenlyd til hans Navn.

Hans Navn skal lyde gjennem alle Dale,
hvor Røgen stiger af en Hyttes Tag;
dets Røst skal hæves over Gravens Dvale
som Livets Budskab paa en Foraarsdag.
Hvo mindes ej, mens Sörgeklokken ringer,
at han for Norge var en Vaars Herold,
en Vaar, som nu sit Takkeoffer bringer
og kranser Liget, hvor hans Hæder klinger
i Anehallen mod hans blanke Skjold.

Thi som et samlet, gjennemaandet Billed
stod Landets Lys og Skygger for hans Blik;
det förste Lyn, som Klippetaagen skilled,
fra dette tankeklare Öje gik;
til dette Hjærte knyttedes med Vælde
hvert Livets Kildevæld fra Dal og Kyst;
som Malmets Kærne fra de rige Fjælde,
hans Daad slog ud, hvor Manddom skulde gælde,
klar og gedigen af hans gæve Bryst.

O bolde Ridder uden Frygt og Dadel!
for Norge ofred du din Løvemarv,
og af de bedste Straaler om din Adel
du gav dit Land en Glorie til Arv.
Der falder mildt paa dine brudte Kræfter
en lys Velsignelse af Landets Flor;
dit Norge höjere sin Palme hæfter,
fordi dets Moderhjærte higer efter
at kalde Sönner i dit stejle Spor.

Ja, fra din Höjde skues allevegne
den fagre Glans om dine tunge Skridt;
thi du har strøet i de dybe Egne
de gyldne Gaver rigelig og vidt;

hvor Skov og Ager dine Frugter bære,
hvor travle Elve gjennem Dalen gaa,
skal Barnets Mund din Jarlesaga lære,
skal alle Livets Toner til din Ære
som tusind Mindeharper sammenslaa!

---

108. Ludvig Mariboe.

Nu tom er Haanden, træt og tom,
der skænkte Norges Fattigdom
mer Guld, end nogensinde dette,
om det har Hjærte, kan forgætte.

Hvor famler den i vildsom Leg
omkring hans Pande, höj og bleg!
den efter Borgerkransen leder,
som, Normænd, han jo fik af Eder?

Nu har han ikke mere Guld,
nu vil han samle Haanden fuld
af Egebladene —, det sidste
at give Norrige, han vidste.

Dem vil han over Norge strø.
Först da, han synes, han kan dø,
naar Landet han sin vundne Ære
kan segnende igjenforære.

Hvor smiler han, hvor glad og stolt,
som om han Rigdomshornet holdt,
og kunde drysse ned som Gave
i Norges Skød Aladdins Have.

Hvor smiler han, idet han strør!
— Ak, stakkels Gamle, hvad du gör!
det er dit Haar, af Kummer blegnet,
ej gyldne Blade, ned du regned.

Thi Folket gav dig ingen Krans;
det har en kort Erindringssans;
det kommer först med den paa Baaren,
og tror at sone alt med Taaren.

Men *jeg* vil med taknæmlig Aand
dig kysse, magre, blege Haand,
som Norrige, min Moder skænkte
vel mer end engang, da hun trængte.

Og jeg ærbødig se vil i
din vilde Feberfantasi
en Blomst, som, da du har ej andet,
din Aand har skudt for Fædrelandet.

Thi hør, hvor tit han nævner det!
og hvergang rødmer Læben let.
— O, skönne Tankeblomme, gløde
du vil paa Læben, om han døde!

---

109. Kristoffer Ernst Frederik Weyse.

Der er et Sprog, saa varmt og rigt,
et Modersmaal for Gratier og Muser,
hvori hver Sætning er et Digt,
og gjennem Melodier Talen bruser;
skönt uden Ord, det nævner dog ved Navn,
hvad der i Tankens dunkle Dyb sig fjæler;
det tolker Hjærtets hemmeligste Savn,
og Drömmens tavse Billed det besjæler.

Og naar vort Sind maa mat og sygt
i Livets Kamp og Trængsel bukke under,
er i det samme Sprog udtrykt
den Formular, som læge kan dets Vunder;
og naar fra Verdens Lyst og Syndens Spor
det higer mod den evige Forsoner,
til ham det løftes fra den mörke Jord
paa Kerubvinger af de stærke *Toner*.

Du var, mens femti Aar forgik,
i dette Sprog vor Lærer og vor Leder;
dit Hjærte var dets Grammatik,
og Orglet var dit mægtige Kateder:
og hvad du lærte, sank ej goldt til Jord;
fra Folkets Bryst det tusindfold gjenklinger,
og gjennem dine egne Toners Kor
dit Navn sig over Tidens Bølge svinger.

---

110. Slesvig.

"Nu har vi Leddet hængt tilret,
og Gud vil Vangen hyre,
at ingen Fremmed bryder det," —
saa mælte Dronning Tyre;
men tidlig sluktes Tyres Aand,
og Leddet sank for Fjendehaand,
og smeddet blev et Slavebaand
for Anguls frie Sönner.

Hvor "Danmarks Hertug" Knud med Staal
skrev Venden danske Love,
tör nutildags det danske Maal
sig knap til Tinge vove;

der staver nu hver Skolepog
hel drøvelig sin tyske Bog;
der tör Guds Ord i Hjærtets Sprog
ej Vej til Hjærtet finde.

Har da det danske Folk ej Gnist
af Fædres Kraft tilbage?
har det mod Vold og Argelist
til Værn kun daadløs Klage?
og vil det pleje Ro og Mag,
indtil det ser engang den Dag,
da Danmarks himmelfaldne Flag
for *"Brændenælden"* stryges?

Nej, Brødre! nej, vi har udtömt
vor Kummers Kalk til Bunden,
og al den Lykke, vi har drömt,
for Nuets Krav er svunden:
Hvad Folket *vil,* det Folket *kan;* —
nu vil vi, at vort Fædreland
forynget skal fra Gravens Rand
til Sejr og Frihed stige!

Og se! — det lysner alt i Syd:
midt paa de Tyskes Tinge
Pe'r Hjort Lorenzen slog til Lyd
med Modersmaalets Klinge;
og Tyres Vold er rejst paa Tryk,
og Slesvigs Bønder, Ryg mod Ryg,
vil slaa en Skanse, fast og tryg,
om Danmarks nye Rige!

111. Hilsen fra København til Upsala.

Da nys den fejre Vaar
slog sine Bøgetelte, hvor Øresundet gaar,
da blev os trange Hjemmets Baand,
da drev os ud paa Havet den frie Vikingsaand.

Her staar vor Valfarts Maal,
hvor Sveakraftens Vugge paa Gænge gik af Staal;
hvor frisk endnu den Stamme gror,
hvis stærke Grene favned engang det hele Nord.

Thi nu har Sandheds Væld
af Sagas Skjold jo tvættet hver gammel Skyld og Gæld;
nu knytter Aandens unge Magt
af Tvedragts lange Kæde en hellig Broderpagt.

I Trillingfolkets Bryst
slaar nu det samme Hjærte for fælles Sorg og Lyst;
og parret staar i Toners Krans
den samme Haabets Spire med fælles Minders Glans.

Se, derfor drog vi hen
at trykke eders Höjre — og skilles ad igjen;
men Aanden, som os drev, bestaar:
vor Hilsen er en Svale, der varsler Nordens Vaar!

112. Bærtel Thorvaldsen.

Det runger i Syd, det runger i Nord,
det runger over den vide Jord.

Fra Norden ruller de stærke Drön:
nu skrinlægges Albert, Thorvalds Sön!

Nu fjæles Albert Thorvaldsens Ler,
hvis Gjerning Jorden med Undren ser;

Han, som til Marmoret sagde: bliv!
han ligger et Marmor nu uden Liv,

Mens ung og dejlig hans Skabning staar
om tusind og atter tusinde Aar.

— Saa vidt som Konsten har rejst sin Hal,
fra Roma til Niagaras Fald,

fra Palmens Glød og til Granens Is
gjenlyder Albert Thorvaldsens Pris.

Hvad Himlen sendte til Jorden ned
af Kraft, af Ynde, af Kærlighed,

I Hedenold og i Kirkens Tid,
omfatted hans vældige Mesterid;

Det præged dybt han i haarden Sten;
den gav han Kød, og den gav han Ben,

Den lod han tale fra Slægt til Slægt,
skönt tavs og manglende Ordets Vægt.

— Hans Navn, hans Værker hør' Jorden til,
som Luft og Lys og som Hav og Ild;

Men Danmark hørte hans Vugge gaa;
men Danmark gjemmer hans Lokker graa;

Og Danmark har rejst ham en Bavtasten,
som aldrig sattes ved dødeligs Ben —

Det har ham jordsat i hviden Særk,
omgivet af *hele hans Kæmpeværk!*

— Höjt fra sin Biga paa Bavtens Tind,
skal Sejersgudinden vinke derind,

Og alt skal hige og stræbe mod Nord,
saa vidt som Aand og som Snille bor,

Og Konst og Vid skal skære sig Stav,
og vandre til Albert Thorvaldsens Grav,

Og skue henrykt, hvad han har skabt, —
og føle, hvad der i ham gik tabt.

— Men han skal hvile derinde blødt,
og drömme salig, og drömme sødt

Om ham, som gjorde den svage stærk,
om ham, han lovsang gjennem sit Værk;

Til engang Luren gjalder til Dom,
til Herren kalder: kom, Albert, kom!

Til Graven brister, og han opstaar
med Lavren frisk i det hvide Haar.

---

113. Henrik Steffens.

Lynildsmand, som for mit Öje
i det aarle Morgengry,
lig en Engel fra det höje,
vælted Stenen bort paa ny,
der hos mig i Blomsterhaven
lukked, spærred Troesgraven, —
sank nu selv du under Muld?

Nej, den *Aand,* som slynged Lynet,
naar det knitrende udfoer,
Aanden, som gjenfødte Synet,
sprængte Bavtasten i Nord, —
vandrer nu igjen paa Isse,
som paa Sky og Klippespidse,
klædt i Lyn, med Kæmpeskridt!

Paa din Isse, höje Frænde!
fæsted Fod den Aand paa ny,
vandrer nu til Verdens Ende,
som han aged för i Sky;
klarer nu, til Gru for Jætter,
Odinssyn og Thorsidrætter,
tegner Lys og taler Lyn!

Naar det knitrer, naar det döner,
naar det runger dybt i Fjæld,
naar I lytte, Nordens Sönner!
muntre end i Tidens Kvæld;
mindes, det var ham, der blunder,
som i Nord, til stort Vidunder,
stødte först i Hejmdals Lur!

Ja, den fri, den stærke Tale
om hvad Haanden griber ej,
men hvad dog fra dybe Dale
baner sig til Stjærner Vej;
Ordet, som af *Aanden* føres,
skaber Syn, hvor Røsten høres,
vaagned, *Steffens!* her med dig.

Da var disse Lokker gule,
som i Kamp blev tidlig graa;
da var mörkt det over Thule:
intet Öje Lyset saae,

för det lød fra Bjærgetoppe:
Vaagner alle! Sol er oppe!
Røsten var dit Bjarkemaal.

Folket sov som Lig i Kiste,
Kæmper sov som Kampesten;
brat dog vaagned Fugl paa Kviste,
Lærke med i Agerren,
stak i Sky til Vingeprøve,
sang med Lyst for Øren døve,
for hinanden og for dig.

Og för end paa Lynets Vinge
til dets Fædreland du foer,
du det hørte lyst til Tinge:
vaagnet er nu Folk i Nord,
spiler Öjne, lytter efter,
mærker Aandens Kæmpekræfter,
rimer Dag og Dön med Daad!

Det skal spörges, du har levet
som kun faa paa denne Jord,
levet mest, hvor mindst er skrevet,
levet kongelig *i Nord:*
talt et Ord, som aldrig glemmes,
vakt en Aand, hvis Kraft fornæmmes,
mens vi har et Modersmaal!

---

114. Ved Kristian den aattendes Kiste.

(Danmarks Hjærtesorg og Angst; dets Tillid og Tro.)

I.

I Fugle smaa paa Kviste,
o, hvis min Sorg I vidste!

I Fugle smaa i Vangen,
I nynne Sommersangen,

Mens Vintersolen skinner,
og Sneens Taare rinder.

I slaa med eders Vinger,
mens Dødens Klokke ringer.

O, tror I da, der kommer
en lys og varm Skærsommer?

I Fugle smaa paa Kviste,
o, se den sorte Kiste!

Den Drot er lagt i Kiste,
hvem Sangens Fugle priste.

Han gik til Himlens Sale,
med Kongerne at tale,

De mægtige, de stærke,
med Løvens Skjoldemærke;

De vise og de gode,
Kong Fredrik og Kong Frode.

Og *Dannebod* vil sige:
Holdt Hegnet du vedlige?

Han svarer: I mit Hjærte
staa dybe Spor af Smærte.

Ak! Tiderne var onde,
jeg bøded, hvor jeg kunde.

Kong Valdemar! du kjender
den Svig af nære Frænder.

Niels Ebbesön! du mindes,
hvor haarde Halse findes.

Kong Fredrik og *Kong Frode!*
tung Arv I efterlode.

I Kronen var en Rævne,
jeg lodded efter Ævne.

2.

I Fugle smaa paa Kviste,
o, hvis min Angst I vidste!

Jeg staar ved Kongens Baare,
hvi er saa tung min Taare?

Hvorfor? — Maa ikke alle
de kvindefødte falde?

Vil ej Guds Engleskare
hans Dronning huldt bevare?

Mon Troens Jakobsstige
ej naar til Himmerige? —

Mon ej, för Kongens Styrke
sank ned i Gravens Mörke,

Et Ord i Sönnens Øre
han hvisked, værd at høre?

Et Ord, lig det, som falder
fra Odins Mund til Balder.

Et Ord, som ingen Jætte
med al sin List kan gætte.

Og end, mens Klokken ringer,
paa Sönnens Læbe klinger

Det Ord, fuldt værd at høre,
som lagdes i hans Øre.

Det Ord, et Faderhjærte
udaanded, fuldt af Smærte.

— Kan ej den Kongetale
min Hjærteangest svale?

Han taler fromt og sönlig,
dog maa jeg sukke lönlig.

Han mener mig det ærlig,
han giver mildt og kærlig.

Af Fryd jeg burde sjunge;
men Sorg bor paa min Tunge.

Og næppe selv jeg kjender
den Angst, som mig omspænder.

Mig minder denne Kiste
om Börn, som jeg forliste.

O *Angul!* du vanslægter!
din Moder du fornægter.

Mens jeg paa Kisten stirrer,
et Syn min Sjæl forvirrer.

Mig tykkes, al min Vælde
jeg ser mod Graven hælde.

Jeg ser den danske Slette
sig brede som en Jætte.

Ja Kroppen uforfærdet
gror over *Tyragærdet.*

Men Folkets Aand skal stige
til Glemsels Skyggerige.

Og Modersmaal skal glemmes,
og fremmed Sæd skal næmmes.

Da sjunger over Vove
en Fugl fra Nordens Skove:

Jeg Frænder vilde søge
alt under grönne Bøge.

Hvor Roser stod i Haven,
gror Græs paa Folkegraven.

Hvor Hjærtet sang og spilled,
staar Dødens Tegn opstillet.

Min Frændes Grav jeg søgte,
men sælsomt der det spøgte.

Et Blændværk der jeg finder,
et Folk foruden Minder;

En Skygge af et Rige,
en Lögn foruden Lige;

En Moder uden Mæle,
med Börn foruden Sjæle.

3.

O, I som Kongen raade,
o, løs den mörke Gaade!

O lad mig klarlig finde,
jeg ængstedes iblinde!

Höjbaarne Mænd! al Hæder
og Magt jeg skænked eder.

Mit Maal jeg eder lærte;
ja ved mit Moderhjærte

Jeg ömt har eder baaret;
o, læg nu Hjærtesaaret!

Tag Moderen ved Haanden,
bedrøv ej Folkeaanden!

Sluk Gnisten ej, som brænder
og Folkets Arne tænder! —

Kong Frederik den danske!
paa dig jeg stoler ganske.

Jeg veed, du har et Hjærte
for al din Moders Smærte.

Hvis Tider vorde onde,
kald, Konge, paa din Bonde.

Han er kun graa og ringe,
dog er han haard at tvinge.

Naar Kongen gaar med Bonden,
da blomstrer Bøgelunden;

Og Fuglesangen klinger,
og Rosens Knop udspringer.

Hvis lykkelig de fægte,
da vorder Sejren ægte;

Og hvis de sammen segne,
ej Ærens Roser blegne.

Da er min Time kommen;
men Saga fælder Dommen!

4.

De Fugle smaa paa Kviste,
jeg tror, min Sorg de vidste:

Ej Spurven, sang de, falder,
hvis Herren ikke kalder.

Af Fugle smaa paa Kviste
han ikke een vil miste!

Vil han da Hjærtet lukke
for Folkeaandens Sukke?

Jeg tror paa Jesu Naade;
den Herre med vil raade!

Han døbte mig til Livet,
han har sit Navn mig givet.

Höjt over Folkeaanden
han holder Kongehaanden.

Den kongelige Tale,
som kan min Angest svale,

I Livets Bog staar skrevet:
"Min Gud lig Mand er blevet!"

O Guddomsord! din Kirke
er Folkets *Dannevirke!*

Det Folk, som du vil hegne,
kan ej i Døden segne.

Dybt i dets Sjæl du tænder
et Lys, som evig brænder.

Og Stjærnen fra det Höje
sig spejler i dets Öje.

Og Ord det har paa Tunge,
som Engle selv gad sjunge.

Ej Öjets Lys skal slukkes,
og ej dets Mund skal lukkes!

---

115. Hilsen til Kong Frederik den syvende.

Kong Fredrik! dig dit Folk sin Hilsen bringer,
det skuer op til dig med Haab og Frygt.
Hvad sker ved næste Slag af Tidens Vinger?
Paa hvilken Grund er Danmarks Fremtid bygt?
Kan du os lede gjennem Storme svære? —
— Til Himlen gik din Faders lyse Aand,
og sentnertung nu hviler i din Haand
en gammel Slægts, et gammelt Riges Ære.

Sig Seklets Hjul har drejet fire Gange,
alt siden vi din Stamme Kronen bød;
for den vort Blod har farvet vore Vange
og Østersøens dybe Bølge rød;
for den vi har mod vore Brødre fægtet. —
— Ja, Danmark elsked som en Moder god
den Sön, der næppe hendes Røst forstod;
hun næsten har sig selv for ham fornægtet.

Af Huset Oldenborg er du den sidste; —
rust dig til Kampen, Konge! og vær stærk;
thi ingen Sön vil stande ved din Kiste
og love Frugt af dit begyndte Værk!

I Krønniken er kun et Blad tilbage,
og tegner du paa det en stor Bedrift,
da vil din Stammes Navn med gylden Skrift
end straale i de fjærne Fremtidsdage.

Se! Nordens Aand er vaagnet af sin Slummer,
er vaagnet med fornyet Kraft og Mod;
to store Ønsker Danmarks Hjærte rummer,
og kun for dem det ofre vil sit Blod;
for Frihed og for Danskhed vil det stride,
— för Heltens Farer end den fejges Ro! —
o Konge, staa du trofast ved vor Side!
vær huld det Folk, som var din Slægt saa tro!

Slut dig da til de visere, de bedre,
til dem, som Folket gav sit Adelsbrev,
der skylde kun sig selv, og ikke Fædre,
den Hæderskrans, som deres Smykke blev! —
— Er Fortids Glans et Skjold mod Nutids Dadel,
kan man paa Fædres Lavrbær sove trygt,
da, Konge! kan du hvile uden Frygt;
thi hele Folket er af gammel Adel.

Men nærmer sig en gram, en mægtig Fjende,
og oversvømmes Landet af hans Hær,
vi kunne ej af Höjen mod ham sende
de døde Fædre med de rustne Sværd.
Det baader ej, at vi om Valhal sjunge,
naar selv vi ligne Skyggerne hos Hel,
naar Fædrelandet bli'r en Slaves Træl
og Modersmaalet banlyst fra vor Tunge.

Da vil det hedde: Danmark er ej mere,
fordi det tyske Herskere sig gav,
sov ind, og lod sig trygt af dem regere,
og vaagned först paa Randen af sin Grav;

da vil det hedde: Oldenborgerstammen,
endskönt dens Moder Datter var af Skjold,
lod Tysk fortrænge Dansk ved List og Vold;
og Folk og Kongehus vil dele Skammen.

Men nej! den Skændselsdag vil ej oprinde! —
Kong Fredrik! — dette Navn har Folket kær,
til det der knytter sig et helligt Minde —
Kong Fredrik! Danmarks bedste Konge vær!
De gamles Fejl skal Sönnerne forsone;
Gud skænke Visdom dig og mange Aar! —
sæt to Juveler i din gyldne Krone,
og evig da dit Navn i Marmor staar!

---

116. Den tapre Landsoldat.

Dengang jeg drog afsted,
dengang jeg drog afsted,
min Pige vilde med,
ja min Pige vilde med.
Det kan du ej, min Ven,
jeg gaar i Krigen hen,
og hvis jeg ikke falder, kommer jeg nok hjem igjen.
Ja, var der ingen Fare, saa blev jeg her hos dig,
men alle Danmarks Piger de stole nu paa mig;
og derfor vil jeg slaas som tapper Landsoldat.
Hurra, Hurra, Hurra!

Min Fader og min Mo'r
de sagde disse Ord:
Naar dem, vi stoler paa,
i Krigen monne gaa,
hvem skal saa plöje Markerne, og hvem skal Græsset slaa? —

Ja det er netop derfor, vi alle maa afsted,
for ellers kommer Tysken og hjælper os dermed;
og derfor vil jeg slaas som tapper Landsoldat.
Hurra, Hurra, Hurra!

Naar Tysken kommer her,
beklager jeg enhver;
til Peder og til Povl
han siger: "Du bis faul,"
og skælder man ham ud paa Dansk, saa siger han: "Hols Maul!"
For Folk, som taler alle Sprog, er det nu lige fedt,
men Fanden heller inte for den, der kun kan eet;
og derfor vil jeg slaas som tapper Landsoldat.
Hurra, Hurra, Hurra!

Om Dannebrog jeg veed,
det faldt fra Himlen ned;
det flagrer i vor Havn,
og fra Soldatens Favn;
og ingen anden Fane har, som den, sit eget Navn.
Og den har Tysken haanet og traadt den under Fod;
nej, dertil er vor Fane for gammel og for god!
og derfor vil jeg slaas som tapper Landsoldat.
Hurra, Hurra, Hurra!

Vi byde Fjenden Trods,
naar Kongen er med os.
Med draget Sværd han staar,
han snakker ej, men slaar;
saa dansk som han var ingen Konge her i mange Aar.
De lader, som de tror, at han inte mer er fri,
og selv vil de dog ha'e ham i det tyske Slaveri.
Se, derfor vil jeg slaas som tapper Landsoldat.
Hurra, Hurra, Hurra!

For Pigen og vort Land,
for Pigen og vort Land
vi kæmpe alle Mand,
ja vi kæmpe alle Mand.
Og ve det usle Drog,
der elsker ej sit Sprog,
og ej vil ofre Liv og Blod for gamle Dannebrog.
Men kommer jeg ej hjem til min gamle Fa'r og Mo'r,
Kong Frederik vil trøste dem med disse hersens Ord:
Sit Løfte har han holdt, den tapre Landsoldat!
Hurra, Hurra, Hurra!

---

117. Slaget ved Slesvig.

Paaskeklokken kimed mildt
fra den danske Kyst,
mældte over Lande
dog om saa haard en Dyst.
Slutter Kreds og staar fast, alle danske Mænd!
Gud han raader, naar vi fange Sejr igjen.

Listet var i Mulm og Nat
hid den tyske Hær;
knap de danske Drenge
fik Tid at spænde Sværd.

Aabent Bryst var Landeværn,
Mod var Danskens Skjold;
Tysken maatte bygge
af egne Lig sin Vold.

Kuglen peb, og Sværdet sang
til Kartovers Brag;
Tysken maatte lære
det danske Sprog den Dag.

Over Tyras brustne Led
Blod i Strömme randt;
Tysken maatte købe
hel dyrt hvert Fjæd, han vandt.

Vegen er for Overmagt
liden Flok tilsidst;
men af Danmarks Ære
den haver intet mist'.

Blegnet er saa mangen Kind;
færre er de faa;
men for Danmarks Ære
vi end er nok at slaa.
Slutter Kreds og staar fast, alle danske Mænd!
Gud han raader, naar vi fange Sejr igjen.

---

118. Leopold Løvenskjold.

I.

Tit jeg drog paa vilden Sti,
jog den vrede Björn af Hi,
fulgte let hans Spor til Fjælds,
gav ham Bly, og tog hans Pels.

Bogen — sagde man mig tit,
at jeg skøtted altfor lidt;
gav jeg selv da, eller tog
Jaord af den døde Bog?

Hvad monstro kom det mig ved,
om paa langs og om paa sned
Soroaster og Konfus
skrev Mongolsk mod Knox og Huss?

Om Kong Neros Kat var graa?
og hvor mange Grader paa
Sirkelslag og paa Segment
der kan falde saa omtrent?

Ha — men fik man derimod
mig en Kugleriffel god,
hælmed jeg mod ingen Ulv,
för jeg kasted ham i Gulv.

Op ad Tind og ned i Kløft,
over Gren og over Grøft
gik med Hast den gode Jagt,
frisk og fri og uforsagt.

Aldrig end den Gut jeg saae,
der et Skridt gad foran gaa,
eller den, som bedre stod
Kuld og Sult og Slid imod.

Sidst jeg stod i Sundeved,
forrest i det förste Led,
stod i Nordens Grændseland
Forpost mod den tyske Mand.

Skönne Skud der skiftet blev,
Bøssen knalded, Kuglen peb;
jeg var med i Vaabendans,
hænted mig min Lavrbærkrans.

Bandt den selv med Mandemod,
købte den med Hjærteblod,
hæntede den uforsagt
ud af tifold Overmagt.

Sank saa, blodig, bleg og død,
ned i Moderjordens Skød,
gav min Sjæl min Gud i Favn
og det hele Nord mit Navn.

2.

Hans Lod var skön, den skönneste, som Skjalde
har drömt endnu for nogen ædel Mand:
med Ungdomshaab paa Ærens Mark at falde
i hellig Kamp for Ret, for Fædreland.

For Fædreland? — ja vel, for hele Norden,
for Fædres Arv, for Fremtids Haab han faldt! —
fra Norge er han förste Offer vorden,
hans Hjærteblod har nu beseglet alt.

Han havde Krav paa denne förste Ære,
han havde Ret til denne stolte Død,
han, förste Normand i de Danskes Hære,
da Voldsmagt over Nordens Grændse brød.

Nu hviler han med Sejerssmil om Læben,
i Fjendens Midte, ej i Fjendens Magt;
og som et Pant paa Maalet for vor Stræben
i den omstridte Jordbund er han lagt.

Der slutter nordisk Grund end om hans Lemmer,
der slumrer han endnu i Moders Favn,
og Norge føler derfra Blodets Stemmer
at gaa til Fjældets Hjærte med hans Navn.

Og derfor sender det en Duft af Graner
paa Sommervinde til ham over Hav,
og derfor flyve nu de norske Faner
at hævne ham, og at befri hans Grav!

---

119. Slaget ved Frederits.

I.

Har I hørt, Mænd og Kvinder! om den store Dag,
om de gottorpske Røveres Nederlag,
om den Sejer, som undtes vort Banner, vor Sag,
har I hørt om det store, det herlige Slag!

Den gottorpske Hertug — Gud naade hans Sjæl,
at sin Moder han saa kunde vende sin Hæl! —
den gottorpske Hertug, den Ildgjerningsmand,
stor Jammer han gjorde vor Moder forsand.

Med djævelsk Lögn og med djævelsk Svig
han har vel vækket den hele Krig;
som Gøgeunge, af Smaafugl klækket,
han huggede den, af hvis Dun han var dækket.

Han vækkede Stormen i Anglernes Land,
han stilled til Kampen Mand imod Mand,
han lokked fra Bloksbjærg hver Thurs og hver Trold,
sig selv gav paa Købet han Fanden i Vold.

Og Holster, Vender og Lyneborger,
de voldede atter Jyden Sorger:
i tvende Somre med Pil og med Bue
de raned til sig al hans Formue.

Sidst havde de lagt sig om Frederiks Odde;
den plöjed de nu med varme Braadde;
med Staal saa vilde de vinde det Fæste;
men — Menneskens Syn er dumt for det næste.

Som Ørn sig svinger fra mörken Sky,
saa svang sig de Bombefugle mod By;
saa dybt som Ræven graver sin Hule,
de grov om Odden en Røverkule.

Og Frederiks Odde var tæt belagt,
og stærk og grum var den Ormevagt;
derinde, bag de lukkede Laager,
om Gavlene flagred de røde Maager.

Mer kostbart dog end det höjeste Hus,
som sank for de graadige Flammer i Grus,
mer kostbart dog var det ringeste Öje,
som lukkedes til bag Voldbakker höje.

Og saa det vared i Uger aatte. —
Saa mangen Ungersvend blegne vel maatte.
Men, da den niende Uge kom,
ja, da holdt Dannebrogs Drenge Dom.

Uspart blev da baade Bly og Blod,
uspart det velsignede Heltemod;
uspart lod ogsaa vor Gud sin Naade,
han sendte os den i rigeste Maade.

Og Tyskerne faldt saa tætte som Sne,
som hugget Rug man paa Mark kan se;
og hvad ej fældtes og ej blev fangen,
det flygted som skræmmet Fugl over Vangen.

Ja, herlig forvist og stor var vor Sejr,
og synlig Guds Pagtes Ark i vor Lejr;
den voldte, at end uplettet stander
paa Marken vort himmelfaldne Banner.

— Det kan vel hænde, du Mand og Kvinde,
hvis Hjærte min Tale søger at finde,
det kan vel hænde, din Sön var med
blandt dem, som vogted det dyre Sted.

Og mangen Bejler gik bort fra sin Brud,
og mangen Fader gik hjem til Gud,
og mangen Sön har forladt sin Moder,
og mangen Søster har tabt sin Broder.

Saa sagtelig lad dog Taarerne rinde!
eet blev — og det er Heltenes Minde!
eet blev endnu, og skal altid blive,
thi Dannemarks Hæder holdt de vedlive!

Og Danmark, forynget ved deres Blod,
skal Stormenes Vejr staa trygt imod,
og Frihedstræet, gødet og vandet,
skal Kæmperødder skyde i Landet.

Hurra da for alle de brave, som faldt!
for Fædrelandet de hengav alt;
Hurra for dem, som staa, tillige!
Hurra for Drot og for Folk og for Rige!

2.

Det var en Sommermorgen;
för Solen stod i Øst,
gik Dansken til sit Dagværk ud,
at høste en blodig Høst.
I Dag maa ingen vige!

För Fuglesangen vaagned,
lød Hurraraab i Sky,
og Røgen laa i tætte Lag,
som Dug i Morgengry.

Imellem os og Fjenden
var lagt en aaben Grav;
de Danske sprang i Graven ned,
men de stod op deraf.

De Tyske stod bag Voldes
og Pallisaders Hegn;
de Danske gik med aabent Bryst
mod Fjendens Kugleregn.

Tak være dem, som førte
vor Hær til Fjendens Lejr!
og Tak hver Mand, som fulgte dem
i Liv og Død til Sejr!

Tak *Rye,* tapre Fører
for vore faldnes Trop!
dit sidste Ord paa Ærens Dag
har Saga tegnet op:
"I Dag maa ingen vige!"

---

120. Kong Frederik den syvendes Vise.

Jeg stævned til Ting
paa Kristiansborg
saa kön en Ring
af Mænd;
jeg vilde ha'e lagt
en Grundlov god,
thi jeg gav Agt
med kærligt Mod
paa Rigens rette Tarv;
og Folkets Mænd og jeg,
vi kivedes ej
med Ja og med Nej;
o nej, o nej!
— Hvor er der en Drot
paa noget Slot
saa lykkelig som jeg!

Jeg stævned til Ting
ved Frederits
saa kön en Ring
af Mænd;
jeg vilde ha'e lagt
en Dæmning mod
den Overmagt,
som drak vort Blod
og tæred Rigens Marv;
og Folkets Mænd, o nej,
de ræddedes ej
for blodstænkte Vej;
o nej, o nej!
— Hvor er der en Drot
paa noget Slot
saa lykkelig som jeg!

Og stævner til Ting
jeg hvorsomhelst
paa ny en Ring
af Mænd;
og er det min Agt,
en Løsning god
at faa frembragt,
hvor Tiden lod
os Knuder kun i Arv;
skal Danmarks Sönner, ja!
med lystigt Hurra
gaa med mig endda!
o ja, o ja!
— Hvor er der en Drot
paa noget Slot,
som mon slig Vished ha'e!

121. Holger Danskes Hilsen.

Vær hilset, mit gamle Fædreland!
du kjender mig vel ej ganske;
engang jeg var en navnkundig Mand,
de kaldte mig *Holger Danske.*

Med mig drev Lykken et underligt Spil:
hvert Barn mit Navn skulde kjende,
dog Mænd skulde tro, den Mand var ej til,
hvis Ry foer til Verdens Ende.

Mit Liv blev givet et sælsomt Kaar:
det aldrig i Verden ophører;
og død kan jeg synes i tusind Aar,
men dog i Löndom mig rører.

Jeg lever i Danskens Hjærte og Sind,
jeg lever paa Folkets Tunge;
kom ej jeg i Verdenskrønniken ind,
dog Skjaldene om mig sunge.

Min Aand med Folkets Slægter foer hen;
dybt slumred de mange Gange;
med Folket den vaagner og kommer igjen,
med Livet i Daad og i Sange.

Mit Navn hver Bonde kjender endnu,
og glad jeg rækker ham Haanden;
mit Levnet kommer hver Dansk i Hu,
som glædes ved Folkeaanden.

Du veed det, Landsmand, jeg er ej død!
med Kraft jeg kommer tilbage!
jeg er din fuldtro Hjælper i Nød,
paa Dannemarks gamle Dage!

Tillæg af svenske Digte.

122. Konungavalet.

Till tings! till tings! Budkaflen går
kring berg och dal.
Kung Ring är död: nu föreslår
ett Kungaval.

Då tager bonden svärd från vägg;
det stål är blått.
Med fingret pröfvar han dess egg;
den biter godt.

De piltar se med glädje på
det stålblå sken;
de lyfta svärdet, två och två,
för tungt för en.

Men dottren skurar hjelmen ren,
blank skall han bli, —
och rodnar, när hon skådar sen
sin bild deri.

Sist tar han sköldens runda värn,
en sol i blod.
— Hell dig, du frie man af jern,
du bonde god!

All landets ära växer ur
ditt fria bröst;
i striden är du landets mur,
i frid dess röst. —

Så samlas de med sköldegny
och vapenbrak
på öppet ting, ty himlens sky
är deras tak.

Men Frithiof står på tingets sten;
hos honom står
den kungason, en liten en
med guldgult hår.

Då går ett sorl kring bondelag:
"För liten är
den kungsson, kan ej skipa lag,
ej leda här!" —

Men Frithiof lyfte pilten ung
på skölden opp:
"I Nordmän, här är eder Kung
och landets hopp!

Sen här den gamle Odens ätt
i bild så skön!
på sköld han känner sig så lätt,
som fisk i sjön.

Jag svär att skydda rike hans
med svärd och stång,
och sätta fadrens gyllne krans
på son en gång.

Forsete, Balders höge son,
har hört min ed;
och om jag viker derifrån,
slå han mig ned!" —

— Men pilten satt på skölden lyft,
lik kung å stol,
lik unga örnen, som från klyft
ser opp mot sol.

Den väntan blef det unga blod
till slut för lång,
och med ett hopp i mark han stod;
ett kungligt språng!

Då ropte böndren högt på ting:
"Vi Nordens män,
vi kore dig; blif lik kung Ring,
sköldburne sven!" —

123. Konung Sverker.

Det var unge herr Sverker,
han går för Danakonung att stå:
"Herre, I lånen mig edra män,
min faders död jag hämna må!" —
— Ut rida de ryttare för Danmarks sköld,
för dem så gråta så många!

Det var unge herr Sverker,
han går för kungen att ståndа:
"Jag hafver lust allt Sverrige vinna,
om I viljen mig biståndа!"

"Och jag vill låna dig mina män,
både Hallandsfarer och Jutar;
de äro så ypperlig stridbare män,
som kunna både spänna och skjuta.

Men hafver du lust med Svensken strida,
så må du dig kläda i stål;
Svensken är intet rädder för dig,
han tör väl bida dig ändå."

— Det var om en helig söndag,
att messan var god att höra;
kung Sverker sanker sitt folk ihop,
och låter dem öfver Öresund föra.

Det var unge kung Sverker,
han kommer midt uti sund:
"Viste jag, att jag icke skull' vinna,
Gud gifve, jag sjunke till grund!"

Så rider han för Vardberg
och öfver Hallands åsar;
de voro alle varaktige krigsmän,
dem hölt hvarken dörrar eller låsar.

Med honom herr Ebbe mot Sveriges land
tänkte vinna stor ära,
men blef dock slagen med all sin här,
att ingen kunde buden hembära.

Herr Lars, hans broder, tänkte ock väl
sin lycka mot Götarne söka,
men han blef slagen i samma färd,
och kunde ej sin skepnad undlöpa.

Det var den svenske höfdingsman,
han satt på hästen hvita:
"Det har jag tillförende spått,
att vi skulle Sverker bida."

Herr Sverker han red sig bättre fram,
allt in om Vardbergs torne;
der falla Jutar för Svensken,
som bönder skära korne.

Och han red ut om Vardberg,
allt ut om Vardbergs ängar;
der kommo pilar från Svensken,
på lika sätt som det rägnar.

Det var den unge herr Sverker,
han sticker sitt svärd i slida:
"Aldrig hade jag för detta trot,
att Svensken skulle mig så bida."

Det var unge herr Sverker,
han rider på hästen grå;
så rider han öfver hundra mil,
innan han sig tillbakas såg.

Emellan Berg och Lena,
der såsom striden stod,
en häst, som kosta' tolfhundra mark,
han flyter i mannablod.

Emellan Berg och Dala,
der gäller både örn och ramn,
der gråta så många enkjer
sina fattige faderlöse barn.

Danska fruarne stå i höga loft;
de vänta sina herrar hemkomma;
hästarne komma blodiga hem,
och sadlarne äro tomma.

När som de redo till Vardberg,
de voro tolf tusende krigsmän;
men när de kommo tillbaka igen,
de voro intet mer än fyrtiofem.
— Ut rida de ryttare för Danmarks sköld,
för dem så gråta så många!

124. Engelbrektsvisan.

Det var en man, som het Engelbrekt,
om honom må börjas denna dikt:
i Sverige var han födder;
han förde om land båd' klubbo och svärd,
han fäktade fast förutan flärd;
och dertill var han nödder.

Utländske rådde för Sverige då,
det kunde ej värre i riket stå:
de styrde land och fäste;
svenske män hade tolka nöd,
de ville då heldre vara död',
än lida längre slika gäster.

Israels folk under Farao
kunde ej mera lida oro,
än Svenska då försökte;
ingen man kan vara så klok,
att skrifva det i bref eller bok,
hvad armod dem då krökte.

Konung Erik det ej akta vill,
skatt och tunga ökade han till,
och landet lät han härja;
han lät så råda onda män,
att Sverige bär stor skada än;
han ville det ej värja.

Det blef så i fem och tjugu år,
att tolkin öfvervälda står,
det var nog hårdt att lida;
Gud, den väger med jemnan vigt,
han gaf oss det till syndaplikt;
dock gjorde han nåd omsider.

Han väckt' upp Engelbrekt, den littla man,
han till det ärendet litit an;
han gaf honom magt och snille;
slott, städer, folk och län och land,
de gingo honom fullsnart i hand;
Gud fögde't, som han ville.

Hvad Gud ville, det måtte allt ske,
han utdref ändock alla de,
som riket ville arga;
hvar han kom, och hvar han red,
var han snell, och var han pryd;
han älskade dem som vargar.

Då han hafde så manneliga stridt,
och ryktet gick öfver verldena vidt,
då fick han det till löna:
en tid han for af Örebro,
då vardt han slagen i godan tro;
så plägar man troskap röna.

Han var kornad som den fisk,
som stekare lägga uppå sin disk;
det var en omild gerning.
Han fick uti sig väl femton skott;
det var en sorgfull arfvelott,
hans hustru fick till värning.

Men — slipper en fogel af snara eller qvist,
han tager sig vara för locka-list:
— Sverge, du äst nu sluppet;
vill du i den snaran igen,
som förr var bunden om dina ben,
det må väl stå dig öppet.

O, ädla Svensk, du statt nu fast,
och bättre det, som förra brast!
du låt dig ej omvända!
du våga din hals, också dina hand,
att frälsa ditt eget fädernesland!
Gud må dig tröst väl sända!

En fogel han vär sin egen bur,
så gör' ock alla villane djur;
du märk, hvad dig bör göra!
Gud hafver dig gifvit sinn' och skäl;
var heldre fri, än annors träl,
emedan du kan dig röra!

---

125. Slaget vid Brunbäck.

De Dalkarlar skynda så fort i sitt lopp
allt neder till Tuna hed;
större nu var Dalkarlarnes tropp,
än Gösta kunde öfverse.

Der rasta de något, men fara sen fort
med ifver och fullsintan hog,
att komma ju förr till samma ort,
der hopen af Jutarne låg.

Dalkarlarne hinna till Brunnabäck fram,
der fingo de Jutar i syn,
och flera Dalpilar i luften der samm,
än haglet nedfaller ur skyn.

Dalkarlarne började skjuta allt mer,
de skjuta alla som en man;
tjockare röko Dalpilar der ner
än sanden på sjöastrand.

Så körde de Jutar i Brunnabäcks-älf,
att vattnet det porlade om;
de sörjde deröfver, at Kristjern sjelf
han ej der tillika omkom.

Så togo de Jutar alla till flykt
och höllo slikt ömkeligt qväd':
"Hin må mera dricka det porsöl, de bryggt
i smidjan vid Dalkarla städ!"

126. Om Dalkarlarne och kung Gösta.

Kung Gösta han rider i Dalarna,
han tinger med Dalkarlar sin';
kung Kristjern han ligger paa Södermalm,
han dricker både mjöd och vin.

"Och hören I, mina Dalkarlar,
allt hvad jeg bjuder uppå:
viljen I mig följa till Stockholm,
och så de Jutar slå?"

Svarade då de Dalkarlar,
de svarade alla i sender:
"Det stod ett slag en Långfredag,
vi minnas det alla än."

Svarade det konung Gösta,
han svara' för sig alltså:
"Vi bedja Gud Fader i himmelrik,
oss må nu full bättre gå!"

Då svarade de Dalkarlar,
de svarade alle för thy:
"Och viljen I vara vår höfvidsman
allt inför Stockholms by?

Snöskräfvan och furufnatten
rätt pilen han råkar uppå;
Kristjern, den bloderacken,
må det nu icke bättre gå." —

"Och gerna så är jag eder höfvidsman,"
— konung Gösta han svarade så,
"viljen I mig vara trogna
allt under min fana blå."

Då svarade de Dalekarlar,
de svara' alla som en man:
"Vi blod och lifvet våga
mot en så grym tyran."

Dalkarlarne börja sig rusta,
de rusta i dagarna två;
de ville följa kung Gösta,
hvart ut han lägger uppå.

Så gladelig rider kung Gösta
allt öfver Tuna hed:
fler' åtte han Dalekarlar,
än Danskarne månde tro.

De Dalkarlar börja sig sträcka
allt öfver Tuna hed:
fler' voro de Dalekarlar,
än Gösta kunde öfverse.

De Dalkarlar månde sig hasta
allt inför Stockholms stad;
fler' flögo der Dalepilar,
än hagel det faller i haf.

Dalkarlar begynte att skjuta,
de skuto alla som en man:
tjockare röko Dalepilar
än sanden på sjöastrand.

De Dalkarlar månde så skämta,
och pilarne hafva sin gång:
"Två Jutar buro den tredje
allt på en spetsestång."

Ut kom den mölnare-hustru
allt i det samma sinn':
"De säckar de äro malna;
hvi bären I dem härin?" —

"Det är icke mölnaresäckar,
fast eder tyckes så;
det är den yppersta Jute,
som stod i Malmen i går." —

"Jag hafver så ondt i mitt hufvud,
jag gitter ej lemmar rört;
jag hafver druckit det starka porsöl,
som är ifrån Dalarna fördt.

Det värker ock i min sida,
jag gitter mig icke vänd';
jag hafver smakat den bäska strömming,
som är ifrån Dalarna sänd."

Ut kommer man af huse
på Stockholms gata lång:
det var stor lust att skåda,
hur' Juten af hästen språng.

Det var en ryttare Erik,
så skriade han som fler':
"Gud nåde oss arma Jutar,
vi se aldrig Jutland mer!"

Kung Gösta han rider på högan häst
i fältet af och an:
"Tack vill jag mina Dalkarlar
för eder trohet sann!

I hafven med mig ståndit
som trogna svenska män;
vill Gud mig lifvit unna,
jag gör eder godt igen."

---

127. Gustaf och hans folk.

Vänner, skynden er in i striden!
himlens Gud våra vapen styr:
vänner, skynden er, nu är tiden,
segren kallar er, Kristjern flyr. —

"Fort till storms, alla tillika!
följom Gustaf och segren åt!
hvilken Svensk vågar at svika
på dess modige fäders stråt?

Hvad? skulle Göthers ättlingar vika?
vika för slafvars darrande stål?
nej, fallom an, alla tillika!
hämd och frihet är segrens mål."

— Vänner, följen er höfdings öden!
än ett anfall, och segren är vår! —
"Ja, vi följa vår höfdings öden:
då du bjuder, är segren vår!"

---

128. Hertig Magnus och hafsfrun.

Hertig Magnus han såg genom slottsfenstret ut,
huru strömmen så strida månd rinna,
då fick han se, på strömmen satt
en mycket dägelig qvinna:
"Hertig Magnus, hertig Magnus, trolofven I mig,
jag beder eder ännu så gerna,
I sägen icke nej, utan jo, jo!

Och eder vill jag gifva ett gångande skepp,
det bästa, en riddare vill ega;
det går så väl på vatten, som fasta land,
och genom de markerna vida.

Och eder vill jag gifva en gångare grå,
den bästa, en riddare vill styra;
han går så väl på vatten, som fasta land,
och genom de skogarne vida." —

— "Och huru skulle jag trolofva er?
jag får ju ej stilla vara;
jag tjenar jo konung och fosterland,
men inte med qvinna mig para!" —

— "Eder vill jag gifva så mycket guld,
som I er aldrig kan mägta,
och perlor och stenar göperna full,
och allt skall det vara äkta." —

— "Och gerna skulle jag trolofva dig,
om du vor' en kristen qvinna;
men nu är du ett ledt hafstroll;
min kärlek du aldrig kan vinna!" —

— "Hertig Magnus, hertig Magnus, besinna dig,
och ej så spotskelig svara;
ty vill du inte trolofva mig,
så skall du få vansinnig vara!" —

— "Jag är en konungason så god,
huru kan I mig vilja vinna;
I bor ej på land, men uti flod,
och dervid jag kan mig ej finna." —
— "Hertig Magnus, hertig Magnus, trolofven I mig,
jag beder eder ännu så gerna,
I sägen icke nej, utan jo, jo!" —

129. Måns Stenbocks visa.

Kung *Fredrik* i Danemark han satt på sin stol;
stort buller så mände han göra:
"Om jag är en Konung, som jag var det i fjol,
så skall jag de Svenska förgöra.

Kung *Carl* han är nu fjerran i land
och platt af de sina förlåten;
jag vill med hans rike begynna en dans,
fast det skulle kosta mig plåten.

Och upp, mina kämpar, I modige män!
som åskan så skola vi dundra;
så skola vi bry konung Carl igen,
som han brydde oss sjuttonhundra."

— Strax kom der den *Räfvenklo*; dryger var han,
och tro mig, han var ingen fåne;
han samlade hopa tolftusende man
och förde dem öfver till Skåne.

"Den nånsin går bort utur Sverge, med fog
han visst må heta en lufver;
ty hemma så kostar ock födan nog,
men här slätt icke en styfver."

Den Räfvenklo börja' med gny och rop;
han ville de Svenska förgöra:
"*Måns Stenbock*, kom hit med din lilla hop,
dina getter vill jag förstöra!"

"I vänten mig" — svarade Stenbock — "i dag;
men getter så hafver jag inga;
för bockar så äro de alla som jag,
på din rygg så skola de springa."

Och år sjuttonhundra och tio dertill,
den sista uti Göijemånad,
vid Helsingborg, om man det veta vill,
fick Jutens hjerta en blånad.

Måns Stenbock han förde sina män uti fält;
som bockar begynte de stångas;
de slogo sjutusende Jutar ihjäl
och fångade grufligen många.

De andra flydde allt öfver den sjö,
i vattnet det kalla de blödde;
så fingo de sin välförtjenta lön;
dock mesta delen de dödde.

Den Räfven, som förr var så stor i sin trut,
han teg nu som muren så stilla:
"Jag reser med Kungen till Seland förut;
ty här så luktar det illa."

Kung Fredrik han gret; men Räfven han log:
"Du ville mitt råd inte höra:
jag bad dig bli hemma och sitta i ro;
här hade du intet att göra." —

Gud Fader, Gud Son och den Helige And'
vare prisad förutan all ände,
som oss och vårt älskade fädernesland
har frälsat ur detta elände!

---

130. Karl den tolfte.

Kung Karl, den unga hjelte,
han stod i rök och dam;
han drog sitt svärd från bälte
och bröt i striden fram.
"Hur svenska stålet biter,
kom, låt oss pröfva på!
ur vägen, Moskoviter!
friskt mod, I gossar blå!"

Och en mot tio ställdes
af retad Vasason;
der flydde, hvad ej fälldes;
det var hans lärospån.
Tre konungar tillhopa
ej skrefvo pilten bud;
lugn stod han mot Evropa,
en skägglös dundergud!

Gråhårad statskonst lade
de snaror ut med hast:
den höga yngling sade
ett ord, — och snaran brast.
Högbarmad, smärt, gullhårig,
en ny Avrora kom:
— från kämpe tjugeårig
hon vände ohörd om.

Der slog så stort ett hjerta
uti hans svenska barm,
i glädje som i smärta
blott för det rätta varm.
I med- och motgång lika,
sin lyckas öfverman,
han kunde icke vika,
blott falla kunde han.

Se, nattens stjernor blossa
på grafven längese'n,
och hundraårig mossa
betäcker hjeltens ben.
Det herrliga på jorden —
förgänglig är dess lott!
Hans minne uti Norden
är snart en saga blott.

Dock — än till sagan lyssnar
det gamla sagoland,
och dvärgalåten tystnar
mot resen efterhand.
Än bor i Nordens lundar
den höge anden qvar;
han är ej död, han blundar:
hans blund ett sekel var.

Böj, Svea, knä vid griften,
din störste son göms der!
Läs nötta minnesskriften,
din hjeltedikt hon är.
Med blottadt hufvud stiger
historien did och lär,
och svenska äran viger
sin segerfana der.

131. Hönsgummans visa.

Hanar å hönor å kycklingar små,
spring glättuga nu!
qväd, mina pullor å tuppar, hå, hå,
sjung kuckuliku!
Lät si, hvar en hoppar
ikring sina koppar
å näbbana doppar!
Jag orkar illa gå,
sitter gammal å grå,
men qväder ändå.

Fyratjog år, å så nitton dertill,
ä min ålder i dag;
folke må tro mig, så mycke di vill;

men aldrig vet jag,
min hog vari bätter,
förnögder å lätter,
bå dagar å nätter,
än han har vari nu
på sex år eller sju,
för nån Herre å Fru.

Fäm stora herrskap på herrgålen vår,
allt efter hvarann,
mins jag så väl, som dä varit i går;
å derföre kan
min åldriga tunga
om herrskape sjunga,
bå gamla å unga;
den, som ha vari mä,
må ju veta, hur dä ä,
var man säker på dä.

Års gammal var jag, då *Fröken* for bort;
då hörd jag, di sa,
hur hon ha hushålla, rundt eller torrt,
dä va, som dä va;
men bort vill hon resa
te den, som kan läsa
bakfram i Katkesa;
lika, hva di sa!
nog ha Fröken vari bra;
men di narra 'na sta.

Sen var en *Herre* på gålen, jag mins;
han var väldug med art;
yppare husbonde näppliga fins;
men han dödde så snart;
å *Frun*, som var änka,
fick sörja å tänka,

hvad hon skulle skänka
te dem, som mä makt
uppå gålen hade akt
å om ägorna vakt.

Bästa, som Frun i sitt hus hade qvar,
var en endaste *Son*,
fyra års herre, som miste sin far;
men mins, han va mon
om åkrar å ängar
å flitiga drängar,
om ägor å pengar;
han föga va stor,
när han fölgde sin mor,
å kring ägorna for.

Gransämja, hemfred å styr på sitt hus
hölt han som en kar';
Frun, som han fick, var ett dygdenes ljus,
en fröken så rar,
så from å gudfruktig,
så sedig å tuktig,
i hushållet dugtig,
att af detta par
är åminnelse qvar
alla verldenes dar.

Arfvingar fingo den herre å fru,
jag mins inte grant;
som jag kan tycka, så voro de sju;
— jo, jo, dä va sant!
ty fyra di siste
små herrar, jag visste,
att herrskape miste;
den älsta var qvar
å så fröknar ett par
mä moder å far.

Herrskape sjelfva, de lefde så kort,
jag mins, hur vi gret,
när som vår nådiga fru dödde bort;
den sorgen va het
å svår för oss alla,
som bittraste galla;
vi gick här å valla
bå nätter å dar,
å den ömaste var
vår bedröfvade far.

Fyra så när som ett fjerendels år
han lefde derpå;
men, famikatten, när han steg på bår,
hur di glunkade då!
Di sa, vi få värre,
bå större å smärre;
vi miste en herre,
som ville å fick
hålla ordning å skick.
— Gissa på, hur ä gick!

Sonen tog hushålle först uti akt,
men sen for han ut:
reste mä junkrar å drängar på jagt,
hade kulor å krut.
Men trålla dä krute,
di hölts mä der ute!
dä vålde på slute,
at räfvana log
åt dä skotte, som tog,
då vår husbonde dog.

Endaste *Systern* va frommer å go,
som ärfde sin bror;
att hennes *Herre* på lofven å tro,
som han henne svor,

fick styra å ställa,
så di blefvo sälla,
som hade vari snälla;
å sen ha dä gått,
bå mä stort å mä smått,
såsom han ha förmått.

Nog va dä mer än halft anna tjog år,
då herrskape här
rådande voro på herrgålen vår,
mä mycke besvär.
Nu ä di döda
från omsorg å möda;
vår ögon ä röda;
ty jämmer å gråt
va vår dagliga låt
hela tiden bort åt.

Men, huru väl ha den Högste försett
vår herrgål igen!
mä både *Herre å Fru*, Han ha gett,
så jag aldrig vet än,
sen jag börja lära
ta maten å bära
te pullorna kära,
dä låti så väl
för bå junker å häl,
bå te kropp å te själ.

Herrskape läser å sjunger å ber,
dä märker väl jag;
unga små herrarna lära ju mer
hvar endaste dag;
aldri ska höras
nån orätt få göras,
ell' någon ska töras

te peka säg fram,
å bju te någon skam,
munser ell' madam.

Herre Gud, signa di dygdiga två
för all ordning å tukt!
himlen bevare de plantorna små,
deras härliga frukt!
så den må bli mogen,
te dygd redebogen,
rättrådig å trogen!
ty då bli dä gott
te få del i den lott,
som jag ha nu fått.

Solen å månan å stjernorna ge
sin härliga glans;
djuren på markene nöje bete
mä lek uti dans;
hela jolen hoppar,
å mustiga droppar
gör lustiga kroppar. —
— Flicka qvick å ung,
kan du bättre, så sjung;
jag ä gammal å tung.

---

132. Fredsslutet.

Ja, sockren in med tröstord, läckra, lena,
den kalk af blygd, som än oss återstod!
af rofvets kejsarfåglar har den ena
oss hänvist till den andras ädelmod.

Du, stora löfte med ditt alnmått, svara:
din prutmån, blef den ej väl lång och bred?
lugnt öppnar du din mun, att oss förklara:
"Hur allt än står, — nu hafven I dock *fred*."

Ja visst, en fred, — man arten redan känner, —
så god, den kan bestås — från Fredrikshamn!
En bättre lott stod redo, svenska männer:
en ärlig döds gemensamt öppna famn.

Nu skola sagor tiden oss förkorta;
"Folk, du är fritt!" — så hörs från berg och dal.
Men Äran, ack! och Finland äro borta;
hvad båta då de fagra riksdagstal?

Hvad frihet är och gör, det fordom visste
Numantia, och Saragossa än:
den kunskapen med Sveaborg vi miste;
var det med Ratan, som den kom igen?

---

133. En beväringsmans afskedssång.

Bort, plog och spade, ur min hand!
kom svärd och bajonett!
jag går att slåss för Kung och Land,
och skaffa fred och rätt.

Jag köper ej en annans blod,
mitt eget vågar jag.
Är jag för ung? har jag ej mod?
försök, om jag är svag!

Dansk eller Fransk, hvad heter han,
som ej vill Sverge väl?
Han skall få känna, hvad den kan,
som ej är född till träl.

Farväl, min Far! välsigna mig
med ett par Herrans ord,
och sen förgät, att det är krig:
blott sköt i lugn er jord.

Gråt ej, min Mor! var nöjd: ni bar
en stridsman åt ert land!
det är på ärans väg, jag far,
och under Herrans hand.

Ej utan Gud en sparf förgår,
om jag mins skriften rätt;
vill Gud, så rubbas ej ett hår,
fast kulor hvina tätt.

Vill Gud, så ser jag er ännu,
och blir er ålders tröst;
och kör min plog, så flink som nu,
med ärren på mitt bröst.

På väggen hänger mitt gevär
med mången blodig fläck;
der ser min brud, som hemförd är,
hur jag har varit käck.

Och fort går mången vinterqväll,
då jag berätta kan,
hur Sverges här stod som en fjell,
då Prinsen förde an.

Men skulle jag — vid fredens slut,
då alla komma hem,
och gå med er att tacka Gud —
ej synas ibland dem: —

Hur sällt, att dö för Land och Kung,
vid ärans segerrop!
hur skönt att saknas ren som ung
bland Sverges kämpahop!

Min Flicka, som till kyrkan går,
och ser den raska tropp,
men ser ej mig, skall med en tår
åt himlen sucka opp.

Der hoppas hon, i evig fröjd,
hos Gud få råka mig;
och sjunger, med hans vägar nöjd:
"O Gud, vi lofve dig!"

Farväl! så trång blir hyddan här,
och hjertat sväller opp.
— I fält! i fält! så fri är der,
så rask båd själ och kropp.

Dit vill jag, öfver haf och land,
der man i elden är!
der vill jag stå, med svärd i hand,
och döden se helt när.

134. Vid konung Carl XIV Johans död.

I Frankrike, der var han födder och buren,
men visst af den urgamla Nordmannastam;
det tycktes på kraften och hjeltenaturen,
när han uti hetaste striden gick fram;
det tycktes också
på ögat det blå
och trofasta hjertat, i bröstet månd' slå.

Han var icke födder i Konungasalen,
hans förfäder drogo ej purpur och band;
som David han kom ur en hydda i dalen,
att frälsa från träldom sitt Fädernesland.
Den tappraste man
i ledet var han,
då sjöng om hans bragder båd' qvinna och man.

Den tiden i verlden de grymma tyranner
förtrampade folket som agnar och strå.
Carl Johan drog svärdet; då var han fördanner,
till jorden han mände tyrannerna slå.
Med lif och med blod
den hjelte så god
ett värn för den ringa och värnlösa stod.

Det spordes så vida, det spordes kring jorden,
att Bernadott blifvit en Hertig så båld;
då hände sig så: det blef thronfall i Norden,
vårt Sverge var nära i fiendens våld.
Så utgick ett tal
i Ständernas sal
om hjelten i söder och Konungaval.

Gud signe den stunden, Gud signe den dagen,
han kom till att frälsa vårt Fädernesland!
hans namn var ett thordön; deraf liksom slagen
hvar fiende flydde från bölja och strand.
De talade så:
"Ej godt är att stå
för Carl Kung i Norden med Gossarna blå."

Men mest må vi prisa, hur' Konungen store
upprättat vårt urgamla Fädernesland,
allt när som Han knöt mellan Svea och Nore
till vänskap och tro ett evärdeligt band.

Nu fridspalmen står
från år och till år,
och tretti' års grenar kring Norden han slår.

Se'n satt han, vår Konung med hjertat det varma,
som Fader bland barnen, med silfverhvitt hår;
han klädde den nakna och födde den arma,
thy fälles vid grafven så mången en tår:
"De fattigas bröd,
de värnlösas stöd,
Carl Johan den gode, vår Konung, är död!"

Men trött var vår Fader, behöfde få somna;
för Sverge nu vakar Kung *Oscar,* hans Son.
hvad Fadren har grundlagt, det skall han fullkomna,
och Sanning och Rätt skola stödja hans thron.
Nu Daneman sjung,
hur gammal och ung
skall tjena med ära och trohet sin Kung!

Men evigt, Carl Johan! ditt grundlagda rike
i Norden skall minnas och prisa ditt namn.
Nu frid öfver grafven! "Sent födes din like,"
den runa skall ristas i klippornas famn;
ty fjerran och när
Hejmskringla ej bär
ett folk mer så lyckligt, som Nordfolket är.

---

135. Sverige och Danmark.

Emellan Sundets begge naboland
brann förr ett svärd liksom en ljungeldsflamma,
och hatet höll det lyftadt i sin hand,
och död och ofärd bodde i detsamma.

Hvar är det nu? — Se, klingan borta är,
och flytt har hatet, flytt har tvedrägtsanden,
och böljan lägger sig till brygga der,
och vänskap vandrar mellan båda landen.

Hvad under dock! Ha statens män förmått
att byta stridens till en fridens fana? —
har politiken äfven hjerta fått,
att trofast vänskap — — ur fiendskap mana?

O nej! men se, en yngling för mig står,
så skön och ädel, älskad utaf alla;
en krans af stjernor gungar i hans hår,
och det är fröjd att honom yngling kalla.

En gyldne lyra bär han vid sitt bröst,
som klingar glädje, och som klingar smärta;
bland dessa toner — hör hans djupa röst,
den kommer som från menskoslägtets hjerta.

En luftig mantel är hans lätta skrud,
af vingar buren; snabb och djerf är gången.
— Se, det är konstens, det är diktens Gud!
det syns på blicken, och det hörs i sången.

Han var det, han, som med sitt fridens ord,
en ljusets höga ättling och en tidens,
gick fram med seger i vår höga Nord;
och diktens seger är mer skön än stridens.

Han var det, han, som med en ädel håg
tog upp det svärd, tveeggade och skarpa,
som mellan Sundets naboriken låg,
och spann dess stål — till strängar på sin harpa.

Han födde vänskap, lade hand i hand
två utaf långa strider skiljda riken;
han största segern vann på Sundets strand!
— O, konsten är förmer än politiken!

Nu vintrens brygga stormen bryta må!
långt skönare nu finnas till att vandra:
ty konstens genius kan ock brygga slå,
der goda andar möta lätt hvarandra.

På den så Svea som ock Dana kan,
i hvad de skönast känna, sannast tänka,
inför Evropa möta nu hvarann,
att evig kraft åt nyfödd troskap skänka.

---

136. Erik Gustaf Geijer.

Hvi gråter så och sörjer,
du Svea, Moder vår? —
Erik Gustaf Geijer
lagder är på bår.
Hans like föds sent.
Men sorg, den dör aldrig.

Hvar var han född och buren,
säg det, o Moder god? —
Uti Vermlands dalar
Geijers-vaggan stod.

När han till forntids minnen
Nordmannaharpan slog,
stolt mitt moderhjerta
kände sig och log.

Hvad bar i hug och sinne
vår forntids Häfda-tolk? —
Sanning, tro och kärlek
till sitt land, sitt folk.

Slog han väl harpan fala
för guld i kungars hof? —
Nej! — men Himlars Konung
sjöng han härligt lof.

Än uti dåd och handling
hur var han? Moder, säg! —
Ren, som ett Helgons,
gick hans lugna väg.

När glömmes han i Norden,
ser du det, Moder vår? —
När Nordstjernan, rubbad,
från sitt fäste går.
Hans like föds sent.
Men sorg, den dör aldrig.

---

137. General Rye.

Det var den sjette juli,
Danmarks blodiga hedersdag;
det var general von Rye,
han slog sitt sista slag.

Han var en mand bland männer,
bland hjeltar främst, och djerf och stark;
nu ligger han vid Fridericia,
fallen på ärans mark.

I spetsen för de sina,
i rök och flammor med blicken klar,
det var hans vana ständigt,
hans krigarekonst det var.

Det var hans lefnads ära,
det blef hans handlings undergång,
det varder hans lif ånyo
i saga och häfd och sång.

Välsignad högt och prisad
hvar son, som kämpar för moder sin,
och faller på en lager,
så ärorik som din!

Välsignad och säll den moder,
som eger af det slags söner än!
skön skall dess lycka spira
ur blodade fält igen.

Anmærkninger.

Til Nr. 1. Den øverste af vore Forfædres Guder var Odin (*Oden*), Sejerfaderen, Udtrykket for det levende Sejershaab, der besjælede Nordens Helte, og hvoraf alle deres Bedrifter udsprang, som Aserne af Odin. Hans Navn peger efter sin Oprindelse paa *Poesi* og *Veltalenhed*, men han selv var *Aanden*, der igjennem Aarhundreder begejstrede Nordens Folkefærd til al deres Bedrift. Hans Hustru var *Frigge* (Asadronningen, Baldersmoderen), Moderkærligheden, der i Grunden staar som eneste Kvinde mellem Kæmpeguderne. Hans Højsæde var *Lidskjalf* (Lyttehöjen) i det sölvtakte *Valaskjalf* (Gyngestolen, Spaasædet); men i den aarle Morgen gjennemfore hans Ravne, *Hugin* og *Munin* (Formodningen og Hukommelsen), baade den tilkommende Tid og den forbigangne, og indhentede ham Kundskab om al Verdens Begivenheder. Hans Hest var *Slejpner* (Aandens Ganger, Verset); den havde aatte Been (det sædvanlige oldnordiske Vers var aatteleddet), paa hvilke den ikke blot løb glat over det vildene Hav, men satte lukt selv over Hel-Gitteret (se Nr. 8). Af hans Ring, *Drypner* (den *historiske Sammenhæng* mellem Tider og Begivenheder), dryppede der hver niende Nat aatte ny Ringe, saa den som en Guldkæde forbandt Fortid med Nutid og rækker lige indtil os og til de ufødte Slægter. Hans Spyd, *Gungner*, havde Runer paa Odden, som Slejpner paa Tænderne, og det er da hin Poesiens *Spydighed*, den bidende Satire, der, som den sande Digters Nødværge, trænger til Marv og til Ben, hvorhelst den rammer. — Thor, en af Odins Sønner (*Aandskæmpen, [den timelige] Sandhed*), var for saavidt „den Gud for Krige“, som det fra Evighed til Evighed er Aandskæmpens Hværv, i Sandhedens

*) Dette Digt og de seks næste ere tagne af Øhlenschlægers „Nordens Guder“, om hvilke Grundtvig siger, at det smukkeste, af hvad der er kommet for Lyset om „Thors Rejse til Jotunhejm“, findes i dem. — Mine mytologiske Oplysninger har jeg derimod laant af Grundtvig, der i „Nordens Sindbilledsprog“ vel har sagt os det sandeste, vi vide om „de höje Guder“.

Tjeneste at gaa fremmest i Kampen mod Lögnens Jættekuld. Hans Hofgaard hedder *Trudvang* (Sandhedens Rige), og den har 540 Stokværk, netop lige saa mange, som der er „Döre paa Valhal; thi, da hele *Tiden* er Thors Løbebane, maa den naturligvis have lige saa mange *Tidsrum*, som Kæmpernes Panteon har Indgange, da enhver Begivenhed, der gör Epoke, naturligvis ogsaa sender et nyt Hold Kæmper til Valhal." — Thors Hammer hedder *Mjølner* (eller *Trudhammeren*), og med den er det, at Aandskæmpen slaar alle de Sandhedens Tordenslag, med hvilke han i Tidens Løb forstyrrer Jætteplanerne og gör lyst paa Heltebanen. Bedst rammer dog hans Mjølner, naar han spænder sit *Styrkebælte* (Heltebegejstringen), og iører sig Staalhandskerne (Koldsindigheden). — „*Den asianske Herre*" hedder han, som alle Aserne, paa Grund af vort Folks Ur-Udspring fra Asien; men *Aser* var et Fællesnavn for alle Guderne, som *Asynier* for Gudinderne. — At den Thorskarm, i hvilken han færdes, afbilder Tidens Løb paa Kæmpebanen, er klart nok, ligesom ogsaa, at, hvad der driver til Daaden og drager Kæmpen, er Følelsen af egen Kraft og Trangen til Virksomhed; men hvorfor netop *to Bukke* skulle være Udtrykket for denne Erkjendelse, er vanskeligt at sige. At, ligesom Onsdag har Navn af Odin, Tirsdag af Tyr og Fredag af Frej*), — Torsdag, Torsmaaned (Mars) og Torsdön (Torden) ere kaldte efter Thor, vide sagtens de fleste, og heller ingen vil vel nægte, at Aandskæmpens Gang igjennem Tidernes Løb er som *Tordenens* Rullen over den bølgende Himmel, og at hans Storværk slaa som *Lyn* i de studsende Sjæle.

Til Nr. 2. En yndigere Modsætning til den stærke Thor kan der næppe tænkes, end den dejlige, den livsalige Freja, Vanedisen (den ægte Kvindelighed), fra hvem al ren og hellig Kærlighed udspringer, og til hvem den vender tilbage. Til hende „kommer hver trofast Bejler, dertil hver trofast Mø". Hendes Borg hed Folkvang (Folkenes Vang), men hendes Sal *Sesvarne* (Dronningestolen). Hendes Smykke hed *Brysing*, og det er den mageløse Glans, der omstraaler hendes Ynde. For sin Karm spændte hun Björnene (Kæmperne), men paa Valen delte hun halvt med Sejerfader. Hendes Datter Hnos var saa dejlig, at man kærtegner Smaabörn med hendes Navn (*Nus*), og at alt, hvad der paa Jord er skönt, kaldes efter hende (*nysseligt*). — Sjofna derimod var næppe hendes Datter; hun var de salige Drömmes venlige *Dys* (ɔ: Disa), Gudinde.

Til Nr. 3. Om Thor have vi tidligere talt (Anm. til Nr. 1). At han fuldelig fortjente Navnet Jotunbane (Jætternes Ødelægger), vil man let slutte, om det end ogsaa er begribeligt, at han tit maatte forløbe sig i sin stedse djærve og ærlige, men lidt vel raske Færd, og at deres mange-

*) Derimod har Söndag og Mandag Navn af Sol og Maane, og Lördag har sit af et gammelt Ord, der betyder at vaske, rense.

haande Koglerier stundum kunde blinde hans Syn og døve hans Kraft; — saa tit der end kæmpes, tilsidst maa dog Sandhedens Lyn stedse knusende nedslaa alt Lögnens Djævlekram. — Men paa denne Agethors Fart var ogsaa Loke med, og vi komme da til den af Valhals Indbyggere, som man vel kunde tvivle om, enten man bedst henregnede ham til Aserne eller Jætterne, vi komme til „Hinkeren imellem dem begge", den lunefulde og ustadige, stedse vaklende, men stedse rænkefulde Loke (Spidsfindigheden). Hvilke Bryderier og Bekymringer *han* voldte Guderne, er ubeskriveligt, og det var slet ikke til det bedste for Thor, at han saa tit lod Loke age med. Dennes egen Bedrift finde vi imidlertid hverken Lyst eller Lejlighed til at dvæle ved, og da vi i et Par følgende Anm. komme til at omtale de to af hans Börn, ville vi her kun tilföje, at det tredie var Jordombælteren *Midgaardsormen* (Falskheden), der visselig omspænder alt saaledes, at selv Thor har Möje med at magte den. — Hejmdal eller *den hvide As* (*Forstanden paa Asernes Side*, som Loke paa Jætternes) „er höj og hellig og Sön af ni Jomfruer, Søstre alle. Han er Gudernes Skjoldvagt og bor paa Himmelbjærget ved Gyngebroen (Bifrost), for der paa Grænserne at forsvare Broen mod Bjærgtroldene. Han behøver mindre Sövn end en Fugl, og ser lige saa godt ved Natten som ved Dagen, i hundrede Miles Afstand. Han kan høre Græs gro i Ænge og Uld paa Faar, end sige, hvad höjere lyder, og han har en Lur, som hedder Gjenlydshornet (*Gjallarhorn*), og som kan høres over al Verden." — Bifrost var Gudernes Alfarvej, og det med Rette; thi *den* (*Billedsproget*) vil dog, til den brister, blive Broen mellem Himlen og Jorden. — De *syv Jomfruer* tilhøre næppe Mytologien. — *Valhal* var samtlige Guders Hjem, saa *Valhals Gud* er et Navn, der tilkommer dem alle lige. — Navnet Æger betyder ligefrem: brusende Hav, og hans andet Navn, Hler, som gav *Hlersej* (Læsø) Navn, betyder ventelig det samme. Han er den eneste Jætte, med hvem Aserne pleje Venskab — et Udtryk for det venlige Forhold mellem Havet og den nordiske Kæmpeaand —; men han maa da ogsaa forholde sig rolig og artig, og skal der endelig ske Ulykker paa Søen, maa han overlade det til sin Kone, den stygge Fru Ran, og sine Døtre at volde dem. — Om Njord se næste Anm.

Til Nr. 4. Som *Aserne* vare de nordiske Idealer for *Kraften*, vare Vanerne det for *Kærligheden*; men i *Goter* og *Daner* gjenkjender den nordiske Historiker med Lethed Aser og Vaner. „Sætte vi, hvad der er höjst rimeligt, at Goter og Daner i Arildstid efter en lang og sörgelig Fejde sluttede oprigtig Fred og Forbund paa fælles ærefulde Vilkaar, skikkede til at forevige Venskabet, da vilde det falde en nordisk Digter aldeles naturligt, deri at se et tro Billede af Striden i de ædlere Følelsers Rige mellem Kraft og Kærlighed, som altid ender med et Slags Ægteskab, fordi Parterne erkjende, at de ere hinanden uundværlige, og begge vinde ved indbyrdes Eftergivenhed; men derfor var det ingenlunde dette lille Op-

trin af Heltelivet, men Livet selv i det hele og store, han besang, saa hele Norden gjennem Hundredaar gjenlød af Kvadet om den store Trætte mellem Guderne, som endtes med, at Njord og hans Börn fik Rang med Aserne.“ Nöje at skjelne mellem Aser og Vaner har imidlertid sin store Vanskelighed, da de samme Guder, selv Njord og hans Börn, snart synes at henføres til Aser, og snart til Vaner. — Asgaard plejer man at henlægge ved Don (Tanais); det skönne Ginistan lægger man nok i Persien. — Til de aandløse og hjærteløse *Jætter* var Asernes Forhold altid fjendtligt; et andet var det til de nævenyttige Dværge, de smaa Bjærgpuslinger, som smeddede dem mangehaande konstige Vaaben og Smykker. De vare hverken Lysalfer eller Mörkalfer (se Nr. 6), men et Mellemslags af dem, et Slags Skumringsalfer. — Ved Forliget mellem Aser og Vaner kom Njord som Gissel til Asgaard. Njord er det sindbilledlige Navn for Offerguden, altsaa Udtrykket for Gudsdyrkelsen, og „naar det hedder, at han raader for Medbør, stiller Søgang, dysser Ild og er rig nok til at skænke alle dem, som ham paakalde, baade Land og Løsøre, da passer det godt paa de milde Guders Ypperstepræst, især naar han tages indvortes som *Gudsfrygten*, der selv har avlet dem med sin Søster *Fromheden*“ (thi „paa Vaners Vis“ skal Njord haft sin ubekjendte Søster til Ægte). — Frej er ret aabenbar en Forgudelse af Naaden, Mildheden; han er baade dejlig og vældig og en Pærle blandt Aserne. Han raader for Regn og Solskin, for Aarets Grøde og Folks Velfærd, og er god at paakalde for Fred og Frugtbarhed. Hans Skib, Skibladner (Lykkeskibet, Hjærtesproget), har altid Medbør, og kan det end, sammenlukt, bæres i en Lomme, er det dog, udfoldet, stærkt nok til at bære alle Guderne. Om ham selv synger Tyr:

Frej er den bedste blandt Fyrsterne alle,
som Purpur mon aksle i Asgaards Sal;
han gör ingen Mø eller Moder Fortræd,
hans Lyst er at løse de lænkebundne.

Til Nr. 5. Tyr (Sifs Sön og Thors Stedsön?) kjende vi kun af dette ene Træk. Fenrisulven (Odinsslugeren, Aandsfornægteren) kjende vi saa meget bedre. Han er en Sön af Loke med Heksen Angerbode (Ulykkesfuglen), og blev som Lokes Barn opdraget i Valhal, skönt Guderne vel vidste, at han vilde blive Odins Bane. „Tyr var den eneste, som havde Mod til at fodre ham; men da Guderne bleve var, hvordan han voksede i Dagetal, og alle Spaadommene løb derpaa ud, at han vilde give dem deres Rest, saa lode de en dygtig stærk Lænke göre, som de kaldte Lægne, og bad Ulven prøve sine Kræfter paa den. Deri föjede han dem ogsaa, men gav blot et Ryk, saa sprang den. Derpaa lode de göre en anden Lænke, dobbelt saa stærk, som de kaldte Tromme, og sagde til Ulven, at da först vilde de prise hans Styrke, naar han fik Bugt med det Bindsel. Ulven saae nok, der vilde Kræfter til, men dem vidste han og, at han havde, og saa lod han sig binde, men boltrede sig

derpaa saaledes med Lænken, at Stumperne flöj om Ørerne. Nu frygtede Aserne for, at de fik aldrig Ulven bundet, men saa skikkede Alfader Frejs Løber, Skirner, til nogle Dværge i Svartalfhjem, og lod dem göre Lænken Klove, og den var sat sammen af seks Dele: „Af Kattefods Dön og Kvindeskæg, af Bjærgerødder og Björnegræs, af Fiskeaande og Fuglemælk.“ Denne Lænke var gjort saa glat og blød som en Silkesnor; men at den dog var sej, fik man siden at se, og saa snart Aserne fik Fingre i den, toge de med Ulven ud til Lyngholm i Sortesø, og bade ham prøve Silkesnoren, der ikke var saa skør, som den var tynd, saa de kunde med al sin Styrke ikke faa den over; men *han* maatte dog vel kunne. Nej, sagde Ulven, den Ære, jeg skulde vinde ved at rykke saadan en Sytraad over, vilde aabenbar kun være fin, og er den Lidse derimod gjort med Skælmeri, da kommer den aldrig paa mine Ben. Aserne bleve imidlertid ved at sige, at, havde han sprængt stærke Jærnlænker, maatte vel sagtens et Silkebaand briste for ham; og desuden, sagde de, om det blev dig for stærkt, da behøver du slet ikke at være bange; vi skal nok løse dig. Ja, sagde Ulven, fik I mig först saaledes bundet, at jeg ikke kunde løse mig selv, da lo I nok saa smörret, og jeg kom vist længe til at vente paa jeres Naade; men, for at I dog ikke skal kalde mig en Kryster, saa velan! hvem af jer vil putte sin Haand i min Mund til Pant paa, at det skal gaa ærlig til? Aserne saae paa hverandre, og fandt, at her vare gode Raad dyre; men ikke desmindre kom dog Tyr frem med sin höjre Haand, og stak den i Ulvens Mund. Nu blev da Ulven bundet, og jo mer han sprættede, des fastere snæredes Baandet, saa ingen af Aserne kunde bare sig for Latter, undtagen han, der fik Haanden bidt af. Aserne trak nu Klanken paa Klove gjennem Hullet paa en bred Kvadersten, og sænkede ikke alene denne dybt ned i Jorden, men dreve den tillige ved en stor Stenpille gjennem Hullet endnu dybere ned.“ — Altsaa, kun af dette ene Træk kjende vi Tyr; men hans Navn hedder udlagt: Ære, og i Sandhed, han *var* Ærens bolde Guddom, kæk i Beslutning, hvor selv *Kæmpeaanden* vaklede, og urokkelig frejdig i dens Udførelse. Valhal vilde han redde, trods Frygt og Formaninger, og han hengav uden Øjenblink sin Höjre. Laa bag hint Maal endnu det andet, et udødeligt og berömmeligt Navn, — nu vel, saa fortjente han det, og fik det. — Vølund Vingesmed eller Vølund Guldsmed, Tusindkonstneren, fra hvis Værksted der udgik saa mange stærke Vaaben og kostelige Smykker, forholder sig til de kloge Dværge, som den naturlige Konst til den overnaturlige; han tilhører heller ikke egentlig Asatiden, men kun Heltetiden.

Til Nr. 6. *Loke* havde ved Gildet hos Æger paa Hlersej, til hvilket han ikke var indbudt, udskældt alle Guder og Gudinder saa stygt, at Thor tilsidst viste ham Vintervejen. — *Sjölund*, ɔ: Sælland. — Herta (die Erde, Jorden) er udelukkende en germanisk Gudinde; imidlertid har en tysk Krønnikeskriver villet vide, at hun ogsaa blev dyrket paa Lejre (*Lejre*-

borg), nu en lille Landsby tæt ved Ledreborg, som, med enkelte Undtagelser, var Skjoldungernes almindelige Kongesæde, indtil Harald Blaatan i Slutningen af det 10de Hundredaar flyttede dette til Roskilde (Hroarskilde), der var et af de mange fredelige Storværker, som skyldtes Kong Hro (Hroar, Ro), medens hans kamplystne Broder *Helge* (se Nr. 13) gik paa Viking. — Alferne, det gamle Nordens Engle, vare smaa, ligesom vi jo ogsaa helst give Englene Barneskikkelse, men vare Tusindkonstnere tilhobe. *Lysalferne* have en herlig Bopæl i Alfhejm ved Urdas Kilde i den tredie Himmel; de have en Glans, som fordunkler Solens, og sidde til Højbords med Aserne, med hvem de ofte nævnes i samme Aandedræt; men Svartalferne, sortere end Kul, bo nede i Jorden, og ere i Sind og Skind som Nat mod Dag i Sammenligning med de venlige Lysalfer. — I *Ellekongen* (Ælvekongen) og Ellefolkene gaa Alferne endnu igjen.

Til Nr. 7. Jfr. Anm. til Nr. 1 og Nr. 8. — Syn og Ejr nævnes vel begge i vore sindbilledlige Oldskrifter, men saa løselig, at det ikke er muligt at paavise deres Betydning; hvis Lægerne derfor ville kaare sig Ejr til Gudinde, staar det dem saa frit som enhver anden. — *Svinefylket* var en Hærordning, som ansaas for saa snilrig, at man tillagde selve Odin Æren for dens Opfindelse (jvf. Nr. 20). — Som Valhal (Heltehjemmet) var Asernes Riddersal (se næste Anm.), saa var Vingolf (Vennesædet) Asyniernes Fruerbur; man finder det dog stundum forvækslet baade med Valhal og med Gimle, og noget saadant maa her være gjentaget af Digteren; thi vel vare Vingolfs höje Fruer hverken Nonner eller Snærper, men deres viede Fælleseje var dog heller ej fortrinsvis Sædet for „saa vild en Fryd".

Til Nr. 8. Det er Nordens Kæmpeaand, dette Digt forherliger, da Tapperhed var den störste Dyd og Fejghed den störste Last. „Vore fribaarne, höjmodige Stamfædre følte dybt, at *Livet* er den förste Betingelse for, hvad levende Folk kunne kalde Fred og Ro, og *Kræfternes fri Udvikling* er den anden hos alle dem, der føle sig i Slægt med Guderne og gjennemglødes af en höjere Livsvarme end de umælende, kjende Trang til en anderledes Virksomhed end Bi og Bæver. Derfor vare Pileskyer og Vaabenbrag, som Helten modig trodsede og rolig oversaa, mens han betegnede hvert Skridt paa sin Bane med Daad, der fortjente at mindes og berömmes, — Billedet af det timelige Liv, der foresvævede Fædrene, hvad enten de saae op til Himlen, eller hen over Jorden; og kun paa hin Side Tidernes Løb og höjt over alle Skyhimle skimtede de Guldborgen, hvor *Fredegod* tronede, men hvor kun Porten aabnede sig for ædle Helte, *naar de med sit eget Hjærteblod havde aftvættet Rusten*, som, født af det uskyldige Blod, der aldrig noksom skaanes i Stridens Hede, opæder efterhaanden de bedste Sværd og pletter de blankeste Skjolde." — „Al den *virkelige* Fred, der i Tidens Løb kan times Gudefolket og Adelstammen, udspringer som en Sejersgudinde af Kampen." — Skulde et tappert Liv vinde sin Lön hisset, maatte den købes med eget Hjærte-

blod; og skulde Valhal aabne sig for Kampens kækkeste Sön, maatte Livet endes, som det var levet. Kun for den spydtegnede sprang Valhals Döre op (jvnfr. hermed Nr. 20). Men Valhal, Ærens og Ihukommelsens vældige Tempel, er Udtrykket for *den jordiske Udødelighed*, det priselige Eftermæle, ønsket af alle Folk med Aand og Hjærte, men en inderlig Trang og et levende Haab hos vore Kæmpefædre. Paa Valhal er der 540 Döre, som staa vidt aabne, men hvor af dem er saa bred, at 800 Kæmper kunne gaa jævnsides ind ad dem. Huset er skjoldtakt og Panelet af Spydskafter; trindt om Hallen gaa Bænke til de brynjeklædte Kæmper (Ejnherierne), men al dens Lys er Sværdenes Lyn. Ovenpaa Valhal staar Geden *Hejdrun*, som bider Knop af Kvist paa det navnkundige Træ *Lerad*, og af hvis Yver der daglig løber et Kar fuldt af Mjød, saa stort, at det rækker til alle Ejnherierne, iskænket af Kampens Møer, *Valkyrierne*; men af Galten *Særimner* vokser Flæsket daglig ud, saa paa det skorter det heller aldrig ved Odins Bord. Trættende var dog Livet i evig Daadløshed; derfor brynjeklæde Kæmperne sig hver Morgen og slaas, indtil de sejre eller falde; men mod Davrestunden staa de atter op, og ride hjem igjen til Valhal; thi „ved Kamp forliges de kække bedst.“ — Men hver den fejge og hver den, der dør daadløs paa Bænkehalm, paa ham lurer Hela (Døden, den aandelige Magtesløshed) i sin skumle Vraa. Hun er et af Lokes Börn, og hun er god at kjende, kødfarvet paa den ene Side og sorteblaa paa den anden, bister og skulende. Hun bor i *Niffelhejm* (Skyggeriget, *Helvede*), hvor hun har ni Riger at herske over, og en anseelig Bopæl med höje Volde og store Borgeledde; men hendes Sal hedder Misundelse, hendes Fad Mistmad, hendes Kniv Sult, hendes Tjener Drøssepind, hendes Tærne Slæbehæl og hendes Sæng Helsot. — „Kamp og Sejer“ fulgtes ad för Evalds Dage, saa vist som Dorskheden og den evige Død; men for Nordens Kæmper var Valget let. — Balder, Odins og Frigges Sön, havde det bedste Lov blandt Guderne for sin Vennesalighed og Blidhed, og var alles Lyst; hans Ansigt var saa dejligt og hans Hud saa skær, at den hvideste Lillie, som paa Jord er til, kaldes Balders Bryn; men hans vise Domme lode sig aldrig dreje. I *Brejdabliks* Vange hvælvede sig hans Höjeloftssale, „i Landet der findes knap List og Svig.“ Men Balder hin gode havde stærke Drömme, som varslede ilde for hans Liv; da lagde Aserne sine Hoveder sammen, og Frigge tog alle Ting i Ed, baade Ild og Vand, baade Dyr og Træer og Malme, baade Ædder og Gift og Sygdomme, at de ikke vilde skade Balder. Nu havde alle Aserne Morskab af at hugge ind paa ham, og skyde til Maals efter ham; for intet kunde længer saare ham. Men Loke fik udspurgt, at en Vaand, som hed *Mistelten*, havde ikke svoret, fordi Frigge tyktes, at den var for ubetydelig; den tog han, lagde den paa den blinde *Høders* Bue, sigtede for ham, og lod ham skyde, og Balder sank gjennemboret i Dødens Favn. „*Træsk-*

heden gav *Troen* Banesaar, ved at vække Tvivl hos *Troskyldigheden*." — Om *Frej* se Nr. 4. — Naar *Odin* har saaledes skjult sig, som han skildres i Digtet, kaldes han sædvanlig *Nornegæst*.

Til Nr. 9. Er dette Digt en Modsætning eller et Sidestykke til det forrige? Aanden i begge er lige historisk, men Tonen er forskjellig, og det nærværende skildrer en langt yngre og nyere Tid. Selv i Formen præger Tiden sig: Romansen er ogsaa yngre end Epos'et.

Til Nr. 10. „Danmarks Krønnike" — siger Sakse — „begynder med Humbles Sönner Dan og Angel, som baade vare de förste navnkundige Høvdinger i Riget og bleve opkaldte i Folket. Det Landskab, Angel raadte over, kaldte han Angeln, og slap derved paa en næm Maade til et udødeligt Navn; thi, da hans Efterkommere siden indtoge Brittanien, skilte de tillige Øen ved dens gamle Navn, og satte sit eget Fædrelands, Angelns, isteden. Herom kan man læse hos Beda, som var selv en Engelskmand. — Det var nu Angel; men fra Dan nedstammer efter Forfædrenes Vidnesbyrd vort gamle Kongehus, saa Kongeblodet er fra ham som et Kildespring rundet igjennem Slægten til den Dag i Dag." — Forgæves skal man søge om et dejligere Vidnesbyrd om Fællesskabet mellem Angler og Daner, saalangt Historien rækker: med et kongeligt Broderpar begynder deres Historie, deres Navn. Men dumöjet, ja starblind, maatte den Mand være, som ikke i Danmarks nærværende Igjenfødelsesstund saae det samme gjentage sig, som i dets Fødselsstund, og derfor med glad Fortrøstning imødeser ogsaa det samme Udfald. Vor Tids Historie er som af en Seer fortalt os i Rimkrønniken: „Tysken han brød i Jylland ind, ... de Sønderjyder dem slog han paa, ... thi sendte de Bud til Dan, ... han foer de Tyske imod." Skulde da Seeren kun have set Begyndelsen og ikke Slutningen? eller skulde vi ikke kunne stole paa, at det enduu engang skal vide spörges, at „Dan slog alle Tyskerne ned for Fod?" — „Det angelsaksiske *wan*, vort *væn*, betyder *hvid* og *lys*, hvad især bliver mærkeligt derved, at Hejmdal, som kaldes en Van, ogsaa fører Navn af den *hvide* As. Kaldtes derfor, som Ordet gaar, vore danske Øer oprindelig Videslet (*den hvide Slætte*), da kan dette godt være det samme som Vanehjem" (jfr. Anm. til Nr. 4).

Til Nr. 11. Vi have en Hjæmmelsmand, skönt han er ny (fra 1849) og navnløs, saa der gærne kunde være den, der vilde sige, at hans Ord gælder knap fra *Thisted* til Vandsbæk; men han er en Digter, altsaa i Slægt med Odin, og hans Ord er da saa godt som haandfaaet Pant. Han beretter, at, „da Odin i Lejre havde rejst et Kongesæde for Skjold, og trykket sin elskede Ætling det blinkende Spir i Haanden, da red Odin paa Slejpner over Bifrost til Urdas hellige Kilde, og spurgte de tre alvidende Søstre — *ikke* om sin elskede Skjolds Skæbne, men om Danmarks." Den har aldrig haft et digterisk Syn, som ikke ser, naar det först er sagt ham, at det er, og at det maatte være saa. Men Nornerne

Nødvendighedens Diser), Døtre af Ødur (Ødet, Skæbnen), som igjen var *Nats* ældste Sön, men en Helbroder til den lyse *Dag*, — disse hemmelighedsfulde Skæbnedronninger, for hvis evigvise Forsyn selv Valfaders (Odins) Villie maatte böje sig, vare tre i Tallet: *Urd* (Spaadommens), *Verdan* (Forhindringens) og *Skuld* (Afgörelsens Norne). „Selve deres Navne ere da de allerbekvæmmeste til at oplive og udtrykke den gjennemgribende historiske Sandhed, at i ethvert Storværk, saavel som i den udmærkede Enkeltmands, i Hovedfolkenes og hele Slægtens Levnetsløb, kunne vi skjelne et bestemt *Anlæg*, en indviklet *Knude* og en til Anlæget svarende *Opløsning*." De havde en prægtig Sal under Ygdrasils Ask, bygget i Himlen og gyngende paa Spydsodder, samt godt omgærdet ved Urdas Væld. Men *Ygdrasil* (Menneskeslægtens *Stamtræ*, Sindbilledet ej blot paa hele Slægtens, men hvert enkelt Folks *Levnetsløb*) „er det höjeste og ypperste af alle Træer; dens Grene udbrede sig over al Verden og strække sig op over Himlen. Trende Rødder har den, som ligge vidt fra hinanden: den ene hos Aserne, den anden hos Rimturserne, hvor Ginnunggabet fordum var, og den tredie over Niffelhejm" („Erfaringen lærer jo virkelig ogsaa, at der egentlig kun er tre Slags Folk i Verden: nogle, som virke kraftig for et ædelt og evigt Öjemed [Gudernes Börn], nogle, som ogsaa virke kraftig, men for et uædelt og blot timeligt Öjemed [Jættebörnene], og mange [Hels Frænder], som kun udmærke sig ved Dorskhed og Afmagt"). Under Himmelroden er Urdavældet, hvoraf Nornerne daglig øse Vand og Dynd over Asken, for at dens Grene ikke skulle visne eller frønne, skönt Dragen Nidhøg gnaver den ved Roden og har flere Orme hos sig i Hvergelmer, end nogen Tunge kan nævne, og skönt fire brunstige Hjorte (de vilde Lidenskaber, som fortære Livskraften) springe om mellem dens Grene og afbide Knopperne. Og saaledes have vi da det ophöjede Billede paa „den store Kamp imellem Liv og Død, som fortsættes fra Slægt til Slægt, ej uden Virkning fra Dødens Side, men dog i det hele til Livets Fordel;" thi Træet staar jo immergrönt endnu, i os og over os, skærmet ved Nornernes Omhu. — *Urdas Kilde*, hvis Beliggenhed vi altsaa kjende, er da Spaadomskilden, er „Begejstringens dybe Væld, hvoraf unægtelig al sand Spaadom opstiger, og i hvis levende Ordström al Aabenbaring af Himlens og Jordens Hemmeligheder udgik til Menneskeslægten, i det den vakte og meddelte, hvad den baade udtrykte og vidnede om: Liv og Aand." — *Ligsluger* er en bogstavelig Fordanskning af Vindjætten Hræsvelger; men, hvis Ordet har Ret, naar det lader Tyskeren göre Vind, saa kan *han* ogsaa nok være Vindjætten, og hans Ørnemærke lægger intet Hinder for den bogstavelige Oversættelses Anvendelse; thi det er jo en gammel Kjendsgjerning, at Ørnene flokkes, hvor Aadslerne stinke. — *Skjold, Skjoldunger*, se næste Anm. — *Æger*, se Nr. 3. — I Ragnaroke (Gudemörket, Gudeslætten), i Asalivets store Undergangskamp, naar Hejmdal med sit Gjallerhorn har kaldt alle Val-

hals Guder til den sidste store Kamp mod Mörkets Magter, væbne alle Aserne sig med Ejnherierne og møde paa Vigridslætten (Kamppladsen) med Odin i Spidsen. Han bærer Guldhjælmen, hans Brynje er luefor-gyldt, og med Gungner i Haand gaar han mod Fenrisulven. Thor gaar ved hans Side, men kan ikke hjælpe ham, da han selv har sit Læs med Midgaardsormen. Ulven sluger Odin, og det bliver hans Død, men Vider (se Nr. 20) hævner ham. Thor giver Midgaardsormen dens Livsbrød, men træder kun ni Skridt tilbage, og falder død til Jorden af Ædderen, som Uhyret har spyet paa ham. Tyr drages med Hunden Garm, til de falde begge. Loke kæmper med Hejmdal, til de falde begge. Frej gaar i Kreds med Surtur, og kæmper kæmpelig, för han bukker under. Og Surtur (*den sorte*) slynger nu Ild over Jorden, saa hele Verden gaar op i Luer. Men bag efter kommer Fornyelsen, da atter „Aser mødes paa Idaslætten og sammen tale om Sager gamle!“ ... „Da staar for Styret den store *Han-selv*.“ — Norden havde sit folkelige Ragnaroke i det trettende Hundred-aar; i det nittende tilstunder Fornyelsen af det, som forgik i det trettende.

Til Nr. 12. Sakse, der gör Skjold til en Sön af den bolde Dans ugudelige Sön Lotter, har da intet om denne hans dejlige Tilkomst, men des mere om hans Manddom og Livsalighed. Efter at have fortalt, hvor-ledes han som Dreng bandt Björnen ved sit Bælte, og som Yngling i ær-lig Kamp gjorde det hele Allemannien skatskyldigt, og vandt sig selv den dejlige Jomfru Alvilde til Brud, fortsætter Sakse saaledes (Grundtvigs Overs.): „Dog var det ikke blot i Vaabengny, at Skjold havde Hjærtet paa det rette Sted, thi hvor det gjaldt om Livsaligheden, stod han og i Spidsen, og vandt ved sin Gævhed igjen den Kærlighed hos Folket, som hans Fader ved sine Udyder havde forspildt. Han afskaffede ubillige Love og satte gode isteden, og al hans Digten og Tragten gik derpaa ud, hvor-ledes han bedst kunde hjælpe sit Rige paa Fode; thi det var hans Me-ning, som det var hans Ord, at Kongen er sat til at sörge for Landet og glemme sig selv. I Naade og Gavmildhed, saavelsom i Mod og Manddom, gjorde han al Verdens Konger Rangen stridig, thi af sit Skat-kammer betalte han sine Undersaatters Gæld, husvalede de syge og hjalp de betrængte til rette, og sine Kæmper gav han ikke blot Kost og Lön som den bedste, men lod dem ogsaa i Krig beholde alt Byttet; thi han plejede gjerne at sige: Kongens er Prisen og Pengene Kæmpens! Fordi nu Skjold saaledes viste, at der var en herlig Aand i ham, saa have alle Danmarks følgende Konger beholdt hans Navn, og ladet sig kalde Skjold-unger efter ham.“ — Hvor berömt han har været, mærke vi endnu deraf, at Islænderne sige, at han var en Sön af Odin selv, og vi tro i dette Stykke hellere dem og Rimkrønniken end Sakse (jfr. foregaaende Digt).

Til Nr. 13. Til sit Kjendingsnavn Fredegod erhværvede Frode sig just ikke sønderlig Ret i den förste Snes af sine Regeringsaar, hvis man ellers kan tro Sakse; thi i disse underkuede han Slaver og Hunner og

mange andre Folk. Alle Kongerne i Østerleden (Rusland) og derfra lige ned til Rhinströmmen maatte böje sig under hans Septer, og med dem det hele Vesterleden (England og Irland); i Sverrig og Norge vare alle Kongerne ham skatskyldige, ja selv i det höjeste Norden maatte Finnernes og Bjarmernes Konger ydmyge sig for ham; over et Par Hundrede *Fylkekonger* (Underkonger) anerkjendte ham da som Overkonge og Lensherre. „Hartad over hele Verden var nu de Danskes Navn og Tapperhed berömt, og i sine sidste tredive Regeringsaar lod Frode Sværdet hvile. Hans Hu stod til at skaffe sin Krone en varig Glans, og Tronen Fasthed, og han stræbte desaarsag först og fremmest efter Lovens Strænghed — (ingen maatte under to Mark Gulds Bøde have Laas og Lukke for Dör eller Kiste, men hvad der ulaaset blev stjaalet, betalte Kongen trefold igjen; Tyven skulde med Jærnspiger nagles til Galgen, med en Ulv hængende ved Siden, til et Tegn paa, at Rovdyr vare de begge, og skulde som Brødre nyde lige Ret) — at rense Riget fra dets indvortes Fjender, fra Tyve og Voldsmænd nemlig, noget af det forgiftigste Utöj, hvormed et Rige kan være beladt. Hans Mening var i det hele at skaffe Folkene Ro, saa Kræft ej skulde fortære, hvad Sværd havde lævnet, Ondskab ej hæmme Fredens velsignede Ström i dens Løb, og hjemmefødte Skarn ej forlænge Krigens Ulykker. Tilsidst, for at give et iöjnefaldende Bevis paa, hvilken Ustraffelighed han havde indført, lod han et stort Guldarmbaand lægge paa alfar Vej i Jylland. Det ansaas for Rigets Hovedstykke, og man kan nok vide, at Guldet stak Skarnsfolk i Öjnene, og at alle lange Fingre kløede; men Frygten for den uundgaaelige Straf beholdt dog Overhaand, og Guldet laa lige saa sikkert paa Landevejen, kun bevogtet af den dybe Ærefrygt for Kong Frode, som i Skrin og Kiste under Laas og Lukke ... Imidlertid opstod der en Heks, som i Tillid til den sorte Konst, hvori hun var vel forfaren, vovede at trodse Kongens Vrede og at opægge sin Sön til at stjæle det store Liggendefæ. Det lykkedes hende virkelig at fordrive Sönnens Frygt, og bringe ham til at lyde sine Raad. Da drog den gamle Konge ud med sine Tjenere, for at afstraffe den formastelige Trods; men Heksen skabte ved Koglerier sig selv til en Havko og sine Börn til Havkalve, der gik og græssede paa Strandbredden. Kongen, hvem dette Særsyn forundrede, stod ud af Vognen og satte sig paa Jorden, at betragte det underlige Optog; men Heksen, i Hammen af det store Sødyr, løb nu lige ind paa Kongen, og jog Hornene saa haardt i hans ene Side, at han fik Banesaar og døde. Hans afsjælede Legeme balsameredes, og i tre Aar skjultes hans Død, medens hans Lig af Danmarks Høvdinger førtes i en kongelig Bærestol Landet rundt. Endelig, da det gik i Forraadnelse, stædtes det til Jorde ved Værebro i Sælland. Men med Danmarks Krone betalte Danmarks Almue Skjalden Hjarne (Hjarne, ɔ: Hjærne = Brage, brain, ɔ: Hjærne), der skrev det bedste Mindedigt over Frode, hvis Slutning lød saaledes:

Hel længe den døde man førte om Land,
hvis Liv var al Dannemarks Glæde;
en Græstörv nu dækker den gæveste Mand,
som havde paa Kongestol Sæde!
Ja, Dannemænd ønsked med Hjærtens Attraa
Udødelighed for den gode;
nu hvælver sig aaben den Himmel, saa blaa
og blid, over Støvet af Frode.

— — „I Frode Fredegods Dage, der Krigens Lue var dæmpet, og Fredens Sol beskinnede alle Landene, da behagede det den Frelsens og Saliggörelsens Fyrste (Jesus Kristus) at komme til Verden, og til de dødeliges Redning at paatage sig deres Skikkelse; saa Guds sønderlige Forsyn magede det saa, at Tiden selv maatte iføre sig en saa usædvanlig og velsignet Dragt, som en forunderlig dyb og livsalig Fred, der ikke forstyrredes ved det mindste Vaabengny, for at bevidne *hans* Nærværelse, hvis Gjerning Tiderne ere!“ (Grundtvigs Oversættelse af Sakse). — — „Frejs-Mytten (se Anm. til Nr. 4) er ikke udsprunget af Frodesagnet, men de ere sammenblandede. Frej skal, i Følge Ynglingesage, have været Drot i Upsal, og mærkeligt er det, at, efter den, Svenskerne kalde Frejs Fred, hvad ellers kaldes Frode-Freden, og at de dulgte Frejs Død lige saa længe, som de Danske Frodes. — At Frodetiden er Danmarks Guldalder, ser man ikke blot deraf, at der laa Guld paa alfare Veje (paa Frodebjærg, i Vigen og i Jylland), uden at nogen i lang Tid bukkede sig efter det; men især deraf, at Guldet kaldes Frodes Mel. Men Guldet betyder den Lyksalighed, vi endnu forstaa ved *den gyldne Tid.*“ (Grundvig, Nordens Sindbilledsprog S. 492, 93). — *Lejre*, se Anm. til Nr. 6. — *Gullands Fylkekonge*; Sakse har intet tilsvarende til dette Sagn; hos ham hjælper tværtimod Frode ved sine Mænd, Skalk Skaanning og Erik den ordkrænge, Gullands (Gotlands) Konge, Gæst hin blinde, at overvinde og nedlægge Kong Alrik af Sverrig.

Til Nr. 14. „I Kong Vermunds Dage var der i Sverrig en Konge ved Navn Adils (Atisle), som havde saa sine egne Manerer, og gav Rygtet nok at bestille. Samme Adils sejlede til Danmark og udæskede Frovin, Vermunds Statholder i Slesvig, til Strid, hvorpaa der ved Slesvig stod et stort Slag, som kostede meget Blod paa begge Sider, indtil endelig Høvdingerne mødtes for at afgöre Trætten ved en Tvekamp, og skabte sig ved Siden af den store Valplads en mindre, blot til eget Brug. Det var netop ret i begge de Herrers Smag; thi hvem der stoler paa egen Kraft, vil ikke gjerne lade det være nok paa anden Haand at forsikre Fjenden om sit Mod, men giver ham helst Troen i Hænderne; og det gjorde nu baade Adils og Frovin med dröje Sværdhug. Men tilsidst maatte Frovin dog bukke under, og da Hovedet först var borte, faldt det ikke vanskeligt at sønderhugge Skroget, eller at slaa den høvdingløse Danehær. Derpaa vendte Adils tilbage til Sverrig. Imidlertid lod Vermund, som

billigt var, Frovins Börn nyde Godt af Faderens Fortjeneste, som var faldet for Fædrelandet, og ophöjede dem til hans efterladte Værdighed. Men det ansaa Adils for en Krigserklæring, og kom igjen, ikke med en Klat Folk i et Par Skibe, men med hele Sverrigs forenede Magt, ret som om han med et vilde sluge hele Danmark. Vermund opholdt sig dengang paa Jellinggaard, og did skikkede Frovins Sön Kette sin Bannermester Folke, for at underrette Kongen om, hvad der var paa Færde. Folke fandt Kongen siddende med hans gode Mænd over Borde, og det skulde ingen sige, at han satte Skræk i nogen ved at røgte sit Ærende; thi han saae Tingen fra den bedste Side og sagde: „Her kommer jeg, Kong Vermund, med en glædelig Tidende, thi nu er det kommet af sig selv, hvad du har ønsket en Stund og længtes efter: en herlig Lejlighed til en hurtig Sejr og en dygtig Hob Fjender, som man kan have nogen Ære af af knække Halsen paa! Er det ikke dog en velsignet og lystelig Ting, saa uformodentlig at finde lige for Dören, løbende i Hænderne, hvad man har sukket efter saalænge! Er han ikke nu kommet, han der ovre fra Sverrig, Adils, som de kalde ham, med saa mange Folk, saa de mylre igjen, og bilder sig ordentlig ind, at han har Lykken i Lommen! Nu er der intet Spörgsmaal om, han holder jo nok Stand, at sige til han dratter, og ere vi da ikke Lykkens Kæledægger, aldenstund Fjenden nu selv maa komme og læge det Saar, han gav os forleden!“ — „Nu,“ sagde Vermund, „det kalder jeg at bære Fejdebud som en Dannemand og brav Karl! Sæt dig nu ned og tag en Bid at vederkvæge dig paa; thi du er udentvivl ridt fastende af By, og det var Synd, at du skulde sulte!“ — „Tak!“ sagde Folke, „men jeg har ingen Stunder.“ — „Nu saa tag dig dog en Taar at læske dig paa!“ sagde Kongen. „Skænk i mit Guldbæger til ham! Drik ud, min Sön, og stik Bægeret til dig! Man bliver gjerne törstig, naar man rider sig hed, og Haanden maa være saa ren, den vil, saa bærer Bægeret dog Prisen til Øse saavel som til Drikkekar.“ Disse livsalige Ord gjorde den store Gave dobbelt dyrebar for Ungersvendens Hjærte, og med inderlig Glæde udbrød han: „För Kongen nu skal se mig vende Ryg i Slaget, vil jeg have drukket dette Bæger fuldt af mit eget Blod!“ — „Det var et Løfte,“ sagde Kong Vermund, „som jeg kalder fuld Betaling for min Skænk; og naar Gaver stædes saa, da maa man ret af Hjærtet sige, at det er mere glædeligt at give end at tage!“ Ingen tænke nu heller, at det var store Ord, som havde ingensteds hjemme; nej, Haand og Mund de fulgtes ad hos Folke. Han trængte vældig frem i Slaget, og mødte midt i Fjendeflokken Adils, hvem han sloges med saa længe, til Kongen gav tabt og flygtede saaret til sine Skibe med samt sin Hær, som vendte Ryg, saa snart han veg. Folke fulgte ogsaa med, til han sank, udmattet af Arbejde, Hede og Törst; og nu betalte han med Æren sin Konge Læskedrikken, i det han tog af sit eget Blod i sin Hjælm og drak til Vederkvægelse. I det samme kom Vermund netop forbi, og udbrød, da han saae ham med Blodbollen for

Munden, i de höjeste Lovtaler over hans Trofasthed og Heltegjerning; men Folke afbrød ham blot med de Ord: „Dannemand maa holde Tro og Love!“ Og udentvivl havde han ligesaa megen Ære af dette Svar, som af Kongens Ros“ (Sakse, Grundtvigs Overs.). — Under Navn af Nikar fulgte Odin den berömte Sigurd Fofnersbane paa Vej, da han drog ud for at hævne sin Fader, og medgav ham iblandt andre gode Ord ogsaa det, som Vermund her lægger Folke paa Hjærte.

Til Nr. 15. „Vermund sad i mange Aar tryg paa sin Trone, medens Landet kunde rose sig af den dybeste Rolighed. Hvad ham fattedes i hans kraftfulde Aar, var kun en Arving; men tit kommer Lykken, naar den ventes mindst, og saa gik det her. I sin Alderdom avlede Vermund Sönnen, han i den lange Række af Manddomsaar forgæves havde ønsket sig. Sönnen blev kaldt Uffe, og overgik snart i Störrelse og Førlighed alle sine jævnaldrende. Men med hans Indvortes syntes det saa slet bevendt, at, hvem der saae ham i hans Opvækst, antog ham for et Kødhoved og Fødenød, som der aldrig kunde blive en fornuftig Mand, end sige Konge af; thi han tog som Barn aldrig Del i nogen Leg eller Munterhed, og fandt slet ingen Fornöjelse i Tale eller Smil, disse de lysteligste Udtryk af Menneskelivet. Saaledes hensled han tavs og mörk sine Ungdomsaar, og hans Træghed og Dumhed var til et Ordsprog. Vermund, som med Sorg bemærkede hans Dorskhed, vidste ikke bedre Raad end at gifte ham med en Datter af Frovin, Statholderen i Slesvig (se forrige Anm.), som var en meget berömt Mand, og havde i Kette og Vig to haabefulde Sönner; thi Svogerskabet med en saa udmærket Familie kunde være et godt Rygstød for Uffe, og paa en Maade skænke Riget, hvad han manglede.“ — En Tid gik, og Kette og Vig krænkede Kæmpeloven ved at være to om at dræbe Kong Adils, saa at Spotordet sagde, for dog at stille to imod to, „at de tapre Danske havde i Tvekamp ihjælslaaet Kongen og — den gamle Gaardsret.“ — Atter gik en Stund, men da nu Vermund mistede Synet af Ælde, ansaa Kongen af Saksen (Holsten er jo den nærmeste Del af Saksen) Danmark for et hovedløst Rige, og skikkede Vermund Bud, „om han ikke nok nu, da han havde overlevet sig selv, vilde oplade ham Riget, for at Fædrelandet ikke under en herskesyg Konge, som gik i Barndom, skulde ødelægges baade ved Lovbrud og Sværdslag.“ Vilde han ikke med det gode, vilde Sakserkongen se, om han ikke nok med det onde kunde formaa ham dertil. Vermund vilde naturligvis ikke, men vilde selv gaa i Kreds med Holsteren. Det fandt Afsendingerne dog en Spot, at deres Herre skulde kæmpe med en blind Mand; og der var Raadvildhed paa *Jellinggaard*. Men da brast Uffes Tungebaand, underligt for alle og utroligt for den nedböjede Fader. Han maatte dog tro tilsidst, at det var hans fjantede Sön, der gav Sendebudene den Hilsen til deres Konge, „at han gjorde Regning uden Vært, da han spidsede sin Næse paa et Rige, der endnu har baade Styrmand

ved Roret og Folk paa Herreskansen, som fattes hverken Kækhed, Kraft eller Visdom. Og for Resten maa han vide, at Danmarks Konge er ikke sönneløs, men har en retmæssig Arving, som her tilbyder sig at gaa i Kreds med eders Kongesön selvanden, saa han maa tage med sig den bedste Kæmpe af sine Landsmænd, som han kan finde.“ Thi en simpel Sejr var ikke Uffe nok; Skændslen paa det danske Navn fra Svogrenes usömmelige Færd maatte ogsaa aftvættes. Med Möje fandt man en Rustning til den höjbaarne Uffe, thi selv sin Faders Rustning sprængte han, saa man maatte tilnitte den i venstre Side, og heller intet andet Sværd var ham stærkt nok, end Faderens Skræp, som denne længst havde nedgravet i Jorden, fordi han frygtede, at den, som var nærmest til Arven, aldrig vilde blive værd at tage den. Saa mødtes da Kæmperne paa en Holm i *Ejderströmmen*, hvis Bredder vare skjulte af Folk. Men yderst paa en Skrænt sad gamle Vermund for at ende sit Liv i Strömmen, hvis Kampen gik Sön og Fædreland imod. Det havde dog ingen Nød. Skræp bed, saa begge Holsterne bede i Græsset, og da Spot og Skade altid følges, saa kvad Herolden i et muntert Vers om: „En paa langs, og en paa tværs!“ thi saaledes havde Skræp kløvet dem. „Da græd Gubben höjt af Glæde!“ Men Danmark bestod, „og Danmark vil staa mens Bølgerne rulle!“ Nornerne have svoret det, og han, som hørte deres Ed, hørte tillige dens Udlægning:

„Saa længe danske Mænd ej Blodet ændse —
hvor Uffe slog og vandt, er Danmarks Grændse!“

Til Nr. 16. De Begivenheder, som dette Digt besynger, fortæller Sakse paa en noget anden Maade saaledes: Frøde Olufsen syntes, at han blev fordunklet og beskæmmet ved sin yngre Broder Haralds Bedrifter, og lod ham ved sine Haandlangere skaffe ud af Verden. Derpaa gav han sig til at ransage efter Harald og Halfdan, Haralds to Sönner; men deres Fosterfædre hittede paa et snildt Indfald for at frelse dem: bandt nogle Ulvekløer under Fødderne, og frembragte derved en hel Hob Ulvespor saa vel i Snavs som i Sne, langs udenom Huset, hvorhos de tillige toge Livet af et Par Trællebörn, skilte dem ad, Led for Led, og strøede saa Stumperne omkring. Da nu Spejderne kom til Huset, og fandt ingen hjemme, men saae baade Ulvespor og Barnelemmer og Blodpletter, saa troede de, at Ulve havde opædt Drengene, og bragte det Budskab hjem. Men Börnenes Fosterfædre gave dem Herberge i en gammel hul Eg, og gave dem Hundenavne. Ingen tvivlede nu om Prinsernes Død, uden Frode, og for at opdage deres Smuthul, tyede han til en Spaakælling, som ved sin ramme Galder ikke blot kunde se igjennem Mure og Vægge, men nøde alt, hvad hun saae, til at trække sig nærmere, saa hun fik Fingre i det. Hun fortalte da, at der var en vis Regin, der hemmelig opfødte dem, og hvordan. Alt som hun gol, bleve Prinserne udtvungne af sit Smuthul; men, da de vare dragne saa nær, at de fik

Syn paa Kællingen, kastede de et Guldstykke i hendes Skød. Det hjalp, og hun lod, som hun besvimede, hvorpaa hun sagde, at Prinsernes Veje vare usporlige, al den Stund de besad en sønderlig Kraft til at stoppe de stærkeste Besværgelser paa Halvvejen. Regin drog nu over til Fyn, og faldt der i Frodes Hænder. Han maatte tilstaa, at han gjemte Börnene, men ved de Ord: „Ingen med Held slaar to Gange Frænde ihjæl“ stillede han Frodes Grumhed, imod det Løfte, at, mærkede han, de vilde begynde paa Optöjer, skulde han mælde det i Kongens Gaard. Nu gik en Del Aar i Stilhed, men da Prinserne bleve voksne og kom til Sælland, maatte de love sine Tilhængere, inden Aar og Dag at hævne sin Faders Død, eller lukke sine Öjne. Da Regin hørte det, gik han ved Nattetid til Kongens Gaard, og sagde Vagten, at han var kommet for at mælde det bevidste. Nu samlede da Frode Folk, og Haralds Sönner befandt sig i en hæslig Klæmme, men de reddede sig, ved at skabe sig, som de vare splittergale; thi da Frode mente, at de vare virkelig forrykte, fandt han, at det var en Skam at drage Sværd imod dem. Det kom han imidlertid til at fortryde; thi næste Nat stak de Ild paa Slottet, stoppede for Löngangen, i hvilken Frode var krøbet ned, og han kvaltes nu af Røg og Kvalme.“ — *Ro* og Helge, som Visen slaar paa, den *første* Roskildes fredelig-store Grundlægger, den *anden* Rolv Krages æventyrlig- og heltelig-store Fader, vare Sönner af den berygtede Halfdan Frodesön, som ihjælslog begge sine Brødre, Ro og Skate. — I øvrigt er Stoffet til dette Digt taget af Rolf Krages Sage, en islandsk Roman, der fortæller Begivenhederne en hel Del anderledes end Sakse, og i hvilken Sakses Regin hedder Vifil.

Til Nr. 17. Dette Digt er et Brudstykke af Ohlenschlægers store Epos, Rolf Krage, til hvilket Stoffet ligeledes er taget af Rolf Krages Sage. — Blandt alle Hedenolds Drotter vandt ingen sig den mageløse Kærlighed og Navnkundighed, som Rolf Krage, om hvem Sakse siger, at „hans Legeme var det en Lyst at se, og hans Hjærte en Glæde at kjende; thi *der* laa med Dyd og Ære al den Höjhed og Skönhed, man i hans Udvortes maatte agte og elske.“ Han var venlig og ydmyg, som han var kæk, og gavmild, vennesæl og ædelmodig var han mod alle sine Mænd; derfor strömmede ogsaa Nordens Kæmper til hans Gaard, og Dansk og Svensk og Norsk sadde venlig bænkede hos ham; men alle havde de svoret at følge ham i Døden, som de fulgte ham i Livet. Det hed om ham, at han hverken skyede Ild eller Sværd, og af den Badstue, som Kong Adils lavede til ham, gik han kun ud til fornyet og forøget Beundring. Han var Nordens Konge-Ideal, et uopnaaeligt, men et saadant, som stod for Nordboens Seerblik, naar han i sine saligste Öjeblikke drömte sig den Drot, ved hvilken hans hele Hjærte kunde hænge med en aldrig slappet Begejstring, og ved hvis Tab det maatte briste. Men ogsaa for Nordens Drotter stod han som et saadant helligt Forbillede; hans Minde blev

drukket ved deres Gilder, og for de bedste af dem stod det som det höjeste Maal for deres Ønsker, at vorde Rolf lige, at vorde elskede af Folket som han, og at naa hans Navnkundighed. Tilnavnet Krage skal en svensk Ungersvend, Vigge (se næste Digt), have givet ham. „Förste Gang nemlig da han saae Kong Rolf, faldt han rent i Staver over hans Vækst og Skabning, og da han saa havde staaet allerlængst og maalt ham med Öjnene, spurgte han ganske pudsig, hvad det dog var for en Krage, der havde haft den særdeles Lykke, at blive Trappe til sligt et Höjeloft? Ordspillet var ganske vittigt, i Betragtning af Kongens usædvanlige Höjde og Storhed; thi paa Dansk betyder Krage en stynet Træstamme, som hugges af og bruges som en Stige, hvorpaa man ganske magelig kan komme i Höjden, da Tvegerne ere ligesom Trin. Det Indfald, syntes Rolf, var Guld værd, tog med begge Hænder imod et saa hæderligt Binavn, og betalte det med en stor Guldring, som han gav Vigge at sætte om Haandleddet. — Om Drifa, Rolfs Hustru, hvis Død han tidlig skal have begrædt, taler Sakse slet ikke. — Adils, Konge i Upsal, var Rolfs Svoger og Stedfader (gift med Yrsa, som paa engang var hans Moder og Søster), men lige saa gnisk, som Rolf var rundhaandet, og en navnløs Konge i det hele, for saa vidt hans Navn ikke følger Rolfs, hvem han trods Frændskabet lige hyppig sveg, og af hvem han derfor hvert Öjeblik maatte afstraffes. — Hjalte, *Svipdag*, *Bejgal*, *Hvitsærk* osv. ere lutter Navne paa Rolfs Kæmper. — Marius var Navnet paa den Rommer, der, omtrent 100 Aar för Kristus, ved Krigslist tilintetgjorde baade Cimbrer og Tevtoner, et Par Folkeslag, der igjennem en Række af Aar havde lært det rommerske Jætterige at skælve, og dets Örn at bæve. Men Cimbrerne har, som bekjendt, en dristig Kritik og et misforstaaet Fædrelandssind hidtil villet göre til Jyder, og altsaa baade til vore og Rolf Krages Kæmpers Aneherrer. — Ejnherier, se Nr. 7. — Finner; skönt hidtil endnu ikke tilfulde godtgjort, er det dog hel rimeligt, at Finnerne vare den ældste Folkeslægt i Nord, Nordens ældste Indbyggere, der fordreves til „Hulerne“, til „Bjærgets mörke Vold“, til Landets utilgængeligste Ydrekanter, af en senere indtrængende kraftigere Slægt, vore Oldefædre. Og ikke usandsynligt er det, at hine lavstammede, ildeskabte, fjendtligsindede Finner endnu kunne spøge i en hel Del af Sagnene om Dværge og Trolde.

Til Nr. 18. Var Rolfs Liv berømmeligt og navnkundigt, da blev hans Død den navnkundigste, der hidtil blev nogen fejret Drot til Del. Spiller ikke Baldersmytten (se Anm. til Nr. 8) i den, er Rolf ikke den elskede, livsalige Balder, Hjartvar Snyltevæksten paa hans stolte Eg, den fule, foragtelige Mistelten, og Skulde den Loke, der i en *Hekses* Skikkelse udfandt Misteltenen og dens sörgelige Betydenhed, og brugte den, — saa spejler her dog ligefuldt Mytten sig i Historien, saa finde ligefuldt de anelsesfulde Spaadomme om Folkevuggen sin Udtydning, sin Opfyldelse i Folkelivet; thi Lejregaardsbranden er da „det historiske Ragnaroke i Danmark

med *Rolf* som Odin, *Bjarke* som Thor, *Hjalte* som Frej, og, hvad der er det besønderligste, *Vigge* som Vider, saa man hører lige saa lidt til Vigge under Slaget, som til Vider i Asgaard, för Hævnens Time slaar.“ *) — Da Rolf havde undertvunget Adils, satte han Hjartvar til Skattekonge i Sverrig, og gav ham sin Søster Skulde til Ægte. Men „Skulde holdt det for en Skam at have en Skattekonge til Mand, men for en Ære at udruge djævelske Planer i Mörket. Hun begyndte med at lade Hjartvar høre, at han dog med al sin Stads i Grunden var en ussel Træl; opmuntrede ham derpaa til at afryste Lænkerne, lokkede ham til at gaa paa Rævekloer, og kom endelig frem med sit djævelske Raad. Hjartvar skulde sejle til Danmark, og lade, som havde han Skatten i Lasten, hvor der dog kun var alle Slags Krigstöj. Propfulde af Falskhed kom da Skibene til Lejre, og Rolf gjorde et stort Gæstebud for Hjartvar. Rolf og alle hans Kæmper drak sig en usædvanlig Rus, men det lod paa Hjartvar og hans, som vare de bange for at brænde sig paa Bægrene. Medens derfor de förste faldt i Sövn, rustede de sidste sig, og dræbte de sovende Kæmper — Rolf med, — medens de i et uhyre Blodbad overmandede de vaagne. Hjalte mejede Fjender af, som man lægger Rug paa Skaar, og Bjarke stynede dem saa, at det var en sand Höjtid for Valguden:

„Der bliver Stads, naar de komme der alle,
der bliver trangt nu for Rum i Valhalle!“

og Goterne sejrede ikke, för hele Rolfs Helteflok var nedlagt.

„Men Heltelön det er, i Heltedød
en Drot saa majestætisk at omfavne!
Det siges skal, og kommes vel i Hu,
at vi forenedes med Kongen nu!“

Selv af Ungersvendene i Kongens Gaard var ingen levende tilbage, uden Vigge. Da Rolf bandt ham med Guldringen, da havde Vigge af sin egen gode Villie lovet, og svoret höjt og dyrt derpaa, at, fik Rolf en voldsom Død, da maatte hans Banemand vide, at Vigge var Blodhævner! Nu indfriede han sin Ed. Hjartvar gjorde et prægtigt Gilde ovenpaa Dysten, og da han havde drukket sig en god Rus, kunde han ikke noksom beundre Rolfs Tjenerskab, hvori, saa talrigt det end var, der ikke fandtes een, som for at frelse Livet vilde fly eller lade sig fange. „Var der kun en eneste tilbage, som *jeg* kunde tage i Tjeneste!“ Da bragte man ham Vigge, og Hjartvar spurgte, om *han* vilde være hans Stridsmand. Vigge

---

*) „Jeg mener nemlig ingenlunde, at Mytten om Ragnaroke er opkommen ved Rolfs Fald, men netop omvendt, at Skjalden, som besang dette, vitterlig eller uvitterlig har aftegnet den, og jeg finder det höjst rimeligt, at vor Guldalders Katastrofe har haft en paafaldende Lighed med den Mytte, der udtrykte Anelsen af Ragnaroke.“ (Grundtvig, Nordens Sindbilledsprog.)

nikkede. Hjartvar rakte ham et draget Sværd, at han maatte sværge Troskab, men bød ham Spidsen. Vigge bad om Hjaltet; thi *saaledes* plejede Rolf at række Stridsmænd Sværd. Da Vigge nu fik Haand i Hanken, gav han Hjartvar Spidsen, og indfriede saaledes sin Ed. Men sjæleglad stod han nu i Salen, og blottede selv sit Bryst for Hjartvars Tjenere, som fluks stormede ind paa ham. Han døde med de Ord: „Naar man har taget saadan en Niding af Dage, smager Gravøllet sødt, ihvor besk det saa brygges."

Til Nr. 19. Dette Digt synes mig en smuk Indledning til „Folkeslaget paa Braavallahede", der besynges i Slutningen af næste Digt. Var Nordens Aand (Odin) nogensinde med i Slagets Tummel, da var det visselig i dette Kæmpeslag, enten han saa var der i Nornegæsts Skikkelse (se Anm. til Nr. 6) eller i Brunos (se næste Anm.). Snarest skulde jeg dog stemme for Nornegæst; thi at Slejpner paa sine „fire Par Fødder" (se Anm. til Nr. 2) var der med, deraf gaar der Syn for Sagn, naar vi læse Ohlenschlægers herlige Digt.

Til Nr. 20. Om Harald Hildetan*) fortæller Sakse (Grundtvigs Overs.): Han var en Søn af Halfdan og Gyritte, Alf Sigersens Datter, det sidste Skud af Danmarks gamle Kongestamme. Da hans Fader Halfdan faldt i Slaget mod den navnkundige Bærsærk, Veset fra Bornholm, var baade Gyritte og Harald med i Kampen. Da hun saae, hvordan han efter Faderens Fald og Hærens Flugt vedblev med Hidsighed at kæmpe, tog hun ham paa sin Ryg og bar ham ud af Slaget til den nærmeste Skov. Harald vokste for Resten op til en Kæmpe af Vækst, saa ingen af hans jævnaldrende kunde maale sig med ham, og Odin var ham saa gunstig at hærde ham mod Jærn og Staal, saa de Vaaben, der gave andre Folk Banesaar, bede ikke paa ham. Først hævnede han sin Faders Død, blev Vesets Bane og indtog Skaane; saa slog han Hoter i Jylland ved Hotersnæs (Horsens), og derpaa Rørik og Hunding i Sælland, og blev derved Mester af *Lejregaard*, og sankede atter det lemlæstede Danmark til eet Rige. Saa gik han uden Hjælm og Brynje, i den blotte Purpurkaabe, i Kamp for Kong Asmund i Vigen, og slog hans Fjender, men vilde ingen anden Lön modtage, end den ærlig fortjente *Ære*. Oplært af selve Odin i den Konst at stille sin Hær i Svinefylke, slog han nu Olof og Yngve af Sverrig og tugtede Ingel; gik saa til Trøndelagen, og gik i sin blotte Brystdug i Kreds med Skjoldmøerne Stikla og Rusla, der vilde fordrive Trøndernes

*) Hildetan, Hildurs (Hildes) Tan, o: Kampens Høvding; — Hilde, den ene af Valkyrierne (Kampens Piger, som styre dens Gang og mærke de Kæmper, der skulle hjemvende til Valhal), efter hvem Kampen kaldes Hildes Leg; hun er den Kærlighed til Aandens Verden, der hver Morgen vækker Kraften, og giver ham ny Vaaben til den sejerrige Kamp for Valhal.

Konge, Olaf. Han nedlagde dem begge. Nu tvang han Friserne, saa Tyskerne ved Rhinen, saa Slaverne; indtog derpaa Akvitanien, og gik herfra over til Brittanien, og fældede Kongen af Northumberland. Vide om Land gik der nu Ry af hans Bedrifter, og hans Navn var nok til trindt omkring at dæmpe Folkenes Bulder. Derpaa skal han have tilbragt 50 Aar i uforstyrret Rolighed; men, for at hans Krigsfolk ikke ørkesløse skulde nedsynke i Blødhed, lod han dem bestandig af udlærte Fægtemestere øve i at haandtere baade Sværd og Skjold. Men nogle af disse Fægtemestere havde en sønderlig Færdighed i, i hvert eneste Hug at ramme Öjenbrynene paa en Prik, og dermed prøvede man Gemytterne; thi hvilken Karl der blinkede ved Hugget, han mistede sin Tjeneste i Kongens Gaard, og blev uden videre jaget paa Porten. — Nu var paa den Tid en vis Bruno Potte og Pande hos Kong Harald, og de havde fra Barnsben været gode Venner og Stalbrødre. Bruno vidste alle Kongens Hemmeligheder, og blev immer brugt som Mellemmand, naar Harald og hans Søstersön, Kong Sigurd Ring af Sverrig, havde noget at meddele hinanden, som ellers ingen maatte vide. Samme Bruno druknede imidlertid paa en Rejse, og saa paatog Odin sig hans Skikkelse, rejste imellem Kongerne under hans Navn, for at forstyrre deres Enighed og strø Tvedragtens Sæd, et Arbejde, der lykkedes saa vel, at Kongerne glemte baade Venskab og Frændskab, ja fattede et Had, som intet uden Blod kunde køle. Tilsidst brød Hadet ud i lys Lue; de forkyndte hinanden aaben Fejde, og rustede sig saa i syv Aar til Striden. Der er imidlertid to Fortællinger om den Sag; thi somme ville sige, at Harald kun erklærede Ring Krig, for at komme ud af Verden paa en *skikkelig* Maade (jvf. Nr. 8), da han for sin Ældes Skyld hellere vilde falde for Sværd paa Valen, end sejpines paa Sottesængen; ønskede ogsaa i det hele at faa et Endeligt, der svarede til hans daadfulde Levnetsløb. For altsaa at dø paa Ærens Sæng, og gæste Valhal med saa talrigt et Følge som mulig, stod hans Hu til Kampen, og indrettede han alting saa, at Styrken omtrent blev lige paa begge Sider, men dog störst paa Rings. Og dog vare Haralds Snækker saa mange, at:

„Ej Bølgerne blaane i Sundet man saae
fra Sælland til Skaane, hvor Snækkerne laa;
man saae kun for Öje en gyngende Skov
af Master og Flöje, med Takkel og Tov.“

Saa mødtes da Kongerne til Slaget paa Braavalla-Hede, „berömt i Nord“ som intet andet. Sigurd kom först, men vilde ikke begynde Slaget, för ogsaa Haralds Hær var fylket. — Om Slagets Gang staar en Del fortalt hos Sakse, men om dets Udgang siger han: Den gamle Harald sad blind paa sin Stridsvogn, men døv var han ej, og der han af Folkets Mumlen forstod, at Lykken var paa Fjendens Side, da spurgte han *Bruno*, som paa Skælmeri var hans Køresvend, hvorledes Ring havde ordnet sin Krigs-

hær i Dag. Smilende sagde Bruno: „I hornet Skikkelse gik Hæren frem.“ Der Kongen det hørte, gøs det i ham, og höjlig forundret spurgte han videre: „Hvem i al Verden har lært Ring den Konst, som ingen forstod uden Odin selv, og som han ikke har lært noget Modersbarn uden mig, der annammede den som en Kampens Hemmelighed!“ Bruno tav. Da slog det Kongen, at *han* var Odin selv, og at denne hans gamle Skytsaand, det være sig nu for hans Bedste eller hans Værste, var her tilstede i forblommet Skikkelse. Saa kastede Bruno ham hovedkuls ned af Vognen, rev ham Kollen af Haanden, og slog ham ihjæl med hans eget Vaaben. — Saa snart Ring fik Haralds Drab at vide, lod han med Luren sine Krigsfolk standse i Farten, og Slaget ophørte. Saa befalede Ring at ransage Valen, til Haralds Legeme var fundet, at det ikke skulde savne en sömmelig Jordefærd. Med Griskhed kastede Almuen sig over Ligdyngerne, men fandt först Haralds Legeme efter en halv Dags Forløb; og det var intet Under; thi höjt over Stangen og op over Hjulene paa hans Vogn laa der fuldt med døde Kroppe; ja, saa stor var Mandslætten i denne Strid, at paa Rings Side vare tolv-, og paa Haralds Side tredive-tusinde faldne, foruden dem, man ej vidste Navn eller Tal paa. Der nu endelig Haralds Lig var fundet, med samt hans Kolle, da spændte Ring sin egen Hest, beklædt med Gyldenstykke, for hans Vogn, og holdt en Ligtale, hvori han skænkede Harald Hesten, bad ham ride rap paa den til Valhal, som förste Mand fra Slaget, og hos Odin, Valhals Drot, bestille godt Herberg for Venner og Fjender. Tændt blev nu Baalet. De Danske satte, som Ring befol, Kong Haralds forgyldte Snække paa det, og mens Baalet fortærede Liget, bød Ring sine Høvdinger gange skarevis Baalet rundt med Klagemaal, ja formanede dem rørende til, alle med gavmild Haand at ofre Vaaben, Guld og Kostbarheder, saa Baalet desto længer kunde blusse höjt til Ære for den store, den vældige, alles Hjærter dyrebare Konge. Da Liget var brændt, opsamledes Asken i en Urne, og sendtes paa Rings Befaling til Lejre, for der at begraves med Hest og Rustning paa kongelig Vis. — Veborg fra Jylland havde i Kampen fældet Kæmpen Sote, men, da hun truede med at göre flere samme Skjel, tog Torkel Teler Sigte paa hende med sin Bue, og der laa hun. Det Saar, som hun i Følge Digtet skal have tilföjet Stærkodder (se næste Anm.), siger Sakse, at Kæmpen Hake tildelte ham; Stærkodder havde kastet Hake til Gulvs, men Hake hævnede sig ved at afhugge hans Finger og hugge ham saa tæt paa langs og tværs, saa Lungen krøb ud igjennem Brynjen, og Halsen blev skaaret halvt over. — *Skulde* (se Nr. 11) maa som Afgörelsens Norne afgöre Kampens Skæbne; man finder hende derfor ogsaa dannende et Valkyrie-Tretal med Gude og Rote, ligesom *Hilde* danner et andet med Göndel og Skøgul. — Vidar, ellers kaldet den tavse Dis, Jætternes *sovende* Samvittighed, *vaagner* i Valhal, da Fenrisulven har slugt hans Fader, og hævner ham ved at sønderslide Ulvens Kæver

(se Anm. til Nr. 11 og 18). — Brage, Skjalden i Valhal, den *sidskæggede* As, er Udtrykket for den historisk-poetiske Veltalenhed eller den poetiske Indbildningskraft i det hele (Brage, *brain*, ɔ: Hjærne); han byder alle Valhals Gæster Velkommen, og i sin Haand har han en Harpe og paa Tungen Runer. Hans Viv er *Idun* (Høstens Muse, den dramatiske Poesi), der med sin Æbleskaal forynger Guderne, og skænker dem den *timelige* Udødelighed, da de med Balder havde tabt sin *Evighed*, og ikke længer kunde undgaa at ældes, men kun ved Iduns Æbler undgaa Døden, og immer blive nogle Aar yngre igjen. — Ursine (eller Visne) fra Venden; hun havde (billedlig talt) Haar paa Tænderne, og var klog paa Krigen som faa; men i Kampen afhug Stærkodder hendes Haand. — „Kæmpe- og Skjoldmøtiden fik ogsaa sit Ragnaroke, og det er Braavalla-Slaget, hvormed Stærkodder ligesaa vel ender sine Bedrifter, som Skjoldmøerne Visne og Viborg sine, saa det er intet Under, at det buldrer i Bjarkemaalets Efterklang, Stærkodders-Visen, som om Verden skulde forgaa.“ (Grundtvig, Nordens Sindbilledsprog.)

Til Nr. 21. Om Stærkodder, den Gote („Skjald saavel som Kæmpe“ og „Sindbilledet paa den *menneskelige* Tapperhed hos Kæmpefolket“, altsaa „*Tyrs* myttiske Statholder“), — fortæller Sakse: I Frode Ejegods Dage led en vis Stærkodder, Storværks Sön, Skibbrud paa de danske Kyster. Alle hans Stalbrødre omkom, og han alene blev reddet. Formedelst sine store Sjæls- og Legemsgaver blev han en velkommen Gæst hos Frode, og jo længer han var i Kongens Gaard, des höjere blev han anskrevet; thi hans Legemsskikkelse udtrykte den höje Adel, som laa i hans Sjæl, og næppe nogen bar Prisen for ham i Mandighed. Desaarsag blev han saa höjt og saa vidt berömt, at man end den Dag i Dag veed at nævne ham og tale om hans Bedrifter; ja, ikke blot hos vore Fædre straalede hans Navn i Mindet af store Heltegjerninger, men og udenlands timedes ham velforskyldt et glimrende og sjældent Eftermæle. Hjemme havde han, i Følge troværdige Efterretninger, i Österleden; men, hvad somme ville indbilde os, er kun Snak, — at han var en Jættesön med en urimelig Hob Arme, indtil Thor ruskede de fire af ham, saa han kun beholdt to igjen. Sin Heltebane begyndte Stærkodder, efter Odins Tilskyndelse, med at hænge den norske Kong Vikar i en Baststrikke. Derpaa gav han sig i Ledtog med en vis Vemund, Mesteren for alle danske Vikinger, og mærkværdigt er, hvad man fortæller om dem, at de smagte aldrig stærke Drikke, fordi Tarvelighed i deres Öjne var Tapperheds Vogter, Overdaad dens Banemand. Efter at have hærjet vide om Land, hjemsøgte disse Stalbrødre Rusland, hvor de sloge Foke, Rutenernes Høvding, og gjorde umaadeligt Bytte. Efter Vemunds Død blev Stærkodder søgt af Bjarmekæmperne, og udførte med dem mærkværdige Bedrifter, men gik saa til Sverrig, hvor han lod Hvile falde paa sig. Ked af Gøglerfjasen i Upsal, gik han derpaa i Ledtog med den danske Hake til Hybernland (Ir-

land), for at man ej ved selve Verdens Ende skulde undgaa Danmarks Vaaben. Irernes Konge, Huglet, var en Pjaltekræmmer, og han faldt; men hans Kæmper, Gegad og Svipdag, gjorde de Danske mere Besvær, og det Slag, Svibdag gav Stærkodder i Hovedet, var det værste, der nogensinde ramte ham. Dog sejrede han og Hake, indtoge Dublin, og gjorde Skatkammerets Penge til Gribsgods. Dernæst gik Stærkodder med Slaverfyrsten Vind, at tugte de frafaldne Folk i Østerleden, og vidt blev dette Tog berömt ved glimrende Sejre over Kureter, Sember, Semgaller og, kort sagt, over alle de Folkehære, som fandtes i Østen. I Rusland, paa Klippen Anefjæld (Arnafjæld), levede en Slagsbroder ved Navn Vising (Vifin), som havde onde Öjne, saa hvad Staal, han kastede dem paa, det sløvedes. Men Stærkodder gik trøstig til Rusland, trak en tynd Hinde over sit Sværd, saa *Staalet* skjultes for Koglerens Öjne, og dræbte ham saa. Nu drog Stærkodder ad Maglegaard (Myklegaard, den *store* Gaard, Konstantinopel), hvorfra han bortjog Jætten Tanne, overvandt saa i Polen Kæmpen Vase, og da Sakserne vilde falde fra Kong Frode, hvem de vare skatskyldige, flakte Stærkodder deres bedste Kæmpe, Hame, midtad, saa Sakserne paa ny maatte give sig. — Vi kunne umulig opregne alle Stærkodders vidunderlige Bedrifter, men endnu kun pege hen paa, hvorledes han ruskede Frodes daadløse Sön, den vellystige Kong Ingel, op af hans dybe, bløde Sövn, frelste Kongens Søster Helga fra den letfærdige Guldsmeds væmmelige Omfavnelser, der famlede i hendes lyse Lokker, og kæmpede paa hendes Fæstemands, den norske Kong Helges, Vegne, muttersene mod den bomstærke Angantyr og hans aatte lige saa forvovne Brødre, som han alle nedlagde, efter dog at have faaet sytten saadanne Saar, at Indvoldene væltede ud af Livet paa ham, — og rensede saa det vanartede Hof fra alle de yppige Sakser, der oversvømmede det. Hans Deltagelse i Braavallaslaget have vi kortelig peget hen paa i forrige Anm.; men der er endnu mange andre Bedrifter af ham, som vi alle maa overspringe, i det vi gaa over til den Nidingsdaad, der brændemærkede den gamle gæve Helt, og nedtyngede hans Samvittighed gjennem hele Slutningen af hans lange (trehundredaarige) Liv. Kong Oluf i Danmark var haard og grusom; tolv Høvdinger indgik en Sammensværgelse mod hans Liv, men ingen af dem turde dræbe ham; da lejede de Stærkodder for 120 Mark Guld. Stærkodder besluttede at myrde Kong Oluf i Badstuen, og gik derind til ham; men, da han mødte hans skarpe Blik og lynende Öjekast, stivnede han af Skræk, og opgav for denne Gang sit Forsæt. Men Oluf, som kjendte det gjennemborende i sit Blik, og intet ondt anede, holdt Haanden for Öjnene, og bad Stærkodder træde nærmere. Dette gjorde han, sprang til med draget Sværd og gjennemborede Kongen. Men da det var sket, vaagnede hans Samvittighed, og han var nær ved at synke i Jorden af Anger og Skamfuldhed. Altid svævede denne sorte Nidingsdaad ham levende for Öjne, og naar han

hørte den nævne, brast han i Graad. I sin Harme ihjælslog han endog nogle af dem, efter hvis Tilskyndelse Misgjerningen var bedrevet. Endnu en Del Aar, og ældgammel var Kæmpen blevet. Han ansaas for udygtig til at gaa i Slag og Kreds, og da han derved stod Fare for, paa sine gamle Dage at tabe den Navnkundighed, som han fordum vandt, vidste han ikke bedre Raad, end med velberaad Hu at fremskynde sit Endeligt. At dø Straadød, syntes ham, var under hans Værdighed, da hans Levnet bugnede af Kæmpeværker, og hellere vilde han falde for en ærlig Kæmpe, sig selv til ydermere Pris og Ihukommelse, end oppebie Banesaar af Dødens lumske Pil, den störste Ulykke, der kunde times en graahærdet Krigsmand. Afmægtig og næsten stokblind, gik han da ud i den vide Verden med Blodpengene for Olufs Mord om Halsen; thi med dem vilde han købe sig en Banemand; han vilde købe Døden lige saa dyrt, som han havde solgt Kongens Liv. Som han nu ved to Kæppe krøb hen ad Vejen, omgjordet med tvende Sværd, mødte han en Almuesmand, som fandt, at to Sværd var det ene for meget for saadan en gammel Stødaf, og spurgte i Kaadhed, om han vilde give ham det ene. Kom nærmere, svarede Stærkodder, og da han kom, gav han ham rigtignok det ene, men i Livet. I det samme kom Hater, som var paa Jagt med sine Hunde, og hans Fader, Lenne, var just en af dem, som Stærkodder havde ihjælslaaet, da han angrede sin Misgjerning. Hater lod Harerne løbe, og befalede to af sine Svende at fare ind paa den gamle, for at se, om man ikke kunde skræmme ham. Men, da de havde gjort sine Krumspring, gav Stærkodder dem hver en Lussing, saa de aldrig rejste sig mere. Da Hater saae det, blev han hed om Ørerne, gav sin Hest Sporerne, og flöj ind paa den gamle, som han straks kjendte, og spurgte, om han vilde bytte Sværd mod Vogn. Stærkodder var saa dumöjet, at han ikke kunde kjende Karlen, og svarede, at i gamle Dage skulde ingen Spottefugl have gjort sig lystig over ham, uden at faa sin Umage betalt, saa han huskede det; og, Barde, som han var, istemte han en harmfuld Sang, der gav Anledning til Svar og Gjensvar. Imidlertid opdagede han, at han havde Hater, Lennes Sön, for sig, rakte saa Halsen frem, og bad Hater slaa til for at hævne sin Fader. Til Belönning bød han ham Guldet, og opæggede ham endnu engang ved en djærv Sang; thi:

„For Døden ej ryster den gamle i Nord,
som længer ej lyster at færdes paa Jord;
men skulde for Ælde en *Usling* mig fælde,
det var mig en Gru!“

Saa løste han for Pungen og udrystede Guldet, rakte Hater sit Sværd, böjede sit Hoved, bad Hater svinge Sværdet kækt, ikke bæve, men kun hugge dristelig til. Hater halshuggede ham i en Fart; men saa bister var endnu Gubben i sin Dødsstund, at, da Hovedet faldt til Jorden, *bed det* ordentlig *i Græsset*. Den store Kæmpes Lig kom ikke til at savne

en Gravhöj; thi Hater stædte det til Jorde paa den Mark, som endnu kaldes Rolyng.“ — Saa vidt Sakse. — Jeg skulde dog mene, at Snakken om de seks Arme slet ikke er saa urimelig, som den kære gamle Sakse har villet göre den. Stærkodder er Storværks Sön, og alle hans Sönner hedde atter Storværk, men han selv er den *nordiske* Gote, *Nordboen*. Og at *han* vel en lang Stund syntes stynet, det vide vi jo alle, men at han dog virkelig endnu har alle sine tre Par Arme, alle færdige til ny Storværker, det vide vi ogsaa alle, eller kunde dog i det mindste vide det, og Tegnér var langt fra at være den eneste iblandt os, der atter saae alle Kæmpens Arme forenede, der atter saae det store, herlige, trefoldige Norden at „slå med try par armar som Stärkotter.“

Til Nr. 22. Den norske Kong Sigurd var efter Sakse gift med en Datter af den jyske Kong Gøtrik, og havde med hende Sönnen Sigurd Ring, hvem Skaanninger og Sællandsfarer valgte til Konge, medens Jyderne valgte hans Fætter Ring, som benyttede Økongens Fraværelse paa Viking til at undertvinge Sælland, ved hvilken Lejlighed Sigurd Rings Sön Regner, skönt han „næppe havde lært at binde sine Bukser endnu,“ allerede lagde megen Snildhed og Veltalenhed for Dagen. Da han havde besteget sin Faders Trone, udfoldede han imidlertid sin Kraft igjennem en lang Række af æventyrlige Heltegjerninger. Kong Herod af Sverrig lovede sin Datter, den fagre Tora, til den, der kunde skaffe ham et Par Slanger af Halsen, som med sin giftige Aande forpestede Luften i den hele Egn. Regner lod sig da göre en „Lammeskindspælts og et Par lodne Bukser, thi det var en Dragt, mente han, som baade gav Ormene noget at bide paa, og som var god at sno sig i. Saaledes iklædt sejlede han til Sverrig, og da det imidlertid var blevet Frost, dukkede han engang, för han gik i Land, for at faa ligesom et Ispanser udenpaa, hvornæst han bød sine Stalbrødre Farvel, og gik ene til Kongens Gaard. Her mødte han en uhyre stor Slange med dens Broder bagefter sig, og det var en Gru at se, hvordan de to Bæster kappedes om at göre ham Hovedet hedt, snart ved at smække til ham med Stjærten, og snart ved at overspy ham med Ædder. Hoffolkene krøb som Kællinger hver i sit Musehul, og Kongen selv var saa betuttet, at han med nogle faa gode Venner lukkede sig inde i det mindste Kammer, han havde. Men Regner med Ispansret var uforsagt, satte Skjold imod Tand og haard Hud imod hed Forgift, saa han stod som en Mur, urokkelig midt i Ædderströmmen, til han saae sit Ram, og jog da med sikker Haand sit Spyd saa eftertrykkelig gjennem begge Slanger paa engang, at de bleve spiddede som Fluer, og han stod ene levende paa Pletten. Nu kom Kong Herod frem og gav sig god Tid til at skaade Regner, og da han især fandt Bukserne latterlige, gav han ham deraf et Lægn, og kaldte ham Lodbrog“ (*Brog*, Bukser; *Lodbrog*, lodne Bukser; men Lodbrog kan ogsaa godt betyde *Folkeskræk*). Men dette Navn beholdt Regner, og Tora vandt han sig. — I Fortællingen af

Regners øvrige Bedrifter er det kun i faa Stykker, at Sakse stemmer med Sangen og med Islænderne. Vi lade derfor med et Par Undtagelser selve Sangen forklare sig selv, som den ogsaa vel er i Stand til. — *Aalenes Gaarde*, ɔ: Søen, Havet. — *Herod* (ikke Dronning Toras fejge Fader, men en Angelsakse) nævnes ogsaa i Bjovulfs Drapa, hvilket er os et nyt Vidnesbyrd om hans store Berömthed. — *Flæmingland*, ɔ: Flandern. — *Endil* nævnes ogsaa i Skaldas Fortegnelse paa berömte Vikinger; hans *Søulve*, ɔ: Skibene. — Paa et af sine Tog til England havde Regner ogsaa nedlagt Kong Hama. En lang Aarrække henrandt derpaa, og Hamas Sön „Ella var kommet til Hybernland (Irland), hvor han foer frem med Ild og Sværd mod alle dem, der vilde vedblive at være Regner tro. Da nu Regner paa sin Flaade gav sig i Kast med ham, maatte han føle den almægtige Guds retfærdige Vrede og öjensynlig bøde for sin Kamp mod Sandhed" — (han havde næmlig, siger Sakse, bekriget den jyske Modkonge, den kristnede Harald Klak, og höjtidelig gjenindført Hedenskabet paa ny, medens han gjorde Kristendommen fredløs); „thi han blev fangen og kastet i et Taarn, hvor hans syndige Krop blev Slangerov. Dog selv i Ormegaarden, hvor han paa ynkelig Vis maatte made Øgler med sit Kød, selv der var Regner frimodig; og mens Hugormen som den grusomste Skarpretter fortærede hans Lever og skar hans Hjærte, da hørte man ham med fast og mandig Røst fortælle sit hele Levnetsløb, og der han saaledes havde ihukommet sine Bedrifter, sluttede han med følgende Ord:

Hvis Grisene vidste, hvad Ornen maa friste,
de Stien vel brød;
kom fage tilsyne med Tand og med Tryne,
at fri ham af Nød."

Heller ikke tog han fejl af sine Sönner: *Iver Benløs* saae til paa en Folkeleg, da han modtog Efterretningen, men han forandrede dog ikke en Mine, inden Legen var til Ende; *Sigurd Snogöje* blev derimod ved Efterretningen saa betaget af Sorg, at han jog det Spyd, han stod med, igjennem sin Fod uden at mærke det; og *Björn Jærnside*, som sad over Tavlebordet, da Budet kom, klæmte Tærningen saa fast, at Blodet sprang i Straaler af hans Fingerender paa Brættet; men inden Blodet blev koldt, var Blodhævnen taget over Ella af dem alle i Forening, og ikke sidst af Iver.

Til Nr. 23. Jfr. Nr. 121. — „Kong Godefred (Gøtrik) i Danmark (Jylland) havde en Sön ved Navn Holger, og mens han laa i Vuggen, kom der seks Jomfruvætter og spaaede ham hans Skæbne som en sejerrig Kæmpe, der især skulde have Yndest hos det smukke Kön. Men allerbedst spaaede dog Morgane ham: at han skulde blive udødelig hos hende paa Slottet Avalon. Holger blev alt i sin Barndom Gissel hos Kejser Karl den store, og øvede siden mageløse Bedrifter baade med og imod ham; men, da hans Fader var død, kom han hjem til Danmark, og rettede alt,

hvad der var af Lave. Han blev for Resten ogsaa Konge i England og i Palæstina, men, da han vilde følge sin gode Ven, Kong Karvel, til Indien, blev han forslaaet af Stormen, led Skibbrud ved Sejlestensklipperne (Magnetbjærgene), og kom ved en Engels Hjælp til Morganes fortryllede Ø, hvor der blev sat en Guldkrans paa hans Hoved, som gjorde, at han glemte al Verdens Forfængelighed og drömte, at han var i Paradis. Efter tohundrede Aars Forløb tabte Holger vel en Dag sin Guldkrans, og fik Lyst til Verden paa ny, men det var kun, fordi han skulde frelse Frankrig fra Tyrkerne, som han ogsaa gjorde, men henrykkedes derpaa straks til Avalon, hvor han sidder endnu, og kommer först henimod Dommedag igjen for at bestride Antikristen. — Dette er i kort Begreb, hvad man finder i Holger Danskes Krønnike, som engang i Middelalderen blev skrevet paa Fransk. Efter vore egne Viser bor imidlertid Holger i Nörrejylland, og da Dannevirke fra förste Færd skal have hedt Holgersdiget, saa har Danmarks myttiske Landeværge sikkert oprindelig sit Navn af et angelsaksisk Ord, *calgian*, der betyder at værge, forsvare; og det var da ganske i sin Orden, at Sønderjyderne (N. Lorenzen) forleden (1840), da Tyskerne (Gülich) truede dem med Barbarossa, kaldte paa Holger Danske, som vist heller aldrig vil udeblive, naar Danmark selv føler, at det er i Fare." (Grundtvig, Græsk og Nord. Mythologi; jfr. Skand. Folkekalender III, S. 76.) — I Holger Danske, et Digt (Kbhvn 1837), har Holgerssagnet fundet en lige saa dyb som dejlig Behandling af Ingemann.

Til Nr. 24. Den fromme Ansgar (Æsger, ɔ: Gudespydet), Nordens höjtbetroede Apostel, blev født d. 12. Septb. 801 „af ringe Herkomst", og kom som Dreng i det gamle Korvej Kloster (i Pikardi, i det nordlige Frankrig), först under Abbed Adelar og siden under Abbed Vale. Herfra forflyttedes han 823 til det ny Kloster Korvej (i Vestfalen), men vendte efter to Aars Forløb tilbage. Alt som Yngling havde han haft stærke Drömme og höje Syner om det, der af Guds Naade skulde times ham, og havde i en saadan Stund hørt Ordet udgaa til sig: „Gaa hen, og forkynd Guds Ord for Hedningerne." Men nu lod den jyske Kong Harald Klak sig 826 døbe hos Kejser Ludvig den fromme i Rheims, og det var Kejseren magtpaaliggende at medgive ham en Præst, der kunde værne om hans svage Tro, og føre Ordet videre til de vilde danske Hedninger. Men ingen Præst havde Mod paa denne Rejse. Da gav Abbed Vale Anvisning paa Ansgar, som straks gik til Kejseren i *Englehjem* (Ingelhejm; mellem Majnts og Bingen, dengang et prægtigt Slot, nu en lille Flække); og han var straks rede. „Det var hans fri Valg, og han skulde i alle Maader udføre det." Men selv hans Klosterbrødre undrede sig over denne Beslutning, og misbilligede med Ord og Lader, at han vilde forlade en Kreds og en Virksomhed, som var ham kjendt og kær, for at at „omgaas med hedensk Fæ." De rokkede dog ikke hans Beslutning, og han trak sig tilbage i den ensomme Vingaard, for under idelig

Bön og Læsning at dygtiggöre sig til sit Hværv. Her opsøgte ham en Klosterbroder af fornæm, adelig Slægt, og han hed Ødbert (Autbert); men Ødbert kan godt paa Dansk betyde Skæbneklareren, Afgörelsens Lys eller Norne. Ansgar havde Mistro til hans Spörgen; han saae kun Nysgjerrighed og Spot i den; men det var dog Ødberts Villie at ledsage ham, naar Abbeden kun vilde give sit Minde, og dette var ikke vanskeligt at erhværve. De droge da afsted med Harald. I Køln gav Biskop Hadebald dem et ypperligt Skib, og med dette droge de ned ad Rhinen til *Dorstad* (nu en ringe, men dengang en mægtig By, hvor Lippe i Vestfalen falder i Rhinen). Her gik de i Land, og fortsatte Rejsen langs med Frisland, til de naaede de Egne, som Dannevirke senere skulde omgærde, medbringende selv det bedste Tømmer til dette Dannevirke. To Aar efter blev Broder Ødbert syg, og bukkede under for Mathed og Smærter, men Ansgar havde endnu i det næste Aar, 829, Mod og Lykke til med Vidmar i Følgeskab at bringe Evangeliet ogsaa til Sverrig. Hjemvendt herfra modtog han 831 den Ærkebispestol, som Kejser Ludvig havde oprettet for ham i Hamborg (— den blev faa Aar senere, efter Hamborgs Ødelæggelse af de danske Hedninger, forflyttet til Bremen), og hentede sig da sit Pallium hos Pave Gregor i Rom. Under megen Trængsel og Forfølgelse vandt han dernæst den danske Kong Erik, og fik af ham Tilladelse til at bygge den förste danske Kirke (i Haddeby, *Hedeby*, udenfor Slesvig). Efter den gamle Kong Eriks Død begyndte Kong Erik den unge paa ny Forfølgelser; men ogsaa ham vandt den fromme Ansgar, og den næste danske Kirke blev bygget i Ribe. — Paa 39te Aar havde Ansgar virket i Norden „under Fare og Nød hos Hedningerne, og Fare og Nød i sit eget Stift, under Barbarernes Indfald og Plyndringer og de uvilliges Trods; aldrig havde han skaanet sit eget Legeme, men lige til det sidste korsfæstet Kødet for Kristi Kærligheds Skyld;“ da blev han overvældet af en svær Sygdom, en uophørlig Blodgang. Kort för Kyndelmisse Höjtid 865 lod han saa göre Anstalter til et Maaltid baade for Klærkerne og de fattige; et stort Vokslys lod han tænde foran den hellige Jomfru Maries Alter, et andet foran den hellige Peders og et tredie foran Johannes den Døbers, „med det Ønske, at disse, som igjennem Syner havde været hans Førere, nu ogsaa vilde tage imod ham, naar han forlod Legemet.“ Efter Höjmessen tilbragte han hele Dagen i ivrig og uforglemmelig Samtale med alle sine kære, og blev endnu ved, da Natten kom. Da Brødrene sang Litaniet, mindede han dem om, at de ogsaa skulde synge *Jubelsangen*; og da han ikke længer kunde synge eller bede selv med lydelig Røst, fordi Aandedrættet blev stakket, bad han dog en Broder om at blive ved i hans Sted, og med sine Öjne mod Himlen befalede han sig Guds Naade i Vold, og opgav saaledes sin Aand. Det var d. 7. Febr. 865 (3. Febr. gl. Stil), at Herren bortkaldte sin trofaste Tjener. — Hans Levnet er forfattet af hans elskede Lærling, hans

Eftermand paa Ærkestolen, den danske Rimbert, Ribes første Biskop; det er paa Dansk oversat af Ley, Kbhvn 1837.

Til Nr. 25. „*Uplændingerne* havde engang en Konge ved Navn Ejsten, der af somme kaldes den store og af andre den onde. Han fejdede paa Trøndelagen, og indtog baade Øfylke og Sparbo, som han satte sin Sön til Konge over. Men den samme hans Sön sloge Trønderne ihjæl, og saa kom Ejsten igjen, plyndrede vidt og bredt og undertvang Landet. Nu gjorde han Trønderne to Tilbud, som de skulde vælge imellem, enten at have hans Træl Tord Fakse til Konge, eller hans Hund Sør (Digtets *Rake*); og Trønderne valgte Hunden, fordi de mente, at de saa kunde raade sig selv. Da de nu fik Hunden, skulle de med Sejd have ladet trylle saa megen Menneskeforstand i ham, at hvert tredie Bjæf var som et Ord; men for Resten gøede han som en anden Hund, og havde baade Lænke og Halsbaand, kun at de vare af Sølv og Guld. Han boede paa Inderøen og havde sit Herresæde paa Sørshöj, og paa Tinghöjen sad han ordentlig i Höjsædet som en anden Konge; men naar han skulde nogensteds, og det var snavset, bare hans Hofmænd ham paa Hænderne. Tilsidst saa var det engang, at han sad paa Höjen, og saae, at der kom Ulve imellem hans Faar. Hofmændene sagde, at han maatte forsvare Hjorden, og sukkede ham paa Ulvene. Saa løb ham ogsaa, og det blev hans Endeligt; for Ulvene reve ham i tusinde Stykker. Det var nu, hvad det var. Men den samme Kong Ejsten gjorde Trønderne mange andre urimelige Spilopper, hvoraf Følgen var den, at mange Høvdinger forlode sin Hjemstavn, og med dem droge Flokke af menig Mand. Saaledes drog Önund Jarls Sön *Ketil Jamte* ind over Kølen med en stor Hob Folk, som førte med sig af Gaarde alt, hvad flyttes kunde, røddede Skove og bebyggede den store Strækning, som siden blev kaldt Jæmteland. En Sönnesön af Ketil, ved Navn Tore Helsing, som for Manddrabs Skyld maatte forlade Jæmteland, nedsatte sig paa hin Side af Skovene, og da mange fulgte hans Fodspor, bebyggedes saaledes den vestlige Del af Helsingland. Den østlige derimod, langs med den botniske Bugt, har faaet sine Indbyggere fra Sverrig.“ (Snorre, Grundtvigs Overs.)

Til Nr. 26. I Almindelighed antager man, at Kong Gorm (Gurm) den gamle, som for sidste Gang samlede hele det danske Rige, regerede fra 883 omtrent til 941. Han var en ivrig Hedning, men gift med den slesvigske Underkongedatter Tyre (Datter af Harald Klak?), en from Kristinde, der ofte formildede sin vilde og voldsomme Mands grusomme Sind, og derfor gjennem alle de kommende Tider fik det velsignede Tilnavn Dannebod (*de Danskes Trøst*). Hvad der dog især skrev hendes Navn med en uforgængelig Straaleglans i Historien, var Opførelsen af det Dannevirke, der uvilkaarlig henriver os som en af de anelsesrigeste, spaadomsfuldeste Mytter fra vor Folkeligheds aarle Morgen. Danmarks Led var af Lave; den stolte Sø hegnede det allevegne — (og „Dansken fra Lod-

brogs Tid husvant plasker til Søs"), kun ikke mod Syden, hvorfra den i Massen saa overlægne Tyskhed oversvømmede os. Og fra Slien til Ejder lod Tyre den Vold rejse, der skulde værge os for de fremmede Løbeskytter. Er det Digt, dette dejlige Sagn, eller er det historisk begrundet? Historien siger, at Tyres Vold forfaldt, og at Valdemar den store lod en ny Vold opføre af Sten; og vore Oldkyndige tilføje, at Lævninger af den endnu kunne spores; saa man maa vel antage, at Volden ogsaa er historisk; men det forhindrer desuagtet ikke, at lægge den dybeste Betydning i den, den kan bære; og hvor dejlig alt slaar til, ser da ogsaa enhver, der mindes, at, blev Tyres Værk nogensinde fortsat, blev der nogensinde bygget fort i hendes Aand, da skete det sidste Gang i Valdemarernes Dage, og efter dem ingensinde, för — jo nu tör vi sige det! — i vore Dage, da et aandeligt Dannevirke atter begyndte at rejse sig, bygget, tæt ved Grænsen, af levende Hjærter, og ikke af døde Sten, et Dannevirke, hvorover de sildigste Slægter skulle glæde sig. — **Mejlfarsund**, ɔ: Middelfartsund, det lille Bælt. — **Gedsør**, Sydspidsen af Falster. — **Holster**, Vagrer osv.; dengang havde endnu ingen polittisk Forvirring sammenkoblet, hvad der stedse maa blive folkelig adskilt, og Holster og Vagrer hjemsøgte os da paa selvsamme Maade som de øvrige Tyskere og Slaver. — **Harald**, ɔ: Harald Blaatan, Gorms og Tyres Sön, under hvem Digteren vil, at Volden skal være opført (Tyre skal nemlig i 5 Aar have overlevet sin 30 Aar ældre Mand). — **Skaanningen**; vanskelig finder man et dejligere Træk af den Tids urokkelige Overbevisning om Nordens Enhed. Var Skaane dengang forenet med Danmark? Men saa var jo Leddet ogsaa af Lave paa den Kant; og hvorfor lukkede man da ikke lige saa godt mod Svensker, som mod Tysker? vare de os ikke begge lige fremmede? — Eller var Skaane maaske ikke forenet med Danmark? Men hvor kom saa Skaanningen med til Leddets Lukning? I Følge den lige saa simple som sunde Følelse, at Norden *er* eet, og at hele Nordens Led er af Lave, saa snart enten Danmarks eller Sverrigs eller Norges er det. — **Kalegat** og **Hollingsted**, et Par Byer i det sydlige Slesvig, forbi hvilke Dannevirke skal have gaaet.

Til Nr. 27. **Harald Haarfager** havde samlet hele Norge. För sin Død delte han det mellem sine Sönner, men til Overkonge satte han Erik, der for sin Grumhed fik Navnet Blodøkse. Samtlige sine Brødre dræbte han, paa den ene, Hakon, nær, der opfostredes hos den engelske Kong Adelsten, efter hvem han fik Navnet Adelstensfostre, eller simpelthen Adelsten. 16 Aar gammel vendte han 938 tilbage til Norge, og udvalgtes straks af Trønderne til Norges Konge. Hans grusomme Broder fordreves, og han selv førte i 25 Aar Norges Spir med Kraft og Mildhed, indtil han 963 faldt paa Fidje mod Blodøkses Sönner. Han fik det Lov baade af Venner og Fjender, at saa livsalig en Konge fik Norge aldrig mer. „Aldrig saa herlig, höjvis og kærlig, fødes en Drot!" —

„Vil man se et *norsk* Ragnaroke, behøver man blot at følge med Snorre til Fidje og til Hakon Adelstens Gravhöj, hvor Ejvind Skaldespilder med sit Hakonarmaal aldeles ender den gamle myttiske Tid, hvorover Aserne svævede.“ (Grundtvig, Nordens Sindbilledsprog.)

Til Nr. 28. Hverken hos Snorre eller i Olaf Tryggesens Sage findes Half Stens Navn nævnet, og altsaa heller ikke den besungne Begivenhed. Rimeligvis er den en Skabning af Digteren, men dog ikke derfor mindre historisk, da den virkelig skildrer en enkelt Side i den kloge Jarls Væsen. Hakon Jarl, en Sön af Sigurd og Ætling af de berömte Hladejarler (saa kaldede efter deres Gaard *Hlade* i Trøndelagen) og nær beslægtet med den norske Kongestamme, naaede ved Mod og Svig en Magt i det nordlige Norge, der endnu overgik hans Faders og hans övrige rige Ætmænds. Endelig satte han Kronen paa sin Magt, om ikke paa sit Hoved, da han i Ledtog med den danske Kong Harald Blaatan fik (omtr. 977) den norske Kong Harald Graafel ved Svig listet ned til Danmark, og ved Forræderi ombragt i Limfjorden. Han blev nu Harald Blaatans Mand, men med Underdanigheden havde det kun liden Art, da han under Jarlenavnet beherskede næsten hele Norge med uindskrænket Myndighed, indtil Lykken og Sanseligheden gjorde ham lige overmodig og grusom, og et nyt og kraftigt Skud af Norges gamle Kongestamme, Olaf Tryggesen, ved at lande i Norge bragte Misfornöjelsen til et fuldkomment Oprör. Hakon maatte flygte til en af sine Friller, Tora paa Romuld (Öhlenschlægers Rimold), i hvis Svinesti han gjemte sig, men dræbtes i Sövne af sin Træl Karker (omtr. 995). — Med Erik menes rimeligvis Jarlens unge, djærve Sön af dette Navn, der nogle Aar senere næsten naaede sin Fader i Magt og Anseelse.

Til Nr. 29. Knud den store eller, som hans Samtid kaldte ham, den rige (født 995), blev ved sin Faders, Sven Tveskægs, Död af den danske Hær i England udraabt til Konge over dette allerede halvt erobrede Land, medens derimod hans ældre Broder Harald blev Danmarks Konge. Denne döde dog snart, og Knud, som ved Mod, Lykke og Forræderi havde vundet det hele England, forbandt nu dette med sit Fædrenerige. Ved Normændenes Forræderi mod deres retmæssige Konge, Olaf Digre (Hellig-Olaf), blev han tillige Norges Hersker, og da en stor Del af Skotland og Pommern ligeledes havde böjet sig under hans Spir, var han vel paa engang baade sin Tids mægtigste Fyrste, og den mægtigste, der nogensinde havde holdt Spir i Norden. Hans Magt var imidlertid, som vi have set, ej altid vundet ved de bedste Midler, og at det langt mere var Edrik Streons Forræderi — (dette gik endog saa vidt, at han lod myrde Englands ædle og kække, dets retmæssige Konge, Edmund Jærnside, jfr. næste Anm.) — end eget Heltemod, der havde sat Englands Krone paa hans Hoved, maatte med mangen anden Daad nedtynge hans Samvittighed, og da især, hvis det virkelig er sandt, det Mord, han i Overilelse skal have ladet

udføre, da hans stolte Svoger og Kampfælle, den trodsige Ulf Jarl, i Roskilde Domkirke blødte for fejge Stimænd. Og det synes virkelig, at den Kristendom, han ikke blot lod udbrede i sine Lande, men selv i Hjærtet antog, ikke blev uden sin velsignede Indvirkning paa hans hele Gemyt. Et af Vidnesbyrdene herom er Gjenstanden for nærværende Digt. Han gik ved Stranden med sine Mænd, og en af dem sagde: „Kongens Magt er stor; han hersker over flere Lande end nogen Konge för ham, og ved sin Flaade er han Herre over Havet. Knud den rige byder over Land og Hav.“ Knud tog til Orde: „Jeg byder eder, Bølger, at I vogte eder vel for at væde Knud den riges Fødder; I vide jo, at han hersker over eder.“ Men Havet steg, og Bølgerne bruste op paa Landet, og overstænkede Kongen; thi de løde kun den evige Almagts Love. Da vendte Knud sig mod sine Mænd med from og höjtidelig Alvor: „Vide skulle alle Mænd, at Kongens Magt er forfængelig, og at kun een er mægtig, kun han, for hvis Vink Jord og Hav og Himmel böje sig. For ham ere vi alle lige.“ — Knud døde i sin fejreste Manddomsalder (18de Novb. 1035), og hans mægtige Rige adsplittedes, som naturligt var, straks efter hans Død.

Til Nr. 30. Sakse fortæller, at da Knud den store vilde gjenvinde England, som var faldt fra efter hans Faders Død, „kom det snart til et haardnakket Slag, og alt var midt i Kampens Hede det danske Banner nedhugget; men Tymme Sællandsfar (vi kjende ham kun fra dette ene Træk) var af det Slags Folk, som sige: hellere død, end raadvild! Han snappede den förste den bedste Gren med lidt Maj paa, stak den paa et Spyd, bar den höjt, og med de mellem Knuds Mænd brugelige Feltskrig kaldte han de Danske tilbage under deres Banner. Det lykkedes; de fulgte, mindre hvad han som Banner bar i sin Haand, end Heltemærket i hans mandige Ord og lysende Eksempel, hvormed han i deres Spidse førte dem fra Flugt til Sejer; og han fortjente ærlig den Ros, at have oprettet Danmarks segnede Banner; thi det faldne Heltemod hævede sig blomstrende, ikke blot i ham, men ogsaa ved ham i hans Landsmænds Bryst. Vel de Danske, at de, i Mangel af en höjadelig Mærkesmand, ikke bluedes ved at følge Adelbonden, hvis Byrd vel var dunkel, men hvis Daad og Fodspor straalede med ægte Glans! Følgen var Frimodighed og Frugten ærefuld Redning; hvorpaa Kongen höjtidelig udnævnte Tymme til sin Bannermester, medens Folket gav ham et Tilnavn, der bevarede hans Heltegjerning i frisk og priseligt Minde.“ — *Ella, Lodbrog*, se Nr. 22. — Edmund Jærnside, Knud den stores ædle og heltelige Modstander, en Sön af den fordrevne og afdøde ulykkelige Kong Edelred, altsaa den retmæssige Arving til Englands Kongekrone. — *Angelsaksen*; fra Angler og Sakser, som, blandede med Jyder, i Midten af det 5te Hundredaar erobrede Brittanien (jfr. Anm. til Nr. 10), nedstammede ej blot hin Tids engelske Kongehus, men nedstammer endnu

Kærnen af det engelske Folk, om end Normannerne i Slutningen af det 11te Hundredaar blandede stærkt Blod med Angelsakserne baade paa Valen og andensteds. — Saga, Historiens, Fortællingens Dis, sidder i Synkebæk (paa Gyngebænken), hvorover svale Bølger gaa lukt med Lyd og Glam; der sidder Odin til daglig Vane ved Drikkebord med hende, og da göres der Besked i gyldne Skaaler. Hun er formodentlig den Drude (*truth*, Sandhed) Thorsdatter, som vi ellers intet høre om; thi at Saga ikke blot fødes med Thors förste Bedrift, men udspringer deraf, ser man lettelig. Ej heller forarges man over Odins daglige Besøg hos hende, men fatte heller, at Saga kan umulig *leve* paa Gyngebænken (Læberne) eller andensteds, naar ikke Odin (Aanden) sidder hos.

Til Nr. 31. „Sigurd Syr, Konge paa Ringerige i Norge, havde tre Sönner: Guttorm, Halfdan og Harald. For at prøve deres Tænkemaade i den unge Alder, kaldte han dem engang for sig, og spurgte hver især, hvad han havde mest Lyst til. Guttorm, den ældste, ønskede sig Agre og Korn; Halfdan Flokke af Fæ; men den yngste, Harald, svarede, at han nok vilde have Huskarle for sin Part. Faderen spurgte: hvormange? „Saamange, at de i eet Maaltid kunne fortære alt Guttorms Korn og alle Halfdans Køer. Faderen spaaede deraf, at han vilde hæve sig til noget stort, og han tog ikke fejl.“ (*Malling*: „Store og gode Handlinger“.) — Kun 15 Aar gammel stred Harald med paa Stiklestad, og indlagde sig siden et udødeligt Navn, især i den græske Kejsers Tjeneste, som Anfører for Varangerne (nordiske Lejetropper) imod Sarasenerne og Kejserdömmets andre Fjender, i Asien, i Afrika og paa Sisilien. Ved Magnus den godes Død (1047) blev han Norges Enekonge, og regerede med en Kraft og Strænghed, der gav ham Tilnavnet Haarderaade. I Færd med at indtage England, faldt han mod dettes Konge, Harald Godvinson (ved Strandfordbridge d. 1ste Oktb. 1066).

Til Nr. 32. „I gamle Dage, da St. Olaf drog omkring fra Bygd til Bygd for at indføre Troen paa Kristus, og opbygge Kirker isteden for de hedenske Gudehuse, gjordes ham megen Modstand og Hinder baade af hans egne Undersaatter, som slet ikke ville døbes, og af de Trolde, Jutuler og Gøgrer, som boede i Mængde rundt om i Fjældene. Troldene kunde ikke fordrage St. Olaf; han gjorde ofte Korsets Tegn, og det kunde de paa ingen Maade lide; og desuden byggede han mange Kirker, og Lyden af disses Klokker fik de ingen Ro for. De gjorde ham derfor al den Hinder, de kunde; men nogen Magt med ham fik de ikke, fordi han var for hellig. Naar St. Olaf mødte dem, forvandlede han dem til Sten, og saadanne Stene, som have været Trolde, för de vovede sig i Kast med St. Olaf, kan man se rundt om i Landet.“ ... *Folgefonden*: „Hvor denne mærkelige Isbræ nu knejser, var der i gamle Dage en frugtbar Dal, som hed Folgedalen, og bestod af syv Kirkesogne. Dalens Beboere vare imidlertid saa overmodige og ugudelige, at Gud endelig i ti sam-

fulde Uger lod det sne og slude uden Ophør. Den hele Dal blev nu opfyldt med Sne, og alt levende omkom; og fra den Stund har Sne og Is vokset til den uhyre Masse, der udgör den berömte Folgefond.“ (Faye, Norske Folkesagn, S. 109, 227.) — Den Begivenhed, Digtet besynger, har, saa vidt jeg mindes, Snorre ikke; det er da kun for saa vidt historisk, som det skildrer os en enkelt Side af Hellig-Olafs Virksomhed, og skildrer os det Stade, han har indtaget gjennem aatte Hundredaars Folketro.

Til Nr. 33 og 34. Olaf den hellige (den *digre*, ɔ: tykke), en Sön af Underkongen Harald Grænske og Dronning Aste, var født om Sommeren 995, straks efter Faderens Død. Kristnet i sit 3die Aar, foer han ikke desmindre i sin Ungdom i Viking og paa Hærværk, som andre den Tids unge Herrer, og indlagde sig et berömmeligt Navn for Mod og Manddom. Omtrent 20 Aar gammel kom han til Regeringen i Norge, hvor hidtil Danske og Svenske i Forening med Hakon Hladejarls Sönner, Erik og Sven, havde hersket over det Rige, de ved Olaf Tryggesens Fald egenmægtig havde delt imellem sig. Men Normændene vare ikke videre villige til at tage ved Kristendommen, og Hellig-Olaf var en ivrig Kristen, der prædikede Fredens og Kærlighedens Lære med Ild og Sværd, som hans Navne og Gudfader havde gjort för ham. Dette vakte Forbitrelse, navnlig i Trøndelagen, og Kong Knud i Danmark og England pustede hemmelig til Ilden, medens han gæstfrit modtog enhver Normand, der tyede til ham, og begavede dem med Sværd og Ringe. Men heri stod naturligvis Erik Jarls efterladte Sön, den unge Jarl Hakon, ham trolig bi, indtil han paa en Hjemrejse fra England gik under med Mand og Mus. Tilsidst maatte Olaf flygte ud af Landet, og søge Tilflugt hos Kong Jarislejf i *Garderige* (Rusland), hvis Hovedstad var *Holmgaard*, og som modtog ham med Venlighed, medens Knud indtog Norge for sin Sön Sven, et uopdraget Barn. Knud og Hakon vedbleve naturligvis at vinde og købe, hvem de kunde, og blandt dem, som de saaledes vandt sig ved Gunst og Gave, var ogsaa den gamle Björn Staller, kæk, men gjerrig, om hvis i Nr. 33 besungne „Fald og Oprejsning“ Snorre handler i sin 2den Bogs Kap. 100. I Garderige samlede Olaf en Hær; trofaste Normænd flokkede sig om ham, og var end hans Magt ringe, i Sammenligning med hele den misfornöjede Almue, han kunde vente at møde, saa besluttede han dog dristig at vende hjem over Fjældene, og forsøge, om han mulig kunde gjenvinde sit Fædrenerige. Det var i Sommeren 1030; Fjældvejen var allerede tilbagelagt, og d. 31. Avg. mødtes Olafs Hær og Bondehæren ved Stiklestad, oppe i Trøndelagen nordost for *Nidaros* (ɔ: Trondhjem). Hans Hovedanførere vare Fin Arnesen, Björn Staller og Dag Ringsøn (der imidlertid forsinkedes, og först silde kom til at deltage i Slaget); Bøndernes Anførere vare Fins Broder, Kalf Arnesen, Torer Hund og Harek fra Tjottø. Slaget begyndte Kl. 1 om Middagen, henimod Kl. 2 indfaldt der en stor Solformörkelse, og Kl. 3 var Olaf falden. I

Slaget kæmpede han iblandt andre ogsaa med **Torer Hund**, der havde en fortryllet Rensdyrskofte paa, som Olaf forgæves huggede paa, medens Torer derimod jog Kongen sit Spyd under Brynjen ind i Livet, efter at Torsten Knarresmed allerede havde hugget ham i det venstre Laar, og Kalf Arnesen — som nogle ville sige — havde givet ham et Sværdslag paa venstre Side af Halsen. Kort i Forvejen havde **Björn Staller** slaaet Torer for Panden med Nakken af sin Økse, men Hunden stod dog, og ravende gjennemstak han Stalleren med sit Spyd, i det han tilraabte ham: „Saa bede vi Björne!“ Da Kongen var falden, faldt næsten alle de, der vare gangne frem med ham, og efter et grueligt Mandslæt gik Bondehæren med Brasken af Dansen; men til Norges Ulykke kom det under Knytlingernes Aag. — Sighvat Skjald, der har besunget Slaget, deltog ogsaa selv i det.

Til Nr. 35. Sven Æstridsen var en Sön af den i Roskilde Domkirke (d. 5. Oktb. 1027) myrdede *Ulf* Jarl og Knud den stores Søster Æstrid. Han var født omtrent 1019. — **Biskop Vilhelm** (Villum) var en Englænder, som de fleste af den Tids höjere Gejstlige. — Efter Magnus den godes Død (d. 31. Oktb. 1047) blev Sven Danmarks Konge, skönt Kronen kostede ham en lang og blodig, og i Almindelighed uheldig, Kamp med hans stridsvante Medbejler, Magnus's Farbroder, Harald Haarderaade af Norge (se Nr. 31), med hvem det först 1064 kom til endelig Fred. Under sin Regering, der varede til hans Død, d. 4. Maj 1076, erhværvede han sig et ualmindeligt Lov for sin Mildhed og Retfærdighed, som for sin Kærlighed til Videnskaberne, hvilke han endog selv med Held dyrkede. Saa elsket var han af sit Folk, at fem af hans Sönner, den ene efter den anden, fulgte ham paa Tronen, og den 6te havde gjort det med, havde han ikke fremskyndet sin Rejse til Hyldingsstedet saa voldsomt, at han døde undervejs. — Den förste af de to Begivenheder, dette Digt besynger, fortæller *Fibiger* (Historisk Læsebog for Bondestanden) saaledes: „Det hændte sig en Nyaarsaften, som der var Gilde paa Kongens Gaard i Roskilde, at nogle drukne Gæster talede ondt om Kongen, som blev saa harmfuld, at han næste Morgen aarle sendte nogle Folk til Kirken at dræbe dem. Dette skete ogsaa. Da Morderne havde fuldført sin Gjerning, gik de til Kongen og sagde ham det. Han klædte sig i sin kongelige Dragt, og gik med sine Hofmænd til Kirken, hvor Gejstligheden imidlertid var forsamlet. Alle vare forfærdede over det gruelige Mord, men Biskop Vilhelm saae meget bedrøvet ud; thi han elskede Kongen höjt, og sörgede over hans onde Gjerning. Han gik Kongen imøde og strakte sin Stav frem og sagde: „Stands, Sven Æstridsen! du er en Morder, uværdig at stædes for Guds Ansigt.“ Nogle af Kongens Følge grebe Sværdene, men Sven blev bleg; thi hans Daad faldt ham tungt paa Samvittigheden, og han bød sine Mænd være rolige. „Du indbød dem til din Fest; de vare dine Gæster, trygge i din Hal, og fritalende

ved dit Lag; men du lurede paa deres Ord, og lod dem myrde paa en Dag, der er indviet til Gudsfrygt; du lod dem myrde, som de gik til Guds Hus, for at bede til Herren. Er *du* en Konge for dit Folk, som byder Undersaatter til Gæst og lader dem dræbe? Er *du* en Kristen? og du vanhelliger Guds Hus med din Næstes Blod. Og tör du selv nærme dig dette Guds Hus? Gaa, du Morder, du er udstødt af Kirkens Skød, udelagtig i Forløserens Miskundhed, forbandet af alle retfærdige, til du har fortrudt din Synd." Forbandelsen faldt tungt paa Kongen; han böjede sit Hoved, og hans Stolthed forlod ham. Da han hørte Sangen i Kirken, vendte han sig bort og græd bitterlig, slog sig for Brystet og sagde: „Ja, jeg er forkastet for Guds Ansigt." Og han gik hjem, aflagde sin kongelige Dragt, klædte sig i ringe Klæder, og gik atter til Kirken. Udenfor denne knælede han, og bad Gud om Forladelse for sin gruelige Synd. Bispen lod da Sangen standse, gik ned til Kirkedören og sagde til Kongen: „Hvo er du, som knæler udenfor Kirkens Dör?" „Jeg er Sven Æstridsen, en Morder, forkastet af Gud." „Hvorfor knæler du her i Støvet, Sven Æstridsen?" „Jeg beder Gud tilgive mig min Misgjerning. Jeg myrdede mine Gæster, og besudlede Guds hellige Hus med deres Blod. Jeg er udstødt af de kristnes Samfund, men jeg angrer min Synd af mit ganske Hjærte, og beder Gud delagtiggöre mig i sin forbarmende Miskundhed." Da rejste Vilhelm Sven op, omfavnede ham, aftörrede hans Taarer og sagde: „Min Sön, din Skyld er dig forladt." Han førte Kongen ind i Kirken, op til Höjalteret, og takkede Gud for hans Omvendelse, medens Kongen og Folket knælede og bade til Gud, og Sangen atter begyndte. Men Sven forblev i to Dage i Kongsgaarden, uden at lade sig se af Folket. Den tredie gik han til Kirken i sin kongelige Dragt, med alle sine Hirdmænd, bekjendte offentlig sin Synd for Folket, takkede Biskoppen, og lagde det halve af Stevnsherred (?) under Kirken." — — Og den anden: — „Da Vilhelm hørte Kongens Død, gik han ind i Kirken, og bød Graverne kaste een Grav til Kongen og een til ham selv; thi han følte Døden nærme sig. Saa rejste han Kongens Lig imøde; men, da han saae det komme, bød han Køresvenden holde stille, steg af, bredte sin Kappe paa Jorden, lagde sig ned paa den, rakte sine Hænder mod Himlen, og hensov sødelig" (paa Topshöj, en Mil sønden for Sorø, d. 14. Maj 1076). — *David* og *Jonatan* maa enhver kjende fra sin Bibelhistorie. — Om *Absalon* og *Valdemar* se Anm. til Nr. 43.

Til Nr. 36. Efter Sven Æstridsens Død regerede Harald Hejn, den förste af hans Sönner, kun i fire Aar, og blev da ved Folkets fri Valg efterfulgt af Knud (senere den hellige), en interessant Blanding af krigersk Ridderlighed og kristelig Fromhed. Ved sin Raskhed, ved sine Bedrifter til Lands og Vands havde han vundet Folkets Kærlighed og igjennem den Kronen; ved sine Bestræbelser for at indføre Tienden, og for at bringe Lovene, til Trods for Sæder og Sædvaner, i Overensstemmelse med de

kristelige Anskuelser, der endnu langtfra havde gjennemtrængt Folket, tabte han begge Dele igjen og tilsidst Livet. En af hans ivrige Bestræbelser gik ud paa at afskaffe Sørøveriet, det grusomme Overfald af værgeløse Købmænd, hvem man ikke alene berøvede deres Gods og Skib, men slagtede dem selv og deres Folk, for saaledes at neddysse Hævnens Røst. Selve Kongens Lensmand paa Bornholm, den vilde, trodsige og grusomme Ejgil Ragnarson (*Blodejgil*), gjorde sig gjentagne Gange skyldig i denne Voldsdaad, endog under Omstændigheder, da selve Samtiden fordömte den som Nidingsværk, men vilde hverken sone den eller ved Skriftemaal erhverve sig sine Synders Aflad. Han vedblev sit vilde Levnet, og tilsidst dömte Kongen ham „paa Tingets Sten", og hængte ham uden Bönhørelse i den nærmeste Skov. — Forræderi maatte til for at hidføre Katastrofen. Knud havde besluttet atter at indtage England, og havde i den Anledning ikke blot forsikret sig Understøttelse hos sin Nabo, Kong Olaf Kyrre af Norge, og sin Svigerfader, Grev Robert af Flandern, men havde opbudt hele sit Riges Styrke til at samles i Limfjorden. Den samlede Styrke ventede længe forgæves paa ham, og Forrædere (i Spidsen for hvilke Kongens egen Broder, Oluf, synes at have staaet) fik atter de danske Krigere til at gaa hver hjem til sit. Den opbragte Konge lod sin Broder fængsle, og samtlige de hjemvendte idömte han svære Bøder, som han med Haardhed inddrev. Da rejste Vendelboerne sig. Kongen maatte flygte fra Sjøringgaard ved Tisted, hvor han just opholdt sig, til Biskopstorp (Bejstrup) ved Aggersund; herfra over Viborg ned igjennem Jylland til Slesvig, og derfra til Fyn (Odense), stedse fulgt af den rasende Bondehær, der under Vejen vokste som et Sneskred. I Spidsen for den stode allerede hans Farbroder, Asbjörn Jarl, og en af hans gamle Fjender, Ejvind Bifra (en af disse synes at være ment ved Sakses og Digtets Blakke, Falskeblakke). Nu omringede Oprørerne Odense Kongsgaard, og Kongen begav sig til St. Albani Kirke at høre Messen, vel ogsaa i Haab om, at Stedets Hellighed skulde skærme ham. „Under Messen knælede han til Bön i Koret, gjorde siden sit Skriftemaal, modtog den hellige Nadvere, og skænkede sin bræmmede Skarlagenskjortel til Præsten, idet han begærede, at denne vilde holde en Sjælemesse for alle, som her maatte falde i Striden, det være Kongens Venner eller Fjender. Desuden gav han Guld- og Sølvkar til Kirkens Brug, og en af sine troeste Mænd skænkede han sit kostbare Bælte med Daggerten i; kastede derpaa en Kappe over sig (han var ifört en Silketröje uden Harnisk), og satte sig ned paa Altertrinnet, hvor han tog en Davids Salter og sang af den." Imidlertid stormede Oprørshoben Kirken. Da Kongens Hofmænd med hans Broder Benedikt i Spidsen gjorde dem Vejen gjennem Hoveddören for trang og tung, førte Asbjörn Jarl en Del af dem til Vinduerne, og herfra saarede en indkastet Sten Kong Knud i Hovedet. „Han tog en Skaal paa Alteret, holdt den i sit Skød, og lod Blodet løbe deri, for ej at besudle sine Klæder; og under

alt dette vedblev han at synge sine Salmer. Kort efter flöj et Kastespyd ind ad Vinduet og saarede ham dødelig i Siden. Han favnede og kyssede endnu sin Broder Benedikt, der stod hos og böjede sig ned til ham; og idet han paakaldte Frelserens Navn, opgav Kong Knud Aanden, imedens man fra begge Sider igjennem Vinduerne skød Pile og Spyd imod ham." Benedikt derimod, som allerede var haardt saaret, kastede Skjoldet og greb Slagsværdet med begge Hænder, for at søge Døden. Igjennem Kirken banede han sig Vej med sine faa Krigere, thi enhver veg tilside for hans Hug; men udenfor Kirken blev han omringet, og faldt, overmandet af Mængden. (Efter Molbechs Fortæll. og Skildr. af den danske Hist.) — Det var d. 16. Juli 1086, at Knud faldt. 14 Aar senere blev han paa sin Broder Eriks Forbön af Paven erklæret for en Helgen.

Til Nr. 37. Efter Knud kom den tredie af Æstridsönnerne paa Tronen, men det var den Oluf, som for sit Forræderi var sendt i Lænker til Flandern, og som efter ni Aars Forløb gik fra Tronen i Graven med Kjendingsnavnet Hunger. „Thi den store Hævner, hvis Arm rækker længere end alle Rettens Sværd i Menneskehænder, lod i en Række af Aar utimeligt Vejrlig rase. Den kolde Maj gör det varme Logulv, men nu fik man svedne Agre i Vaar og Skærsommer, af Hede og Tørke, saa der blev hartad hverken Aks eller Straa, undtagen i side og sure Huller; og naar saa Høsten kom, fik man øsende Regn og styrtende Vande. Det er Uaar, naar der plöjes i Støv og mejes i Dynd, men her saae man Bønder med Seglen sanke de enkelte Aks, som pippede op over Vandet, i svømmende Trug, og naar det halv forfulede Korn var törret i Ovnen, kom det til Mølle, ej for at males til Mel, thi det var umuligt, men kun for at grøves til Grød for Brød. Følgen heraf var en Hungersnød, som hartad ganske ødelagde hele Landet; thi de rige forarmedes, og de fattige omkom. Ingen Guldring var saa rød, at den jo maatte brydes for Brød; Adelen maatte sælge sine Herregaarde og Kongen sine Godser, blot for at opholde Livet; og det lo vore Naboer af, thi de havde i alle disse Aar Guds Velsignelse. Det gik tilsidst saa vidt, at Juleaften var Kongens Spisekammer tomt, saa han selv, ved at se efter, opdagede, at der var ikke Brød i Huset. Af Skamfuldhed over saa dyb en Armod, holdt han Hænderne for Ansigtet, badede dem i salte Taarer, og sukkede i sin Sjæls Angst over at have oplevet en Tid saa knap, da han paa saa höjhellig en Dag maatte lade sine Gæster gaa sultne fra Bords. Han bad da ydmydelig sin Gud og Skaber om, i Folkets Sted at maatte bære al hans Vrede; og Herren opfyldte hans Begæring, og gav ham en pludselig Udgang af Verden." (Sakse, Grundtvigs Overs.) — Kong Oluf Hunger døde d. 31. Avg. 1095.

Til Nr. 38. Den berömteste Adelsslægt i vort Fædrelands Historie er *Hvidernes*. Den gaar op ind i Sagntiden, besvoget med Kongestammerne, og gaar, hvis man tör tro Efterretningerne, gjennem *Bangerne*

ned til vore Dage, da den atter i Steffens og Grundtvig sked et Par friske Kæmpeskud. — Paa Sven Æstridsens Tid levede Skjalm Hvide (en Sön af Toke Trylle, som, förste Mand af Ætten, lod sig kristne, og Sönnesön af Slav, som skal have bygget Slagelse), berömt, ej blot for sin Magt og Manddom, men som Knud Lavards Fosterfader. Hans yngste Sön, Asker Ryg († 3. Marts 1153), er vel mindre bekjendt i Historien, og har nærmest sit Navn som sine Sönners Fader. skönt det imidlertid var ham, som anlagde Klostret i Sorø, til hvis Fred han selv ogsaa tyede paa sine gamle Dage, og i hvis Kirke hans og hans Frues Ben hvile. Det Tvillingpar, som Fru Inge födte ham, medens han selv var i Leding (1128), var den saa navnkundige (Aksel) Absalon (se Nr. 43) og den vistnok meget mindre navkundige, men ikke mindre heltelige, Asbjörn (Æsbern) Snare, det bedste Sönnekuld, nogen hjemvendende Fader fandt smilende i Vuggen. Asbjörn († 1204) var Kong Valdemars og Kong Knuds tro Mand og snilde Høvding, der tjente sig sit bolde Tilnavn ved den Hurtighed, hvormed han opsøgte og forfulgte Fjenden. Tvillingernes Fødeby, Fjennisløvlille, ligger omtrent en Mil fra Sorø, henad Ringstedsiden til, og tæt ved Kirken har man for nogle Aar siden udgravet Grunden til Asker Rygs Gaard. Det Sagn om Kirketaarnene, der ligger til Grund for Digtet, findes i et gammelt Haandskrift, men begge Taarnene ere forlængst borte; thi, da det ene nedfaldt, lod Abbeden Ole Karsemose 1561 det andet nedbryde, og et nyt opbygge i de tvendes Sted. Kun Pillerne, paa hvilke de hvilte, ere der endnu.

Til Nr. 39. Knud Lavard (ɔ: Lord, Herre) blev født i Roskilde d. 18. Mars 1091, og var en Sön af den Erik, som hans Folk gav Tilnavnet den *ejegode*, og som var den 4de i Rækken af Sven Æstridsens Sönner, der fulgte ham paa Tronen. Knuds Manddom falder imidlertid under hans Farbroders, den „enfoldige“ Kong Nielses jammerlige Regering, og ved den Manddom, hvormed han forsvarede Rigets Grænser, som ved sin Vennesalighed, vandt Knud sig ikke blot sit stolte Tilnavn, men det hele Folks Hengivenhed og Kærlighed i en Grad, der grænsede nær til Tilbedelse. Derfor besluttede Nielses Sön, den træske Magnus, som saae en farlig Medbejler til Tronen i ham, i Tide at rødde ham af Vejen. Knud var Statholder i Slesvig, og som Vendernes Konge besad han desuden en Magt, der ikke gjorde det raadeligt for Magnus at gaa aabenbar til Værks. Han indbød derfor Knud til at fejre Julen i Roskilde, og denne modtog Indbydelsen, uagtet sin Hustrus, Fru *Ingeborgs*, Bönner og Advarsler. Han drog til Roskilde, og forblev der den hele Jul indtil Helligtrekongersdag, medens Magnus forgæves søgte Lejlighed til at udføre sin Plan. Endelig foregav han, at han havde besluttet en Rejse til det hellige Land, og havde derfor mangen Hemmelighed at betro Knud. Et Møde blev aftalt i *Haraldsted* (Harrested)-*Skov*, en Mil fra Ringsted, henad imod Roskilde. Med Knud fulgte kun den saksiske Sanger *Sivald*

og fire ubevæbnede Svende; han selv var uden Harnisk, og et Sværd havde en af hans Tjenere paanødt ham (jfr. Tordenskjold). Under Samtalen faldt Knuds Folk i Søvn, utidige efter Gaarsnattens Svir. Han selv mærkede tilsidst Svigen, og vilde drage Sværdet, men Magnus, der klogelig havde valgt et højere Sæde paa et Vindfælde, og som desuden var vel forvaret i sit Harnisk, trak ham tilbage ved Hætten og kløvede hans Hoved (d. 14. Jan. 1131). Knud var dengang ikke fuldt 40 Aar, men hans Hustru, som var svanger, fødte aatte Dage senere (d. 21. Jan.) en Søn (Kong Valdemar den store), over hvem Faderens Aand hvilede (jfr. Anm. til Nr. 42), at han maatte fortsætte dennes afbrudte Gjerning. Erik Emund, Knuds Broder, blev med det halve Land hans Blodhævner, og för endnu halvfjerde Aar var henrundet, var Magnus fældet i Slaget ved Fodevig i Skaane (d. 11. Juni 1134), og hans svage Fader myrdet i Slesvig (d. 2. Juli s. A.). — Fru Grimhild paa Hven, fortæller en gammel Vise, lokkede begge sine Brødre, Folkvar og Hagen til sig, og lod dem ynkelig omkomme.

Til Nr. 40. Hellig-Anders var efter Legenden Præst ved Petri Menighed i Slagelse, og om hans Hellighed og hans Kraft til at göre Mirakler, fortælles der de vidunderligste Ting. Han foretog sig med elleve andre en Rejse til Jerusalem, men disse verdsligsindede Fæller forlode ham Paaskemorgen, da han ej kunde løsrive sig fra Bönnen ved den korsfæstedes Grav. I saa mislig en Stilling indslumrede han i Joppe, og vaagnede samme Dag tæt udenfor Slagelse, paa en Höj, der endnu kaldes Hvilehöj, og paa hvilken der staar et Kors, som aldrig maa forfalde, da Egnen saa sikkerlig vil times en Ulykke. Sin Handske kunde han hænge paa Solens Straaler, og da Kong Valdemar engang havde lovet at give Slagelse By saa mange Jorder, som Anders paa et nattegammelt Føl kunde ride rundt om, medens Kongen var i Badet, red han saa fast til, at Hoffolkene maatte skynde paa Kongen, da Anders ellers vilde omride hele Landet. Derfor har Slagelse endnu den Dag i Dag saa store Jorder. I sin Alderdom trak han sig tilbage til *Andersskov* (Antvorskov)-Kloster, hvor han skal være begravet. Dette Kloster var et Munkekloster, som Valdemar d. 1ste stiftede 1177, men som ved Reformasjonen blev en kongelig Forlening. I den seneste Tid er det nedbrudt, efter at være gaaet igjennem mangfoldige Ejeres Hænder, og kun i dets hvælvede Kældere ser man endnu Spor af dets forrige Herlighed.

Til Nr. 41. Dette Digt skildrer naturligvis ligesaa lidet nogen bestemt Begivenhed, som nogen bestemt Person, men den dybe, inderlige Længsel efter at gæste Herrens Grav og de Egne, i hvilke han havde vandret: gæste Golgata, og korsfæste sin Brøde, hvor *han* led og døde, — en Længsel, der ogsaa blev levende i det höje Norden, saa baade Klærk og Ridder valfartede i from Pillegrimsfærd til de hellige Steder (ogsaa to af vore Konger droge jo did, Erik Ejegod og Sigurd Jorsalafar), eller endog grebe Sværdet med Korstogenes øvrige Kæmper, skönt dog

Nordens egentlige Kampe til Kristendommens Værn laa langt nærmere, iblandt Vender, Ester, Liver, Russer og de øvrige Slaver.

Til Nr. 42. Den første Gang, vi træffe „Søridder Vetteman", hedder det hos Sakse: „Ved disse Tider var det, at der i *Roskilde* dannede sig et Søhanelag med Vetheman i Spidsen, hvis Öjemed var at tugte de Sørøvere, der idelig hjemsøgte vore Kyster. Dette Selskab havde sine egne Love og Vedtægter." Og nu anfører Sakse disse Vedtægter, af hvilke vi dog her kun skulle meddele et Par: „De løb aldrig ud paa et Krigstog, för de först havde höjtidelig beredt sig til Døden, angergivne skriftet sine Synder for Præsten, ladet sig tugte med Guds Ord og annammet den hellige Nadvere. Af Levnetsmidler og Rustninger toge de aldrig mange med, thi de skyede al mulig Tyngsel, for at komme rask afsted. De sov kun, siddende hver ved sin Aare. Var der kristne Fanger ombord paa de tagne Skibe, bleve de behandlede med Broderkærlighed, klædtes op og sendtes hjem, enhver til sit. Deres Flaade var aldrig mere end 22 Skibe stærk." Derpaa tillægger Sakse: „Dette Søhanelag var vel i Förstningen ubetydeligt, og indskrænkede sig alene til Roskilde, men derfra udbredte det sig efterhaanden videre, saa tilsidst havde det Medlemmer hartad over hele Sælland, og blev uafbrudt i fuld Virksomhed, saa længe der endnu var mindste Ufred paa Færde. Mange vare deres Sejervindinger, og de erobrede i alt 82 Sørøverskibe." Det var i Trekongetiden, saa god som en kongeløs Tid, at det af indre Tvedragt sønderrevne og derfor idelig af Venderne hjemsøgte Folk maatte ved private Foreninger søge at gjenvinde sin Sikkerhed. Vi træffe imidlertid langt ind under Kong Valdemars kraftfulde Regering Roskildebrødrenes Høvidsmand baade i Selskab med Absalon og Asbjörn Snare, hædret med Tillid af selve Kongen. — Kong Sven, som tog sit Tilnavn af den Gratehede, paa hvilken en Bondemand gav ham Livsbrødet (30. Oktb. 1057), efter at han var flygtet fra det tabte Slag mod sin Fætter, den unge Valdemar (jvf. Nr. 39), som tidligere havde været hans Lensmand, men allerede, som den ene Mand i Kongekløveret, var løst fra denne för Roskilde Blodgilde, — denne Sven Grate førte iblandt al anden Ulykke ogsaa en jammerlig Tyskhed over os med Optog og Hofnar og Haandkys samt mange andre Ting, som tidligere vare fremmede for vore Sæder. Derfor synger Grundtvig om ham:

Sven Grate var Konning i Dannemark,
det blev ikke Riget til Baade;
thi Dansk var den Herre ej vel tilpas,
og falsk var hans Hyldest og Naade.

Ved sin Falskhed fremkaldte han i ti lange og ulykkelige Aar en evig Borgerkrig med sine Fættere og Frænder (med Knud og Valdemar), og da han desuden „stak Næsen i Sky mellem Bondemænd," saa de „fik ham kun daarlig i Tale," havde han heller ikke iblandt dem noget Tilhold; men det tyske Rygstød kunde umulig bære ham oppe, saa længe

Danmark var Danmark. — Den ulykkelige Knud (Sön af Knud Lavards Morder Magnus), som faldt i Roskildenatten, fra hvilken Valdemar heldig undslap, havde ved en af Landets Delinger faaet Jylland til sin Part, medens Sven fik Sælland og Skaane.

Til Nr. 43, Absalon eller, som hans danske Navn var: Aksel Hvide (thi Absalon er kun i hin Tids særegne Smag en Hebraisering af dette) er saa almen navnkundig baade som Biskop, Statsmand, Kriger og Lærd, at vi næppe behöve nærmere at skildre ham. Lyst til boglig Syssel og kirkelig Virksomhed, bragte ham til Bogen, og han blev i en temmelig ung Alder Biskop i Roskilde. Da senere Æskebiskop Æskil i Lund nedlagde sit Ærkebispedömme, valgtes Absalon, uagtet al sin Modstand, til hans Eftermand, og nødtes tilsidst ved Pavens Trussel om Bandsættelse til at overtage dette Embede, som han i en lang Aarrække med Kraft og Dygtighed forestod. Som Biskop har han Fortjenester af Kirkelovene, og som Videnskabsmand er vel det hans udødeligste Fortjeneste, at han ved Opfordring og Understöttelse fremkaldte Sakses Krønnike (jfr. Nr. 46). Störst Navnkundighed vandt han sig dog uden Tvivl som Kriger og Statsmand, og medens det paa den ene Side var ganske i Tidens Aand, at Biskop og Klærk grebe det verdslige Sværd, og grebe virksomt ind i Statsmaskinens hele Gang, förte paa den anden Side Følelsen af egen indre Kraft og Overlægenhed, ligesom et begejstret Venskabsforhold til Kongen, — hans Barndomsven og Legebroder, den store Valdemar, — ham ganske naturlig dertil. Hvorlunde det var ham, der reddede Valdemar af Sven Grates Mordgrube ved Blodgildet i Roskilde (16. Avg. 1157), og hvorlunde han siden reddede baade ham og Fædrelandet utallige Gange fra Kejserens Rænker og fra Vendernes Vold, og ligeledes hans Sön, Kong Knud d. 6te, kunne vi her ikke skildre, og det er desuden saa almenbekjendt. Absalon döde i Lund (Skaane) d. 28. Mars 1201 i sit 73de Aar, og blev begravet i den af ham og hans Slægt byggede og rigt begavede Sorø Kirke, hvor hans Figur i Legemsstörrelse er udhugget paa Ligstenen. — Akselstad er som bekjendt et poetisk Navn for det af Absalon anlagte København, för den Tid et usselt Fiskerleje.

Til Nr. 44. Dronning Dagmar döde i Ribe d. 31. Maj 1213. Hun var Valdemar Sejers förste Hustru, og Moder til den saakaldte Kong Valdemar d. 3die, der blev udnævnt til Faderens Medregent og Efterfølger, men omkom ved et ulykkeligt Tilfælde længe för denne. — Frej har sin Fornyelse i Frode Fredegod, og Tyre Dannebod har sin i Dagmar, omstraalet, som de Danskes Lyst, af en myttisk Straaleglans, som ingen anden af alle vore Dronninger. Hendes hele Historie er hartad opgaaet i denne Straaleglans, og man veed knap mere om hende at sige, end at Folket hængte ved hende med den inderligste Kærlighed og Begejstring, at hun stod for det i saa elskelig en Renhed, som om den eneste Skyld, der kunde ængste hendes Sjæl i Dødskampen, var den

Helligbrøde, at „sine Silkeærmer smaa“ en *Söndag* hun havde snört. Rimeligvis var hun en bømisk Prinsesse, hvis egentlige Navn var Margrete (thi ikke engang *dette* kjender man tilvisse), men som man helst kaldte med den Morgenrødes Navn (Dagmor), af hvis Glans hun omstraaledes. Midt i Kirkegulvet i Ringsted ligger hendes Mand begravet, og hun ved hans ene Side, men den onde Bengærd (Berengaria) paa den anden. Bengærd var en portugisisk Prinsesse, som Kongen ægtede efter Dagmars Død, men imod hvem Dagmar dog næppe kan have advaret ham. Hun var lige saa stolt og stræng og bydende, som Dagmar var from og mild og venlig, og i den korte Tid, hun var Danmarks Dronning (hun døde allerede d. 3. Apr. 1220), gjorde hun sig saa almindelig forhadt, at hun blev Ämnet for forskjellige Smædeviser. Medens det lød om Dagmar:

„Havde Danmark altid saadanne Blommer,
man skulde dem ære og prise!“

lød det nu: „Skam faa hun Bengærd!“ og langt var det ikke fra, at hun havde vendt Folkets Hjærter bort fra Kongen med. Hun fødte ham det ulykkelige Sönnekuld: Erik Plovpenge, der faldt for sin Broders Snigmorderdolk; Brodermorderen Abel, der faldt i et Slag mod de fribaarne Friser; og Kristoffer d. 1ste, hvem Giften indgaves i Brødet under Herrens Nadvere. Men disse vare de tre förste Konger, der holdt Spir, efter at Valdemarernes herlige Dage vare svundne, — sörgelige Varsler om de sörgelige Hundredaar, der ventede! — Gjennem Grindsted Sogn, Vejle Amt, gaar der en Aa, over hvilken den lange *Grindstedbro* fører. — *Randbølhede*, imellem Kolding og Ribe, er en Del af den store Alhede. — *Liden Kirsten* er en halv mystisk Person, hvis Forhold baade til Kongen og Dronningen skildres os höjst forskjellig.

Til Nr. 45. Medens Kristenhedens Ridderskab, med de normanniske Helte i Spidsen, gik over Middelhavet, for at fravriste de vantro Sarasenere det hellige Land, toge Danmarks Konger ogsaa Korset. Vi have (Anm. til Nr. 41) set, at Vejen til Palæstina var heller ikke Nordboen for lang, men hellere og hurtigere stævnede han dog over Östersøen, for efter Tidens Yndlingstanke at paanøde Kystlandenes Hedninger Daab og Kristendom. Her som hist blandede der sig verdslige Bevæggrunde i Begejstringen for Guds Kirkes Ære; thi disse Hedninger vare grumme Sørøvere, der stadig hjemsøgte de danske Öer med Rov og Mord. Valdemar den store havde med Ærkebiskop Absalon plantet Korset i Venden og paa Rygen, hvor forhen Afgudernes Altre dampede af Blod. Men ogsaa fra Estland hjemsøgte Sørøvere os, og fra de kristne Præster og Købmænd lød der hyppige Klager over den Overlast, de lede der. Nu kom Raden altsaa til dette Land. Valdemar Sejer havde allerede gjort eet frugtesløst Tog derover; hans Mand, Grev Albert af Orlamynde, et andet; men Kongen besluttede paa ny at tage Korset,

„Jomfru Marie til Ære og til sine Synders Forladelse;“ og da Paven som Guds Statholder paa ny havde höjtidelig stadfæstet ham i Besiddelsen af alle de Lande, han maatte tage fra Hedningerne, greb han Sagen an med fordoblet Kraft. I Forsommeren 1219 styrede han altsaa derover med en mægtig Flaade: 500 Langskibe, hvert paa 120 Mand, og lige saa mange Skuder paa 14 Mand. Med ham fulgte Ærkebiskop Anders Sunesön (død paa Ifvø 11. Juni 1228) samt Biskop Niels af Slesvig, Biskop Ebbe af Aarhus og endnu flere Bisper og Herrer. Næppe var Kongen landet ved Lyndanis (Reval), för Hedningerne underkastede sig, skræmmede af den store Magt, on Præsterne begyndte allerede at döbe for Fode, medens Kongen begyndte en Fæstnings Anlæggelse. Men Valdemar havde været for godtroende. I tre Dage summede og samlede Esterne sig. — Det var d. 22. Juni 1219. De danske laa rolige i Lejren, Ave var allerede sungen, og Sommernatten begyndte at mörkne. „Da stormede med et, uimodstaaelige som en Flok Urokser, Esternes vilde Skikkelser frem af Skovene, og trængte fra fem Sider ind i Lejren, nedhuggende alt, hvad der mødte dem. Til alle Sider vege de overraskede Danske. Som fordum Moses gik da Ærkebispen op paa en Höj med de hellige Brødre, for at stride med *sit* Sværd, Bönnens Sværd; men hans Arme sank af Mathed. Da understöttede Brødrene den gamles Hænder, og Danskerne sejrede, saa længe hans Hænder holdtes oppe. Og som han bad, skete det vidunderlige: et rødt Banner med det hvide, hellige Kors dalede ned fra Skyerne, og man hörte en Röst: „Naar dette Tegn bæres höjt, skulle I sejre!“ Nu vendte Bladet sig: den kristne Hær samlede sig, og vis paa Sejren stormede den frem med Korsbanneret i Spidsen, medens Hedningerne sloges med Rædsel og flyede. Dynger af Hedningelig dækkede Markerne om Lyndanis, för de Danske, trætte af at forfølge, vendte om, og paa Valpladsen knælede og priste Gud. Men Kongen drog sit Sværd ud, og — förste Gang under Dannebrogs Flag — slog han 35 af de ypperste Helte til Riddere. Endnu lyder Sagnet om Volmerslaget i forvirret Gjenlyd hos den danske Bonde.“ (Efter Fr. Hammerichs: Danmark i Valdemarernes Tid.)

Til Nr. 46. Med en righoldig Digteraare forbandt Sakse en Dygtighed som Sagamand og Historiker, der sjælden er tilfulde vurderet. I gamle Dage begreb man ikke denne Dygtighed, men saae kun, at han skrev Latin med en Lethed og Sirlighed, som ingen af hans Landsmænd, og det var dette, som gav ham selv Tilnavnet *Grammatikus* (hvad man vel nærmest kan oversætte ved: *den lærde*; fuldt saa betegnende var vistnok hans gamle Tilnavn: *Poeten*), og som reddede hans Krønnike fra Undergang, saa den endog forholdsvis meget tidlig (1514) blev trykt i Paris paa Foranstaltning af den danske Kristen Pedersen (se Nr. 60) og siden oftere. I den nyere Tid har derimod et vist stort Parti kaldt ham Fabelmageren, og stillet ham fuldkommen i Baggrunden for Islænderen

Snorre. Imidlertid ere disse to Historieskrivere saa forskjellige, at det altid vil være et hel vanskeligt Arbejde at sammenligne dem, og vi faa hver holde paa sin, ligesom Tilböjeligheden driver os. Jeg i det mindste skal aldrig skamme mig ved at bekjende, at jeg finder Sakse *vel* saa livlig og liflig som Snorre. Dog — den Sakse, der reddede vor Oldtid fra Forglemmelse, og med det samme sikrede sig sit Navns Udødelighed, om ham vide vi knap videre at mælde end hans blotte Navn. At han nedstammede fra en hæderlig Slægt, at hans Fader og Farfader med Ære havde tjent Fædrelandet i Valdemar den stores Lejre, fortæller han os tilfældigvis selv, men til hvilken Slægt han hørte, om til *Langerne*, er uvist, eller dog kun Gætværk. Et Sagn kalder ham en Jyde, et andet en Sællænder, og dem forliger man vel bedst, naar man antager ham født i Sælland af jysk Slægt (et andet Sagn kunde synes at spille paa, at Slægten oprindelig var engelsk). At han var Klærk og Haandskriver hos den store Absalon, er almindelig antaget, og vist er det, at sin Krønnike skrev han efter Absalons Opfordring og under hans Bistand og Tilsyn. Men om han siden døde som Domprovst i Roskilde, er i det mindste usikkert. Med sin Krønnike synes han först at være bleven færdig længe efter Absalons Død, ved Aar 1220 omtrent, og da overrakte han den til Kong Valdemar Sejer og Ærkebiskop Anders Sunesen. Om det var ham eller en anden Sakse, der døde i Roskilde 5. Avg. 1226, er meget uvist, og, skönt det er höjst rimeligt, at den Grav, man fremviser i Roskilde Domkirke, ogsaa virkelig gjemmer ham, er dog ikke engang dette afgjort.

Til Nr. 47. Snorre Sturlesen, Forfatteren af Norges Kongekrønnike, blev født paa Island d. 29. Septb. 1179, paa Selvejergaarden Hvam, efter hvilken hans Fader, mægtig, snild og veltalende, men rænkefuld, trættekær og voldsom, bar Navnet Hvamsturle. Baade paa sin Faders Side og paa sin Moders, Gudny Bodvarsdatters, nedstammede Snorre fra de ypperste Slægter i Norden, og sin Opdragelse modtog han nærmest hos den ligesaa rige som ædle Jon Loptsen, Kong Magnus Barfods Svigersön, der selv paa sit Odde førte et Hus som en islandsk Næssekonge. J. Loptsen døde 1197, og faa Aar efter giftede Snorre sig med den rige Berse Præsts Datter. Selv blev han en af Islands rigeste og mest formaaende Mænd; paa det af ham selv opbyggede og ved sin kostbare Badstue berömte Rejkholt førte han en overordentlig Pragt, mødte paa Altinget med en lille Hærskare af bevæbnede Svende som Følge, og valgtes flere Gange til Lagmand. Et fleraarigt Ophold i Norge og et der stiftet Bekjendtskab med Norges Konge, Hakon Hakonsen, og dennes Svigerfader, Hertug Skule, havde næppe en heldig Indflydelse paa hans Livs Aften, og fremskyndede rimeligvis hans Død. Et givet Løfte om at bringe Island under Norges Konge var næppe ærlig ment, eller dog givet i Overilelse og hurtig fortrudt. De skuffede Forventninger maatte dog opbringe Kong Hakon, og vel endnu mere det fortrolige Forhold

mellem Snorre og Skule, der, skönt Svigerfader, gjorde aabenlyst Oprør imod Svigersönnen, efter hvis Krone han famlede. Men Skule blev dræbt (d. 30. Maj 1240), og Aaret efter overfaldtes Snorre paa sin Gaard Rejkholt (d. 22. Avg. 1241) af en bevæbnet Bande, hvis Anförer var hans egen Svigersön, men uforsonlige Fjende, Gissur Torvaldsen, der rimeligvis var paavirket af norske Tilskyndelser. Snorre faldt, gjennemboret af Morderstaalene, under Udraabet: „Vov ej at hugge, vov det ikke!“ — Imod Snorres Karakter er der gjort mange slemme Beskyldninger, men om disses Paalidelighed er der megen og grundet Tvivl. De ere ogsaa temmelig ny, og da deres Kilde, Sturlungesages Forfatter, er ubekjendt, ere de netop avlede i det Mörke, Anonymitetens, under hvilket Æreskændernes Giftdolke hyppigst slibes og lettest udsendes. Hvad vi bedst kjende Snorre fra, er hans Krønnike, og den siger os, at han har haft et lyst og aabent Blik for det store og ædle, der havde aabenbaret sig i Norden, som han frit og rolig og med Sikkerhed tegnede; og *det* er intet Nidingsværk. At han var et Menneske, og som Menneske havde *sine* Fejl, kan aldrig være nogen tvivlsom Hemmelighed for den, der kjender Menneskenaturen; men Dyder havde han med, og Kraft nok til Stordaad, og det er mer end hans Anklager skal prale af, saa længe han er navnløs, mer end de fleste af dem skulle prale af, der lyttede villigst til Anklagen og gjentoge den helst. — Om Snorre har skrevet Snorres Edda, er uvist, men dog rimeligt; allenfalds er den opkaldt efter ham, og den almindelige Mening har tillagt ham den. Det samme er tildels Tilfældet med Ejgilssagen. Sikkert er det dog kun, at han skrev Norges Krønnike fra de ældste Tider indtil Magnus Erlingsens Død (d. 22. Juni 1184), nogle Aar senere end hans noget ældre Samtidige, Sakse, skrev Danmarks Krønnike, der omfatter omtrent samme Tidsrum (gaar til 1181), og at Nordens Sagekonst i disse tvende naaede en Höjde, som den siden aldrig indhentede. Men de levede ogsaa begge i den underlige, h jtidelige Stund, da Lampen sidste Gang opblusser, for at slukkes, da den netop udsender en öjeblikkelig forfoldiget Straaleglans, — i den Stund, da vor Folkelighed sidste Gang samlede sin Kraft, inden den indslumrede under det lange Fremmedvælde. — Naar skulle de gjenfødes? — Vi tör ikke gætte det. Men sikkerlig skulle de engang gjenfødes, saa sandt som Norden end ikke har sunget sin Svanesang. De skulle gjenfødes, om ogsaa först for vore Börnebörns sildige Börnebörn; gjenfødes, naar et nordisk Liv först atter er levet imellem os. — *Hekla, Krabla, Ravdefjordsfjæld* og *Vestjøkel* ere ildsprudende Bjærge paa Island, af hvilke især Hekla er vildt og mægtigt. — *Gejser* er Navnet paa den sælsomme Kilde, der i sine Udbrud sender en kaagende Vandstötte, stundum paa 50 Alen, i Vejret. — *Kastale*, en Kilde i Grækenland, ved Parnassets Fod, var Museme helliget, og blev det billedlige Udtryk for Begejstringens Væld. — *Svitiod*, ɔ: Sverrig; *Davnien*, ɔ: Danmark.

Til Nr. 48, 49 og 50. Kristoffer den 2den (født 6. Oktb. 1276, Danmarks Konge 1320, † 23. Juli 1333) ligger begravet bag Alteret i Sorø Kirke. Sörgeligere Kaar havde Danmark aldrig, end under denne Kongeusling, der var „svigefuld som Skum paa Vand“, og netop regerede samtidig med et Par „Grever af Jættekuld i Holsterland“. Ved hans Regerings Tiltrædelse bandt man hans Hænder, saa man mente, at ondt skulde han nu ikke göre; men kunde han ikke göre andet, saa kunde dog hans usle Troløshed og jammerlige Raadvildhed opbringe Folket. Hjemmefødte Nidinger og fremmede Grever benyttede sig af Forviklingerne til at rane til sig, som hver bedst formaaede; og Kongen pantsatte og pantsatte, for dog at beholde Kongenavnet. Tilsidst var alt pantsat og afhændet, paa Nyborg og Skanderborg og det fjærne fremmede Estland nær. Endelig døde Kongen; et syvaars Mellemrige paafulgte, under hvilket det kongeløse, sönderlemmede Rige paa det skrækkeligste mishandledes af de umættelige Blodhunde, der nedtrampede det, indtil Danmarks Frelser fremstod, og brød den haardeste blandt Halsene. Kristoffers Sön, den kraftige, men træske Valdemar, indkaldtes derpaa fra sin Udlændighed, og Danmark fik, siger man, atter Dag (jfr. Nr. 51). — Grev Gert (Gerhard) den kullede (eller den store, som Holstenerne kalde ham) var en Sön af Grev Henrik d. 1ste af Rensborg, og født omtrent 1280. Fra yderlig Fattigdom, i hvilken hans Jagthunde vare hans eneste Eje, svang han sig ved Klogskab, Mod og Udholdenhed, ved hverken at agte Maal eller Midler for nöje, op til en Magt og Betydning, som ingen anden holstensk Greve för eller efter ham. Af de Danskes Misfornöjelse med Kristoffer benyttede han sig klogelig, og følte sig stærk nok til et aabenbart Brud med denne sin kongelige Nabo, da de begge bejlede til Formynderskabet for de faderløse slesvigske Hertuger. En Krig udbrød; Kristoffer tabte og tilkøbte sig en haanlig Fred. En anden paafulgte; Kristoffer flygtede; Gert afsatte ham, og satte Hertug Valdemar af Slesvig til Danmarks Konge, mens han selv tilrev sig Slesvig. Ny Fred, ny Købslagninger og Afstaaelser, indtil endelig Kristoffer døde. I alle disse Forvirringer tog Grev Johan af *Kiel* (Kristoffers Halvbroder paa mødrene Side) saa levende en Del, som nogen „Kræmmer“ kunde tage; solgte sin Bistand i Flæng for rede Penge og haandfaaet Pant; lod de andre kaste Tærningerne, men passede vel paa at vinde, ihvordan de saa faldt. *Mild* kaldtes han rigtignok, men hans Mildhed var dog saadan, at de ham tilpantede Skaanninger fandt sig nødte til at göre Oprør mod hans Grusomhed; og uvist er det, hvem der foer mildest frem, enten *Ræven* i Oernes *Skove*, eller *Ulven* paa Jyllands *Heder*. Jylland var nemlig blevet Gerts Part af Byttet, og der skulde nu alt, Sprog og Rettergang, fortyskes, medens tyske Skatter inddreves af tyske Bødler til en forhadt tysk Regering, der oven i Købet voldelig havde paatvunget sig det fribaarne Folk. Derfor rejste dette sig,

og Grev Gert drog tidlig paa Foraaret 1340 ind i Jylland med en sammenrapset Skare af Lejesvende, hvis Störrelse angives hel forskjellig, men med hvilken Greven dog trøstede sig til at skulle kunne lænkebinde enhver ubetimelig Frihedsfølelse. De øvrige Tropper fordeltes rundt i Landet, men med 4000 Mand kastede han sig selv ind i Randers. Da var det, at Danmarks ædleste Kæmpe rejste sig, Niels Ebbesen til Nörreris*), hvis Navn skal staa ved Siden af Asatyrs, saa længe der endnu slaar eet dansk Hjærte. Det gaar med Niels som med Tyr (se Anm. til Nr. 5); man kjender dem begge kun af eet enkelt Træk, men det er ogsaa stort nok til at vidne for dem, at den *Ære*, som vore Forfædre forgudede, det *var* Tyr, og den, i hvem Tyr, saaledes som aldrig för eller senere, iklædte sig en menneskelig Personlighed, det *var* Niels Ebbesen. Man har spurgt om Nielses *Bevæggrunde*, men det skulde man könt lade være; thi blandt alle de tusinde mere eller mindre ædle Bevæggrunde, griber Menneskeöjet bestandig iblinde, fordi der kun er *een*, som kan ransage Hjærter og Nyrer. *Fortjente* Danmark at frelses, saa *behøvede* man ogsaa aabenbar til dets Frelse — som til Valhals — kun den *allerædleste* Bevæggrund, og kunde rimeligvis slet ingen anden bruge. Man har tvivlet om Handlingens Lovlighed, dens Ridderlighed osv., kort sagt, for at spare paa Ordene, om den var en Heltedaad eller en Nidingsdaad; men ogsaa det kunde man smukt ladet være, i det mindste saa længe man tilstaar, at den samme Handling frelste Danmark, og tilstaar, at dette Danmark fortjente at frelses. Ved en Nidingsdaad *frelser* man ikke; det er en historisk Umulighed; thi som Aarsagen er, maa ogsaa Virkningen blive. Derfor kunde Cæsars Mord ikke frelse Rom, men maatte med historisk Nødvendighed styrte det fra et mildt Tyranni i et stedse vildere. Hvad for Resten Nielses Gjerning angaar, saa hørte jeg endnu heller ingen berömme Portugisernes Dyd, fordi de rolig lode sig slagte af Dom Mikkel; meget mere lovpriste man D. Peder, der viste ham Vintervejen, og vilde rimeligvis beklage, at M. var undgaaet Galgen, dersom han nogensinde atter skulde spille Mester. Eller naar beundrede man Faareflokken, der taalmodig lod sig sønderrive af den ene Ulv? og sagde man ikke altid, at de kun gjorde det, *fordi* de vare Faar? Heller intet er vissere, end at de 99 af 100 blandt dem, der med kejtet Samvittighedsfuldhed raadvilde vaklede ved Beskuelsen af Nielses Daad, vilde

*) Beliggenheden af denne Gaard er hel omtvistet, og man opgiver et Par Steder, hvert paa sin Side af Randers: det ene i Foldby Sogn (Nörringris), to smaa Mile nordvest for Aarhus, hvor en tusindaarig Eg har faaet Navn efter ham; det andet i Roum Sogn (Nörrisgaard), omtrent tre Mile nordost for Viborg, hvor Ploven endnu finder Spor af Mure og Taarn. Holder man sig til det sidste, har man endog et Slags Rimelighed for, i et gammelt Brevskab at finde hans Efterleverske, Fru Kirstine, med deres to Sönner, Jens og Kristen, som ellers ere os ubekjendte.

i Polens Frihedskamp 1831 med skingrende Jubel have hilset den fribaarne Polak, der havde styrtet sig ind i Fjendernes Lejr med sin lille Helteskare, og havde glemt Spidsen af sin Dolk baade i Nikolajs og Konstantins Hjærter. — Eller hvor var vel den Filister, der kritiserede Asatyrs Daad? Skönt dog, ærlig talt, baade Tyr og alle Guderne stillede sig langt mere blot for en smaalig Kritik end den bolde Niels, der aldrig indbildte Gert, at han kun spøgte med ham, men tværtimod paa Riddervis *undsagde* sin og sit Folks bitreste Fjende, den Fenrisulv, om hvilken han saae for sine Öjne, at han ellers vilde og maatte ødelægge Asgaard. Sandelig, man veed næppe, om man mest skal undres ved eller harmes over, at netop i Dagene, som gik forud for Nielses Guldbryllup med Danmarks Frihed, nogen kunde tvivle om, hvad enten *han* var en Mistelten paa Adelsstammen, hvis Daad man helst fortav, eller han var dens friskeste Hjærteskud! Vi ville dog haabe, at de *nu* have besindet sig, belærte ogsaa af de seneste Dages Begivenheder. — Nielses Daad er i Hovedsagen fortalt i Kæmpevisen, der i Alder gaar nær op til den Begivenhed, den besynger, og derfor indeholder det meste historiske, vi vide om den, da den indfaldt i en Tid, der er saa mager paa al Historie, som ingen anden hos os. Her skulle vi kun tilföje, at det var Natten til d. 9. Apr. (1. Apr. gl. Stil) 1340, at Danmarks Befrielsesstund slog, og at det var d. 10. Novb. 1342, at dets Befrier paa Mandbjærget udenfor Skanderborg faldt (som Sejerherre?) imod Gerts Sönner og Blodhævnere, Greverne Klavs og Henrik; samt dette, at man tidligere har antaget, at Niels E. tilhørte Familien Galt (uddød for omtr. 200 Aar siden), men at der nu er tilvejebragt et Slags Sandsynlighed for, at ogsaa han var et Skud af Hvideslægten. Vist er det dog kun, at han var en Væbner af fornem Æt, men af ringe Kaar. — Niels Bugge paa Hald, en Herregaard ikke langt fra Viborg, var en af sin Tids djærveste Herremænd, og kunde, stolt og fribaaren, umulig godvillig underkaste sig Tyskeaaget. Hvor megen Del han i øvrigt havde i Modstanden, og hvor nær han stod Niels Ebbesen, derom tie de tarvelige Efterretninger næsten fuldkommen. Under Valdemar Atterdag var han Hovedet for den Modstand, Jyderne dannede mod den træske og selvraadige Konge. Denne lokkede da Bugge til Middelfart, og lod der imod Ret og Ed den trodsige Undersaat myrde (Jan. 1359). — Globerne vare i hin Tid en mægtig Familie i Vensyssel, men Povl Glob og Anders Frost kjende vi, saa vidt jeg mindes, kun fra denne Vise, og det samme er næsten Tilfældet med Sven Trøst, der saa snildelig skal have reddet sin Morbroder. — Ved *Hertug* Henrik menes sandsynligvis en meklenborgsk Hertug af dette Navn, og Klavs Krummedige er sagtens en tysk Herremand i Gerts Tjeneste, der dog netop i denne Egenskab ikke synes sønderlig skikket til Mægler. — Ove Hals var en af de Jyder, der ikke blot havde böjet Nakken under Grevens Aag, men endog var indtraadt i hans Tjeneste. — Nr. 50 slutter sig ligefrem

til Nr. 49, hvis trediesidste Vers den videre udfører, uden at den i øvrigt indeholder noget nyt *historisk* Stof; thi ligesom Digteren paa egen Haand har gjort den *„Kærling god“* til en *„Kulsvierkvinde“*, saaledes er naturligvis ogsaa Skjalm et Foster af hans Skaberkraft.

Til Nr. 51 og 52. Jfr. forrige Anmærkning. — Kong Volmer (Valdemar Atterdag), født 1317, † 2. Novb. 1375, har paa mange Maader vundet sig et Navn i vor Historie. Det bedste vandt han sig ved atter at samle det sønderlemmede Riges adsplittede Dele, da Niels Ebbesen havde nednedlagt den kullede Greve, og menige Almue havde indkaldt ham fra Tyskland af, hvor han i Landets Trængselstid havde levet i Udlændighed ved Kejserens Hof. Danmark fik for saavidt atter Dag ved ham, var end den Fremgangsmaade, han brugte, sjælden den smukkeste, sjælden den retfærdigste. „Tyskerne havde hvert Slot om Land“, og for „Guld og Penning“ vilde de ikke gaa bort, men de vilde „holde de røde Stene“ (de grundmurede Slotte og Borge med deres stærke Befæstninger); men det var Valdemars Kundskab, vunden i Trældommen, at, „hvor Magten glipper, der rækker List;“ og denne anvendte han med lige saa meget Held som Udholdenhed. Et andet Navn har han saaledes erhværvet sig for sin Rænkefuldhed og Snedighed; men endelig har han ogsaa naaet en vis Navnkundighed for sine gode Indfald, sin Skæmtefuldhed. — Erland Kalv kjende vi ikke stort til, men dog nok, for at se, at han, trods sit Adelskab, ikke var en falden Ædling, der rejste sig ved sin Anger, men en ærløs Forræder. Valdemar betroede ham 1359 den vigtige Grænsefæstning Riberhus, men han lönnede Tilliden saa godt, at han endnu samme Aar gik med sin Fæstning over til den slesvigske Hertug Klavs — (den tyske Grev Gerhard er altsaa mindre rigtigt), der i sin Overraskelse endnu desuden betroede ham Slottene Gram og Møgeltønder. Men inden et halvt Aar var udløbet, gik han med samtlige Slottene tilbage til Valdemar, der modtog ham med det bekjendte letsindige Indfald: „Det sværger jeg, at den Kalv er værd at lægge til; den gik i Fjor af Baasen som Kalv, og vender i Aar tilbage som Ko med to stærke Kalve!“ For imidlertid at blive sin Rolle tro, lod Kalv ikke mange Aar gaa hen, för han gik tilbage til Slesvigerne, og da Holstenerne 1368 indtoge baade Ribe og Aalborg, tog han begge Dele til Pant af dem, og var endnu 1372 de holstenske Grevers Lensmand paa Riberhus, et Slot, han altsaa havde holdt i tre forskjellige Regeringers Tjeneste. — Brok, Ulv, Ræv, Gaas, Due, Galt og Høg ere alle Navne paa gl. danske, mer eller mindre mægtige Adelsslægter, der dog alle ere uddøde. Desværre bleve de afløste af en lige saa talrig Mængde af tysk, fransk, slavisk og, Gud skal vide, hvilken Oprindelse. — Aalholm, ɔ: det senere Kristiansholm paa Laalland, nu atter Aalholm; Krogen, ɔ: det nærværende Kronborg. — Randersøl; det tyske Øl gjaldt i hine Dage for det stærkeste og bedste, men af det indenlandske bar Randersøllet Prisen.

Til Nr. 53 og 54. Vi ville her aldeles forbigaa det kildne Spörgsmaal om Ønskeligheden af Nordens politiske Forening saavel i Margretes Dage*) som i vore, — og holde os til den simple historiske Begivenhed, Visen omtaler. Dronning Margrete, født 1353, † d. 6. Novb. 1412, en Datter af Valdemar Atterdag og Dronning Helvig, havde arvet sin Faders Kraft, Klogskab og Lykke. Hun var snedig som en Kvinde, og fast som en Mand; derfor maatte selv de stærkeste Mænd tilsidst böje sig for hendes Villie. Ogsaa hendes Ansigt var mandigt, saa det let kunde falde Beskueren ind, at hendes Kvindedragt var en Fejltagelse. Kong Albret faldt dog uheldigvis paa, at hendes Ansigt var det. Som et Barn paa 10—12 Aar havde hendes Fader giftet hende med den norske Kong Hakon d. 6te, en Sön af Norges og Sverrigs fælles Konge, den svage Magnus Smæk. Paa den Maade blev hun Norges Dronning, og da hendes Fader døde (1375), blev hun paa sin fireaarige Söns, Olafs, Vegne Danmarks „fuldmægtige Frue“. Men Hakon døde kort efter (9. Maj 1380), og Olaf arvede ogsaa sin Faders Rige. Saaledes bleve Danmark og Norge forenede under et Barnesepter, som imidlertid den kloge Moder holdt med Kraft; og da den unge Olaf ogsaa døde (11. Avg. 1387), blev Margrete i Virkeligheden begge Rigers regerende Dronning. Hendes Mand havde været arveberettiget til Sverrig, som Kong Magnus's eneste ægte Sön, men havde maattet opgive Haabet om Sverrigs Krone, da Svenskerne, trætte af Faderens usle Regering, og forbitrede over, at Hakon, tværtimod sit og Faderens Løfte, indgik Ægteskabet med Margrete, en Datter af den Valdemar, der ved Svig havde tilvendt sig Skaane og ved Vold Gulland, havde mishandlet det stolte Visby, hærjet Øland, og ved enhver given Lejlighed taget K. Magnus ved Næsen, — afsatte denne, udelukkede Sönnen fra Arvefølgen, og indkaldte Albret af Meklenborg (en Broder til Margretes Svoger, Hertug Henrik af M.), der da nu (1363) blev Sverrigs Konge. „Men Främlingars välde gör äfven en sådan konung som Magnus saknad, och långt efter hans död hör man ännu hans regering motsättas Utlänningarnas tyranni.“ Albrets og hans Tyskeres udsvævende Overmod og töjlesløse Tyranni blev snart saa utaaleligt, at Upsvearne (Indbyggerne i det egentlige Sverrig, til Forskjel fra Goterne, dem i det sydlige) opfordrede Goterne til at kalde Magnus tilbage. Deraf blev der imidlertid intet; Magnus druknede paa Bömmelfjord (1374); Tyskerne vedbleve at rase. Saaledes hengik Tiden til 1388; men da indkaldte en Del Stormænd Dronnnig M. „Att de handlat egenmäktigt var intet hinder; det allmänna missnöjet i Sverige gaf dem medhållare.“ M.

*) „Hvad en sådan förening var eller kunde blifva, derom formärkes ingen slags aning hvarken hos stiftarna eller någon annan: hvarföre ock den yttre föreningen födde inre söndring, och Unionen blef blott ett stort namm, som gått förbi utan begrepp.“ (Geijer.)

tog naturligvis med Kyshaand imod Tilbudet; den mandig-ærgjerrige Aand i hende glædede sig ved Udsigten til den tredie Krone og det udvidede Herredömme; den kvindelige Forfængelighed glædede sig til Hævn over Albrets Spot. Han havde nemlig hyppig, fortæller Sagnet, opirret sin mægtige Nabo med kaad Spot; en Slibesten havde han sendt hende, paa hvilken hun kunde hvæsse sine Synaale; han kaldte hende Munkedejen, fordi hun stod paa en fortrolig Fod med Abbeden i Sorø, uden at man dog har nogen skjellig Grund til at formode et usömmeligt Forhold imellem dem; desuden skal han have lovet, at han hverken vilde bære Mandsklæder eller Hætte længer, hvis han ikke vandt Danmark med Ære. En Hær af Danske og misfornöjede Svenske samlede sig da nu, anført af Jyden Iver Lykke og Svensken Erik Puke, og slog Albrets halvtyske Hær i Slaget ved Falköping (4. Marts 1389), i hvilket Albret selv, hans Sön Erik og en fast utallig Mængde tyske Fyrster og Riddere toges til Fange. M. behandlede A. i Tidens raa Aand; hun gav ham en Narrekappe paa og en Hue med Bjælder, spændte ham Bojen om Fod, og satte ham paa Lindholms Slot i Skaane, hvor baade han og hans Sön i seks Aar sad fangne. 1395 löslodes de; 1397 döde Sönnen; 1405 fraskrev Faderen sig al Fordring paa Sverrigs Trone, og 1412 döde han, netop samme Aar, som Margrete paa et Skib i Flensborgerfjorden bortreves af Pesten. Imidlertid var Nordens politiske Forening længst afgjort. Fra Margretes-Dagen, ɔ: d. 20. Juli 1397 (28. Juli ny St.), og fra Kalmar er det gammel Vane at datere den Union, der for Fremtiden skulde forbinde hele Norden under det ene og samme Septer, og, for at der efter M. ikke skulde fattes Haand til at føre dette, var allerede tidligere M.s Søsterdattersön, den unge Erik af Pommern, udvalgt til Nordens tilkommende Hersker, et Valg, der dog vanskelig havde kunnet være slettere. Den hele Forening var et Hastværksarbejde; vi ville ikke atter gjentage Geijers Ord; men visselig, ingen af de sytten Herrer fra Kalmar, og ikke Margrete selv, ja næppe nogen i det hele Norden, havde „en Anelse om, hvad Foreningen var eller kunde blive.“ Intet Under derfor, at den brast som Tvinde for Fenrisulvens Jættekræfter. Dog, tilbage til Digtet! — Akselvold (eller vel rettere *Aksevall*; saaledes hedder det i det mindste nu) er for Tiden en temmelig öde og ubetydelig Gaard, en svensk Mil fra Skara i Vestergotland (Vestergylland), men var i sin Tid, især för Unionen og i dennes förste Halvdel, en af Sverrigs störste og stærkeste Fæstninger, der dog 1469 blev nedbrudt, og vel senere paa ny befæstedes, men kun for atter at nedbrydes af Sten Sture. — Den tyske *Henrik* Parov er ellers temmelig ubekjendt, ligesom Efterretningerne om hans Troskab ere höjst forskjellige; han faar ikke allevegne saa slet et Lov som her. — Iver Lykke er egentlig kun historisk bekjendt fra Sejren ved Falköping; rimeligvis var han en Vendelbo, der dog ogsaa havde Ejendomme i den smukkeste Del af Jyllands Øst-

kyst, men som ved Skifter og Magelæg osv. skal være bleven betydelig plukket af selve Dronning Margrete. Familien er nu uddød, og det, om jeg ikke fejler, med den ulykkelige Kaj Lykke (1697), paa hvis stolte Slotsgrund Ruinerne af Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset (Börnehuset) endnu trone! — Fikke Olufsön kjende vi kun fra denne Vise. — — Nr. 54 knytter sig *omtrent* til Nr. 53, som Ridd. ved Kulsvierhytten til N. E.s Vise.

Til Nr. 55. Erik Pommeraner, den mandige Margretes kvindagtige Arving, blev afsat 1439, og hans Søstersön Kristoffer Bajrer († i Helsingborg 14. Jan. 1448) fulgte ham paa Tronen. „Allerede i Sidstningen af Eriks Regering havde Bønderne norden for Limfjorden besværet sig over Adelens haarde Medfart, men ved Kongens Mangel paa Myndighed set sig nødsagede til selv at skaffe sig Ret. Da nu Erik var afsat, søgte han af al Magt at vedligeholde denne Misfornöjelse, saa at den 1441 om Foraaret brød ud til en formelig Opstand af 25000 Bønder fra Mors, Ty og Vensyssel, der samlede sig i Hanherred og erklærede Erik for sin rette Herre. De bleve anførte af en Rigsraad Henrik Tagesön (Tornekrans), samt af de tre Brødre: Helle, Herluf og Anders Holst. De droge först ned imod Limfjorden, hvor de afbrændte Kongens Gaard i *Agersborg*, og overvandt derpaa Adelen under Marsk Stig Pallesön d. 14. Maj i et blodigt Slag paa St. Jörgensbjærg. En Adelsmand, Æske Brok, der især havde været en Bondeplager, faldt her, og blev af de forbitrede Bønder parteret; tolv andre Herremænd, som bleve tagne tilfange, lod Tagesön halshugge. Herpaa drog Kong Kristoffer selv, i Spidsen for Adelen, Bønderne imøde, og traf dem ved *Husby* Hule, straks sønden for St. Jörgensbjærg [begge disse Steder ligge i Kætrup Sogn, Vester-Hanherred], hvor de havde lejret sig paa en Bakke og omgivet sig med en Vognborg. Denne Stilling trøstede Adelen sig i Begyndelsen ikke til at angribe, men indlod sig i Underhandling med Bønderne, og lovede dem Forglemmelse af det skete, saafremt de godvillig vilde underkaste sig. Heraf lode nogle [i Følge Visen: Morsingerne og Tyboerne] sig forlede til at forlade sine Stalbrødre, og da Bondehæren saaledes var formindsket, angreb Adelen den d. 17. Juni, og adsplittede den ganske efter en saare fortvivlet Modstand. H. Tagesön og de øvrige Bondeførere bleve imidlertid alle fangne, og med seks andre lagte paa Stejle. 600, ja efter nogle 1800, Bønder bleve paa Pladsen, hvorimod Adelens Tab ikke angives; kun nævnes en eneste Ridder, Hans Brok, som falden.“ (Blom: Unions- og Borgerkrigene.) — „Paa Valsteden bleve 1835 Bønder slagne, og de andre benaadede paa en temmelig Skat; men Henrik T. blev selv femtende lagt paa Stejle baade for dette Oprør og andre sine udædiske Gjerninger“ (P. Syv: Danske Kjæmpeviser.) — Det er nok muligt, at Henrik T. ikke har haft rent Brød i sin Pose, hvad enten han saa havde begaaet „udædiske Gjerninger“ eller ikke; men vist er det, at det var „paa en *temmelig* Skat,“ at Bønderne bleve benaadede, og at dette de

jyske Bønders sörgerlige Nederlag var den förste store Handling i det Drama, hvori Grevens Fejde var den næste, og som endte dermed, at den fribaarne jyske Bonde fra selvstændig Selvejer kom som livegen Fæster netop i samme Trællekaar som Øernes langt tidligere af en troløs og egenyttig Adel underkuede Bonde.

Til Nr. 56. I Begyndelsen af 1452 samlede *Kong* Karl d. 8. Knudsen (født 1409, Konge 1448, † 24. Maj 1470) paa Skaanes Grænser en Hær, „större än någon förut mindes af Sverge vara dragen. En gruflig härjning af Skåne, der midt i vintern land och städer brändes, men ingen enda fast plats eröfrades, var allt hvad som blef utfördt med denna stora här.“ Under denne Hærjning (en altfor dagligdags Begivenhed i hin Tids Krige) falder den her besungne Begivenhed. Iver Akselsen (født omtr. 1430, død omtr. 1490) var den mægtigste blandt de ni rige og mægtige Brødre Thott, og blev senere gift med Kong Karl Knudsens Datter Magdalene. Man vilde i øvrigt fejle meget, hvis man i Iver saae den ædle Fædrelandsven, som han her i et enkelt Træk skildres os af Digteren. At han fuldt op var gjennemtrængt af sin Tids aristokratiske Egoismes og Selvtægts fule Aand, viste han tilstrækkelig, da han 1467 erklærede sin retmæssige Konge, Kristian d. 1ste, Krig, fordi denne havde inddraget en af hans afdøde Brødres Forleninger, og hjalp Karl til Gjenerhværvelsen af Sverrigs Trone. Men da han ved sin Broder Eriks Død havde sat sig i Besiddelse af Finland, kom han i aabenbar Fejde med Sten Sture, og da denne gik ham imod, overdrog han 1487 sit Len, Øen Gulland, til Kong Hans, og flygtede selv til Danmark. De fleste af hin Tids mægtigere Adel — den danske, som den svenke — havde baade Ejendomme og Slægtskabsforbindelser i begge Rigerne, og tjente lige gjerne en hvilken som helst Herre, der tog tilbörligt Hensyn til *deres* Fordel, om end Folket gik under derved. I hine Tider var det „snart endast de lägre,“ hvem det „lemnades att äga ett fädernesland och *lida* derför.“ — Tue *Nielsen* fra Viborg var Ærkebiskop i Lund fra 16. Juni 1443 til sin Død, d. 16. April 1472. Hvidtfelt fortæller, at Karl Knudsen især var gram imod denne Ærkebisp, hvorfor han slog Lejr for Lund, afbrændte en stor Del af Byen, og ødelagde Landsbyer og Gaarde rundtom i Skaane, men mest dog dem, som tilhørte Ærkebispen, der imidlertid ikke aflod at forfølge Fjenden med Vaaben og Værge af yderste Ævne. — Den besungne Begivenhed fortælles i Ærkebiskop Niels's Krønnike saaledes: „Der var Strid imellem den mægtige *Iver Akselsen* og Ærkebisp *Tue*, og Kong *Karl* stræbte at drage Bispen over paa sin Side, da det meste af Skaane var denne underlagt. Da Iver mærkede, at Karl skriftlig havde indbudt Tue til en Samtale, drog han af sig selv til Lund for at tale med Tue, men havde vanskeligt ved at faa Adgang til ham. Derpaa sagde han: „Jeg veed vel, at vi to i lang Tid ikke have staaet paa den bedste Fod med hinanden, og at der endnu er Strid imellem os om vore

egne Anliggender, og dette havde let kunnet afholde mig fra at gaa til dig; men Fædrelandets Frelse byder os nu en Stund at glemme vore egne Stridigheder og vort Fjendskab; og Fædrelandets Røst bör baade du og jeg fremfor alle andre lytte til, især da Kongen i den strænge Vinter umulig kan komme over til os. Da jeg derfor har hørt, at Karl har anmodet dig om en Samtale, saa beder og anraaber jeg dig först og fremmest, at du alvorlig mindes den Ed, du svor vor fælles Konge, saa at intet skal friste dig til at bryde den, og dernæst, at du ikke afslaar Samtalen med Karl, men sörger for, at han indgaar en Stilstand paa nogle Dage, og saaledes opholder ham, mens jeg faar en Hær af vore samlet, for atter at uddrive ham.“ Man siger, at Tue syntes godt om dette Raad, at ogsaa han glemte de personlige Stridigheder, rejste til Karl og udbad sig nogle Dages Betænkningstid, for at overveje og forberede sit Frafald, samt at han erholdt denne. Man siger endvidere, at K. lovede Ærk., at, hvis han vilde gaa over paa hans Side, skulde han ophöje ham til et saadant Værdighedstrin, som ingen af hans Slægt nogensinde havde naaet, eller i Fremtiden kunde naa; men, hvis han afslog det, skulde han times en Ulykke. Dertil svarede Bispen og smilede: „Jeg kan dog aldrig, min Konge, naa större Værdighed, end jeg alt har naaet, da jeg er hele Danmarks Ærkebisp, Pavens Legat og Sverrigs Primas; og jeg kan aldrig blive fattigere, end jeg fordum var, da jeg som Skoledreng med mine Jævnlige maatte gaa fra Dör til Dör at tigge min Føde. Den Øllebrød, som man rakte os sultne Peblinger, reve de stærkere til sig med Vold, men jeg fik kun Prygl for min Part.“ Ved dette Svar blev Karl alvorlig, og da den ene Tid gik efter den anden, uden at Tue endnu var vundet, sendte han ham efter Løfte med Fred tilbage. Imidlertid havde Tue ikke sovet, og kort efter maatte Karl, forfulgt af Iver og Tue, trække sig tilbage til det egentlige Sverrig.“ — Borreby, en Kongsgaard i Borreby Sogn i Sydskaane, tilhørte fordum Lunde Ærkebisp. Kirketaarnet har endnu Mærker af, at det i gamle Dage har været en Fæstning.

Til Nr. 57. Morten Borup var en Bondesön, født i Egnen om Skanderborg omtr. 1446. Opdraget som Bonde, deltog han i sædvanligt Bondearbejde til sit 25de Aar (1470); men, da han engang ved en Høslæt fik Hug af Fogden, løb han fra sin Husbonde, og tiggede sig ind i *Aarhus* Latinskole, hvorfra han efter ti Aars Forløb sendtes til det nylig (1478) oprettede Universitet i Kbhvn. Her blev han Magister (1486), lagde sig efter Lovkyndigheden og Teologien, og rejste derpaa udenlands. I Köln, i den Tid næst Paris det af danske Studenter mest besøgte fremmede Universitet, blev han Dr. i Teologien. Efter sin Hjemkomst blev han 1491 Rektor ved Aarhus Skole. Dette Embede forestod han i mange Aar med sjælden Dygtighed og Omhyggelighed, dannede en Mængde af berömte Mænd baade for Staten og Kirken, og bragte sin Skole i en sjælden Anseelse.

Tilsidst blev han Præst ved Domkirken i Aarhus, og i dette Embede døde han i sit 80de Aar, 1526. Han blev begravet paa Kirkegaardens østre Ende, imellem Kirken og Skolen, og paa Ligstenen udhuggedes „en Færle, et Ris og en Le“ (efter andre en Færle og en Greb, korsvis lagte). — Per Laale var en Lovkyndig, der sagtens levede i det 14de Hundredaar, og hvem vi have at takke for den ældste Samling af vore Ordsprog, til hvilke han föjede en knudret latinsk Oversættelse, som, da Bogen siden blev indført som Lærebog i Skolerne, gav de stakkels Skoledrenge nok at bestille. — Hans Tavsen; se Anm. til Nr. 61. — Jakob Skjönning var först Domherre i Viborg, siden en af Lutherdommens ivrigste Lærere sammesteds, samt en af dens Forkæmpere paa Herredagen i Kbhvn (Juli 1530); endelig den förste protestantiske Biskop i Viborg. — *Hans Jæspersen* Friis til Hæsselagergaard, Hagested og Borreby (født af gl. dansk Adel 1. Marts 1494, † i Køge 15. Desb. 1570), var Kong Kristian den 3dies Kansler og en udmærket brav, dygtig og retsindig Mand. Selv lærd (han var Magister i Köln), var han Videnskabernes nidkære Befordrer; og en personlig Ven af Luther, var en af de ivrigste Kæmper for Lutherdommen. — Om Vittenberg og den saksiske Morten henvise vi til Nr. 61.

Til Nr. 58. Kristian den 2den (født 11. Juli 1481, Konge 1513, afsat 1523, † 4. Febr. 1559) var Tyran, — det veed hver Pebling i vore Skoler, og i Sverrig er det („*Kristian Tyran*“) blevet hans Kjendingsnavn. Om Frederik d. 1ste, den Konge, hvis „Ihukommelse bör hellig og uforglemmelig at være hos os og vore Efterkommere,“ fordi han lod den blodige Adel trampe Borgere, „Bønder og Trælle,“ lig „andre uskjellige Kreaturer,“ under Fødder, — er sligt endnu aldrig sagt, saa lidt som om Kristian d. 3die, der ved et Pennestrøg lod sit danske Rigsraad göre det fri og uafhængige Norge til en dansk Provins, skönt det dog vel snart turde være paa Tide at se Sagerne fra en noget anden Side, og aabenlyst vedgaa, at i Kristian d. 2den mistede *Adelen* en blodig Svøbe, men *Folket* fik en vel saa blodig i Frederik d. 1ste. At benægte eller besmykke Kristians Voldsgjerninger, vilde det dog være lige saa taabeligt som usædeligt at indlade sig paa, men — K. d. 2. var ret egentlig Folkets Mand, og Folkets Smærte over hans Tab har — og det igjennem henved et Par Hundredaar blot ved *mundtlig* Overlevering — bevaret sig i nærværende dejlige Vise. Glemmes maa det heller ikke, at forskjellige af Danmarks ædleste Mænd, at Mænd som Kristen Pedersen, Hans Mikkelsen og Sören Norby, frivillig frasagde sig sine borgerlige Stillinger og forlode Slægt, Venner og Fædreland, for at følge den elskede, ulykkelige Konge i hans Landflygtighed; eller at Københavns Borgere ved hans Afrejse trængte sig ned til Strandbredden, og fulgte med sörgmodige Blikke den bortsejlende Konge, til Skovshoveds Pynt unddrog ham for deres Syn. Kristian d. 2. havde store Fejl, og dem dömte Samtid og

Eftertid med Haardhed, men han havde ogsaa glimrende og ædle Lyssider, der vandt en rørende Anerkjendelse hos de ædleste i hans Samtid, og skulle vinde den paa ny hos et af sine Dvale gjenvakt Folk. Han gik sin Livstid paa den smalle Sti langs Klippesiden; et lykkeligt Skridt, og han havde staaet höjt paa Fjældtinden hos Gustav Vasa og Czar Peter; et ulykkeligt, og han maatte nødvendigvis en Tidlang kravle om i Afgrunden mellem allehaande Dionysier, Dom Mikkeler og Karl d. 10der, indtil — og det er da allerede for en Tid siden begyndt ved Behrmann — en venlig Haand igjen trak ham ud af Øglereden. — Om nærværende Vise er udgaaet fra en Almuesmand, er uvist; men vist er det, at, skulde hver dansk og norsk Almuesmand have skrevet sin Vise om den i Liv og Død saa mishandlede Kristian d. 2den, vilde dog i ingen af dem Tonen være blevet nogen anden end den, der gaar igjennem denne Vise.

Til Nr. 59. „Gustaf Eriksson Vasa föddes på Lindholms gård i Roslagen år 1496 d. 12. (o: 21.) Maj.*) Sina första vapen bar han i den yngre Sturens fejd mot Ärkebiskop G. Trolle. Han afslog vid Dufvenäs (1517) den Danska förstärkningen, som sändes Ärkebiskopen, och förde Svenska hufvudbaneret i slaget vid Brännkyrka, som bestämde Danskarnes återtåg. Konungen öppnade fredsunderhandlingar, och Sten Sture gjorde ingen svårighet att sända sex af sina förnämsta män såsom gisslan för det besök, Kristian föregaf sig vilja hos honom aflägga. Gustaf var bland dessas antal. När båten, som förde dem, kom ut i sjön, blefvo de gripne och, då en gynnande vind med detsamma fyllde seglen, förrädiskt bortförde till Danmark. Gustaf lemnades i förvaring åt Erik Baner, hans frände, Länsherre på Kallö slott, och tillbragte der öfver ett år i en för öfrigt dräglig fångenskap, om det öde, hvarmed hans fädernesland hotades, hade unnat ro åt hans dagar och sömn åt hans nätter. En morgon bittida flydde han, förklädde sig, somlige säga till oxdrifvare, andre till pilgrim, gick med sådan hast, at han första dagen skall tillryggalagt tolf mil, och kom d. sista septb. (o: 10. oktb.) 1519 lyckligen till Lübeck, der han förblef i åtta månader. Hans fordne värd och väktare, E. Baner, infann sig snart och återfordrade af Rådet sin fånge; men Gustaf sade: „Det skall ingen ärlig man med något skäl bevisa, att jag är en fånge, utan en öfverfallen, förraskad, besviken;“ och Rådet kom ihåg, hvad uppsåt K. Kristian hyst att förtrycka de Vendiska städer; derföre, tänkte de, vore bäst släppa denna Gustaf i sitt fädernesland.

*) 1509 sattes han uti skola i Upsala, och der underkastades kroppslig aga (stut) af en Dansk Skolmästare. Han hade vid något tilfälle sagt: „Se hvad jag vill göra: Jag vill draga upp i Dalarna, få Dalkarlarna ut och slå Juten på näsone.“ Gustaf led sitt skolstraff, men drog ut sin lilla värja, „hög den igenom (Curtii) Alexandrum,“ lemnade skolan med en ed och kom der aldrig mera.“

igen; hvem vet hvad han kunde göra? — D. 31. maj (ɔ: 10. juni) 1520 landsteg Gustaf hemligen på Stensö, ett näs nära Kalmar. På Gripsholm erhöll han den första underrättelsen om blodbadet i Stockholm (18. Novb. 1520). Vid slutet af Novb. kom han till Kopparberget i Dalarna. Han var klädd i bondekläder och arbetade för dagspenning i denna bygd, hvarest menigheten ännu med stolthet ihågkommer, att Gustaf Vasa fört yxan och slagan, och der alla hans äfventyr och faror blifvit oförgängliga minnen. Den lada, hvari Gustaf på Rankhyttan tröskat, underhålles såsom „et Riksensmonument"; liksom ladan vid Isala by, som har samma märkvärdighet; och byggnaden vid Ornäs, der hans lif (hvilket mer än en gång var händelsen) frälstes genom en qvinnas medlidande och rådighet. Det ställe i skogen vid Marnäs, der han i trenne dagar låg gömd under en kullfallen furu, och bönderne tillförde honom mat; den af kärr omgifna kulle på Asby mark, som äfven en tid var hans tillflykt; den källare i Utmedlands by, der han förborgades för sina förföljare; den plats vid Mora kyrka, der han tilltalade Dalkarlarna;*) allt detta visas än af deras efterkommande, som fordom delade hans faror, och har blifvit oförgätligt, liksom Sven Elfssons trohet.**) Vid Mora utkorade honom (jan. 1521) de förnämste och myndigaste bönder från alla socknar i Öster- och Vesterdalarna till „sin och menige Sveriges Rikes Herre och Höfvitsman." På Herredagen i Vadstena (3. septb. 1521) erbödo de honom kronan, hvilken han nekade att emottaga, hvarpå de svuro honom såsom *Riksföreståndare* tro och lydnad. På Riksdagen i Strängnäs (17. juni 1523) utvalde de honom till Sveriges Konung." — Vid Dalelfven (Brunbäcks färja) öfverföllo Dalkarlarna (febr. 1521) fiendens läger och drefvo honom på flykten" (se Nr. 125). „I slaget vid Vesterås (9. maj 1521) drefs fienden efter två drabbningar fullkomligt på flykten; många kastade bort vapnet och störtade sig mellan elden och svärdet uti vattnet." — (Sammendraget efter: "Svenska Folkets Historia" af *E. G. Geijer.*) — Efter 37 Aars Regering døde den store Gustav, sit Folks ædle og djærve Befrier, dets kraftige og retvise Styrer og Hersker, om Morgenen d. 9. Oktb. 1560, 64½ Aar gl. Hans Minde være det trefoldige Norden en Helligdom!

---

*) „Vid Rättviks kyrka och sedermera vid Mora under Julhelgen (1520) har G. först talat till folket;" sedan ved Kopparbergets kyrka o. a. st.

**) „Kronoskytten Sven Elfsson, som med sin hustru hade gifvet den förföljda flyktingen skydd, förde honom slutligen till sina vänner i Marnäs, hvilka fördolde honom i skogen. Det var under denna färd, som han var gömd i ett halmlass, hvilket fogdens utskickade genomrände med sina spjut, hvarvid G. sårades, och genom det på snön droppande blodet hade blifvit röjd, om ej den trogne skytten oförmärkt skurit sin häst i foten, så att den blödde."

Til Nr. 60. „At skrive sit Modersmaal saaledes, at man med Fynd kan meddele sine Tanker, er en Konst, som kun læres efter lang Øvelse. Med et helt Folk gaar det paa samme Vis: det kan ikke alene have talt og sunget, men ogsaa længe have forsøgt at skrive sit Sprog, för en begavet Mand fremstaar iblandt det og, ligesom født til Mester over Pennen, bryder Isen og baner Vejen for sine Landsmænd. En saadan Mester fremstod hos os nogle Aar för Luther, i Kanniken Kristen Pedersen, bekjendt i øvrigt af den urokkelige Troskab, hvormed han holdt ved den landflygtige K. Kristian d. 2den. Hvad der drev Kr. P. til at skrive for Folket, var en varm Kærlighed til Fædrenes Land, deres Minde og det dejlige Sprog, vi have arvet fra dem; derfor fik han *Sakses* Krønnike trykt i Paris (jfr. Nr. 46) og *Per Laales* gamle Ordsprog udgivet (jfr. Nr. 57); derfor oversatte han Sakse og Krønniken om *Holger Danske*; derfor endelig oversatte han *det ny Testament* og Davids Salmer samt Kirkeaarets Evangelier, og skrev en Udlæggelse af disse, thi, som han siger, havde Apostlerne prædiket i Danmark, havde de ogsaa talt Dansk. Vi træffe ham ikke iblandt Anførerne i vor Kirkekamp for Troens Fornyelse, maaske fordi han, den stille Boglærde, har manglet Modet og Kraften til Striden, men sikkert ogsaa fordi han — som i al sin Skrift viser et meget bedre Blik paa den historiske Udvikling end hans ordførende Samtidige — ingenlunde altid kunde billige disses voldsomme Færd. Men det Vidnesbyrd har Kr. P. fortjent, at han fra sin Ungdom til sin Alderdom nidkær arbejdede paa at oplyse og vejlede sine Landsmænd, alt efter den Oplysning, der var ham selv til Del; og at han i Lovbøger, Lægebøger, Krønniker og Opbyggelsesskrifter førte en Pen, som det skal kaldes en Ære for en dansk Mand at lære af, og som i hans Haand var et halft Vidunder, naar man betænker, hvor ubehjælpsomt Pennen var ført paa Dansk i Hundredaar för ham. Kr. P. var, saavidt man veed, født i Svenborg omtr. 1480, gik dog i Roskilde Skole, blev derpaa Kannik i Lund (Skaane), tilbragte saa en Del af sit Liv i Frankrig og Holland, men stadig i sit Fædrelands Tjeneste; skal endelig efter Troesfornyelsen, i Følge et Sagn, have været Præst et Sted i Sælland (i Stillinge?), men døde 26. Jan. 1554 hos Præsten i Helsinge v. Frederiksværk, med hvem han var i Slægt.“ (Brandt: „Rim og Sange.“) — Af hans samlede Skrifter, der alle længst ere Sjældenheder, kunne vi med det förste vente en omhyggelig Udgave ved Brandt og Fenger.

Til Nr. 61. Morten Luther var født i Ejsleben i Saksen (19. Novb. 1483), hvor hans Fader, Hans L., var Bjærgmand. Hans Fader vilde have en Jurist af ham, men da han i Erfurt opdagede en latinsk Bibel, der ikke var beklippet, som dem Paven lod udgaa, lagde han sig efter Teologien, og gik 1505 imod sin Faders Villie i Avgustinerklosteret i Erfurt. 1507 viedes han til Præst, men blev 1508 Lærer i Filosofien (den verdslige Visdom) ved det nysoprettede Universitet i Vittenberg, fra

hvilket faa Aar senere Herrens eget Ord ved ham foer som vældige Lyn over al Verdens Kreds. Det var dog först 1517, at han følte sig drevet til at bekæmpe den skændige Afladshandel, og med det samme dens Kilde, Paven. Det var den 10. Novb. (31. Oktb. gl. St.), at han paa Kirkedören i Vittenberg opslog sine 95 Sætninger imod Afladshandelen, og straks var Krigen erklæret. Derfor fejre vi endnu stedse denne Dags Minde. At Paven satte ham i Band (1520), og lod alle hans Skrifter brænde ved Bødlen, var forgæves Arbejde; thi Sandheden sejrer dog tilsidst, og sejrer hurtigst, naar den voldsomst bekæmpes. Luther brændte Bandbullen og fortsatte ivrigt sin Kamp. Tusinde og atter tusinde sluttede sig undrende til ham, og allerede mange Aar för hans Død havde samtlige de Folk og Riger antaget hans Troesforbedring, som endnu i Dag holde fast ved den. I Danmark begyndte dens Prædikning allerede 1521, og 1536 blev Lutherdommen almindelig indført hos os. Luther døde i sin Fødeby d. 28. Febr. 1546. — Filip Melanchthon, Forfatteren af den avgsborgske Konfessjon, var en Sön af Rustmesteren Georg Schwarzerd (hvis Navn Sönnen oversatte paa Græsk), og født i Bretten i Storhertugdömmet Baden d. 25. Febr. 1497. Han døde d. 29. April 1560 i Vittenberg, hvor han siden 1518 som Universitetslærer havde staaet Luther ved Siden, og ved sin elskelige Mildhed havde udøvet lige saa velgörende en Indflydelse paa dennes Kraft og Varme, som han ved sin Lærdom og Skarpsindighed havde bidraget saa uendelig til at hæve Skolens Anseelse og til at værne om de vundne og klarede Resultater. — — Luthers dygtigste og djærveste Disippel i Danmark var den Hans Tavsen, om hvem nærværende Digt synger, men om hvis Liv vi i øvrigt vide altfor lidet, og dette lidet er endda höjst usikkert; thi det er desværre kun en ringe Del af det, som endnu er underkastet en kyndig og forstandig Behandling (af H. Knudsen i „Annaler f. nord. Oldkyndighed og Historie," 1847, S. 84–137). Hermed maa de mange historiske Fejl i det langt tidligere skrevne Digt være undskyldte. — Hans Tavsen skal være født i Birkende (mellem Odense og Kærteminde), hvor hans Forældre vare Bønder, og 1494 angiver man som hans Fødselsaar. Lensmanden Knud Rud (hvor?), som skal have taget sig af ham, er udentvivl en fabelagtig Person. Om hans Skolegang er ogsaa meget usikkert, og navnlig har han næppe i Aars (ɔ: Aarhus) modtaget Vejledning af den berömte Morten Borup (jfr. Nr. 57); lige saa lidt vide vi, naar han först indtraadte i Johannitterklosteret i Antvorskov. Först fra den Tid, han i Oktb. 1521 indskreves som Student ved Kbhvns Universitet, bliver hans Liv *noget* sikrere. Vi vide da, at han 1522 gik til Universiteterne i Løven og Köln, hvor han fik Luthers Skrifter at læse, hvorfor han næste Foraar ilede til Vittenberg. Man havde næppe hjemmefra medgivet ham noget Forbud herimod; han har udentvivl været saa god en Papist, at man ikke engang antog, at han trængte til en Advarsel; men, da han i noget over et Aar havde studeret i Vit-

tenberg, synes Prioren i Antvorskov, Æskil Tomsen, at have hjemkaldt ham. Det er nu atter usikkert, om han tog Hjemvejen over Rostok og der blev Mester, ɔ: Magister, hvorimod det synes sikkert, at han i Løbet af 1524 har naaet Antvorskovs — Fangetaarn, saa at der heller ingen Plads bliver for hans Skærtorsdagsprædiken. Om et Indlæg for ham af Knud Rud kan der næppe heller være Tale, men fra Fængslet i Antvorskov bragtes han til Fængslet i Johannitterklosteret i Viborg, som stod under det i Antvorskov. Da Prioren Peder Jensen havde erfaret, at Strænghed intet udrettede med ham, forsøgte han Mildhed, og Tavsen fik Lov til at prædike. Men nu vandt han alle Borgerne; Broder Tøger (Løvenbalk) med flere sluttede sig til ham; og paa Borgernes Anmodning udnævnte K. Frederik d. 1ste ham til sin Kapellan, med Tilladelse til at forblive i Viborg. 1529 kaldtes han dog til Kbhvn, hvor han fortsatte sin Forkyndelses Arbejde med samme Held og Virkning som i Viborg, ligesom han og stod sejrende paa den sammenkaldte Synode (1530). Men Kongen døde, og nær havde Bisperne faaet Lejlighed til at tage Hævn over hans skarpe og indtrængende Tunge. Han selv fik dog Held til at fri den stolte og myndige Biskop Rönnov, hans Avindsmand, af det oprørte Folkehav. Uforstyrret fortsatte han da sin Prædiken, og da K. Kristian d. 3die havde besteget Tronen, sejrede Lutherdommen med ham over Papismen. Sejren var dog hverken uden Vold eller Uret: samtlige Bisperne fængsledes, og af de rige Kirkegodser blev der taget mere end Tiende. Da nu Melanchthon 1536 indviede lutherske Bisper til samtlige Danmarks Bispestole, da gik Tavsen til Roskilde som Præst, men seks Aar senere gik han herfra til Ribe Bispestol, hvilken han med Æren beklædte til sin Død d. 21. Novb. 1561. Han var en dansk Luther — ogsaa hvad Hæftigheden angaar, medens den blide Melanchthon for saa vidt snarere synes at have haft sit danske Gjenbillede i den fromme Kristen Pedersen; og aldrig skal Tavsen dø i de danske Hjærter, „saa længe der ringer en Klokke over Ø.“

Til Nr. 62. Kbhvns Universitet stiftedes egentlig d. 13. Oktb. 1478 af K. Kristian d. 1ste, og det med pavelig Tilladelse, men det var kun fattig udstyret baade med Midler og Lærere, og maadelig indrettet; det sygnede derfor hen. Men saasnart Kristian d. 3. havde faaet Troesfornyelsen fuldelig indført i Riget, kaldte han ogsaa Universitetet til nyt Liv og Virksomhed, i det han forandrede og forbedrede dets Indretning (20. Juni 1539). *Han* maa derfor ansees som dets rette Stifter. — *Franker*, ɔ: Franskmændene. — Plato, den største blandt Grækenlands Filosoffer, staar her som Repræsentant for al Oldtidens verdslige Visdom. — *Vender*: se Nr. 43. — Sakse (se Anm. til Nr. 46) skrev sin Krønnikebog med *vælske Runer*, ɔ: italiænske (latinske) Bogstaver; han skrev den jo nemlig paa Latin, som han havde lært af Munken i *Paris*, det Sted, fra hvis Højskole paa Sakses Tid vore Forfædre i Almindelighed hentede sig sin

boglige Lærdom. — „*K. Kristian kom*“ kan, som man ser, baade gaa paa Kristian d. 1ste og Kristian d. 3die, hvem man nu helst vil unde Æren. — *Kristians Taarn*, ɔ: det saakaldte Rundetaarn i Kbhvn, opbygget og indrettet af K. Kristian d. 4de, for at de Stjærnekyndige derfra kunde betragte og beskrive Himmelen.

Til Nr. 63. Daniel Ranzau. Fra Valdemar Sejer i hans Kæmpeslag ved Volmer og indtil denne Dag vandt næppe nogen dansk Hærfører et saa glimrende Navn som D. Ranzau, og til Lands har ingen saa sikkert viet sig til Udødeligheden, som Daniel i Slaget ved Svarteraa. Daniel Goskesen Ranzau blev født 1529, og nød i Hjemmet en omhyggelig Undersvisning, der senere fuldendtes i Luthers Hus i Vittenberg. Sine Riddersporer vandt han i Italien, i Kejser Karl d. 5tes Hær; derpaa deltog han 1559 i Ditmarskens Erobring. I den 1563 mod Sverrig begyndte Syvaarskrig modtog han straks en Ansættelse; men hans Hænder vare for bundne af den egennyttige, magelige og udulige Overanfører, Grev Gynter af Svartsborg, til at hans Kamp kunde blive ligesaa betydningsfuld, som den var kæk og hæderlig. Först da Greven var afsat fra Overanførselen, og denne noget efter (Jan. 1565) var overgivet til Ranzau, fik Bladet en anden Vending. Allerede d. 30. Oktb. samme Aar stod Slaget ved Svarteraa, paa en nøgen Hede, der mod Østen er begrændset af Aaen, mod Vesten af et Morads og et Vandløb. Med en 4 til 5000 Mand, som den fromme og kække Hærfører havde vidst at bibringe sit levende Sejershaab, slog han en 24 til 25000 Fjender under den ligesaa overmodige som udulige Hästsko, tog imellem 5 og 6000 Fanger, 5 Standarter, 8 Faner og 30 Kanoner, medens 5000 Fjender bedækkede Valpladsen. Hans sejerrige Tilbagetog gjennem det skovbevoksede Holvedens næsten uigjennemtrængelige Hulveje (Novb. 1567), paa hvilket han stedse var omringet af en overlægen Fjende under den tapre Hågenschild-Bjelkes Anførsel, forøgede, om muligt, hans Feltherreanseelse. — Dog, vi kunne ikke følge ham fra Sejer til Sejer; hele hans elskelige Privatliv have vi aldeles maattet overspringe; endnu ville vi kun tilföje, at den ædleste blandt de ædle i Heltenes Række beseglede med sin Død sin Kærlighed til det selvvalgte Fødeland, hvis Sönner hans fromme Gudsfrygt og höje Mod saa tit førte over Rædslernes Afgrunde til Sejerens Tinde. Han faldt i Belejringen for Varbjerg d. 21. Novb. 1569, Aaret för den Fred sluttedes, der var købt med hans Blod. — Spartanerne *(Sparter)*, et Folk i det sydligste Grækenland, vare bekjendte for sit Mod og sin Tapperhed. Da den persiske Konge Xerxes (480 Aar för Kristus) væltede sig frem imod Grækerne med sin uhyre Hærskare, blev Indgangen til Grækenland, det snævre Pas ved Termopylæ, af Spartanernes Konge Leonidas forsvaret med en lille Helteflok (300 Mand), indtil denne efter en lang og haardnakket Kamp, ved Forræderi ogsaa anfaldt bagfra, tilsidst maatte dække sin Hæders Val med

sine Lig. — *Daniel i Løvekulen*, med hvem *vor* Daniel sammenlignes, kjender enhver fra sin Bihelhistorie.

Til Nr. 64. Færøerne, Grönland og Island havde i lang Tid været plagede af fremmede Sørøvere: Englændere, Irer, Franskmænd, ja endog Tyrker. Det gik saa vidt, at Englænderne hvert Aar, naar de gik op at fiske under Island, först løb ind paa Færøerne, optoge med Magt, hvem de fik fat paa, om det saa var Præsterne, og tvang dem saa til at arbejde som Slaver ombord paa Skibene. Ingen var sikker paa sin Ejendom, ikke engang paa sit Liv. Da sendte K. Frederik d. 2den Færingen Magnus Hejnesen op at holde Søen blandt Øerne røddelig. M. H. var en Præstesön, født i Næs paa Strömö, en vild Krabat, der baade hjemme og i fremmed Tjeneste havde erhværvet sig et hædret Navn. Han passede sin ny Post med en saadan Iver og Hurtighed, at der tilsidst næppe var en Sørøver at se i Farvandene. Men Lykke og Fortjeneste savne sjælden Misundere. M. H. fik dem og. I Kristian den 4des Barndom lagdes der Sag an imod ham. Falskelig anklaget, dömtes han til Døden af overilede eller uretfærdige Dommere, og henrettedes paa *Gammeltorv* (i Kbhvn) d. 28. Febr. 1589. Nogle Aar efter blev hans Sag nöjere undersøgt, Dommens Uretfærdighed erkjendt, hans Navn paa ny gjort ærligt, og hans Lig opgravet og hæderlig begravet. Han lever endnu paa Færøerne i de mangfoldigste Sagn og Sange; en Mængde Færinger ville nedstamme fra ham og hans Brødre, og næsten samtlige Indbyggerne paa Vaagø fra hans Datter Sunnova.

Til Nr. 65. Tyge Brahe (født paa Knudstrup i Skaane d. 24. Desb. 1546, † i Prag d. 3. Novb. 1601), sin Tids berömteste Stjærnekyndige, var af en af de gl. adelige Familier, der vare fælles for Danmark og Sverrig, men nu kun blomstre i dette sidste Rige. Allerede tidlig lagde han sig med Iver efter sin Yndlingsvidenskab, og, da han i sit 16de Aar rejste udenlands, ledsaget af den siden saa berömte Anders Sörensen Vedel, var det denne umuligt at opfylde den ham paalagte Forpligtelse, at drage sin unge Vens Öjne fra Himlens Stjærnerader til Jordens Retssystemer. Hans adelige Slægt havde derfor den Ærgrelse, at se ham i hans 27de Aar fremtræde med et godt Skrift om en ny Stjærne, han havde opdaget, og ved det at vinde sig en Hæder, der kunde være god nok for en Borgerlig, men var uanstændig for en Adelsmand. Han gik dog samme Aar endnu videre. Han havde ikke alene Öjne for Himlens Skönheder, men ogsaa for Jordens, og han var ærlig nok til at vedkjende sig ogsaa denne Svaghed, i det han — ikke levede i Bolskab med (thi det havde været fuldkommen adeligt), men formelig giftede sig med — Bondepigen Kirstine, og saaledes beskæmmede sin höjfornemme Stamme, der tidligere havde blandet sig endog med Kongeblod. Det næste Aar gik han et Skridt videre, i det han paa Kongens Anmodning, som en anden lumpen Professor, holdt ordentlige Forelæsninger

ved Kbhvns Universitet. Det var derfor intet Under, at al hans Slægt forbitredes imod ham, og nær havde allerede dengang dens Had bragt ham til for stedse at forlade Fædrelandet, havde ikke K. Frederik d. 2den givet ham en Aarpenge paa 500 Rdlr, forlenet ham med Øen Hven, og givet ham Penge til at opføre forskjellige Bygninger og anskaffe sig de nødvendige Instrumenter. Saa byggede han sig da Uranienborg og Stjærneborg, betragtede og beskrev fra dem den hele Stjærnehimmel, og bar med sin egen Hæder sit Fædrelands „over Land og Sø," over Tid og Rum. Hans Ø blev et Himmelens Tempel; han selv var Templets Bygmester; men fra alle Verdens Kanter strömmede Haandlangerne til, for at arbejde under hans Tilsyn. At ogsaa Jordens Konger stundum besøgte ham paa Øen (selv den fjærne K. Jakob af Skotland), havde sagtens mindre Betydning for ham, der daglig i from Begejstring fortrolig omgikkes med den store Himlens Konge. — Men Tiderne forandrede sig, og hans Uvenner og Misundere (især Kristoffer Valkendorf) misbrugte Kristian den 4des Ungdom til at tilföje ham Ærgrelser og Krænkelser. Underligt nok, disse fortsattes, efterat Kr. selv havde overtaget Regeringen, og overvældet af krænket Selvfølelse forlod Danmarks verdenshistoriske Sön i Sommeren 1597 for stedse sit Fædreland. Et Aars Tid opholdt han sig först hos sin lærde Ven, den store Henrik Ranzau, paa dennes Slot i Vandsbæk, men modtog derpaa Kejser Rudolfs Kaldelse til Prag, hvor han atter under heldige Betingelser, ikkun fjærnt fra sit Fædreland, opbyggede sin Videnskab et herligt Tempel. Denne hans sidste Glædens Stund var dog saa kort; en Uforsigtighed afbrød pludselig hans Livstraad.

Til Nr. 66. Imens Kristian den 4de hærjede Vestergotland, fore Hertug *Johan* (Gustav Adolfs Fætter) og Feltmarskalk Jesper *Kruus* paa samme Maade frem i Halland. Atten Sogne udplyndredes, og Danskerne maatte vige. Paa *Skellinge* (Skillinge) Hede, nærved Falkenberg, stødte K. Kristian til de vigende med syv Faner Ryttere; han var nemlig paa Tilbagetoget fra Vestergotland. Der opstod en kort, men hidsig Strid, som vi skulle lade en Svensker skildre, der endnu aldrig har taget Parti imod sine egne nærmeste Landsmænd: „Svenskarna, redan till hälften segrare, angrepo häftigt och öfvermodigt, ropande: Jute, Jute, har du icke presten med dig! (att nemligen bereda dem till döden). Danskarna, redan bragta i oordning, gjorde svagt motstånd, ehuru ifrigt anförarne sökte uppmuntra dem. Den tjugufyraåriga Sten Rosensparre kastade sig midt i striden för att förmå sina landsmän hålla stånd. En af hans vänner bad honom vara försigtig. Betänk, ropade han, att du är *den siste* af ätten Rosensparre. „Du har rätt," svarade hr. Sten, „det är en vacker tanke; ett godt namn går framför allt!" och med dessa ord störtade han midt uti svenska hoparne. Om några ögonblick blef han nedhuggen, och likaledes Frans Ranzau jemte flera andra ädlin-

gar. Danskarne kastade sig på flykten, svenskarne följde dem i hamn och häl. Vid Frägnareds gärde fastnade konung Kristians häst i ett moras. De öfriga danskarne voro redan förut, svenskarne kommo i sporrstreck efter, och död eller fångenskap sväfvade öfver hans hufvud. Då ilade Kristian Barnekov förbi, såg konungens fara och lemnade honum sin häst, hvarpå K. Kristian flydde och Barnekov blef nedhuggen. En stor rostfläckig sten på Frägnareds gärde bär ännu namnet af Kristian Barnekovs sten. Det var der, säger folket, som Barnekov blef dödad af svenskarna; det är fläckarna af hans trofasta blod, som aldrig kunnat från stenen utplånas.“ (Fryxell, „Berättelser ur svenska historien.“) Den hallandske Bonde mindes endnu den gæve Barnekovs Ord, som han former saaledes: „Jag lemnar kungen min häst, fienden mitt lif och Gud min själ;“ den danske — — jo, til Minde om den stolte Kristian Barnekov til Vidsköfle (i Skaane) har jo Kbhvn sit Kristenbernikovstræde, med hvilket dog næppe nogen længer forbinder noget historisk Begreb; og endelig have vi i Bogen en Vise, som dog endnu kunde have godt af at komme over i Munden. — Det var d. 3. Marts 1612, at han udaandede sin trofaste Heltesjæl.

Til Nr. 67. I hine Tider førtes Krigene endnu for en stor Del med hværvede Tropper. Et Korps *Skotter*, hværvede for svensk Regning, og anførte af Oberst Georg Zinklar, landede i Sommeren 1612 ved Romsdals Kyster (det sydligste af Trondhjems Stift), for at trænge tværs igjennem Norge ned til den svenske Hær i Vestergotland. Men de naaede kun Gudbrandsdalen (ikke Guldbrandsdalen; den skal nemlig have sit Navn efter den mægtige Præst [ɔ: *Goden*, ved en fordrejet Udtale: Guden] *Brand*). Bønderne fra Vaage, Læsø og Lom (Byer i Dalen) samlede sig under Anførsel af den kække Foged Lars Gram og Lensmændene Hans Hage og Berdor Sejlstad; ved Kringen eller Kringlen (en snæver Bjærgkløft, forbi hvilken Floden Lovgen løber) mødte de Skotterne, og nedhuggede dem Mand for Mand. Paa Støtten, der knejser, hvor Skotterne faldt, staar kun den simple Indskrift: „Her faldt Oberst Zinklar d. 26. Avg. 1612“ (ɔ: 5. Sept. ny St.).

Til Nr. 68. Se Anmærkningen til Nr. 70.

Til Nr. 69. Gustav d. 2den Adolf, af Samtid og Eftertid kaldt *den store* (født paa Stokholms Slot d. 19. Desb. 1594, efter sin Fader, Karl d. 9de, Sverrigs Konge d. 9. Novb. 1611, faldt i Slaget ved Lytsen d. 16. Novb. 1632), — kunne vi her umulig indlade os paa endog blot nogenlunde nöjagtig at skildre. „Han var en herre,“ sagde den store Aksel Oxenstjerna om ham, „gudfruktig i alla sina verk och gärningar intill döden.“ — „Att han för samvetstvånget satte en gräns, det är hans odödlighet; och derföre räknar menskligheten honom bland *sina* hjeltar,“ siger „Nordens störste Sagemand, E. G. Geijer, om ham. — „Den störste och ädlaste Nordbo, som nånsin lefde,“ kaldte Biskop Wingård ham ved Na-

turforskernes Møde i Gøteborg (1839). Og alle disse Vidnesbyrd af hans *nærmeste* Landsmænd istemme vi alle saa meget villigere, jo nærmere vi kjende ham. „Midsommarsdagen 1630 steg han med sin här i land på Usedom, knäföll och utgöt sitt hjerta i en brinnande bön. Derpå tog han äfven sjelf först spaden i hand, och i den mån landstigningen fortgick, arbetade ena hälften af folket oupphörligt på uppkastandet af förskansningar, under det den andra stod stridsfärdig under vapen. Konungen tilltalade derefter sina krigare: „Ej endast för sin egen och sitt rikes skull, utan för sina förtryckta trosförvandter, hade han inlåtit sig i ett krig, med hvars utförande de skulle förvärfva sig ett odödligt lof hos efterverlden.“ — Næsten uvilkaarlig sættes vi tilbage i hine Tider, da Herrens eget Folk byggede hans Tempel med Sværdet ved Siden og under idelige Lovsange. Men Gustav „kände sin kallelse såsom en högre ledning. Sig sjelf var han långt ifrån att anse som oumbärlig; ty målet satte han vida öfver sin egen personlighet. „Gud Allsmäktig lefver,“ sade han till Oxenstjerna, då denne varnade honom, att ej så öfverdådigt blottställa sig för döden. Ett gladare hjeltemod har på jorden aldrig funnits.“ Derfor kæmpede han under Bön og Sang for sin og de mange Millioners, fødtes og ufødtes, Troesfrihed; derfor skyede han ingen Anstrængelse; derfor vaklede han i ingen Fare; derfor ræddedes han ej heller i Dødens Kamp. Gud levede, og han selv levede i Guds Kald, saa længe det behagede den höjeste. Men derfor „har aldrig ett dödsfall i en hel verldsdel gjort djupare intryck. Så långt hans namn hade gått, var det en hoppets stråle för de förtryckta. Äfven Greken drömde dervid om frihet; och vid den heliga grafven uppsändes böner för Gustaf Adolfs vapen. Hvad skulle han då ej vara för sina trosförvandter? Man kan föreställa sig det, eller rättare, man kan det, nu mera, icke.“ — „Kanhända är han den enda, hvars bild med sanning framlyser äfven i fienders berättelser.“ — Han faldt, men som Sejerherre, og Troen sejrede med ham. — Lejpsig var det Sted, hvor han (17de Sept. 1631) vandt den förste store Sejer over den „uovervindelige“ Tilly, Kejserens Overgeneral. — Ved Lytsen faldt han. — Seaton (udtal: Siton) er kun bekjendt fra dette ene Træk.

Til Nr. 70 (og 68). „Den værste Fejl, jeg veed om Kristian, er den, at han er min Nabo;“ — omtrent saaledes udtrykte Sverrigs store Gustav Adolf sig om vor Kristian d. 4de, hvem samtidige Monarker kaldte „Fader,“ ej blot paa Grund af hans Alder, men tillige paa Grund af hans Ærværdighed, og til hvem vi Danske endnu saa gjerne vende Blikket, naar vi ville oplive det ved det altfor sjældne Syn, at se en Folkets Mand, djærv, dygtig og dannis, sidde som Konge ved Danmarks Ror. Her at give en Udsigt over Heltekongens og Folkekongens Liv og Betydning, vilde være for vidtløftigt, og er desuden unødvendigt. Vi skulle kun give følgende Træk, der mest ere beregnede paa at forstaaeliggöre

Digtene. — Kristian d. 4de (født paa Frederiksborg Slot 22. Apr. 1577, Konge under Formynderskab 14. Apr. 1588, overtog Regeringen 8. Sept. 1596, † 9. Marts 1648) erhværvede sig som Kriger et agtet Navn baade i den saakaldte Kalmarkrig (mod Sverrig) fra 1611—13, i Trediveaarskrigen, i hvilken han deltog 1625—29, og i sin sidste Krig mod Sverrig 1643—45, skönt han var kun heldig i den förste af disse. Et langt bedre Navn erhværvede han sig dog som Folkets folkelige Styrer, dets aldrig trættede, aldrig slumrende, faderlige Velgörer. En enkelt Akt af hans Omhu for det enkelte, som for det hele, var Regensens Stiftelse (1623), en Bygning, i hvilken omtrent 100 fattige Studenter stedse siden have fundet Husly og Varme. Dens indre Kaar have i den mellemliggende Tid undergaaet mangen Omvæltning, men den selv staar der endnu som et Vidne til de sildigste Slægter om sin Stifters virksomme Kærlighed. Til dens Jubelfest (1823) er Sangen Nr. 68 skrevet af en af dens tidligere Fostersönner. — Paa *Rosenborg* Slot (bygget af Kristian selv) opbevares i det Værelse, i hvilket han døde, foruden forskjellige andre Sager ogsaa det *Klæde*, han bandt om Hovedet, da i Slaget paa Kolberghede i Femersund (11. Juli 1644) hans höjre Öje var udskudt, hans venstre Öre saaret, og forskjellige Tænder bortrevne. Efter en ti Timers haardnakket Kamp, fire Gange fornyet af de tapre *Svier* (ɔ: Svenskerne), jog den 67aarige Konge med 39 Skibe Fjendens 46 paa Flugt; men forinden han til denne Færd gik ombord paa sit Admiralskib, Linieskibet Trefoldigheden, havde han overgivet Septer og Krone til sin Sön, forordnet, hvorledes der efter hans Død skulde forholdes, og annammet den hellige Nadvere. Gud sparede dog endnu dengang Heltekongens Liv. — Kbhvns *Børs* er ligeledes bygget af Kristian d. 4de, og naar der dernæst tales om hans *Taarn*, menes dermed sandsynligvis det saakaldte Runde- eller Trinitatis-Taarn, skönt det ogsaa var ham, der byggede saa vel Holmens Kirke, som Frelserens Kirke paa Kristianshavn.

Til Nr. 71. Mester Ole Jensen Vind, bekjendt for sin kraftige og frygtløse aandelige Veltalenhed, var født i Hyllinge Præstegaard i Sælland 1590, og blev Student 1609. Fra 1617 til 1620 var han ansat först ved Slangerup og siden ved Roskilde Latinskole; 1620-25 rejste han udenlands, og blev ved sin Hjemkomst ansat som Rektor ved Kbhvns Latinskole, men allerede et Par Maaneder efter kaldet til Præst ved Helliggejst Kirke i Kbhvn, og 1642 til Sognepræst ved Frue Kirke sammesteds. Ved en af hans Prædikener fandt en Del Hoffolk sig fornærmede, og de klagede til Kongen (Kristian d. 4.), i det de lode sig forstaa med, at ikke Kongen selv var sparet i den. K., som gad høre den Prædiken, befalede V. at holde den om i hans Paahør, men fandt et saadant Behag i det djærve og frimodige Sandhedssprog, skönt Tidsalderens Fejl vare K.s egne — Løsagtighed og til en vis Grad Drikfældighed —, at han straks (1645) udnævnte V. til sin Hofpræst og

Skriftefader. V., der skal have haft mange Betænkeligheder ved at modtage det, var dog kun kort Tid i dette Embede, thi han døde allerede 28. Avg. 1646. — „Der *stod* engang vor Frues Hus alt over Bispegrave;“ som bekjendt, blev Frue Kirke (hvor, iblandt andre udmærkede Mænd, ogsaa en Mængde af Sællands Bisper laa begravne; hvor desuden Præstevielserne plejede at foregaa) nedskudt i Bombardementet 1807, og först atter indviet ved Reformasjonsfesten 1830. — Ved Pinsetid 58 blev Apostelen Pavlus *(Sankt Povel)* fængslet i Jerusalem, og derfra sendt til Cæsarea, til Høvdingen *Feliks*, der i to Aar holdt ham fangen. „Feliks kom til ham med sin Hustru Drusilla, som var en Jødinde, og kaldte Pavlus frem, og hørte ham om Troen paa Kristus; men der han talede om Retfærdighed og Afhold og den tilkommende Dom, blev Feliks forfærdet, og svarede: „Gak bort denne Gang; naar jeg faar bedre Tid, vil jeg lade dig kalde til mig.“ — Idumæerfyrsten *Herodes* lod paa sin Steddatters Anmodning *Johannes den Døber* henrette, fordi han havde straffet Herodes's Levnet med Broderens Hustru, Herodias, som Hor.

Til Nr. 72. Frederik d. 3die (født 28. Marts 1609) var Danmarks og Norges Konge fra 17. Maj 1648 til 19. Febr. 1670; Karl den 10de Gustav (f. 4. Desb. 1622) var Sverrigs Konge fra 16. Juni 1654 til 22. Febr. 1660. Hans Slægt uddøde allerede 1718 med Karl d. 12te. — Det var Söndag Morgen d. 18. Avg. 1658, at K. G. (Gøste) med 9200 Mand landede ved Korsør, for at trodse den Fred, han for 5 Maaneder siden havde beseglet, og samme Dag kastede en svensk Orlogsflaade Anker ved Dragør. Overraskelsen var ubeskrivelig; men d. 19. Avg. holdtes der paa Slottet et sandt, et mageløst Rigsraad, i hvilket enhver var stemmeberettiget, fra Rigshovmesteren indtil den simpleste Borger. En kbhvnsk Garver erklærede, at det vilde være Spot og Skam, om man overgav sig, om man svigtede Stad og Konge før en svensk Trussel, uden engang at have set Fjenden under Öjne; og straks raabte alle som een Mand, at de vilde staa, det længste de kunde. Men nu kom Kongen selv til, og han vilde *„dø i sin Rede.“* — D. 20de mente K. G. i Ringsted, at Danmarks sidste Time var kommen; det kunde jo enhver se; og det var derfor ligesaa godt, at man straks overgav sig. D. 21de saae han dog fra Valby-Bakke de brændende Forstæder, dem Beboerne selv havde antændt, og udraabte, hel betænksom: „Nu sværger jeg dyre, at vi faa Modstand!“ Og han fik den; thi „hver en Borger i Akselstad trak Sværdet tavs af sin Skede.“ Fra 21. Avg. 1658 til 21. Juli 1660 vare Kbhvns Porte lukkede, og i den Tid udholdt dens Borgere, med aldrig lammet, aldrig vaklende Fædrelandssind, först alle en Belejrings Rædsler og derpaa en i en videre Omkreds indesluttet Bys Trængsler. Vi kunne her ikke skildre Forsvaret, vi skulle kun kortelig tilföje, at, ligesom *„fattig Fugl fra Klosterbord“* (ɔ: Regensens Fostersönner, Studenterne) under hele Belejringen ærlig delte Æren med Byens øvrige

Borgere og dens militære Besætning, saa var det dog især under Hovedstormen (Natten til d. 21. Febr. 1659), at de indlagde sig en udødelig Berömmelse, da de, i Forening med Købsvendene og den saakaldte Hofstat, tilbagesloge K. G.s Hovedangreb imellem Vesterport og Langebro. — „Gøste" havde allerede i Roskilde-Freden (8. Marts 1658) plöjet Skaane, Halland og Bleking („det egentlige Danmark," som det i Oldtiden nævntes) til sig; han vilde nu vinde det øvrige Danmark, men fik dog ikke engang Magt med *„Sjølund,"* det Sælland, der, i Følge det vidunderlig skönne Oldsagn, af Gefion plöjedes fra Sverrigs Hjærte, hvor nu Mælaren (Venern) bruser, midt ud i Østersøen. Den ranke, skönne, men alvorsfulde Gefion var i vort Sindbilledsprog den evige Ungmø, i hvis höje Sale den Mø, hvis Hjærte paa Jord aldrig slog varmt i Elskov, for evig blev uberørt af de blideste, saligste Følelser. Om hende fortæller Sagnet, at hun kom til Upsal, hvor hun saaledes fortryllede Kong Gylfes Sönner, at de lode sig som Øksne spænde for hendes Plov, og droge saa Sælland ud i Sundet. Sælland, Danmarks Hovedø, har sin Rod i Nordens Hjærte; — det har hele Danmark med; thi hele Norden er kun eet og udeleligt, saa tredelt som det end kunde synes for et taaget Öje af Politikkens Spindelvæv.

Til Nr. 73. Peder, Greve af Griffenfeld og Tønsberg, var en Vintappersön, hvis Familienavn var Schumacher, og født i Kbhvn d. 3. Sept. 1635. Som en Dreng med ualmindelige Ævner vandt han den lærde Biskop Brokmans Kærlighed, kom i Huset hos ham, og vakte her ved en Lejlighed Frederik d. 3dies Opmærksomhed. Kun 13 Aar gl. blev han Student, og, da han ogsaa som saadan udmærkede sig, fik han et Rejsestipendium, og besøgte forskjellige af Evropas Stater, men opholdt sig især længe i England. Medens han var borte, indtraf Regeringsforandringen af 1660. Da han kom hjem, drog han ved en temmelig dristig Fremtræden atter Kongens Öjne paa sig, og gjorde sig ved sit hurtige Blik, sin gjennemtrængende Forstand, sin Aand og sin Arbejdsdygtighed til dennes Yndling. Han blev hans Privatsekretær, og havde som saadan den væsentligste Indflydelse paa Kongelovens Affattelse; ja, han kan vel egentlig ansees som dens Forfatter. Hver Tid har sin Tarv og Trang, og Enevældet var Datidens. Det begyndte at blive den almindelige evropæiske Regeringsform; thi allevegne trængte man til det for at knuse den overmægtige Adel og rejse Hovederne paa Gejstlighed, Borger og Bondestand, der længe nok havde sukket under Adelens Boddelaag. Hele den bedre Datid var med en historisk Nødvendighed absolutistisk sindet, og G. var det med; derfor indførte han i Danmark et Enevælde, saa uindskrænket, at man kun fandt Magen til det hos Østens Slavehorder; men Skam faa den, der laster ham for det. Frederik døde og sagde paa sin Dødssæng til sin Sön: „Gör en stor Mand af G., men gör det langsomt." — Der gives Mennesker, hvem det næsten er Synd

at give gode Raad, fordi de dog ere spildte, og til dem hørte Kristian d. 5te. I et Nu hævede han G. til sin förste Minister, det vil sige: gav ham det uindskrænkede Enevælde, der var for tung en Byrde for K.s eget skøre Hoved; og G. holdt Regeringens Tömmer som en Mand, der vandt sig Evropas Höjagtelse. Havde han kun ikke skabt de Ordner og Titler og Grevskaber og Baronier! der sagtens skulde være et Legetöj for den forfængelige Enehersker, men bleve Land og Rige et altfor dyrt Legetöj. Noget svimmel blev han ogsaa af sin Vælde; og des lettere blev det at styrte ham. Dette lykkedes ogsaa (1676) K.s Svirebrødre, iblandt hvilke der var et Par navnløse Prinser og Grever; og, uden at han havde begaaet nogen Brøde, — han skal rigtignok engang have skrevet *i sin Almanak*, at Kongen i Statsraadet havde talt som et Barn; men det var sagtens Sandhed, og var jo dog heller ikke kommet ud i Verden, — blev G. dömt fra Livet. Man opførte det væmmelige Skuespil at benaade ham under selve Bøddeløksen, og indsatte ham derpaa som Livsfange i Kastellet Frederikshavn. Af Frygt for, at han herfra atter skulde faa Fingre i Kongen, og faa dennes Sind drejet, bragtes han dog 1680 til Munkholm Fæstning paa en Ø i Trondhjemsfjorden, og medens K. svælgede i al Slags Fjas og Udsvævelse, lod han her med hjærteløst Letsind sine Rigers störste Mand, den skyldløse, saa godt som levende begrave i en strængt afspærret Ensomhed. 1698 kom G. atter paa fri Fødder; d. 20. Marts 1699 døde han i Trondhjem, — et halvt Aar för Kongen.

Til Nr. 74. Kort Siversen Adeler (f. i Brevig d. 26. Desb. 1622, † i Kbhvn d. 15. Novb. 1675) var en Sön af en Forvalter, Sören Jensen, ved Langesunds Saltværk. I sit 15de Aar gik han som simpel Matros i hollandsk Tjeneste, siden (1642) rejste han til Venedig, og blev her Löjtnant. I kort Tid tjente han sig op til de höjeste Kommandoposter, og indlagde sig saadan Hæder, at Spanien, Genua og Holland kappedes om at faa ham i sin Tjeneste. En af sine ypperste Bedrifter udførte han i et Slag mod Tyrkerne ved Indløbet til Dardanelstrædet (1654), hvor han, uagtet hans Skib var omringet af 77 tyrkiske Galejer, slog sig kækt igjennem, opbrændte 15 Galejer, angreb det tyrkiske Admiralskib ved Tenedos, entrede det, kæmpede selv personlig med Admiralen, Ibrahim Paska, og hug Hovedet af ham med hans egen Sabel. Venedig udnævnte ham til Ridder af St. Markusordenen, og udsatte en Aarpenge for ham, hans Börn og Börnebörn. Efterat han havde taget Afsked fra Venedigs Tjeneste, tilbød K. Frederik d. 3die ham Ansættelse i Danmark, hvor han (1663) udnævntes til Generaladmiral, Bisidder i Admiralitetet og Chef for Holmen (*Munch:* „Norges, Sverrigs og Danmarks Historie"). — I de 12 Aar, i hvilke han beklædte alle disse vigtige Embeder, satte Adeler Flaaden i den udmærkede Stand, der gjorde det muligt for hans Eftermand (N. Juel) at vinde alle de stolte Sejre, der be-

tegnede hans Heltebane. Adelers Gravminde forgik ved Frue Kirkes Brand (1807); Ibrahims Sværd og Banner gjemmes endnu paa Konstkammeret. — *Myklegaard,* se Anm. til Nr. 21. — *Tenedos* er en lille Ø ved den asiatiske Kyst, tæt ved Indløbet til Dardanelstrædet.

Til Nr. 75. Som Tvillingerne i Himmeltegnene staa Niels (f. i Kristiania d. 18. Maj 1629, † i Kbhvn d. 18. Apr. 1697) og Jens Juel (f. paa Höjeris d. 25. Juli 1631, † i Kbhvn d. 23. Maj 1700) i vor Historie, et sjældent og uovertruffet Brødrepar, Sönner af Rigsraaden Erik J. til Hundsbæk. N. J. havde som Adeler lært Søvæsenet i hollandsk Tjeneste, men var derfra vendt hjem, og havde ved Adelers Død overtaget Overkommandoen over Flaaden. Han havde allerede vundet forskjellige Sejre, der hver for sig vare hæderlige nok, da han 1. Juli 1677 vandt den glimrende Sejer i Køgebugt over de Svenske under Horn, som skaffede ham en evropæisk Navnkundighed, og i Nordens Historie en Udødelighed, som knap blev nogen anden af vore Sømænd til Del. — J. J., Gehejmeraaden og Admiralitetspræsidenten, senere Friherre (det blev N. aldrig), havde tjent sig op ved Hoffet, og var ikke blevet upaavirket af dette, ligesom han af Naturen havde en roligere Besindighed end den ældre Broder, Søens ægte Sön, og vild som den. Han var i nærværende Slag, ligesom oftere, givet Broderen med paa Raad, for at forebygge et mulig overilet Skridt af denne. Man oppebiede da ogsaa det gunstige Öjeblik, flygtede paa Skrömt, til man havde Solen, Vinden og Strömmen med sig, anfaldt da den uforsigtig angribende Fjende, og vandt, efter ni Timers hæftig Kamp, den mest afgörende Sejer, til hvilken Kongen selv fra Køge Kirketaarn var Vidne. Kongen skal ikke være blevet lidet forskrækket, da han saae sin Flaade flygte, og han talte alt om at hænge den slagne Niels; men da N. kom hjem med Sejren, hængte han ham en mægtig Guldkæde om Halsen. Usandt er det derimod, naar man har fortalt, at Øen Taasinge fulgte i Købet med Kæden; thi den maatte N. tilkøbe sig og ærlig betale.

Til Nr. 76. Eleonore Kristine Ulfeld var en Datter af Kristian d. 4de og den til hans venstre Haand viede Kristine Munk til Boller, Grevinde af Slesvig og Holsten. Hun var født paa Frederiksborg d. 1. Avg. 1621. 7 Aar gl. blev hun forlovet med Korfits Ulfeld, og 15 Aar gl. blev hun gift med ham, og hendes Skæbne var nu uopløselig knyttet til den mærkelige Mand, mod hvem hun i gode som i onde Dage udviste en altopofrende ægteskabelig Troskab. Usle Ränker og nedrig Lögn styrtede den i sin Ærgjerrighed umættelige Ulfeld, da hans faderlige Ven, Kong Kr. d. 4de var død; og — — Ulfeld blev Forræder, førte i Svenskernes Rækker Avindskjold mod sit Fædreland! Hans Brøde tilgaves ham, og han vendte atter hjem; men Rigsdagen i 1660 stundede til, og den nu atter sagesløse, men med Rette i sin Overlægenhed frygtede Mand blev sat paa Hammershus Fæstning, Ogsaa did fulgte Eleonore

ham i et grusomt Fængsel. Rigsdagen blev endt, og U. fik Lov til at vende tilbage til et af de Godser, som Regeringen endnu ikke havde fraranet ham. Han fik derpaa (1663) Lov at rejse udenlands, men var uforsigtig eller trodsig nok til, uden Regeringens Vidende at forandre den ham bevilgede Rejseplan. Da opspandt hans nedrige Svoger, Ministeren Hannibal Sehested, et nyt Forræderi, som U. skulde tilsigte, og Regeringen lyttede ivrig til Bagvaskelsen. Uden nærmere at undersøge Sagen, dömte den den fraværende U. fra Ære, Liv og Gods, og satte en Pris paa hans Hoved. Under forskjellige Forklædninger flygtede den syge, forfulgte Mand fra Sted til Sted, indtil han (7. Marts 1664) døde ombord paa en Baad i Rhinen. Imidlertid var El. gaaet til London, for hos Kong Karl d. 2den at tilbagefordre et ham i hans Landflygtighed af U. tilstaaet Laan; men for at slippe for Betalingen overgav denne Kongeniding ved et nedrigt Forræderi sin Velgörers Kone i de Danskes Vold (19. Juli 1663), og den ædle, höjhjærtede Kvinde, der faa Aar i Forvejen havde været Hoffets Stolthed og Byens og Landets Beundring, steg d. 18. Avg. i Land ved Toldboden, udsat for alle den höjeste og laveste Pøbels raa Mishandlinger. Hun indsattes straks i Blaataarn, — Fængslet for Statsforbrydere, og behandledes her med en Grusomhed, der i nærværende Digt har fundet en sanddru Fremstilling. Det var den hadefulde og hjærteløse Sofie Amalie, Frederik den 3dies herskesyge Dronning, der, dreven af gammel Skinsyge mod den hende overstraalende Eleonore, tog en Hævn over sit eget Köns Prydelse, for hvilken Historien længst har dömt hende; men det var Frederik d. 3die, der gav sit Minde hertil, og det var Kristian d. 5te, der tillod sin Moder at fortsætte hendes ved udsøgt Haan endnu bitrere gjorte Forfølgelser mod den ulykkelige, indtil S. A. endelig 1685 døde. De forskjellige Maader, paa hvilke E. hidtil havde anmodet Kongehuset om Naade, — f. E. ved at brodere Kr. d. 4des Portræt, og forære Kr. d. 5te det med nogle Vers, som hun havde skrevet paa Rammen, — havde alle været frugtesløse. Nu frigaves hun af sit 22aarige Fængsel, forlenedes med Maribo Kloster og fik en Aarpenge paa 1500 Rdlr. Paa M. K. tilbragte hun de sidste $12\frac{1}{2}$ Aar af sit Liv, i en af sine Døtres, den aandrige Anne Katrines, Selskab, med boglige og kvindelige Sysler og med, saa vidt det stod til hende, at lykkeliggöre den omboende Almue. 1697 endte hun sin Levnetsbeskrivelse med de Ord: „Her er mit Levnet; Forfølgelser fulgte min salig Herre, jeg fulgte ham, og derfor fulgte Lidelser mig... Gud annamme mig i sin Tid til sin Hvile!“ — D. 26. Marts 1698 døde hun, et Aar för hendes Skæbnefælle Griffenfeld.

Til Nr. 77. En Mil sydlig for Roskilde ligger Kirkebyen Syv. Her fødtes i Foraaret 1631 den Peder Pedersen Syv, hvis Navn endnu er den menige Mand lige saa bekjendt som hans Samlinger af danske Ordsprog og Kæmpeviser, — de Kærlighedsgjerninger, ved hvilke den flittige Samler

gjorde den seneste Fremtid til sin Skyldner. Fra Roskilde Skole gik han 1653 til Universitetet, blev dernæst Hører ved Kbhvns Latinskole, hvorfra han 1658 gik som Rektor til Næstved Latinskole, og blev endelig 1664 Præst i Helsted, i Stævns Herred, hvor han tilbragte sine sidste 38 Aar, og hvor han døde d. 18. Febr. 1702. Ved Siden af de to af hans allerede nævnte Hovedværker skulle vi endnu kun nævne hans „Betænkninger over det cimbriske Sprog," hans „Danske Ords Etymologi" og hans „Danske Sprogkonst," i hvilke Sprogværker han ej alene var den første, som *paa Dansk* behandlede det danske Sprog grammatikalsk, men gjorde det med en saadan Dygtighed, som kun hans rene og varme Kærlighed til det dejlige Modersmaal kunde sætte ham i Stand til, med en saadan Dygtighed, at efter henved 200 Aars Forløb have vore Sprogmænd endnu mangt og meget at lære af ham. Endnu desuden havde han lagt Haand paa en „Dansk Boglade," der vel nærmest maa betegnes som en dansk Litteraturhistorie i vidtløftig Forstand og tillige som et dansk Forfatterleksikon; men Døden rev Pennen af Oldingens Haand, inden dette hans Værk endnu var fuldkommet. Man vil da vel indrömme, at han havde gjort sig velfortjent til Hæderstitlen, som meddeltes ham: *„Philologus regius lingvæ Danicæ"* (d: det danske Sprogs flittige og kyndige Dyrker). — Om Peder Syvs Forgænger som Samler af danske Ordsprog, Peder Laale, se Anm. til Nr. 60.

Til Nr. 78. „Som den gyldne Sol frembryder gjennem den kulsorte Sky" (Begyndelseslinierne af Kingos dejlige Paaskesalme), saaledes, og ikke anderledes, fremtraadte „Salmisten i det danske Kirkekor," med hvem vi egentlig först kunne regne, at vi fik en selvstændig og folkelig Kirkesang. Fra Mester Mikkel (i Papismens Dage) eller, om man hellere vil, fra Sønderjyden Hans Thomissön indtil Nörrejyden Søren Jonæsön havde jo Danmark vistnok haft mangen en Salmesanger, der havde opbygget Menigheden og kan opbygge den endnu; men det var som Lærkens konstløse Triller at regne paa den förste Vaardag. Nattergalens „Höjsang," ved hvilken de andre Fugle forstumme, er Tomas Kingos. Hans Fader var en skotskfødt Tapetmager, hvis Fader dog tidlig havde nedsat sig i Helsingør, men hans Moder var dansk, og selv var han født i Slangerup 25. Desb. 1634. Fra sin Fødeby Borgerskole kom han i dens Latinskole, men maatte 1650 forlade denne, sandsynligvis paa Grund af nogle Drengestreger, og godt var det, at endda Frederiksborg Skole vilde optage ham. Fra denne afgik han 1654 med et hæderligt Vidnesbyrd til Universitetet, og i Krigsaaret 1658, i den korte Vaabenhvile mellem Freden til Roskilde og den fornyede Krig, tog han sin teologiske Embedseksamen. Derpaa var han i fire Aar Huslærer, og skrev i den Tid sit burlesk-komiske Digt „Sæbygaards Ko-Klage;" blev saa Kapellan hos Præsten Worm i Kirkehelsinge v. Slagelse, hvis Eftermand han ogsaa blev baade i Embede og Ægteskab. 1668 blev han Præst

i sin Fødeby, og herfra udgav han (foruden andre Digte) 1674 „Aandeligt Sjungekor," 1ste Part. 1677 blev han Biskop i Fyn, 1682 Doktor i Teologien, 1683 ophöjet i den danske Adelstand med en Pegasos over Halvmaanen og trende Stjærner i sit Vaaben. Nu udkom 2den Part af hans Sjungekor (1681), samt „Vinterparten" af hans Salmebog (1689), der skaffede ham saa mange kedelige og ærgerlige Bryderier, og endelig „Sommerparten." Hans øvrige Arbejder forbigaa vi, og skulle ikke engang opholde os ved hans Deltagelse i det ny Kirkerituales Udarbejdelse. I sin Alderdom led han meget af Stensmærter, og efter langvarige Lidelser hensov han Söndag Morgen d. 14. Oktb. 1703, medens Kirkeklokkerne kaldte hans Menigheder til Höjmesse. Aftenen for sin Død vaagnede han op af en Slummer med det Udraab: „Herre Gud! i Morgen faar jeg en dejlig Musik at høre!"

Til Nr. 79. Slaget ved Svarteraa er omtalt S. 380; i Slaget ved Helsingborg tog Bladet en anden Vending. Her slog en Hær af sammenskrabede svenske Bønder, med den gæve Stenbock (se Nr. 129) i Spidsen, d. 10. Marts 1710 en overlægen Hær af øvede danske Soldater under Reventlov og Ranzau, tilföjede disse det fuldkomneste og skændigste Nederlag, og rensede ved dette ene Slag hele Sverrig for de indtrængte Fjender. Var Rustpletten paa det svenske Skjold fra Svarteraaslaget ikke allerede aftvættet ved Karl Gustavs Sejerstog gjennem Landene og over Bælterne, saa blev den det her; og den *Nordbo*, der endnu ikke lærte at *glæde* sig ret inderlig ved *begge* de Navne, som Digtet bærer i sin Overskrift, og som vistnok endnu for faa Aar siden skurrede stygt i Ørerne, hvert paa sin Side af Sundet, han lære det her, og aabne med det samme sit Blik for Historiens, den sande Histories, evige Vidnesbyrd om Nordens Enhed. — Brunkeberg: Kristian d. 1ste vilde atter underkue Sverrig, men han tabte Slaget ved Brunkeberg (20. Oktb. 1471), og opgav da for sin øvrige Levetid ethvert Underkuelsesforsøg. Saaledes var „Brunkebergs slag betydligare genom sina följder, än genom de använda stridskrafterna;" thi „Sten Stures styrka uppgifves till omkring tiotusen man, hvartill kommo trettonhundrade väl utrustade ryttare från Stockholms stad. Fotfolket bestod mest af bönder, för hvilka bågen och den från hedendomen välbekanta Nordiska stridsyxan ännu voro förnämsta vapnen. Kristians styrka var troligen till antalet föga olik, men i krigsöfning och utrustning öfverlägsen och försedd med ett för dessa tider talrikt artilleri." Kristian havde kaldt Sture „en gosse, som borde agas med ris," men han maatte nu selv skammelig flygte af Slaget efter at have mistet sit ene Öje. „Slaget, länge ibland Svenska allmogen berömdt och besunget — en folkvisa finnes derom ännu — har många lifliga drag af gamla seder. Sten Sture bad och skriftade med hela sin här, innan han om morgonen drog ut i striden; hans män ryckte fram till anfall under afsjungande af Sankt Görans visa så-

som stridssång. Den hetaste striden var om båda hufvudbaneren. K. Kristian sårade med egen hand Knut Posse, som anförde utfallet från staden. S. Sture var flera gånger omringad af fienden. En fattig bonde, Starke Björn kallad, lopp under hela slaget framför hans häst och röjde rum med ett stort slagsvärd. Riksföreståndarens gemål med Stockholms förnämsta fruntimmer åskådade slaget från slottsmuren, och lät utdela mat och allmosor åt stadens fattiga.“ — Frederikshald, hint „Troskabsminde i vort Norden,“ blev tre Gange angrebet i Krigen 1657—60. Det var endnu dengang saagodt som en aaben Flække, men Borgerne, med den tapre Købmand Peder Olafsen Normand i Spidsen, joge (23. Sept. 1658) den svenske General Stake bort med to smaa Metalkanoner. Stake kom igjen (14. Febr. 1659) med 4000 Mand. Den Gang var der en lille Skanse om Byen og et Brystværn af Granbuske af en halv Mands Højde; men St.s truende Opfordring besvarede Borgerne ved at afbrænde den Del af Byen, der laa nord for Elven, og ved at nedlægge 500 Mand for ham. 23. Jan. 1660 kom Stake tredie Gang med Rigsfeltherren Kagg og med 9000 Mand, men utallige Storme bleve stadig afslagne af den tapre Oberst Tønne Hvidtfeld med Borgerne, og Belejrerne maatte efter en seks Ugers Belejring drage bort med uforrettet Sag. — Da Karl d. 12te 1716 vilde indtage Byens Fæstning, Frederikssten, stak Byens Borgere, anførte af Købmanden Peter Kolbjørnsen (og hans Broder Hans), atter Byen i Brand, for at redde Fæstningen, og deres Fædrelandssind kronedes med Karls Tilbagetog. Denne kom dog igjen 1718, men kun for at lade sit Liv for Fæstningens Mure.

Til Nr. 80. Det var d. 4de Oktb. 1710, at U. Kr. Gyldenløve slog den svenske Admiral Wachtmejster i *Køgebugt.* Blandt de danske Kommandører var ogsaa den norskfødte Iver Hvidtfeld til Trondstad (en Sön af Frederikshalds Kommandant, den tapre Oberst Tønne; se forr. Anm.), der skød saa rapt paa Fjenden, at hans Skib, *Dannebrog,* antændtes ved Ilden af hans egne Kanoner. Han kunde vel redde dette, sig selv og den øvrige Besætning, men kun med Fare for at stikke Køgeby og hele den danske Flaade i Brand. For en saadan Pris købte H. ikke sit Liv, men hans Beslutning var hurtig taget. Med fordoblet Hæftighed lagde han tæt ind paa Fjenden, og skød Skud i Skud, indtil Ilden naaede hans eget Krutkammer, og sprængte Skibet i Luften, „en igjennem alle Tider lysende Heltedaad, der selv i den danske Søkrigshistorie, der er saa rig paa herlige Bedrifter, staar uden Mage.“

Til Nr. 81. Det var fornemmelig ved sin Landgang paa *Rygen* 25. Sept. 1715, at Kristen Tomasen Sehested (født 3. Sept. 1664, † 13. Sept. 1736) tilkæmpede sig sin Sømandshæder. Rygen var stærkt besat med Svenske, som *Karl d. 12te* selv anførte, og i Vesterdybet, hvorigjennem S. skulde med sin Flaade og sine Transportskibe, var der nedsænket syv store Skibsvrag foruden 40 Ankre m. m. Desuden laa der foran

Stralsund en svensk Flaade. S. gik frem med sin sædvanlige Sindighed; thi det var den, der gav ham hans egentlige Overlægenhed, og han slog kun til, hvor han saae sin Fordel. Han gjorde Mine til Angreb paa et Sted, og faldt an paa et andet, saa han altid forvirrede Fjenden. Det gör os imidlertid ondt at maatte bemærke, at et af Midlerne til S.s Sejer var en Forræder af en Skipper, som han havde faaet fat paa, og som nöje kjendte Farvandet, da han selv havde været med at sænke Vragene. I det S. dels slog sig til det, dels listede sig frem, aabnede han saaledes Dybet, og forjog Stralsunder-Flaaden, af hvilken fire Skibe løb paa Grund og opbrændtes af Besætningen, hvorpaa han fuldførte Landgangen, som för havde været forsøgt, men stedse mislykket. *Frederik d. 4de* af Danmark og *Frederik Vilhelm* af Pröjsen (de to andre af de „*tre Konger*," der „stode Faddere" til Sejren) skulle i Begyndelsen have været utilfredse med den Rolighed, hvormed S. gik frem, og have undret sig over, at han lod Fjenden angribe, uden at svare ham; de saae dog siden, at, da han begyndte sit Angreb, saa fortsatte han det med ufortrøden Raskhed og Kækhed, og da Sejren var vundet, høstede han naturligvis i rigt Maal deres Bifald. — Rygen er, som bekjendt, kun skilt fra *Pommern* ved det $\frac{1}{4}$ Mil brede Göllensund; *Ruden* er en lille Ø, der igjen ligger tæt op til Rygens Vestkyst; *Nydyb* er Indløbet til Stralsund. — General Devitz, en Tysker, der i længere Tid havde været i dansk Tjeneste (havde f. E. haft en Ansættelse ved Subsidietropperne i den saakaldte spanske Arvefølgekrig), anførte de Landgangstropper, som vare ombord paa S.s Skibe.

Til Nr. 82. *Norderhov* Præstegaard ligger i Ringerige, norden for Kristiania. Her boede 1716 den lærde Præst Jonas Ramus, ikke ubekjendt som Historiker, og hans Hustru Anne Kolbjörnsen (eller *Kolbjörnsdatter*) Arneberg, en Søster til Frederikshalds Købmænd, Brødrene Hans og Peter K. (se Anm. til Nr. 79). Ramus var dengang en gl. svagelig Mand; hun en Kone paa 40 eller 50; han var desuden sængeliggende, og det af en ganske anden Sygdom end Kanonfeber; han døde ogsaa halvandet Aar derefter (1718). — Karl d. 12., der havde sit Hovedkvarter ved Kristiania, sendte Oberst Løven til Kongsberg for at forstyrre det derværende Sølvværk. Paa Vejen tog Løven Natteherberg i Norderhov Præstegaard, og lagde sine Folk ind i de omliggende Gaarde. Anne maatte beværte dem paa det bedste for at undgaa Plyndring, men gav imidlertid nöje Agt paa deres Tale. De aftalte da, at de i Dagbrækningen næste Morgen vilde forjage et lille Antal norske Dragoner, der intet vidste om Svenskernes Nærhed, fra den $\frac{1}{2}$ Mil bortfjærnede Gaard Sten, og saa fortsætte Vejen til Kongsberg. A. fattede straks den Beslutning at underrette de norske Dragoner herom, for at faa dem til at angribe, inden de selv angrebes; men beværtede imidlertid Svenskerne med en tilsyneladende Omhyggelighed, og sparede hverken paa

Øl eller Brændevin. Hun foregav dernæst, at hun fattedes noget til Maden, og fik Tilladelse til at lade sin Pige hente dette, men for at ingen skulde fatte Mistanke, hvis Pigen blev for længe borte, lod hun denne kun gaa til Sognefogden, som saa maatte besörge Efterretningen bragt til Sten. Løven spurgte hende om Vejen til denne Gaard, at han kunde udsætte sine Forposter, men hun angav ham en Vej i den modsatte Retning, og han troede hende. Han befalede en af sine Folk at holde nogle Heste hele Natten opsadlede udenfor Dören; men hun lod Karlen drikke sig fuld, trak saa Hestene ind i Stalden, og slog Stalddören i Laas. Hun beklagede Soldaterne, at de maatte lide saa meget af den strænge Kulde udenfor, og bad om at maatte antænde et Baal i Gaarden for dem; hun fik Lov hertil, lod en Mængde tört Træ, Halm og andre stærktblussende Ting sammenslæbe, hvori hun stak Ild, for saaledes at oplyse Vejen for de Norske; thi hun havde underrettet disse om, at efter en saadan Ild kunde de styre Vejen. Alt dette drev hun saa snildt, at Svenskeu slet ikke mærkede Hensigten. Da Dragonerne saae Ilden, droge de ud af Sten; den udenlandske Anförer, Øtken, krympede sig rigtignok, og sagde, at de ikke vare stærke nok, og at han ej heller kjendte Vejen; men Vagtmesteren, Thor Hovland, tilbød sig at ride i Spidsen, da han kjendte enhver Gærdestav undervejs; samtlige Dragoner vilde ogsaa afsted, og Ø. maatte give efter. Ingen mærkede dem heller, för de stode midt i Præstegaarden. Her skød T. H. igjennem Vinduet efter Løven, som han dog ikke traf; der opstod en hæftig og langvarig Kamp, i hvilken L. toges til Fange, og de övrige Svenske enten nedhuggedes eller forjoges; men Dragonerne gjorde sig bagefter tilgode med det for Svenskerne tillavede Maaltid. Næste Morgen tidlig gik A. med en anden Kone ud at bese Valpladsen. Svenskerne havde atter samlet sig og besluttet et nyt Angreb, thi endnu vare de, dog uden at vide det, de Norske overlægne i Antal. De udsendte derfor en Kommando, som skulde undersøge disses Styrke. Denne traf A. paa Valpladsen, og Underoffiseren red hen til hende, satte hende Karabinen for Brystet, og spurgte hende, hvor og hvormange de Norske vare. Den anden Kone besvimede, men A. beholdt sin Fatning. „Tjener du din Konge for at skyde Kællinger ihjel?“ spurgte hun, og han trak skamfuld Karabinen tilbage, i det han dog vedblev sine Spörgsmaal. „Det kan du let faa at vide,“ svarede A.; „thi de ordne sig just nu bag Kirken for at følge jer paa Vej. Hvormange der er, veed jeg ikke; for talt dem har jeg ikke; men det veed jeg dog, at de mylre som Sand.“ Han ilede tilbage med denne Efterretning, der fandt en saadan Tiltro, at det hele Korps i Forvirring tog Flugten. — Anne K. døde 26. Juli 1736.

Til Nr. 83. *Peder Vessel*, der 1716 adledes med Navnet Tordenskjold (født i Trondhjem 7. Novb. 1691), blev blandt vor Almue saa navnkundig som ingen anden af vore Helte. Almuen elsker Æventyr,

og det gör den ret i; men hans hele Liv var et Æventyr. Han var et Stjærneskud, der gled over Himlen, ikke i en rolig Midsommernat, men i en sludfuld Stormnat, og funklede saa stærkt og glimrede saa prægtig, at han drog selv det sløveste Öje fra Jorden op til sig. Han var klogere end Stjærnerne, netop saa klog som Stjærneskuddet; thi han lod ikke Folk trættes ved Beskuelsen; saa vidste han, at de gabede; i et Nu var han forsvunden fra Himmelhvælvingen. Her at skildre hans Liv vilde være det urette Sted; her netop kun saa meget, som der hører til for at oplyse Digtet. — Den *hvide Ørn* blev gjort til Bytte i Slaget ved Bylk (24. Apr. 1715), i den glimrende Sejer, som den danske Kommandør Gabel vandt over den svenske Komm. Vachtmejster, og straks givet den unge Vessel, hvis Prise den var, at føre. — I Marts 1714 gik Vessel i Land ved Torrekov i Skaane for at spejde Kysten, men overrumpledes af en Kommando Dragoner. Hans Folk flygtede, og en Dragon strakte allerede Haanden ud efter hans Kaarde, da V. med et „Dengang ej!“ huggede ham rask over Haanden, i en Haandevending smuttede bort, og med Kaarden i Munden svømmede ud til sin Sjalup. — *Marstrand* indtog han (1719) især ved List og Snildhed. I Tillid til sin fuldkomne Færdighed i Svensken, forklædte han sig som Fisker, lod sig en Morgen ro i Land tæt udenfor Byen, tog en Kurv med Fisk paa Armen og gik ind i Husene. Sine Fisk falbød han til saa höj en Pris, at ingen vilde købe dem, men fik just derved Lejlighed til at gaa fra Hus til Hus og indhente de fornødne Efterretninger. Tilsidst vovede han sig endog ombord paa Orlogsskibene i Havnen, hvor man dog ligeledes fandt, at han var for dyr med sine Varer. Efterat have udspejdet alt, gik han saa uhindret bort, som han var kommen. Da han senere ved et rask Angreb havde taget baade Byen og Skibene, tog han selve Fæstningen ved en Forening af velberegnet List og dristigt Mod. Han forskrækkede den lettroende Kommandant ved sine Trusler, og fik ham til at sende en Kaptejn ned i Byen, der med egne Öjne kunde overbevise sig om hans Stridskræfters Styrke. T. drak denne fuld, og opstillede saa sine 6—700 Mand först i en Gade og siden i andre, men Kaptejnen troede i hver ny Gade at træffe paa en ny Afdeling af den frygtelige Belejringshær, hvis Störrelse han angav for Komm. til flere tusinde Mand. Denne kapitulerede derfor, men nølede med Overgivelsen, hvorfor T. gik ene op paa Fæstningen, og raabte gjennem Vinduet til Komm. „Hvad Djævlen nøler I efter? veed I ikke, at Tiden er udløben?“ og Fæstningen römmedes ham öjeblikkelig. — Man maa selv have set *Dynekilen*, hvis man ret vil fatte T.s Heltedaad, set det smalle Indløb, næppe 180 Skridt bredt, som snor sig mellem Skær og bratte Klippevægge, og som fuldelig beherskes af en utilgængelig Klippeholm, der hæver sig kækt af Vovernes Midte. Paa Holmen var et stærkt Batteri, og paa Fjældene, som omgive selve Dynekilen, vare, som man skulde mene, til

Overflod, 4000 Musketterer opstillede, for tilbörlig at afvise ethvert Angreb, om desuagtet nogen skulde være fræk nok til at forcere Indløbet og give sig i Kast med den indenfor liggende svenske Flaade, hvis Bestemmelse var at understøtte *Karl d. 12te* i hans Angreb paa Frederikshald. T. vovede det dog d. 8. Juli 1716, og bragte den fuldstændigste Sejer med sig. Ingen Baad af den fjendtlige Flaade undgik ham; den hele — 44 Fartöjer med 60 Kanoner og 931 Mands Besætning — blev enten taget, sænket eller sprængt i Luften; men næste Morgen trak Karl sig tilbage fra Frederikshald. — Vi nævnede ovenfor, at T. gik hurtig bort fra Skuepladsen. Kun 29 Aar gl. faldt han 20. Novb. 1720 i det hildeshejmske for en falsk Spillers Haand. Han havde fornærmet denne; en forrædersk Ven fik ham til at modtage den Duel, til hvilken han saa blev udfordret. Han gik ud paa en spinkel Pariserkaarde, da hans tro Tjener Kold forgæves havde forsøgt at paanøde ham en större, fordi: „det kommer ikke til nogen Duel Duel," havde man indbildt ham; „Modparten er for stor en Kujon, til at han skulde møde." Tordenskjold faldt, med Hjærtet gjennemboret af Spillerens lange Stikkaarde.

Til Nr. 84. **Jörgen Sorterup**, Sön af Jörgen Madsen Aarby og Anne Jörgensdatter Morsing, blev født i Novb. 1662 i Ottestrup, Annekset til Sorterup (v. Slagelse), hvor hans Fader, senere Præst i Sorterup, dengang var Kapellan (han havde tidligere været Kingos Formand som Kapellan i Kirkehelsinge). 1683 blev han Student; var senere Huslærer hos den berömte Jens Juel paa Juellinge, og indgik her Bekjendtskab og Venskab med den berömte Peder Syv (se Nr. 77), saa at Ynglingen med det varme Blod og den levende Indbildningskraft blev netop lige meget hjemme hos den livlige Sagamand og aandrige Tænker i den stille Præstegaard og hos den minderige Daad paa den glimrende Ridderborg. Blev Magister 1690, Præst i Lyderslev og Frøslev (v. Storeheddinge) 1692; 1713 tillige Provst i Stevns Herred; † som saadan d. 4de Oktb. 1723. Han blev især berömt ved sine *„Heltesange"* (en Prøve af disse findes S. 206—09), ved hvilke han danner et i mange Henseender mærkeligt, næsten gaadefuldt, Mellemled mellem den ældre Kæmpevise og den nyere (evald-øhlenschlægerske) Romanse. Hans Harpe var her ligesaa dybtonig, alvorsfuld og nordisk, som næsten enestaaende. Desuden har har han leveret en Mængde andre Digte, gudelige, skæmtsomme, satiriske osv., og gjorde sig baade berömt og frygtet ved den Strænghed og Alvor, hvormed han i sine poetiske Kritikker, især i *„Poetisk Skansekurv"* og *„Cacoethes Carminificum,"* revsede den Mængde Styverfængere, der da som nu oversvømmede Litteraturen med rimede Jammerligheder. Ogsaa som Oldgransker, og tildels som Filolog, skaffede han sig et agtet Navn, skönt han just ikke udgav mange Skrifter. I en ængere Kreds gjorde han sig fortjent som en stræng og samvittighedsfuld Embedsmand, som en Ven af Oplysningen og en utrættelig, skaanselløs

Forsvarer af den ulykkelige, underkuede Bonde mod den frække og rovgjerrige, den overmægtige og samvittighedsløse Herremand. — *Bjarkemaal;* hvordan Bjarke sang paa Lejre, ser man en Prove af S. 336, men den gamle, berömte Vise:

„Op! ej til lystigt Gilde,
ej Jomfrusnak hin milde!
til Hildurs Leg hin haarde! —
hver skal mod Fjenden baarde!"

har dog fortrinsvis faaet Navn af Bjarkemaal, hvormed Digteren her imidlertid nærmest synes at have villet betegne Oldtidens Skjaldskab i det hele. Om Bjarkemaalet, som endnu i Sakses Tid levede paa Folkemunde, fortæller et smukt Sagn, at det ikke blot blev sjunget af Bodvar Bjarke den Morgen, da Rolf faldt paa Lejre, men ogsaa af Tormod Kolbrunarskald, för Olaf faldt paa Stiklestad, og, uden at have nogen Overlevering at støtte os paa, turde vi næsten paastaa, at det ogsaa blev sjunget i Upsal, för Erik den hellige sank for Morderstaalet. — Odin, se Anm. til Nr. 1. — Frode, se Anm. til Nr. 13. — Akselvold, o: Akselstad, Kobenhavn (jfr. Anm. til Nr. 43). — Jueler, se Anm. til Nr. 75; rimeligvis har Digteren dog ogsaa tænkt paa den af Sorterup besungne, kække Viseadmiral Just Juel (f. paa Lindberggaard d. 14. Oktb. 1664), der faldt ved Jasmund d. 8. Avg. 1715, just som han (tilligemed Rabe) havde tilfægtet sig Sejren over de Svenske under Sparre, og derved skaffet Sehested Luft, saa hans følgenne Heltedaad (se S. 393) blev ham mulig. — Om Sehested og Gyldenløve, ogsaa begge besungne af Sorterup, henvise vi til Anm. til Nr. 80 og 81, og skulle kun med Hensyn til *Ulrik Kristian Gyldenløve* (uægte Sön af Kristian d. 5te, f. 27. Apr. 1678, † 8. Desb. 1719) tilföje, at han ej blot udmærkede sig ved Sejren i Køgebugt, men at han og har Fortjenester som Norges Statholder, og, foruden sine andre Fortjenester som Admiral, endnu desuden den, at det var ham, der især fremdrog og beskyttede Tordenskjold.

Til Nr. 85. I Danmarks og Norges fælles Litteratur har endnu intet Navn overstraalet Ludvig Holbergs, enten man saa ser hen til den Navnkundighed, han vandt i sit hele Fædreland, Norden, ved at gjennemtrænge alle Stænder, Kön og Aldre, eller til den Berömmelse, han vandt i Udlandene, ved at kjendes og beundres over hele den dannede Verden. Han er sit Fædrelands Stolthed og de fremmede Folks Forbavselse. — L. H. blev født i *Bergen* (i Juli?) 1684, og da han i sin tidligste Barndom havde mistet baade sin Fader, en Oberst, og sin Moder, blev han i sit 10de Aar indskrevet som Soldat, men kom dog med begge sine Brødre til Studeringerne, og blev 1702 Student ved Kbhvns Universitet. Efter at have endt sine Studier, gjorde han en Udenlandsrejse gjennem flere af Evropas Lande, og opholdt sig et Par Aar i England. Faa Aar efter sin Hjemkomst blev han 1714 Professor

ved Kbhvns Universitet, først i Filosofien og siden i Historien og Geografien. Gjorde senere endnu et Par Udenlandsrejser. Med sit skarpe Blik gjennemskuede og opfattede han Tidens Daarligheder, som han gjengav med sin lette Pen i et Skriftsprog, som han dog først saa godt som fra nyt maatte skabe. Og disse Værker af hans sprudlende Vittighed, af hans tørre og træffende, stundum bidende, men oftere godmodige Satire (fornemmelig hans *Komedier*, hans *Peder Paars* og hans *Niels Klim*), ere endnu saa farvefriske, som vare de skrevne i Gaar, og ville vedblive at være det gjennem Sekler. Men ogsaa Fortidens Storværker opfattede han med Lethed og Dygtighed; hans Heltes og Heltinders Historier ere endnu en yndet Læsning, og, for at vi skulle forbigaa hans øvrige Værker, hans Fædrelandshistorie er endnu den eneste læselige, vi eje, saa længe hverken Petersen, Molbech eller Hammerich have fuldført sine; thi Allens, saa fortræffelig den end er, er dog kun et Udkast. — Da han selv var sin egen Forlægger, da han stedse levede ugift, og førte, tildels paa Grund af sin Svagelighed, et yderst tarveligt og ordentligt Liv, samlede han sig en betydelig Formue, som han satte i Jordegodser. Af disse oprettede han 1747 et Baroni, medens han lod sig selv baronisere, og skænkede Godset til *Sorø* Akademi, men kunde paa dettes Stiftelsesdag dog ikke faa Plads ved det kongelige Taffel. Han døde d. 28. Jan. 1754, og blev begravet i Sorø Kirke. — *Von Tybo*, *Magister* Stygotius, *Herman* v. Bremenfelt, *Frans Hansen* ere Personer i hans Skuespil.

Til Nr. 86. Hans Egede, Grønlændernes Apostel, blev født paa Harstadgaard i Nordlandene 10. Febr. 1686, af en oprindelig dansk Familie*). 1704 kom han til Kbhvns Univ., og i Avg. 1705 rejste han hjem som teologisk Kandidat med Vidnesbyrd om stor Flid og hurtigt Næmme. D. 15. Apr. 1707 viedes han til Præst for Vaagens Menighed i Nordlandene, og giftede sig s. A. med den 13 Aar ældre, ædle Gjertrud Rask, som i 28 Aar var hans trofaste, fromme og begejstrede Ledsagerinde gjennem Livet (hun † 21. Desb. 1735). — Det var allerede 1708, at E., ved at læse om de gamle Normænds Kolonier paa Grønland, og ved at høre, at de nærværende Grønlændere vare forvildede Hedninger, grebes af en uimodstaaelig Trang til at bringe Evangeliets Lys til de fjærne Egne, hvor det havde ophørt at skinne iblandt Folk, han ansaa for at nedstamme fra Norge, men til hvilke knap nogen iblandt

*) Hans Fader, Sorenskriver Povl Egede, havde taget sit Navn efter sin Fødeby, Vesteregede i Sælland, hvor hans Fader, Hans Jensen Kolding, fra 1629 († i April 1659) var Præst. Denne havde atter, ligesom Broderen, den berömte Povl Jensen Kolding (Faderen til den ikke mindre berömte Rasmus Povlsen Vinding) taget sit Binavn efter sin Fødeby, Købstaden Kolding i Jylland, hvor deres Fader, Jens Povlsen Ravn, rimeligvis en Farbroder til den berömte Hans Mikkelsen Ravn, var Raadmand og Tolder. — Altsaa en ædel, men ikke adelig, Familie.

de nulevende kjendte Vejen. Forgæves bekæmpede han denne Trang, om hvis himmelfødte Oprindelse han i Anfægtelsernes Stund gjordes uvis, forgæves bönfaldt hans Slægt og Venner ham om at frafalde en saa fortvivlet Tanke, forgæves blev han den kloge Verdens Spot, og forgæves optaarnede tusinde Hindringer sig for den fattige Landsbypræst; han nedlagde 1718 sit Embede, og drog til Bergen for at virke udelt for sit Livs Opgave. Endelig fik Norden Fred, og endelig böjede baade Kongen og Privatmænd Örene til hans utrættelige Forestillinger, og Skibet „Haabet" førte ham 3. Maj 1721 ud af Bergens Havn og, efter en Mængde udstaaede Beværligheder paa den farefulde Rejse, d. 3. Juli til Grönland. At skildre hans Kamp og Möje i dette den evige Vinters Land, imellem vilde, i sløv og dyrisk Ligegyldighed, i den dybeste og mörkeste Vankundighed og derbos i Laster nedsunkne, af Naturen mistænksomme og mod Fremmede hadsksindede Mennesker; at skildre hans fromme Gudhengivenhed, hans Utrættelighed i Opofrelser, hans Sjælsstorhed i Farer og Afsavn, hele hans begejstrede og menneskekærlige Storhed, — tillader Rummet os ikke; han har desuden fundet en saa udmærket Biograf som N. M. Petersen. Om hans velsignelsesrige Virksomhed skulle vi kun anføre et eneste Vidnesbyrd, en døende Grönlænders Udsagn: „Du har gjort det imod os, som ikke vore egne skulde have gjort; du har givet os Føde, naar vi ikke havde noget at spise; du har begravet vore døde, der ellers vilde have ligget som et Bytte for vilde Dyr; du har i Særdeleshed undervist os om Gud, og hvorledes vi kunne blive salige, saa at vi nu kunne dø med Glæde." Han var derfor saa elsket af Grönlænderne, at de 1731, da „den gudfrygtige K. Kristian d. 6te" havde givet ham Valget imellem, enten at opgive Herrens eget Værk og vende hjem, eller udsætte sig selv og sine for Hungersdøden, — skarevis anraabte ham om at blive; og han blev; og Gud vendte ved en paafølgende lykkelig Hvalfangst Kongens og Missjonskollegiets haarde Hjærter. Men Grönlænderne havde en saadan Tillid til ham, at en døende, fjærntboende Grönlænder trøstede sine Børn med de Ord: „Inden I faa fortæret de tvende Sælhunde og de Sild, som ere i Behold, finder Præsten eder vel nok, og tager eder saa hjem til sig; thi han elsker os alle, og vil nok sörge for eder." Svækket paa Legemet og, især siden sin Kones Død, svækket paa Sjælen, forlod han Grönland 9. Avg. 1736, for i Hjemmet at virke for den Gjerning, han ikke længer paa Stedet havde Kræfter nok til at udrette; men sin fortræffelige Sön Povl, stor som Faderen, ja maaske endnu större, lod han efter sig. Hans Kones Lig og hans Börn vare al hans Rigdom. Den Lön, han havde faaet som Missjonær, var i de förste Aar ganske, og siden for störste Delen, medgaaet til hans Værks Fremme, men det var, som han sagde, en frivillig Gave. I Grönland havde han for det meste levet af sin egen Vindskibelighed, sin Fiske- og Fuglefangst. „Heller ikke nu kunde han føre andet med

sig end den himmelske Kærlighed i hans Bryst, der havde ladet ham udrette saa meget, og hans jordishe Livs Kærlighed, der nu var indsluttet i hans Kones Kiste.“ I Kbhvn oprettede han et grönlandsk Seminarium og udarbejdede Værker i det grönlandske Sprog; men atter 1740 vilde han vendt tilbage for at undersøge og opdage Østerbygden, hvilket Foretagende dog ikke kom til Udførelse. Han døde i Huset hos sin ældste Datter, Kristine Alsbach, i Stubbekøbing d. 5. Novb. 1758.

Til Nr. 87. Kristen Skjelderup var Guvernør over de danske Besiddelser paa Kysten af Ginea i Aarene 1735—36. Han levede her kun i aatte Maaneder, men vandt sig imidlertid Negrenes Kærlighed i den Grad, at de næsten tilbade ham som en Gud. Hollænderne, som og havde Besiddelser paa Kysten, havde tidligere villet tiltage sig en Myndighed over vore Negere; S. modsatte sig slige Forsøg, og de opbragte Hollændere vilde derfor tvinge ham med Magt, men de kunde ikke faa Trediedelen af sine Negere til at hjælpe sig, og maatte derfor opgive Angrebet. En Mængde Negere rejste 100 Mile igjennem det uvejbare Land, blot for at se S., og Nabo-Negerkongerne indbøde ham paa den forbindtligste Maade til sig, i det de tilföjede, at de gjerne selv vilde drage ned at se ham, hvis de ikke frygtede for, at en altfor stor Sværm af deres Undersaatter skulde følge med og afstedkomme Uordner. En af dem, Ursue, sendte ham en af sine Døtre med store Foræringer, og med den Hilsen, at det skulde være ham kært, hvis han turde haabe, engang at kunne opdrage, som sit eget Barnebarn, et Barn af saa stor en Mand. S. frabad sig imidlertid den tiltænkte Ære. Hans Død udbredte en overordentlig Sorg iblandt Negrene, og ingen Evropæer blev i hine Egne begrædt som han. Man sörgede for ham som for en Fader, som for en Skytsaand, der havde vidst at standse de hvide Bødlers Udaad, og sprede Velsignelse trindt omkring sig. — Slavehandlen fra Afrikas Kyster „over Bølgen blaa“ og til Amerikas Sukkermøller drives raskvæk endnu til den hvide Menneskeheds uaftvættelige Skændsel.

Til Nr. 88. Kong Frederik d. 5te (født d. 31. Marts 1723, Konge d. 6. Avg. 1746, † d. 14. Jan. 1766) var, uagtet alle sine Svagheder, en inderlig godmodig og kærligsindet Mand, der besteg Tronen ved sin mörke og kolde Faders Død; men Glæden og Livligheden bestege den med ham. *F.* var inderlig elsket af sit Folk, for saa vidt dette kom til Orde — thi Bonden var jo umælende, og om *hans* Stemning spurgte i hine Dage slet ingen, — og han fik Tilnavnet den ejegode. Derfor var Sorgen ved hans Død baade dyb og almindelig, og Digteren kunde synge, som han sang, uden at smigre. Ja, selv vor Tid, saa forskjellig fra hin, tænker jo med en vis Venlighed paa 5te Frederik. — *Cimbrer*, se Anm. til Nr. 17.

Til Nr. 89. Johannes Evald blev født i Kbhvn d. 18. Novb. 1743. Hans Fader var den tungsindige Pietist, Præsten, Prof. Enevold E., hans Moder den letsindige Marie Wulff. Med et lyst Hoved og en stor Lære-

lyst forbandt J. E. en udmærket Hukommelse, og, da han endnu kun var 11 Aar, erklærede en af hans Lærere, at *han* ikke kunde bringe ham videre. Men derhos havde han en varm og hæftig Følelse, en levende Fantasi og en rastløs Begejstring for alt stort og ædelt, alt udmærket, alt endog blot besønderligt og særegent. Som Dreng vilde han lære Abyssinisk for at kunne gaa til Afrika, og i Kristendommens Tjeneste vinde Martyrkronen. Et Par Aar senere vilde han flygte, for at gaa ombord paa et Skib og blive en ny Robinson Crusoe. 1758 blev han Student, og forelskede sig kort efter — 15 Aar gl. — i „den fine, ædle, majestætiske Arense, den fortryllende Brunette.“ Men, da det havde lange Udsigter med at vinde hende ad Studeringernes Vej, rømte han, og gik i Syvaarskrigen først i prøjsisk, siden i østerrigsk Tjeneste; da det ogsaa her gik langsomt med Befordringen (i Østerrig kunde han dog blevet Offiser, naar han havde villet apostasere), rømmede han atter, og kom efter halvandet Aars Krigstjeneste og en Mængde udstaaede Æventyrer tilbage til Kbhvn i Oktb. 1760. I Sommeren 1762 tog han teologisk Attestats; men 1763 indtraf den Begivenhed, som afgjorde hele hans fremtidige Skæbne, som — gjorde Evald til Evald. Arense giftede sig med en Hörkræmmer Huulegaard. Hans Haab var glippet, han havde „tabt mer end Livet,“ og hans Livsmaal var tabt af Öje. Fra nu af havde han intet andet Livsmaal, ingen anden Stræben, end et Liv i Rolighed med tarveligt Udkomme, der i en behagelig Egn kunde henrinde saa gavnrigt og hæderfuldt som mulig. Med Smærte maa vi tilföje, at hans sædelige Holdning, i prosaisk Forstand, tabte sig samtidig med hans borgerlige Stræben. Men — vi sagde, at Evald blev Evald. Han skrev sit *„Lykkens Tempel,“* den første større Digtning, vi have fra hans Haand, og vandt herved en Ven i den ædle Carstens. 1766 skrev han paa sin Moders Anmodning den Kantate over Fr. d. 5te, af hvilken vi S. 220—21 have givet et Brudstykke, og vandt ved den en Anerkjendelse i Publikum, som nær havde beruset ham. En Modgift blev den Modtagelse, hans *„Adam og Eva“* 1767 fandt i Videnskabernes Selskab, hvorved han foranledigedes til et toaarigt grundigere Studium af Digtekonsten, og fremkom da 1769 med sin Omarbejdelse af A. og E., et Digterværk, til hvilket Danmark endnu aldrig havde set Mage. Efter at have gjort Klopstocks personlige Bekjendtskab, udarbejdede han sin *Rolf Krage,* der vandt en varm og levende Anerkjendelse baade i og udenfor Danmark, kun ikke i Videnskabernes Selskab, og han frembragte nu Mesterværk paa Mesterværk. 1780 udgav han sit sidste større Arbejde *„Fiskerne,“* maaske det fuldendteste blandt dem alle. — Men Danmarks udødelige Digter var som Menneske, menneskelig talt, dets ulykkeligste. Mens han arbejdede paa Rolf Krage, blev han syg og laa paa Hospitalet. En Aften, han var gaaet ud herfra, kom han for silde hjem, og maatte tilbringe Natten udenfor Porten. Han paadrog sig her den Gigt, som

senere et Fald med Hesten imod en Træstub, vel ogsaa hans mindre ordentlige Levnet, stadig forværrede, og som efter ti Aars ubeskrivelige Pinsler, der havde sammenknuget hans Legeme, uden at de vare i Stand til at böje hans Aand, lagde det svækkede Legeme i Graven. Hans Moders ukærlige Strænghed, hans Families Ligegyldighed, flere af hans Venners Haardhed, Manglen af tilstrækkelig Understøttelse og den deraf flydende bitre Trang, som hans egen Mangel paa Økonomi forøgede, — alt dette kunde visselig forbitre ham Livet, men ikke knække hans Mod. Den Digter, som et uskönsomt Fædreland gav 100 Rdlr. aarlig, medens man fandt det upassende at tillægge ham den Professortittel, han i et svagt Öjeblik havde ønsket sig, og som nødtes til at göre Lejlighedsdigte til et stadigt Erhværv, han var midt i al sin Jammer endnu lige saa ædel, stolt, fribaaren og kraftig som i sine lykkeligere Dage, og beholdt derhos samme muntre og livlige Aand i venskabelig Underholdning. Hans Sundhed gjorde et Ophold paa Landet nødvendigt, og han flyttede ud til det Rungsted, hvis Skönhed han i *„Rungsteds Lyksalighed"* saa dejlig har skildret. Mellem de simple, trohjærtige, kraftfulde Fiskere levede han endnu saa blide Dage, som det med hans nedhrudte Helbred var muligt. Anne Hedevig Jakobsen blev ham her en ny Arense. Hun mildnede hans Pinsler ved kærlig Deltagelse; hun var blid, huldsalig og yndig nok, til at henrykke den endnu stedse varmtfølende Digter; og hun delte gjerne hans sværmeriske, dybe og hellige Begejstringer. Da reves han pludselig af sin ukærlige Familie fra dette ny Hjem til det uvenlige Søbækhus ved Kronborg, hvor han manglede al Bekvemmelighed, Pleje og Deltagelse. Her blev han dog ikke længe. I Høsten 1777 flyttede han atter til Kbhvn. Hans ny Værtinde, Madam Schouw i Skindergade, blev ham en öm og moderlig Veninde, der ikke lod ham savne den haarde Moders Omhu, men blidnede, saa vidt det stod til hende, de sidste $3\frac{1}{2}$ Aar af hans Liv. Men hans Smærter tiltoge bestandig; han kunde ikke flytte sig uden Hjælp; krumböjet maatte han sidde i Sængen eller Lænestolen med Brystet hvilende paa en Pude, som laa paa hans Knæ; tilsidst kunde han ikke uden Hjælp, og kun under de voldsomste Pinsler, vende sig i Sængen. Velkommen hjemkaldte da Dødens Engel ham d. 17. Marts 1781. Og nu begyndte Danmark at føle for ham; thi en Skare fulgte ham til Graven, saa stor, som Kbhvn endnu aldrig havde set den. Han ligger begraven tæt op til Trinitatis Kirke, ved Gjennemgangen, tæt ved Siden af — Wessel.

Til Nr. 90. Henrik Gerner, en Sön af Kommandørkaptejn Andreas G., der atter var en Sönnesön af den fra Kbhvns Belejring i 1659 berömte Biskop Henrik G., blev født i Kbhvn 5. Juli 1742, men var kun 7 Aar gl., da han mistede sin Fader og med sin Moder tog til Aalborg. 1756 blev han Kadet, 1763 Löjtnant, og 1768 sendtes han udenlands at studere Skibsbyggeriet, fornemmelig i England og Frankrig. 1772

kaldtes han atter hjem, og ansattes samme Aar som Flaadens Fabrikmester, i hvilket Embede han døde som Kommandørkaptejn d. 27. Desb. 1787. Svag af Helbred, lagde anstrængt Studering og uafbrudt Arbejde ham saa tidlig i Graven. Hans Arbejder for vor Flaade ere lige saa mange og forskjelligartede, som udmærkede. Han havde studeret Skibsbyggeriet som Videnskab, og de Skibe, han byggede (25 Orlogsskibe og Fregatter med 1368 Kanoner, foruden 10 mindre Skibe med 82 Kan.), vare de bedste, Danmark nogensinde havde haft, „skönne i Form," som en Sømand udtrykte sig, „stærke i Forbinding, snilde i Fart, skarpe i Luvholdning, stive i Kuling, magelige i Søgang, kort, herlige Skibe; intet Flikkeri, intet Fuskeri, intet til Pral og intet halvgjort; alt fuldstændigt, saa vidt det kunde være det, fuldfærdigt, saa snart det kunde blive det." Hvad der dog maaske mer end alt andet bidrog til hans Berömmelse, var det konstige Pompeværk i Dokken, som besynges i nærværende Vise, — som var et Værk af hans egen Opfindelse, og som selv efter Fremmedes Vidnesbyrd var et sandt mekanisk Mesterstykke. I sine Beregninger havde han forud afmaalt og sammenföjet alle denne Maskines utallige enkelte Stykker med saadan Flid og Nöjagtighed, at, „da de fra de forskjellige Værksteder, hvor de forfærdigedes, førtes til Stedet, hvor Maskinen sammensattes, passede de saa nöje med hinanden, at de uden den mindste Forandring i nogen Del udgjorde et Hele, der straks og fuldkommen kunde virke til sit Öjemed." — For de yngre Søoffiserer var han en Fader, og som en saadan elskedes han af dem. Hans Sjæl var Utrættelighed, Uegennyttighed og Opofrelse for den enkelte, som for det hele. Han døde med Ordene: „Gid det gaa Kronprinsen (Frederik d. 6te) vel! gid det gaa Danmark vel!" og hans Død blev inderlig og enstemmig beklaget af Folk og Fyrste.

Til Nr. 91. Danmark har ikkun haft faa udmærkede Statsministre, og de tre af disse tilintetgjorde det selv: Ulfeld, *Griffenfeld* og Struensee. „Bedre nyttet, bedre fredet" blev den fjerde: Andreas Peter Bernstorff, en Brodersön af den fortjente Johan Hartvig Ernst B., og født i Gartov i Hannover 28. Avg. 1735. Hans Farbroder, der allerede 27 Aar tidligere var gaaet i dansk Tjeneste, drog ogsaa ham herind (1759), og Tyskland sendte os atter en sund Stamme til Opgæld for de mange hule Nødder, med hvilke det i Hundredaar havde haft for Vane at oversaa vort Hof, vor Hær, vore Kollegier, vore Lærestole og vore Godser. Med Troskab og Iver arbejdede han i forskjellige Retninger i Landets Tjeneste, indtil hans Farbroder 1770 afskedigedes; da trak ogsaa han sig tilbage til sine Godser i Meklenborg. Ved Struensees Fald (1772) blev han tilbagekaldt, og blev næste Aar Præsident i det tyske Kanselli og Udenrigsminister. I denne vanskelige Stilling, der dengang var dobbelt vanskelig, paa Grund af Danmarks mindre venskabelige Forhold til forskjellige Magter, forstod han paa den ene Side at undgaa Fredsbrud ved

klog Eftergivenhed, og paa den anden ved en fast og kraftig Holdning at vedligeholde Statens Værdighed. Især er den 1780 med Sverrig og Rusland afsluttede *bevæbnede Nevtralitet*, til Værn imod Englands Vilkaarlighed, et Hædersminde for ham, og dog — nødte Ærgrelser og Fortrædigelser fra den herskesyge Enkedronning, Juliane Marie, og hendes villige Haandlanger, den smaalige Guldberg, ham endnu samme Aar til at tage sin Afsked. Han var da atter ude af Statens Tjeneste, indtil Kronprins Frederik i Følge Revolusjonen af 1784 overtog Regeringen og straks indsatte B. paa hans forrige Post, hvilken han fra nu af indtil sin Død (21. Juni 1797) beklædte til saa rig en Velsignelse for det selvvalgte Fødeland. Han var Kronprinsens Ven og fornemste Medhjælper ved alle de store Reformer, der satte en Ende for alle det gamle Regimentes Afskyeligheder og indførte en ny Tingenes Orden, grundet paa Agtelse for Menneskerettigheder og Menneskeværd. Selvejendoms Udbredelse, Stavnsbaandets Sønderbrydelse, Almueundervisningens Fremme, mild Behandling af Pressen, Lettelser for Handel og Haandværk, Slavehandelens Ophævelse og hundrede andre Ting gjorde Frederiks og Bernstorffs og Reventlovs Navne til uforglemmelige Helligdomme for Folket, hvorfor vi her kunne spare os den nærmere historiske Udvikling, og endnu kun tilföje, at B. ogsaa i dette sit Ministerium vidste med Held at fortsætte sin tidligere Færd mod de fremmede Magter, og det midt under den franske Revolusjons Omvæltninger. Derfor var Sorgen over hans Død saa almindelig, derfor kappedes en uoverskuelig Mængde om at vise ham den sidste Ære, at ledsage ham til hans sidste Hvilested. Og iblandt denne Mængde var Kronprinsen; han gik tæt bag ved Kisten; man vilde anvise ham en anden Plads, men han svarede: „Jeg gaar blandt hans Börn.“ Saa rørende ere disse Ord; der er kun Tvivl om, hvem de hædre mest: Frederik eller Bernstorff.

Til Nr. 92. Kaptejnlöjtnant Karl Vilhelm Jessen (f. 10. Juli 1764, † 30. Marts 1823) blev 1800 afsendt til Vestindien med Briggen Lovgen paa 20 Kanoner, for at beskytte vor Handel mellem Øerne. Uden at han i Forvejen vidste, at der var Krig mellem Danmark og England, eller, rettere sagt, för denne Krig var udbrudt, blev han under Fugleklippen d. 3. Marts 1801 pludselig angrebet af to engelske Fregatter paa 26 og 22 Kanoner. Uden foregaaende Prejning affyrede den ene Fregat tre skarpe Skud paa Lovgen. J. lod affyre et, og spurgte om Aarsagen til, at man skød paa ham; men isteden for Svar fik han det glatte Lag fra Fregatten. Nu lagde den anden Fregat sig ogsaa paa Siden af ham, og begge angrebe de ham med den störste Hæftighed. J. sparede dem heller ikke, men gav dem Skud paa Skud, og alt som han skød, stod han med smaa Sejl nærmere ind mod St. Tomas, for at lokke dem under Fæstningens Kanoner. Denne Forsigtighed var dog ufornøden; thi efter en Times Fægtning vare begge Fregatter saaledes tilredte, at de maatte

flygte. De havde begge faaet Grundskud, og især var den störste, Arat, saa forskudt, at den, som man udtrykker sig, blev baaret paa Pumperne til Tortola. J. blev ved sin Tilbagekomst af Kronprinsen hædret med en Guldsabel. (*With:* „Danske og norske Søheltes Bedrifter.")

Til Nr. 93. I Kongedybet stod Johan Olfert Fischer (f. 7. Avg. 1747, † 18. Febr. 1829) den anden April 1801 med 5 Blokskibe, 2 Linieskibe, en Del Pramme og 11 Kanonbaade — 29 store og smaa Skibe med 637 Kanoner — imod Helten fra Abukir, Baronen af Nilen, den store Nelson, der havde 12 Linieskibe, 7 Fregatter, 1 Kutter, 1 Skonnert, 8 Brigger og 7 Bombeskibe, — i alt 36 Skibe med 1462 Kanoner. De fleste af vore Skibe bleve gjorte ubrugelige, en Del bleve tagne og brændte, men vore Søkrigere havde kæmpet, saa de ej alene vakte Fjendens Studsen og Evropas Beundring, men — hvad der maaske var vel saa vanskeligt, — kaldte det drömmende Folk til Live, til et Liv, der gör det nærværende Hundredaar til en glædelig Modsætning til det forriges Død. Den 2. April „stod vor Æres Dag op af de rullende Bølger, indskudt af Prøvestenens Tordner." — „Naar jeg blot historisk mælder" — siger Fischer i sin Rapport, — „at denne, jeg tör vel kalde den saa, höjst ulige Kamp varede og vedligeholdtes med en uforlignelig Tapperhed i $4\frac{1}{2}$ Time, at den superiøre Magts Ild en Time för Slagets Ende allerede var saaledes svækket, at adskillige af de engelske Skibe, hvoriblandt Viseadmiral Nelsons, kun skød med enkelte Kanoner; at denne Helt midt i Slagets Hede sendte en Parlementær för at foreslaa Vaabenstilstand; naar jeg tillægger, at det er mældt mig, at tvende engelske Linieskibe allerede havde strøget, men ved Opsejling af friske Skibe bleve understøttede, og hejste igjen; — saa er det vel tilladt at sige, tilladt at tro, at Fjenderne selv ville tilstaa, at Danmarks gamle Søkrigerære den Dag lyste i saa utrolig Glans, at jeg takker Himlen at have haft Evropa til Vidne derpaa. Endnu hang Sejrens Vægtskaal, om ikke lige, dog langtfra sunken til Skade for Danmark; selv de först og haardest angrebne Skibe, selv den omringede, med al min höje Idé om dansk Tapperhed ubegribelige Prøvesten, sloge endnu en Stund, til næsten alle Kanoner vare demonterede...., til jeg Kl. 4 modtog Ordre at ophøre med Slaget" osv. Af dræbte og saarede havde vi hin Dag 1292, iblandt de døde 9 Officerer (Kaptejnerne Thurah og Schrødersee, Löjtnant Hauch osv.); de dødes Legemer gjemmer den dejlige Mindehöj paa Søetatens Kirkegaard. — Fischer nævnte den „ubegribelige Prøvesten;" dette Blokskib paa 58 Kanoner førtes af Lorens Fjelderup Lassen (f. 1756, † 27. Juli 1837); det var ham, der begyndte Slaget, og han vedblev at skyde til det sidste. Han blev beskudt af 4 Orlogsskibe, 1 Fregat og 1 Brig; tre Gange gik der Ild i hans Skib, og tre Gange blev hans Vimpel nedskudt; men han slukkede Ilden og hejsede Vimplen paa ny, og vedblev at stride, indtil han kun havde to brugelige Kanoner. Dog — vi kunne ikke dvæle ved

hver enkelt Mands Stordaad, og at dvæle længer ved den hele Begivenhed er unødvendigt; den skrev sig med Flammeskrift i enhver dansk Barm.

Til Nr. 94. Martin Vahl fødtes i Bergen 10. Oktb. 1749. 1766 blev han Student, og studerede derpaa 1769—75 i Upsala Botanikken under Vejledning af Sverrigs berömte Linnê. Senere gjorde han forskjellige saavel inden- som udenlandske Rejser til sin Videnskabs Fremme, og ansattes 1779 som Lektor i Botanikken ved den botaniske Have i Kbhvn. 1801 blev han Professor; han døde d. 24. Desb. 1804. Han har gjort sig særdeles fortjent af sin Videnskab ved forskjellige Skrifter (af „*Flora Danica*" besörgede han f. E. 16de—21de Hæfte), og vandt sig derved et evropæisk Navn; hans elskelige Personlighed har Digteren skildret.

Til Nr. 95. Til Begivenheden i dette Digt kan jeg ikke föje andet, end at den, saa vidt jeg veed, skal være fuldkommen sand, lige indtil selve den Mærkelighed, at Kaptejnens Navn er forblevet ubekjendt. Vi se i ham en smuk Repræsentant for hele det engelske Folk, som, hvad der er vitterligt nok, kun med Harme og Skamrødme betragtede det Røvertog, der var en Akt af en ærelös Regerings almenforagtede Politik. Set ingen ombord kjendte Togets Hensigt, för man var kommet ind i Kattegat; thi först der maatte Chefen bryde den forseglede Ordre. — *Kullagunnarstorp* er en Herregaard, som, lidt over en dansk Mil nord for Helsingborg, ligger ved Øresund, og fra hvilken man har en vid og dejlig Udsigt. — Gambier var Flaadens Overadmiral, medens Landingstropperne kommanderedes af Catcarth og Wellington (dengang endnu Wellesley). — Georg d. 3die var dengang Englands Konge; Togets egentlige Ophavsmand var imidlertid Udenrigsministeren George Canning. — Ved *Abukir* (i Ægypten) slog Horatio Nelson 1. Avg. 1798 den franske Flaade, som havde overført Napoleon og hans Tropper til Ægypten, i et yderst blodigt Slag; vandt sig i dette ej blot Borontitlen af Nilen, men vandt sit Navn Udødelighed. Med en endnu större Glans omgav han dette i Sejren ved *Trafalgar* (et Forbjærg i den spanske Provins Sevilla), ved hvilken han 21. Oktb. 1805 tilintetgjorde den forenede franske og spanske Flaade, og ved sin Heltedød købte sig en Plads i Westminster Abbedi. — Korsikaneren Buonaparte, der 1804, under Navnet Napoleon d. 1ste, paasatte sig Frankrigs Kejserkrone, og under den i et Tiaar — menneskelig talt — holdt Verdens Skæbne i sin Kæmpehaand, skulle vi her anse det for unødvendigt at dvæle ved. — La Gardie, en fransk Familie, der for omtr. tre Hundredaar siden blev bosiddende i Sverrig, har siden til næsten alle Tider og i alle Retninger udmærket sig ved en saadan Kraftens, Tankens og Villiens Adel, at den er blevet en af Sverrigs berömteste Slægter, der i dettes Historie danner et smukt Sidestykke til de tyske Ranzauer i Danmarks. Til for nogle Aar siden boede den endnu fortrinsvis paa det yndige Kullagunnarstorp; senere har den taget Bopæl paa det fire Mil østen for Lund beliggende Løberød.

Til Nr. 96. I Katolisismen drev man Afguderi med de helliges Efterladenskaber, og en Flig af Jfr. Maries Særk skulde saaledes standse Smærterne i det Lem, paa hvilket den lagdes. — Vessel og Juel, se Anm. til Nr. 83 og 75. — Otto Rud (født paa Vedbygaard 1520, † 21. Oktb. 1565) var en af vore dristigste Søhaner i Syvaarskrigen mellem Sverrig og Danmark (1563—70). I Slaget under Øland (1564) gav Herluf Trolle ham og Jörgen Brahe Ordre at angribe det svenske Admiralskib Mageløs, der havde sit Navn af sin uhyre Störrelse og fortrinlige Udrustning. Befalingen blev straks udført, og R. især angreb med Hæftighed. For at naa sit Maal, skød han Roret bort fra M., løb bag ind under det, og hæftede sig fast ved det, før at det ikke skulde undløbe. Den svenske Admiral satte alle Sejl til, for at trække R.s Skib med sig ind i sin Flaade; men i det samme angrebe et Par andre danske Skibe, hvert fra sin Side, Mageløs, og R., som derved fik Lejlighed til at hale sig om paa Siden af Fjenden, benyttede det belejlige Öjeblik, sprang ombord med sine Folk, fangede Admiralen og erobrede Skibet. Det sprang dog straks i Luften, og R. fik næppe Tid til at redde sig selv og en Del af sine Folk. I et Søslag under Bornholm blev han senere efter et tappert Modværge tilsidst fanget, og ført til Stokholm. Herfra førtes han til Vadstena og forestilledes for den sindssvage K. Erik d. 14de, som bebrejdede ham den Skade, han havde tilföjet Sverrig, og truede ham paa Livet. R. svarede, at han var en indfødt dansk Mand, der havde svoret sin Konge Huldskab og Troskab; han var stolt af, at han til det yderste havde fægtet for Konge og Fædreland, og det var kun Lykken, der havde forhindret ham i at overvinde hans Fjende. Kong Erik skal i sin Forbitrelse have villet gjennembore ham, men en ædel Svensk, Klavs Eriksen, have kastet sig imellem, og forestillet Kongen, at det var ikke saaledes, man burde behandle en kæk, tro og ærekær Sømand. — Ham *med det ene Öje*, ɔ: Kristian d. 4de; jfr. Anm. til Nr. 70.

Til Nr. 97. Kristian d. 7de (f. 29. Jan. 1749, Konge 14. Jan. 1766) var velbegavet af Naturen, men faldt faa Aar efter sin Tronbestigelse i en Sygdom, som rimeligvis, i det mindste tildels, var fremkaldt ved Udsvævelser, og som fulgte ham indtil Graven. Sin *Læge*, Tyskeren Struensee (f. 5. Avg. 1737), lod han skalte og valte med sig og sit Hof, og tilsidst med Riget, som han styrede med reformatorisk Dygtighed og Dristighed, men med en Hensynsløshed og Kaadhed, som gjorde det let for hans talrige Fjender at styrte ham. 17. Jan. 1772 fængsledes under en Maskerade baade Struensee og Dronningen, Karoline Matilde (f. 22. Juli 1751). Denne sidste forvistes derpaa til Zelle i Hannover, hvor Smaakopperne et Par Aar senere (10. Maj 1775) endte den skönne ulykkeliges Lidelser. Men Struensee maatte under Bøddeløksen (28. Apr. 1772) udsone sine mange Fortjenester og sin frække Ubesindighed; thi denne var dog vel hans værste Brøde. Over hans blodige Lig steg den herske-

syge Juliane Marie, Enkedronningen, Kr. d. 7des Stedmoder (f. 4. Sept. 1729, † 10. Oktb. 1796), til Regeringens Töjler, som hun ved den kloge Høegh-Guldbergs Bistand vedblev at holde, indtil en ny Revolusjon, men ublodig, d. 14. Apr. 1784 bragte den 16aarige Kronprins Frederik (se Anm. til Nr. 106) til Rigsforstanderskabet. I de følgende Aar fremmedes en Mængde vigtige Landboreformer, som gave det förste Stød til den danske Bondes gjenvundne Frihed og Selvstændighed, hvorom *Frihedsstøtten* paa Kbhvns Vesterbro endnu knejser til velsignet Minde. — Balder og (Hakon) Adelsten, se Anm. til Nr. 8 og Nr. 27. — D. 21. Jan. 1793 maatte K. Ludvig d. 16de af Frankrig under Guillotinen blöde for den Revolusjon, som hans Forfædres Brøde og hans egen Svaghed havde fremavlet. Under de Storme, som Revolusjonens Jordskælv fremkaldte trindt i Evropa, stod Kr. d. 7des Trone sikker; men 26. Febr. 1794 gik hans Slot, det prægtige Kristiansborg, ved Uforsigtighed op i Luerne. Det næste Aar, d. 5. Juni 1795, afbrændte en meget stor Del af Kbhvn. Til de brandtlidte var der ikke Husrum nok i Byen, og en Mængde af dem maatte derfor nedsætte sig i det afbrændte Kristiansborgs Buegange. — Til de øvrige menneskekærlige Foranstaltninger fra „*Prinsetiden*" kom ogsaa Forbudet mod Negerslavehandelen (16. Marts 1792). — Om „*Skærtorsdagsslaget*" se Anm. til Nr. 93. — Om Kbhvns Brand og Flaadens Ran se Anm. til Nr. 96. — Kong Georg d. 3die af England, Kr. d. 7des kødelige Fætter, var en Broder til Dronning Matilde, altsaa tillige sin Fætters Svoger. — Under denne ødelæggende Krig flygtede den gamle K. Kr. til Rensborg, hvor han ubemærket henslumrede d. 13. Marts 1808.

Til Nr. 98. Löjtnant Peder Willemoes blev født i Assens 11. Maj 1783, og faldt i Sejerøsund 22. Marts 1808. I Kongedybet d. 2. Apr. 1801 (jfr. Nr. 93) kommanderede han som Sekundlöjtnant Flydebatteriet Nr. 1 paa 24 Kanoner. Han angrebes af forskjellige Fregatter og Brigger, men især af Nelsons eget Skib, Elefanten, hvilket han gav flere Grundskud, ligesom han i det hele gjorde Fjenden stor Skade. I Förstningen oversaa man ham, da han laa saa lavt paa Vandet, men da man senere saae, hvad Skade han gjorde, beskød man ham med Skraa, og bortrev i en Hast hver tredie Mand af hans Besætning. Kl. $2\frac{1}{2}$ kappede han sine Tov, og lod sig drive nordefter med Strömmen, hvor han angrebes af Parkers opsejlende Flaade. Nu sejlede han ind til Toldboden, hvor han blev modtaget med en ubegrænset Jubel, og reddede saaledes sit Skib og Mandskab. Af 125 Mand havde han 29 dræbte og 20 saarede. Efter Stilstanden ønskede Nelson at tale med den ikke 18aarige Helt, der i saa höj Grad havde vundet hans Beundring, og bevidnede ham denne i de mest smigrende Udtryk. „Hvordan følte du dig tilmode den Dag?" spurgte Grundtvig ham nogle Aar senere. „I Kampen havde jeg kun Tanke for min Pligt, men da man med Jubel modtog mig ved Toldboden, — ja, da var jeg stolt!" — „*Lod sig og en liden Stund,*" sigter til

en enkelt Begivenhed. — I nogle Aar saae han sig nu om i Udlandene, men da England 1807 paa ny angreb hans Fædreland, vendte han atter hjem, og indgik paa Langeland Bekjendtskab og Venskab med ham, der senere blev hans Sanger. — Orlogsskibet Prins Kristian, vort sidste Rangskib, var vendt hjem fra Norge, og gik 21. Marts 1808 fra Helsingørs Red om ad store Bælt. Chefen var den forhen (S. 405) omtalte Jessen. Om Eftermiddagen naaede han Sællands Rev, og saae herfra tre Sejlere, hvilke han straks erkjendte for fjendtlige Fregatter. Vinden var ugunstig, og han ankrede; næste Morgen lettede han atter. Modvind forbød ham at naa Bæltet, og han besluttede derfor at vende tilbage til Sundet. Noget efter Middag kom to andre svære Orlogsskibe nordfra, og han higede nu af al Magt mod Sundet; men om Eftermiddagen Kl. 7 vare de ham paa Skud nær. Ogsaa de tre Fregatter kryssede op, og J. forudsaa, at hans Skib maatte ofres. Han holdt saa nær Grunden, at han i Nødsfald kunde tilsætte det, saa at det ikke blev Bytte. De to Orlogsskibe, hvert for sig större end P. Kristian, begyndte næsten samtidig Angrebet Kl. 8; de lagde sig hvert paa sin Side og fyrede uden Ophør. I 2½ Time kæmpede J. saa tappert mod denne Overmagt, at Fjenden maatte lade sine Kanoner tie, og gaa bort at reparere sine Skibe. Forgæves anvendte J. de faa Öjeblikkes Hvile til at udbedre sit; Roret var afskudt, Skroget forskudt, og næsten alt Tovværket tilintetgjort. Nu angrebe desuden de tre Fregatter ham. „Endnu et Lag tordnede fra de danske Kanoner, för Flaget sank, för den danske Køl grov sin egen Grav i Moderlandets Strand!“ Næste Nat blev Vraget brændt, og den fangede Besætning bragt til Gottenborg, hvor man kappedes om at vise Heltene den mest udmærkede Ære. — I dette Slag faldt Willemoes. Det halve af hans Overhoved blev bortskudt. Hans Ven, den i 1834 afdøde Admiral Rothe, tog ham under Armen, for at lede ham ned i Kahytten. Paa Trappen bevægede han den ene Haand op imod Hovedet under Udbruddet: „Ak Gud! — mit Hoved — mit Fædreland!“ og han var død. Hans Ben hvile paa Oddens Kirkegaard under et simpelt Marmorminde, som Venskab og Beundring rejste ham. Paa Stenen skrev Grundtvig:

De Snækker mødtes om Nat paa Hav,
og Luften begyndte at gløde;
de leged alt over den aabne Grav,
og Bølgerne gjordes saa røde.

Her er jeg sat til en Bavtasten,
at vidne for Slægter i Norden:
Danske de vare, hvis møre Ben
under mig smuldre i Jorden;
Danske af Tunge, af Æt og af Id,
thi skal de nævnes i løbende Tid
Fædrenes værdige Sönner.

Til Nr. 99. Om „Prins Kristian“ have vi talt i forrige Anmærkning.

„Paa Sællands Strand,
der hug vor sidste Orlogsmand —
ham til et Baal de gjorde.“

Men „et østerlandsk Sagn fortæller om Föniks eller Palmefuglen, at, naar den har levet i tusinde Aar, samler den sig et Baal af vellugtende Urter, og, naar den paa dette har opbrændt sig selv, stiger den gjenfødt og forynget af Asken med friske Kræfter til et nyt Liv. Det er en billedlig Tale om den Udødelighedsspire, som vi spore, hvergang Menneskelivet gjenfødes og forynges hos den hele Slægt eller den enkelte; og Föniksfuglen opmander billedlig til ikke at lade Hænderne synke eller Modet falde, trods Modgang og Modstand; thi Haabet beskæmmer ikke. Derfor gav man det förste Linieskib, som løb af Stabelen efter Flaadens Tab, vor förste Orlogsmand paa ny Regning, — Navnet Föniks. Thi, skönt Fjenden havde gjort rent Bord paa Holmen, havde endog oversavet eller forhugget det Tømmer, han ikke kunde føre med sig, fik man dog Stumperne sankede, og dannede et nyt Skib med det Haab, at vor Flaade atter skulde stige som en Föniks af sin Aske.“ (Brandt: „Rim og Sange“.)

Til Nr. 100. Hvorledes Dronning Margrete sammensmedede Norden, er kortelig fortalt i Anm. til Nr. 53 og 54. At Lynet fra Gustav Vasas Heltesjæl sprængte Lænken, hvori Sverrig var boltet til Danmark, er ligeledes fortalt i Anm. til Nr. 59. Men kort efter droges Lænken kun endnu strammere, som sluttede det fordum fri og uafhængige Norge til Danmark. Saaledes vedvarede Norges ydmygende Provinsforhold i henved tre Hundredaar. Da sammensvore Verdens Stormagter sig, og Danmark maatte slippe sit Bytte (Freden til Kiel d. 14. Jan. 1814). Det var dog ikke for at göre gammel Uret god, for at gjengive Norge til sig selv og sin Frihed, at de mægtige havde rustet sig mod Danmark. Meningen var tværtimod den, at Trælkvinden Norge, som hidtil havde adlydt Danmark, skulde fremtidig staa under svensk Lydighed.

De solgte Land, og de solgte med
den Bamse, för de ham vog;
men det var dem, de Ejdsvoldsmænd,
slet ej de sig sælge lod.
— Med staalsat Vilje vandt
de Kæmper Norrigs Land
fra fremmede Herrer.

Paa Ejdsvold gav Norge sig sin egen fri Forfatning (d. 17. Maj 1814); forskjellige heldige Omstændigheder kom dets heltelige Frihedsfølelse til Hjælp, og i Foreningen af 4. Novb. 1814 sluttede Norge og Sverrig sig sammen som tvende lige fribaarne, lige uafhængige, om end nöje forbundne Søsterstater. Ogsaa Norge var da saaledes indtraadt i de fri Staters Række, og:

Velkommen, Norrig og Norrigs Flag!
velkommen, fribaarne Folk!
det sidste Trældomsstæmpel er brudt;
du selv er din Viljes Tolk.
— Med Sang om Køl og Spejl
for bugede Sejl
gaa kækt gjennem Voven!

At Norden dog atter skal forenes i Frihed og Kærlighed, og saaledes indtage den Stilling, som tilkommer det blandt Adelsfolkene, det er den Vished, der staar som Rosen for alle Tankens Blommer for hver den Nordbo, der af Fortiden lærte at forstaa Nutiden og at ane Fremtiden. Og sikkerlig! dette Haab skal ikke beskæmmes.

Til Nr. 101. D. 4. Novb. 1814 afsluttedes i Kristiania Norges endelige Forening med Sverrig, men som et *selvstændigt* Rige (jfr. forrige Anm.). — *Dværg* og *Jotun* (Jætte), se Anm. til Nr. 3 og 4. — Loke, se Anm. til Nr. 3, 5 og 6. — *Ragnarok*, se Anm. til Nr. 11. — *Svitiod*, o: Sverrig, som dengang talte sin 14de Karl. — Skuld, se Anm. til Nr. 11 og 20.

Til Nr. 102. Den ædle Georg Wilhelm Pfingsten (f. i Kiel 3. Maj 1746) er allerede død for flere Aar siden (26. Novb. 1827), men hans Navn er endnu en Velsignelse. Den Kraft, Kærlighed og Opofrelse, hvormed den ædle Gubbe, næsten til sine Dages Ende, virkede for sit besværlige, men store, skönne og ædle Öjemed, at være den døves Øren og den stummes Tunge, var visselig mageløs, og derfor vare Virkningerne af hans Anstrængelser saa velsignelsesrige. Sön af en Tambur, og født og opdraget i de mest trykkende Kaar, havde han gjennemlevet en Ungdom i Usselhed og Fattigdom, men rig paa Æventyr, der prøvede og øvede hans aandelige Kraft, som paa de mangfoldigste Fristelser, der prøvede hans sædelige Kraft, uden at böje den. Musikant som Faderen, blev han siden Parykmager, sad som saadan i betydelig Drift i Lybæk, indtil Brugen af Parykker ophørte, gav saa Undervisning i Musik, Dans, Læsning osv., og fortjente derved Brødet til sin talrige Familie; opfandt paa samme Tid Trommemusikken, og gav offentlige Trommekonserter paa forskjellige Steder, selv i Kbhvn; opfandt ligeledes Signalsprog baade for Öjne og for Ører, til Brug paa Søen som paa Landet; men beskæftigede sig især med at opfinde en Undervisningsmaade for blinde og døvstumme. Blev Organist og Skolelærer i Hamberge, tæt ved Lybæk, og oprettede her et privat Døvstummeinstitut. Da ti Aar senere et lignende blev oprettet i Kiel, blev han kaldet til Lærer for dette, ligesom senere for Døvstummeinstituttet i Slesvig, hvor han sluttede sine Dage.

Til Nr. 105. Nærværende Salme forskriver sig egentlig fra Katolisismens Tid — *ogsaa den* havde sine Salmer! — men blev omarbejdet af Grundtvig, til Brug ved Kristendommens Tusindaarsfest, som 1826 fejredes her i Landet. Derfor har jeg optaget den imellem de historiske

Digte; den er et samtidigt Minde om hin mærkelige Mindefest. Vilde man være polemisk, kunde man gjerne paastaa, at den var historisk i dobbelt Forstand; thi Forbudet imod at bruge den gav Anledning til, at Gr. nedlagde sit Præsteembede.

Til Nr. 104. Rasmus Kristian Rask var en Husmandssön fra Brændekilde v. Odense, født 22. Novb. 1787. Gik i en Alder af 20 Aar fra Odense Skole til Kbhvns Univ., hvor han netop ankom, som Englænderne havde lagt Byen i Brand. Blev næste Aar Voluntør ved Universitetsbiblioteket, men begyndte allerede 1812 Rækken af sine Rejser. Först til Stokholm, derpaa 1813 til Island, hvorfra han 1815 hjemvendte over Skotland. Stiftede 1816 det islandske litterære Selskab, og gik samme Aar paa ny til Stokholm, hvorfra han i det følgende Aar over Petersborg, Moskov og Astrakan gik til Georgien og Persien. Drog saa til Indien, hvor han ved Skibbrud og andre Uheld fik sit Ophold forlænget, men forlod det sluttelig i Desb. 1822. Gik Søvejen om Afrika hjem, og ankom i Maj 1823 til Kbhvn. 1825 modtog han et Tilbud om Ansættelse fra Edinborg, men afslog det, og blev nu — *ekstraordinær* Professor i Litterærhistorien ved Kbhvns Univ. (1831 i de østerlandske Sprog); 1829 blev han tillige Universitetsbibliotekar efter sin gl. Vens og Velynders, Nyerups, Død. D. 14. Novb. 1832 døde han ugift i Kbhvn. Sit Livslys havde han udbrændt under stadig Forsken, og selv gik han nu op i Alterflammen. Han var ikke blot sin Tids og sit Folks, men han var mange Tiders og mange Folks störste Sproggransker og mægtigste „Runemester.“ Ethvert Sprog, de døde med de levende, havde aabnet ham sine Lönkamre, saa han var hjemme i dem alle, og han bevægede sig i fremmede Sprog i Snesevis med större Lethed og Sikkerhed end selve de indfødte. Det var, som om hans Aand havde trængt paa hin Side den babyloniske Sprogforvirring, havde atter fundet Rede i al Sprogenes Vilderede, atter fundet Enhed i den uhyre og brogede Mangfoldighed. Men den stille, fordringsløse Mand med den elskelige Blyhed og Beskedenhed var og blev dog dansk i sit hele Hjærte. Digteren giver ham den Gravskrift, at: „Vej han brød, hvor han kom hen;“ men selv havde han formet sin Gravskrift saaledes: „Sit Fædreland skylder man alt, hvad man kan udrette.“ I den Aand levede og virkede han, der havde fattet, at: „Der gives ingen Ven, som kan lignes ved Virksomhed; hvo der arbejder, synker ikke hen.“ — Om *Hekla* se Anm. til Nr. 47. — *Ganges* er Navnet paa den hellige Hovedflod i Ostindien.

Til Nr. 105 og 106. I 170 Aar havde Danmarks Konger været i Besiddelse af en saa ubegrænset Magt som ikkun Østens Despoter. Hvordan de have brugt den, derom maa Historien vidne, og — den har vidnet. Frederik d. 6te brugte den som ingen af hans Formænd; han arbejdede virkelig paa at løse Enevældets store og herlige Opgave. Stavnsbaandet blev løst, og derved blev *Fødsels*aristokratiet om ej knust, saa dog

lidt efter lidt uskadeliggjort; Negerhandelen blev ophævet, og derved fik *Farve*aristokratiet sin Helsot; Jøderne fik Borgerrettigheder, og *Troes*-aristokratiet var brudt; Borger- og Almueundervisningen blev fremmet med stadig Iver, og derved var *Embeds*aristokratiet undergravet i sin Grundvold; Hæren blev nasjonal, medens den för havde bestaaet af hværvede Bander med alskens tyske Befalingsmænd, og derved fik *Tyske*-aristokratiet sit uforvindelige Banesaar. Dog, vi kunne umulig opregne alle de Foranstaltninger, ved hvilke Fr. d. 6te, den „alvorlige Hersker," blev Folket saa kær som ingen af hans Formænd. Men den samme Fr. d. 6te var det ogsaa, som den 28. Maj 1831 gav sit Folk Løftet om en Stænderforfatning, hvilket Løfte hilstes med en saadan Jubel, at et Antal af Kbhvns dygtigste og anseteste Mænd i festlig Forsamling enedes om at stifte et Selskab, 28de-Majs-Selskabet, der aarlig vilde höjtideligholde denne Dag som Fremtidshaabets Nyaarsmorgen. Men det Løfte, som Fr. gav 1831, indfriede han 1834, i det Aar, han holdt sit Guldbryllup med Herskersorgen, da han d. 15. Maj udgav den Stænder-anordning, som visselig ikke var uden store og væsentlige Mangler, men som dog dannede et nyttigt Overgangsled til det, som ventede. D. 1. Oktb. 1835 samledes det danske Folkeraad förste Gang paa ny, efter henved 6 Menneskealdres For!øb, ja vel i Grunden efter 3 Gange 6, saa vist som det var i Valdemarernes og ikke i Frederik d. 3dies Tid, at Folkemunden gik i Baglaas. Siden den Tid har *„Tanken faaet Ord,"* ja! — allerede er Duen, der ikke trættedes ved at flagre fra Folket til Tronen, vendt tilbage fra denne til Folket, og har bragt Oliebladet med sig (jfr. Anm. til Nr. 120). — Nr. 105 er skrevet til Majselskabet 1838. — *„Støtten, som klinger;"* om Memnonsstøtten i Ægypten fortæller Sagnet, at den holdt en Sitar i Haanden, som spillede af sig selv, naar Solen i Morgenstunden paa en vis Maade bestraalede den. — Saga; se Anm. til Nr. 30. — — Kun to Gange havde Stænderne været samlede, da døde Frederik d. 6te (d. 3. Desb. 1839) henved 72 Aar gl. (han var født d. 28. Jan. 1768). Vi have allerede i det foregaaende skildret den Konges Betydning, om hvem der med Sandhed blev sunget:

„Hans Bønder ham bar,
som Valdemar,
som Frode, om Land med Taare klar."

Og dette stolte Vidnesbyrd, udgaaet umiddelbart fra et dybtbevæget Folks Hjærte, skal ingen Bogstavvisdom bortforklare. Lad saa være, at han hverken var nogen stor eller stærk Aand — og sine store Svagheder havde han ganske vist —; han tilfredstillede dog sin *Samtid* i en Grad, der forvisser os om, at den slet ikke var i Stand til at bære nogen större eller stærkere Konge, glad, som den var, over hans Ejegodhed. Derfor udtonede jo ogsaa Folkets Smærte ved hans Død sig i en Rigdom af dejlige Sange, af hvilke vi her have optaget tvende, med Hensyn til den

sidste af hvilke vi dog skulle bemærke, at den Indflydelse, som dens 6te Vers tillægger ham, som om det var ham, der i Wienerkongressen havde reddet Danmarks Selvstændighed og dets fortsatte Bestaaen, uden Tvivl ene er begrundet i en ængstlig og kærlig Folketro, der helst takkede ham for det meste og bedste, den kunde, — savner altsaa al historisk Grund.

Til Nr. 107. Johan Kasper Herman, Greve af Wedel-Jarlsberg (f. i Montpellier 21. Sept. 1779, † i Wiesbaden 27. Avg. 1840), blev allerede 1806 Amtmand i Buskeruds Amt og 1808 Medlem af den midlertidige Regeringskommissjon i Norge; blev norsk Statsraad og Chef for Finansdepartementet 18. Novb. 1814 (entlediget paa Ansøgning 1822); Norges Riges Statholder 19. Sept. 1836. — Var en Mand af ganske overordentlige Ævner, men i det mindste en Stund nærede man hernede megen Tvivl om hans fuldkomne polittiske Ærlighed. Man har nemlig antaget, og næppe med Uret, at Kristian (Karl) Avgust af Augustenborg, som 1808—09 paa sin danske Konges Bud stod i Spidsen for den norske Hær imod Sverrig, indgik en Sammensværgelse med den svenske Hærs Anførere, for saaledes, i det han førte Norge med sig som Brudegave, at bane sig Vejen til Sverrigs Trone, til hvilken han ogsaa virkelig blev kaldet; og man har endvidere antaget, at Wedel-Jarlsberg bidrog til at fremkalde den forræderske Beslutning hos ham, og understøttede ham i dens Udførelse. Det være, som det vil; det var en vanskelig Tid: ingen kan tjene to Herrer; og selv en kongelig dansk Embedsmand i Norge kunde vel i mangt et Öjeblik fristes til at spörge sig selv, hvilken Ed han nærmest burde følge, den, der bandt ham til Danmarks Konge, eller den, der bandt ham til Norges Folk. Paa Ejdsvold (1814) hørte W.-J. til de færre, men mere skarpsynede, der kæmpede for Norges fri og frivillige Tilslutning til Sverrig. Dengang var han ikke populær. Senere blev han saa populær i Norge, saa elsket som faa, som vel næppe nogen anden. Og det var ikke Aandens Storhed alene, man beundrede; det var ogsaa Hjærtets Adel, man elskede. Lad saa være, vi tör ikke afgöre det, at han tidlig i et enkelt vanskeligt Öjeblik famlede og vaklede; i et langt og berömmeligt Livs Aften dækkede ligefuldt en velerhværvet bladrig Egekrans hans höje Tinding, og Norge følte, da Snækken hjembragte hans afsjælede Legeme fra det fjærne Sted, hvor han havde haabet at gjenvinde sin Sundhed, at:

„Det förste Lyn, som Klippetaagen skilled,
fra det tankeklare Öje gik.“

Til Nr. 108. Det Land, som ingen Jøde vil taale inden sine Grænser, det fri Norge, tæller blandt sine tabte Hædersmænd en døbt Jøde. Det er ham, om hvem nærværende Sang synger. Ludvig Mariboe blev født i Kbhvn d. 12. Oktb. 1781. Opdraget til Handelen (i 5 Aar i Livorno), blev han 1803 kaldt op til Norge af den bekjendte Bærnt Anker, og knyttede sig straks med hele sit Væsens Hæftighed til det ny Fædre-

land, som han ved en utrættelig, storartet Virksomhed i de forskjelligste Retninger søgte at bryde ny Baner til Uafhængighed og Frihed, Erhværv og Velstand. For Handel og Pengevæsen, Jordbrug og Fabrikvæsen, for Landets Forsvar og Folkets Oplysning, for Konst og Videnskab og Dannelse, og for hvilket andet Formaal, der ellers henrev hans let bevægelige Aand, arbejdede han trofast igjennem en Menneskealder, arbejdede med Raad og med Daad, med Pen og med Mund, som Pengemand, som Forfatter og som Stortingsmand, arbejdede, — til han nedbrød sin egen Formue, sin egen Kraft. Fra 1833 af faldt han fra Sygdom i Sygdom, som anstrængte Arbejder, anstrængende Rejser og skuffede Forhaabninger idelig forværrede. I Maj 1840 maatte han ty til Hospitalet for sindssvage i Slesvig, og her udaandede han d. 19. Juni 1841.

Til Nr. 109. Kristoffer Ernst Frederik Weyse tilhørte ved sin Fødsel Tyskland (han blev født i Altona 5. Marts 1774), men kom tidlig til Danmark, og tilhørte ved hele sin Virksomhed Danmark, skönt det Sprog, Gratiernes og Musernes Sprog, hvori han talte, har det skönne Fortrin at være hjemligt over den vide Verden. „Hans Værker, der ville bevare hans Navn fra Glemsel, saa længe Tonernes Konst finde en Dyrker, udmærke sig i lige Grad ved Melodirigdom og harmonisk Fylde, forenet med den strængeste Korrekthed. Han var lige stor som dramatisk og lyrisk Komponist; hans Operamusik slutter sig med søsterlig Troskab til Digterens Musa, og lader hvert af dennes Ord fremtræde med dets fulde deklamatoriske Kraft, og i hans Kirkemusik strömmer en dyb kristelig Følelse. Han blev snart hjemme i Danmark, og hans Personlighed som hans Værker bare et dansk Præg, der rimeligvis er Skyld i, at de endnu næppe have opnaaet saa stor en Berömmelse i Udlandet, som de fuldelig fortjene. Bramfri og fordringsløs, aandrig og lunefuld [ogsaa lunefuld i enkelte sælsomme Smaadigte], i Besiddelse af mange Kundskaber og en sjælden Dannelse, var han yndet og elsket af en vid Kreds, og flere yngre Konstbrødre skylde hans venlige Opmuntring og velvillige Bistand stor Erkjendtlighed.“ („Fædrelandet“, i Anledning af hans Død.) — Weyse døde ugift i Kbhvn 8. Oktb. 1842.

Til Nr. 110. Om Tyre se Anm. til Nr. 26, — om Angul Anm. til Nr. 10, — om Knud (Lavard), „Danmarks Hertug“, Anm. til Nr. 39. — Holstens Vaaben er en *„Brændenælde“*. — Det var d. 11. Novb. 1842, at Peter Hjort Lorenzen (f. i Slesvig 24. Jan. 1791) „midt paa de Tyskes Tinge“, midt i den forvendte og fortyskede slesvigske Stænderforsamling, slog saaledes „til Lyd med Modersmaalets Klinge,“ at det gav Gjenlyd i hele Norden, og Skællene faldt fra Öjnene paa de sidste i det danske Folk, der ikke fuldelig vare slagne med Blindhed. Baade paa Faders og Moders Side var han tysk af Herkomst, og hele hans Dannelse var tysk, först i Flensborg Latinskole og siden paa Købmand Stuhrs Kontor sammesteds. Ogsaa i Haderslev, hvor han senere nedsatte sig som Køb-

mand, var hele Aristokratiet og den derfra udgaaede Stemning tysk. Selv sluttede han sig ogsaa fra 1830, da U. J. Lornsen optraadte, indtil 1840 til det saakaldte „schleswigholsteinske“, det holsten-gottorpske Parti, og han ansaas i og udenfor Stænderne for en af dettes mægtigste Støtter. Men Skællet faldt ham fra Öjnene: han havde gjennemskuet Augustenborgerne; havde set den förste spæde Frihedsgnist gløde i Danmark, mens bag al den megen Skraal i Tyskland laa Menigmands Fornedrelse og Underkuelse; det var endelig gaaet op for ham, at i det mindste for den danske Slesviger var den tyske Frihed for dyrekøbt, naar den kun kunde vindes ved Folkelighedens Undergang. Og han løssagde sig frit og aabent fra sine tidligere Forbindelser og Forvildelser. Med Herremændene og Embedsmændene, med Skolerne og Bladene, Dannelsen og Formuen, Hæren og alt, hvad der ellers giver Stød og Tilhold, -- med alt dette imod sig, med en lunken og gnaven Regering over sig, ja vel imod sig, — stillede han sig uden Frygt og Vaklen i Spidsen for de fattige og „uvidende“ Bønder; trodsede Had og Haan og Forfølgelse, og stod fast i Kampen; stod fast som Danskhedens Ridder, som den uböjelige Grænsevogter, som den Holger Danske, om hvilken Nis Lorenzen (en nordslesvigsk Bonde) et Par Aar tidligere havde spaaet (jfr. Anm. til Nr. 23). — Inden Sværdene endnu vare dragne, døde P. H. Lorenzen af et Slagflod 17. Marts 1845; men fra Nutidens Taage, naar den har adskilt sig, skal hans Navn straale hædret og elsket ind i en fjærn Fremtid. (Jfr. „Skand. Folkekalender“ I, 122—40 og II, 36—68.)

Til Nr. 111. Allerede i flere Aar havde Lunds og Kbhvns Studenter plejet venligt Samkvem med hinanden, og i mangen en Stund havde Ordet løftet sig frit og höjt om den Nordens Enhed, der skal vorde Nordens Hæder og Frelse, og paa hvilken i de seneste Tider Ohlenschlæger og Grundtvig havde peget saa længe, indtil Synet var gaaet lyslevende op for Ungdommen. Da sloge de sig 1843 sammen og gæstede i Fællesskab Upsvearne, med hvem de d. 6. Juni indgik Fostbroderskabet paa Upsala Tinghöj. Fra „Upsalatoget“ hidrører nærværende Sang af en af Togets Formænd og Førere. I dette havde tilfældigvis kun en eneste Normand deltaget; men 1845 gæstede Norges og Sverrigs Studenter i en uforglemmelig Uge Sönnerne af Höjskolen i Akselstad. 1848 skulde Svenskerne og Danskerne have mødt i Kristiania, men vi fik Forfald, og Normænd og Svenskere fandt det sömmeligere at blande Blod med de danske Brødre i Sundeved, end at blande Vin i Gildesgaarden. Løftets Bæger fra Upsala Tinghöj krævede en hurtigere Opfyldelse end de fleste havde anet, men derfor blev Eden ikke mindre indfriet.

Til Nr. 112. Bærtel Thorvaldsen blev født i Kbhvn 19. Novb. 1770. Hans Fader var en fattig Billedskærer af islandsk Herkomst, hans Moder en jysk Præstedatter. Efter et Aleksanderstog igjennem hele den dannede Verden, rigt paa Triumfer og dog endnu rigere paa Sejre, bortryktes han

pludselig d. 24. Marts 1844. Han havde ikke kjendt til Sygdom, men sund og smilende sad den kraftige, den vidunderlig skönne Gubbe i sit Folks Kreds, i Glædens Tempel, og blev — man kunde fristes til at sige saa — levende optaget til Himmelen. Hans Saga kjender enhver langt bedre, end vi her kunde skildre den i et Par Linier, og næst at henvise til Thieles: Den danske Billedhugger Bærtel Thorvaldsen, — skulle vi derfor ikkun tilföje, at Italiænerne oversatte det danske Bærtel ved *Albert*. — Roma, ɔ: Rom; — Niagara, et mægtigt Vandfald i Nordamerika. — Ved *Bavten* (Bavtastenen) over hans Ben menes naturligvis det thorvaldsenske Musæum. — *Biga* er en tospændig (her firspændig) Triumfvogn, anbragt paa Musæets Tinde.

Til Nr. 113. Man har kaldt Øhlenschlæger Nordens Digterkonge og Grundtvig Nordens Profet, og man har da tillige kaldt Henrik Steffens Ypperstepræsten, der indviede og salvede baade Kongen og Profeten, hver til hans beskikkede Embede. Og saa med Rette. Steffens var født af tysk Familie i Stavanger d. 2. Maj 1773, men hans Moder, en Bang, skal have nedstammet fra Hvidernes gamle Adelslægt (se Anm. til Nr. 38), og han fulgte som lille Dreng med sin Fader, der var Læge, til Helsingør. 1790 blev han Student ved Kbhvns Univ., og lagde sig saa efter Naturhistorien, hvorpaa han med offentlig Understøttelse foretog en mineralogisk Rejse (mest i Norge), og var saa i et Par Aar, 1796—98, Privatlærer i Naturhistorien ved Kiels Universitet. Studerede derpaa paa kgl. Bekostning ved forskjellige tyske Universiteter, men vendte 1802 tilbage til Kbhvn, hvor han holdt offentlige filosofiske Forelæsninger. Lynene laa paa hans Tunge, og de sloge ned i Aander som Øhlenschlæger og Grundtvig (hans Fætter), Mynster og begge Ørstederne. Aldrig för havde det vingede Ord lydt saaledes i de gamle Høresale, og aldrig för havde man haft noget levende Begreb om det fri Ords vældige Magt. Ogsaa udenfor Høresalene virkede han i Selskaberne og Lönkamrene ved sin vidunderlige Livlighed og uudtömmelige Aandrighed, og fra dette hans toaarige Ophold i Hjemmet begynder der med Rette en ny Tidsregning dansk Konst og dansk Videnskab. Der mødte ham desuagtet, og vel netop derfor, baade megen og ivrig Modstand, og de, der havde Magten og Indflydelsen, navnlig Hertugen af Augustenborg, vare ham haardt imod. Han modtog da 1804 Kaldelsen som Professor i Filosofi ved Universitetet i Halle, og hans øvrige Virksomhed, mangeartet og storartet, tilhører Tyskland. Dog deltog han 1840 i de skandinaviske Naturforskeres Møde i Kbhvn, og talte endnu engang varme og begejstrede Ord til Nordens Sönner. Det var om en fælles nordisk Videnskabelighed, han talte med saa ildfuldt et Liv og i saa rent et Dansk, at det atter her paa det glædeligste godtgjorde sig, at Æblet ruller dog aldrig saa langt fra Stammen, at det jo smager af Roden. Det var sidste Gang, han hilsede Kbhvn; han døde i Berlin d. 13. Febr. 1845.

Til Nr. 114. Fred med de døde! — Kristian d. 8de (f. 18 Sept. 1786) var en Sön af Arveprins Frederik, K. Kristian d. 7des Halvbroder. Han var i flere Henseender vel begavet af Naturen: havde en opvakt, livlig Aand, havde ikke blot Kærlighed til Konst og Videnskab, men et fortroligere Kjendskab dertil end Fyrster ellers, udtalte sig med Lethed og i et smukt Foredrag, og forbandt med en afgjort Tilböjelighed ikke blot til det smagfulde og pragtfulde, men til det ridderlige og romaneske, en stor naturlig Mildhed og Venlighed. I et vanskeligt Öjeblik kom han som Statholder til Norge (22. Maj 1813), og endnu vanskeligere blev hans Stilling ved Kielerfreden. Norge vilde ikke *„afstaas“* til Sverrig; Prins Kristian vilde ikke overlevere det; Frederik d. 6te gav ham uden-tvivl ligefrem Ordre til at søge at holde det for sig selv og sin Stamme; og efter Forfatningens Vedtagelse (17. Maj 1814) modtog han Valget som Norges Konge (Kong Kristian Frederik). Alt var ham dog imod, med Undtagelse af det norske Folks Kærlighed, og 10. Oktb. 1814 maatte han atter overgive til Norges Storting den Krone, det et Par Maaneder tidligere havde skænket ham. 25 Aar senere besteg han Danmarks Trone (3. Desb. 1839), en smilende Blomsterhave, gyngende paa Kanten af Vulkanens Afgrund; modtog et Rigsæble, hvis ene Side var udhulet af Forræderiets Orm. Han holdt Septret i aatte Vintre, og hjemvendte til sine Fædre d. 20. Jan. 1848. Han havde ikke bragt Kongeskibet i nogen roligere Havn, mens han stod ved Styret; han havde ikke klaret nogen af de Klipper, der omspændte dets Farvande; men det er sagt og troet, og vi tro det gjerne, at han i sin Dødsstund hviskede et kongeligt Ord i sin Söns Øre. Gud var ham god; thi han bortkaldte ham, inden det Jordskælv endnu havde rejst sig, som i sin Forfærdelighed vilde have knust hans Hjærte. — Medens Valdemar Sejer 1223 laa paa Jagt paa Lyø under Fyn, og træt af Dagens Anstrængelser var gaaet til Hvile med sine Mænd, lykkedes det „sorte Grev“ Henrik af Sverin i Nattens Mörke at liste sig i Land, og at bortføre Kongen med hans Sön. — Niels Ebbesen, se Anm. til Nr. 48—50. — Da Balder (se Anm. til Nr. 8) var lagt paa Baare, hviskede Odin ham noget i Øret; men, naar Gavnraad (Odin) spörger: „Hvad mon i Øret Odin hvisked Sönnen paa Baare, Baalet nær?“ — da maa Vaftrudner (Jætten) svare: „Ingen kan vide, hvad aarle du hvisked Sönnen i Øre.“ — Angul, ɔ: Slesvig, se Anm. til Nr. 10. — Tyragærdet, ɔ: Dannevirke. Nærværende Digt er skrevet i Mellemtiden mellem 28. Jan. (Helstatsforfatningen) og Marts 1848, — da enhver Dansk med nordisk Hu ængstedes for den Helstat, der truede med at drage Danmark fra dets nordiske Granner, Tyskland i Favn; truede med at skabe: „en Moder uden Mæle, med Börn foruden Sjæle“. Men Gud være lovet! Til „Kong Frederik den danske“ blev der ikke forgæves raabt: „kald, Konge, paa din Bonde!“ Maatte, som vi ville haabe, kun ogsaa „Guddomsordet“ blive i Aand og Sandhed „Folkets Dannevirke“,

og det skal sikkert vise sig, at det Folk, som dette Ord vil hegne, „kan ej i Døden segne".

Til Nr. 115. Kong Frederik d. 7de var Folket ukjendt, da han besteg Tronen; thi der var endnu ingen Daad, igjennem hvilken han havde talt, og det hilsede vel hans Danskhed „med Haab", men spurgte dog samtidig „med Frygt", om han var de store Tider voksen. Se for øvrigt Anm. til Nr. 120. — *„Den Sön, der næppe hendes Røst forstod"*; i mere end 300 Aar talte Oldenborgerne paa Danmarks Trone Tysk, ja der har været dem imellem dem, som næppe forstode Dansk; og först under de tre sidste Konger har Hofsproget været dansk. — Hel (Hela), se Anm. til Nr. 8. — *„Endskönt dens Moder Datter var af Skjold"*; Oldenborgernes Stamfader, K. Kristian d. 1ste, nedstammede paa Mødrenesiden fra Danmarks gamle Konger.

Til Nr. 116. Om Dannebrog se Anm. til Nr. 45. — Ogsaa Fanebæreren svinger Dannebrog, og for saa vidt flagrer den jo ogsaa „fra Soldatens Favn".

Til Nr. 117. Slaget ved Slesvig stod 1ste Paaskedag, d. 23. Apr. 1848. Vor Hær maatte vige for Overmagten, „men af Danmarks Ære den haver intet mist"; meget mere stod den imod saa heltelig og saa længe, at, skönt „blegnet er saa mangen Kind, færre er de faa", kunne vi endnu trøstig synge, at „for Danmarks Ære, vi end er nok at slaa", — naar det kun maatte undes os *„at slaa"*, og naar saa de, som skulle slaa det næste og de følgende Slag, maa kunne „staa fast" som de, der sloge ved Slesvig.

Til Nr. 118. Leopold Løvenskjold, en Sön af Norges nuværende Statholder, fødtes paa Fossum Jærnværk 31. Marts 1813. Man havde hidtil ikke næret store Tanker om ham, iblandt andet, fordi han hverken havde Ro eller Lyst til anstrængte og ordnede Studier; men tilfældigvis opholdt han sig ved Oprørets Udbrud i Kbhvn, og vilde straks som simpel Soldat træde ind i den danske Hær. Man vilde dog ikke modtage Udlændingen, men han lod sig ikke deraf skrække, og for at vinde dansk Borgerret købte han sig i dyre Domme et Hus i Kbhvn. Nu var Hindringen bortrøddet, og d. 30. Marts 1848 svor han Faneeden til Dannebrog. Allerede ved Bov (9. Apr.) var han i Ilden, men ved Slesvig (23. Apr.) udmærkede han sig saaledes, skönt han var syg ved Slagets Begyndelse, at han trak selve Schleppegrells Öjne paa sig. Da hans Batallion maatte trække sig tilbage, var han den sidste, som søgte Kompagniet, af hvilket han allerede ansaas som tabt, og han undgik virkelig og kun Fangenskabet ved med sikker Haand at sende en fjendtlig Offiser, som med sine Folk forfulgte ham, sin sidste Kugle. Som Korporal gik han nu til Norge for at hidkalde flere frivillige af sine Landsmænd; vendte tilbage med dem, og deltog som Sekundlöjtnant med Ære i Slaget ved Dyppel (Sundeved) d. 28. Maj. Hans æventyrlige Tapperhed, hans

hensynsløse Forvovenhed uagtet, var han endnu ikke truffet af nogen Kugle. I det næste Slag ved Dyppel (5. Juni) laa han i den forreste Kæde med en Afdeling Skarpskytter, og vedblev at forsvare sin Stilling, efter at den øvrige Del af Kæden havde trukket sig tilbage. Paa faa Skridts Afstand blev han da truffen af en Geværkugle, ravede nogle Skridt, og segnede. Hans Soldater vilde bringe ham bort, men han forbød dem det, i det han i den Sted befalede dem at gaa paa. Vi vandt da Sejren, men vi tabte ham. Han blev fangen. „Da han hørte, at Danskerne havde holdt sig tappert, tindrede hans Öjne af den sidste Glæde i denne Verden.“ Efter 6 Dages Lidelser døde han i Flensborg d. 11. Juni, æret af selve Fjenden. Hans Ben hvile nu paa Sønderborg Kirkegaard. „Han besad mange af de Egenskaber, som danne Krigeren: et ildfuldt, uböjeligt Mod, stor Udholdenhed, et let Sind og uindskrænket Hengivenhed i den Idé, i hvis Tjeneste han havde stillet sig. Ved sit jævne, fordringsløse Væsen indtog han Soldaten, hvis Yndling han var, og ved sin ualmindelige Sikkerhed som Skytte gjorde han mere end en almindelig Soldats Tjeneste. At han ikke var nogen Hverdagssjæl, godtgör tilfulde den Omstændighed, at han var den förste Normand, som gjorde mere end at opsende Ønsker for den Idé, der nu lever saa dybt i den nordiske Ungdoms Hjærter. Han faldt som en Mand, og hans Minde skal være velsignet!“ — Samme Dag som han faldt den danske Morgenstjerne og Svenskerne Leijonhufvud og Sommelius. — Soroaster og Konfusius, Hinduernes og Kinesernes Religionsstiftere; *Mongoler*, et Folkeslag i det indre Asien; Knox, en skotsk Reformator; Huss, en af Luthers Forgængere; Nero, en af Roms förste berygtede Kejsere.

Til Nr. 119. I Helteslaget ved Frederits d. 6. Juli 1849 betalte vi vor Sejer med Generalmajor O. Rye (se Anm. til Nr. 137), Oberstlöjtnant C. H. Kæsemodel, Major C. F. Krabbe, Kaptejnerne C. F. Bentzen, A. V. Fugl, J. C. Schwartz og J. P. C. Weldingh, Premierlöjtnanterne C. O. Cederström (svensk), A. Lagerbjelke (svensk), C. V. Moldrup og C. F. Tronier, Sekundlöjtnanterne L. Buch, A. Duse (svensk), G. V. Eichmüller, G. J. Flor, H. L. C. Grüner, C. H. Holst (norsk), C. M. Holst, R. E. Hyrup, J. C. C. Ibsen, A. F. Larsen, E. N. Lassen, V. A. Lorentzen, A. E. F. C. Møller, F. R. Petersen, C. Ravn, V. L. Rosenstand-Goiske, N. P. H. Schou, A. Sehested, O. C. Skeel, A. E. Ursin og C. Ussing, Lægen Blichfeld samt tre Hundrede Menige. Gud velsigne dem alle for den Trofasthed, som deres Blod beseglede! — *Thurs*, ɔ: Jætte. — *Frederiks Odde*, ɔ: Frederits. — Belejringen varede fra 7de Maj til 6te Juli. — (Kæsemodels?) sidste Ord, da han førte sine Folk i Ilden, var dette: „I Dag maa ingen vige!“ men dem har en Folkestemningen tillagt Rye.

Til Nr. 120. Helstatsudkastet af 28. Jan. 1848 (jfr. Anm. til Nr. 114) havde fyldt Danmark med bange Anelser, og det holsten-gottorpske Oprør udbrød. Men Frederik d. 7de hørte d. 21. Marts sit Folk igjennem Kbhvns

Borgerskab, og siden hørte han Martsministeriet. D. 23. Oktb. 1848 aabnedes den grundlovgivende Rigsforsamling paa Kristiansborg Slot. Den var sammensat efter en i det væsentlige folkelig og frisindet Valglov af 7de Juli, og Kongen forelagde den et i det væsentlige folkeligt og frisindet Grundlovsudkast. D. 5. Juni 1849 vedtoge dernæst Danmarks Konge og Folk den „Danmarks Riges Grundlov", som — den have sine Pletter som ethvert andet Menneskeværk — vi ville haabe til Gud, at vore sildige Börnebörn endnu skulle glæde sig ved som deres Friheds og Borgerfreds rette og gode Grundlag. Men mindes skulle de da med det samme, at, ligesom vore Fædre for henved 200 Aar siden, et Vidunder i Historien, frit og frivillig, med kongelig Gavmildhed, lagde Enevoldsmagten i Kongens Haand, saa lagde Kong Frederik d. 7de frit og frivillig, med sand folkelig Gavmildhed, den lovgivende Magt i et trofast Folks Haand, atter et Vidunder i Historien, og godt at vende Blikket hen paa, naar dette andensteds ser de skræmmede Fyrster under Folkets vilde Trusler at give fejge Tilsagn, som de troløst kappes om at bryde.

Til Nr. 121. Jeg har sluttet nærværende Samling med Holger Danskes Hilsen, fordi jeg mener, at det nyeste og bedste, der har begivet sig imellem os, er Holgers Hjemkomst, „den usynlige Landeværns-Aand, som skyder Skjold og skifter Hug og holder Stand for gamle Danmark, dets Navn og Ære, dets Folk og Fyrster, Minder og Modersmaal." — Holger Danske (jfr. Anm. til Nr. 23) er ingen anden end Folkeaanden, og at den er vaagnet af sin Dvale, eller er dog i Færd dermed, derom mener jeg, at der gaar Syn for Sagn, men det skal Stund for Stund endnu klarligere godtgöre sig, til Fred og Frelse, til rigelig Velsignelse for Danmark og til Nordens Ære.

Til Nr. 122. Kong Ring var død, og Bønderne mødte til et nyt Kongevalg. De vilde vælge Frithiof til Konge, men han løftede sin Myndling, Rings unge Sön, paa Skjoldet, og udraabte saa ham til Konge. — Oden, se Anm. til Nr. 1. — Balder, se Anm. til Nr. 8. — Forsete, Balders Sön (med Nanne), hans Efterskin, „neddysser al Kiv, og forholder sig til sin Fader, som Glimt til Glans". Han boer i Glitnerborgen, der har gyldne Söjler og Sølvtag, og alle de, som komme harmslagne til ham, „blive venlig og vel forligte, saa en bedre Domstol end hans gives der hverken mellem Guder eller Mennesker."

Til Nr. 123. Ganske vist havde Sverker Karlsson sin Faders Død at hævne, men denne Sag var dog nu allerede 40 Aar gammel. Derimod havde han selv et yngre Mord paa sin Samvittighed, i det han paa Elgarås havde myrdet de tre unge Kongesönner. Men den ældste af de fire var endnu tilbage; han var paa den ædle Fale Bures Arme flygtet til sin Frænde Hakon Jarl i Norge. „En konung, befläckad af oskyldigt blod och orättfärdighet, fastän till en tid folket är tyst, känner dock likasom

en tryckande tyngd öfver landet lagd, den det väntar läglig tid att sig afbörda. Till Norrige spordes, så väl från Svear som Götar, en längtan efter den sista telningen af den gamla och den kära konungastammen. Derföre utrustade Håkan Jarl i Norrige den unge konungasonen Erik med något folk och goda vapen, att hämnas sina oskyldiga bröders blod och återtaga sitt fädernerike. Fale Bure förde ock en här af Nordlanden honom till möte, och mycket folk samlades till hans baner. Så utrustad och väl understödd, dock mest af folkets kärlek, drog den unge Erik ned till Götalandet och mötte sin fiende Sverker, som efter den ättens sed hade sitt mesta stöd ifrån Danmark. Hans drottning Bengta var den tappra och i Danmark mägtiga herren Ebbe Sunesons dotter, och denna såsom oöfvervinnerlig hållna krigshöfding, med många andra i krigssaker väl öfvade och pröfvade danska hjeltar samt med en stor krigshär, tågade upp i Götalandet, tilldess de mötte de svenska och den unga konungasonen Erik vid *Lena* i Vartofta härad. Det var något efter midvintern [7. Febr. 1208], som det blodiga slaget stod. Biskop Peder Suneson af Roskilde [en Broder til den berömte Anders Sunesen; se Anm. til Nr. 45] samt hans bröder Ebbe och Lars anförde danska krigsfolket, och ärkebiskoparne i Upsala och Lund voro närvarande bland konung Sverkers vänner. Bland de tappra Svenskar, som der stridde för konungasonen Erik, var en ypperlig ung man af Folkunga slägt, Eskil af Skara, som denna tiden började blifva namnkunnig: han förde Eriks baner under slaget och egde det sedan såsom gåfva af konungen för trohet och visad mandom i striden. De danske anföllo med stort gny och mycken mandom, men mera öfvermod, emedan svenska hären mot deras tycktes fåtalig och ringa; men trofasta armar styrkas mycket af rättvis sak, och blodskuld låg öfver Sverkers vapen. Striden var hård, och danskarne voro den gången sena till att fly; derföre, oansedt de tappade slaget, prisades dock krigshöfvidsmännens tapperhet högeligen, och föllo der de flesta af dem." — „Likasom Odin hin gamle i slaget på Fyrisvall var med, så fortäljes ock, att han varit med i slaget vid Lena." — „Det är en sägen, att af adertontusende Danskar femtiofem allena kommo tillbaka. Bland dem var konung Sverker." (Afzelius: „Svenska Folkets Sago-Häfder".) — Erik Menved var dengang Danmarks Konge. — *Halland* (hvori Fæstningen *Varbjærg*) hørte dengang til Danmark; *Hallandsås* hedder den Bjærgryg, som skiller dette fra Skaane. — Det har i Sverrig været almindeligt at kalde alle Danske *Jutar* (Jyder).

Til Nr. 124. Tungt hvilede det danske Aag paa Sverrig, der under den udulige Erik Pommeraner (jfr. Anm. til Nr. 55) udsugedes af blodgjerrige og ugudelige Fogder, iblandt hvilke navnlig Jyden Jøsse (ɔ: Jens) Eriksen erhværvede sig et forbandet Navn. „Behagade honom något i bondens bo, var det end hans hustru eller dotter, så bortröfvade han dem och lät dem föra till sitt slott; djerfdes någon frimodig man sätta

sig emot hans villja och begär, så fasttogs han och misshandlades med trug och slag, ofta till döds. Beryktad mycket omkring landet blef hans grymhet af det osedvanliga sätt att plåga folket, så att deruti var både hån och smärta; såsom den straffåtgärd, som kallades *att röka bönder*, då de upphängdes i rök, vid pålar fastbundna, hvarvid många satte lifvet till." Det var i Dalarne, at Jösse Eriksen var Foged, og Dalkarlen har altid haft et godt Navn som fribaaren Mand. Ej heller denne Sinde forglemte han sig selv. „Vid Kopparberget i Dalarna bodde en man, som het Engelbrekt Engelbrektsson. Han var en friboren svensk odalman i sin bästa ålder och hade i sin ungdom uti främmande herrars hof blifvit väl öfvad i vapenlekar och ridderliga seder. Ett hurtigt och frimodigt Dalkarlaskick och oförfäradt sinne gjorde hans utseende behagligt, ändock han var liten till vexten. I Dalallmogens stora folkförsamling blef han, såsom känd att vara en vis och försigtig man, utkorad till höfvidsman. E. var en folkvän och hade länge sett med sorg och harm sina landsmäns hårda förtryck och de utländska herrars samvetslösa framfart, hvadan han ock nu, utan att betänka sin egen fara, åtog sig det svåra värf, att ettdera skaffa sitt folk rätt, eller ock utkräfva hämd af dess förtryckare." (Afzelius: „Sago-Häfder".) E. søgte forgæves at göre Ende paa den ugudelige Færd ved personlig at henvende sig til Kongen; han forsøgte det to Gange forgæves; og han greb Sværdet. Guds Velsignelse ledsagede Folkets Mod og dets retfærdige Sag; allevegne bleve Danskerne slagne og jagne. Sverrig var frelst. Men paa en Holm i Søen Hjælmaren, som endnu bærer Engelbrekts Navn, overfaldtes han d. 6. Maj 1436 med dyrisk Vildhed af Forræderen Måns Bengtsson Nattochdag, hvis Stridsøkse Slægthævnen førte, skönt, som E. antog, den gamle Tvist var bilagt. I de næste tre Slægtaldre var Sverrig afvækslende frit eller Danmark undergivet; men, ligesom Sagnet vil, at Huss paa Baalet sang om den kommende Luther, lige saa frejdig havde E. i sin Dødsstund kunnet spaa sit Fædreland dets Gustav Vasa.

Til Nr. 125, 126 og 127. Om Gustaf have vi udtalt os i Anm. til Nr. 59, om Kristjern i Anm. til Nr. 58, og didhen henvise vi. Vi elske dem begge, den underkuede Almues Mand, Kristian, og den fortrykte Friheds Mand, Gustav, og mene, at nærværende Digte kunne prægtig enes med Nr. 58. Kristian var Tyran, fordi han vilde sætte store Ideer igjennem i en Tid, der endnu ingenlunde var modnet til dem; Sverrig var trælbundet, ikke fordi Kristian var dets Hersker, men fordi Tiden var en saadan, i hvilken Individets — Svenskens — Ret umulig kunde göre sig gældende ligeover for Magten, ikke Kristians, ikke Danmarks, men en ilde anlagt og ulykkelig haandhævet Forenings. Kristian faldt, og vi sörge; Gustav sejrede, og vi juble. — *Brunbäcks* Færge gaar over Dalelven, hvor denne omtrent danner Grænsen mellem Vestmanland og Dalarne. I dette Slag (Febr. 1521) deltog Gustav ikke personlig, han var

dengang paa en Rejse i Helsingland; men Anførslen havde han overgivet til Peder Svensson af Viberboda. Dalkarlenes Pile gjorde saa lyst i dette Slag, at det senere har gaaet under Navnet Pilekrigen. — *Hin*, ɔ: hin håle, hin onde, Fanden. — *Södermalm*, ɔ: en Del af Stokholm. — *Langfredag* 1521 blev Peder Ugla med sine Dalkarle slaaet ved Køping af Anders Pedersen paa Strø. — Paa *Tuna* (Rumfartuna) Hede mønstrede Gustav sine Dalkarle 3. Maj 1521, og deres Antal skal da have udgjort 15000 Mand, men først efter Slaget ved Vesteraas og flere andre mellemliggende Begivenheder kunde han ved Midsommerstid begynde Stokholms Belejring, som varede uafbrudt i fulde tvende Aar. Først d. 1. Juli 1523 overgav Diderik Slaghæk By og Slot, og 3. Juli (23. Juni gl. St.) holdt Gustav sit höjtidelige Indtog i det befriede Riges Hovedstad. — En af Gustavs Anførere var Peder Fredag, og han havde sin Lejr ved Glie (nu Drottningholm). Han fik engang at vide, at de belejrede Danskere vilde angribe ham selve Juleaften for at „smage paa hans Jule-*Øl*"; han beredte sig da saa snildt, og tog saa hvast imod dem, at de, som undslap hans Sværd, glemte aldrig siden hans Juletønde.

Til Nr. 128. Kong Erik d. 14de dömte 1563 sin Broder, Hertug Johan, fra Livet, men lod det dog bero ved evigt Fængsel, der ogsaa varede, til Johan slap ud, for at sætte Erik ind. „Hertig Johans dödsdom var beseglad af ständerna, men ännu felades underskrift af Hertig Magnus [den tredie Broder]. Ehuru svag och veksinnad, var han dock högst svår att öfvertala härtill. Göran Persson, Hogenskild Bjelke och Dionysius Beurreus reste fram och tillbaka i detta ärende. Man smickrade den svaga prinsen. E. lät vid riksdagen öfverflytta arfsrätten till riket från J. på M. Han lät gifva honom en rik och präktig hofhållning, och tjusade honom med hoppet om den sköna Maria Stuart, till hvilken det äfven sändes flera beskickningar i denna afsigt. Så lockad och bestormad från alla sidor, gaf M. slutligen efter, och skref under. Men från denna dag hade han ej en enda glad stund mera. Han tärdes af ständiga samvetsförebråelser, och ansåg sig för en brodermördare. Med sin svaga själ kunde han ej bära dessa plågor, utan blef slutligen aldeles vansinnig. Han bodde under denna tid på Kongsbro gård i Östergötland, der Motala å faller ut i sjön Roxen. Der tyckte han sig ofta se, huru den sköna hafsfrun höjde sig öfver vattnet, och började en sång så ljuf, att han slutligen säges hafva hoppat ur det höga fönstret midt i vågorna. Lyckligtvis blef han oskadad, och väktaren fick upp honom igen, men en visa om denna händelse sjunges i hela Sverge. Folket berättar deri saken på sitt vis; de säga, att hafsfrun trollat svagsintheten på M., till straf för det, han ej ville stanna hos henne. En annan orsak uppgafs af jesuiten Possevinus, då han under Johans tid var i Sverge. Denne försäkrade nemligen, att M. blifvit af Gud slagen med vansinnighet derföre, att han i sin ungdom velat utdrifva nunnorna ur Vadstena kloster. M.

förblef i detta olyckliga tillstånd hela sitt öfriga lif, eller i 32 år. Först år 1595 gjorde döden slut derpå." (*Fryxell:* „Berättelser ur Svenska Historien.") — „Vi ega få visor, med mera poesi i både tankar och språk, till och med i de splitternyaste vissamlingar. Det är sista gång den mythiska sången på allvar uppstämdes i Norden, — således den siste koral i Asamythens tempel! Och denna minnesblomma satte det „endast theologiska" Reformationsseklet på den Wasasonens graf, om hvilken den döende K. Gustaf intygade: *„Du är mig kär, du gjorde mig aldrig någon sorg"*..... Historien berättar, att hertigen under ett anfall af yrsel år 1579 trodde sig se en sjöfru strax utanför på Vettern, som vinkade honom. Förtjust af hennes skönhet och sång, kastade han sig ut från ett fenster i andra våningen, ned i slottsgrafven, men blef räddad af en trogen tjenare. Hertigen påstod sig hafva blifvit af tvenne uppräckte armar i sitt fall emottagen. Man finner här sanningen af det omdömet: „Wasarne voro sällan obetydlige." Äfven der förståndet svikit, måste fantasien framstå minnesvärd." (*Wieselgren:* „Sveriges Sköna Litteratur.")

Til Nr. 129. Jfr. Anm. til Nr. 79 og Nr. 130. Kung Fredrik, ɔ: Frederik d. 4de; — Kung Carl, ɔ: Karl d. 12te, som efter det tabte Slag ved Pultava gik til Tyrkiet, medens Sverrig paa ny blev angrebet af Danmark. — Aar *„sjuttonhundra,"* da Karl gik i Land ved Humlebæk og tvang Danmark til den ydmygende Fred i Travendal. — Räfvenklo, ɔ: Kristian Ditlev Reventlov (f. 1. Juli 1671, † 1. Oktb. 1738), som tilligemed Jörgen Ranzau led Nederlaget ved Helsingborg (10. Marts 1710, som svarer til den næstsidste Dag i „göjemånad," ɔ: Februar, gl. St.). — Magnus (Måns) Stenbock, en Sön af Helten Gustav Otto S., „hvem han overgik baade i Lykke og Ulykke," var født i Stokholm 22. Maj 1664. Han erhværvede sig som Statsmand og Taler et berömt Navn, ja selv som Skönaand (Digter, Træskærer, Maler og Komponist) et agtet og anset Navn, men berömtest blev han dog som Hærfører: „han, som vann generalsrangen af Karl XII vid *Narva*, men ännu mer han, som, erinrande om Romarens uttryck, att en stor anförare bör kunna stampa en här fram ur jorden, och om Grekens uttryck, att det är farligare att möta en här af hjortar, anförda af ett lejon, än en här af lejon, anförd af en hjort, vann segrarne vid *Helsingborg* och *Gadebusch* i spetsen för unga rekruter, nyss begabbade „gedepoger" och „träskoryttare." — Efter Slaget ved Helsingborg flyttedes Krigen over til Tyskland, og her stod Slaget ved Gadebusk (20. Desb. 1712). Derpaa afbrændte Stenbock med unyttig og utilgivelig Grusomhed Altona, og drog saa op i Slesvig, men nødtes her til at kaste sig ind i Tønning, hvor han 16. Maj 1713 maatte overgive sig og sin Hær som Krigsfanger. Han førtes da til Kbhvns Kastel, i et grusomt og uværdigt Fængsel. 6. Marts 1717 endte Døden hans Lidelser.

Til Nr. 130. Karl d. 12te (f. i Stokholm 7. Juli 1682, Konge 25. Apr. 1697) er en saa interessant og æventyrlig Personlighed, at vi dels

maa anse ham for almindelig bekjendt, dels umulig endog blot nogenlunde kunne skildre ham i de faa Linier, vi kunne skænke hans Minde. 15 Aar gl., da han besteg Tronen, erklæredes han straks af Stænderne for myndig; han syntes dog ikke at have sønderlig Lyst til Regeringssagerne; hans Hu stod til Björnejagten. Denne Tidspunkt forekom Naboerne bekvem, og Frederik d. 4de af Danmark, Avgust d. 2den af Polen og Peter d. 1ste af Rusland sammensvore sig om at ydmyge det Sverrig, der hidtil havde spillet for stolt og betydningsfuld en Rolle. Fr. tvang han dog til Freden i Travendal (8. Avg. 1700), og gik saa mod Moskovitterne (ɔ: Russerne, af Moskov, Ruslands daværende Hovedstad). Med 8—10000 Svenske traf han ved Narva (30. Novb. 1700) 50 til 80000 Russer, men i mindre end et Kvarter var den russiske Lejr stormet, og der paafulgte et Blodbad, i hvilket 18000 Russer bleve paa Valpladsen, medens Resten flygtede. Det var Karls Prøveklud i Krigerhaandværket; thi med Danmark var det ikke kommet til noget Slag. Han gik nu mod Polen, tilkæmpede sig Sejer paa Sejer, afsatte Avgust og indsatte Stanislavs til Konge. Han blev staaende i Polen, og Fyrster og Gesanter i svære Mængde, iblandt dem endog den store Marlborougb, begave sig til hans Lejr for at underhandle med ham. De forandrede dog saa lidet hans Planer, som de udforskede hans Hensigter. Tysklands skönneste Kvinde, „tvende Hundredaars berömteste Kvinde," den ved sin Skönhed, kvindelige Ynde, Snildhed, underholdende Veltalenhed, Vittighed, videnskabelige Dannelse og Talentfuldhed over hele Evropa saa beundrede *Maria* Avrora (Avrora, ɔ: Morgenrøden, var i Roms Mytter en af de skönneste blandt Gudinderne) *Königsmark,* gik ogsaa til ham (1702), for at bevæge ham til Fred, men han vilde ikke stæde den, der nogle Aar tidligere havde været Avgusts Mætresse, om hun end selv senere havde revet sig ud af dette Forhold, for sine Öjne. — Ved Pultava (8. Juli 1709) veg hans Lykke for Russernes Masse, og han maatte flygte til Tyrkiet. Nu kastede alle hans gamle Fjender, og flere til, sig over hans ulykkelige Land, medens han selv blev liggende i Bender til Trods for Tyrkernes ugæstvenlige Lyst til at fjærne ham. Endelig brød op herfra, og kom 22. Novb. 1714 til Stralsund, hvorfra han (jfr. Anm. til Nr. 81) i Desb. 1715 gik tilbage til Sverrig. Han gjorde nu (1716–18) to Indfald i Norge; men paa det sidste fandt han for Frederikshald sin Død (11. Desb. 1718). Man fandt ham død i en Løbegrav, lænet til Sværdet, med Hovedet gjennemboret af en Kugle; i Lommen havde han Gustav Adolfs Portræt samt en Bönnebog.

Til Nr. 131. Vi skulle kun kortelig angive det historiske Indhold af denne berömte Vise, der har fundet sine hundrede Efterlignere, men ingen, som kom den nær. — Fröken, ɔ: Dronning Kristine, den store Gustav Adolfs eneste Barn (f. i Stokholm 16. Desb. 1626, † i Rom 19. Apr. 1689), aftakkede i et Anfald af Lunefuldhed d. 16. Juni 1654, og

forlod næsten samtidig sin Krone og sit Fædreland. Om det Udtryk, at man „narrede“ hende væk, er saa ganske historisk, derom turde der dog vistnok være grundet Tvivl. Endnu Juleaften samme Aar traadte hun i Bryssel over til Katolisismen. — Efter hende var Karl d. 10de (f. 4. Desb. 1622) Sverrigs Konge. I Trediveaarskrigen erhværvede han sig et udmærket Navn som Feltherre; et endnu större vandt han sig dog mulig i Danmark 1657—60, især ved den berömte Is-Overgang (1658), da han i 14 Dage gik over 6 forskjellige Vande, af hvilke det ene er over tre Mile bredt, og det med 3000 Fodfolk, 9000 Ryttere foruden alle Kanonerne, Pakvognene osv. Men han døde saa tidlig (allerede 22. Febr. 1660), og efterlod sig kun en 5aarig Sön, Karl d. 11te (f. 6. Marts 1655), I hvis Mindreaarighed hans Moder, Enkedronningen, med de fem store Rigsembedsmænd førte en jammerlig Regering. Kongens Opdragelse blev yderst forsömt, og da han var 20 Aar gl., kunde han hverken læse eller skrive; men han havde gode naturlige Ævner, og indhentede i en modnere Alder den forsömte Dannelse. Han „holdt Styr paa sit Hus som en Karl,“ gik han end sædvanlig temmelig egenraadig frem. Hans Kone, hvem ogsaa Visen saa berömmelig fremhæver, var Prinsesse Ulrikke Eleonore af Danmark (f. 21. Sept. 1656, † 5. Avg. 1693), der for sin Fromhed og Hjærtensgodhed endnu lever i et velsignet Minde i Sverrig. Ham selv lagde Umaadelighed i Mad i Graven længe för Tiden (25. Apr. 1697), og han fulgtes paa Tronen af sin 15aarige Sön, Karl d. 12te, om hvem vi henvise til foregaaende Anm. — Dennes eneste Søster, Ulrikke Eleonore (f. 3. Febr. 1688, † 15. Desb. 1741), fulgte ham paa Tronen, men var en temmelig simpel og svag Kone, der allerede 1720 overgav Regeringen til sin ikke mere betydende Mand, Kong Frederik d. 1ste, en født Landgreve af Hessen (f. 8. Maj 1676), under hvem Sverrigs Anseelse vedblev at dale, medens adelige Partistridigheder, forargelige Rigsdagsoptöjer og skændige Nederlag næsten afgave de eneste Livstegn. Fr. døde 5. Apr. 1751, og efterfulgtes af sin valgte Arving, Adolf Frederik af Holsten-Gottorp (f. 14. Maj 1710), i Begyndelsen af hvis Regering (1752) nærværende Vise er forfattet, hvorfor det hedder i den, at „jag aldrig vet än, dä låti så väl för bå junker å häl,“ mens Sandheden dog er, at alle Jammerlighederne fra den forrige Regering gik over til den ny, — hvis man kan tale om en ny, hvor Kongen er *forpligtet* til at tiltræde de *fleste* Stemmer i et folkefjendsk Raad af egennyttige Adelsmænd, hvilke Meninger han end selv maatte have, og hvilke Længsler end det sukkende Folk maatte nære.

Til Nr. 132. I „Fredsslutet“ til Frederikshamn, en By i det sydlige Finland (17. Sept. 1809), afstod Sverrig til Rusland, hvad det fra tidligere Afstaaelser endnu havde tilbage af sit gamle Kornkammer Finland, — omtrent 5000 Kvadratmile; et Land, hvis Indbyggere jo vel tilhøre den store slaviske Folkestamme, og saaledes ere fremmede for Norden, men

dog i en Række af Hundredaar ærlig havde delt Ve og Vel med Sverrig; — afstod dette til sin arrigste Fjende, som det saaledes fik lige ind paa Livet af sig, og hvis „Malmpegefingre“ fra Aalands kæmpemæssige Fæstningsværker hverken pege venlig eller fredelig paa det nære Stokholm, Nordens Grænsevogter imod Østen. Der er derfor heller intet, der græmmer Svensken, som Tabet af Finland. „Tillbakataga Finland och piska Ryssen!“ er hans Morgen- og Aftenbön. — „*Rofvels kejsarfåglar*,“ ɔ: Ruslands Aleksander og Frankrigs Napoleon. — Numantia, en By i Spanien, kom 140 för Kristus i Krig med det overmægtige Rom. Scipio Æmilianus belejrede den, og tilsidst hjemsøgtes den af den skrækkeligste Hungersnød. Da Indbyggerne endelig saae, at de ikke kunde forsvare sig længer, og dog ingenlunde vilde overgive sig til sine lige saa forræderske som grusomme Dødsfjender, stak de Ild paa Byen og begrove sig selv i dens Flammehav. — De Franske angrebe 1808 Saragossa, hvis Indvaanere under den tapre Palafox forsvarede sin By med et æventyrligt Heltemod. Efter et vedholdende hæftigt Bombardement, efter at en hel Del af Staden ved Undergravninger var sprængt i Luften, omtrent Halvparten af Forsvarerne faldne, og Gade for Gade, Hus for Hus, ja næsten Stokværk for Stokværk stormet og sprængt, overgave Lævningerne af Besætningen sig selv og Byen d. 21. Febr. 1809 til den franske Feltmarskalk Lannes. — „Sveaborg, Finlands förmur, en fästning af första ordningen, ett Nordens Gibraltar, ett alster af femtio års mödor och mer än 25 millioners omkostnad, som Sveriges Lejon uppbyggt mot Rysslands Örnar på sex öar i granit och med granit, öfverlemnades 3. maj 1808 af Cronstedt åt Suchtelen, med 900 kanoner till valls och nära 5000 mans garnison. Denna eröfring kostade Ryssland endast några veckors blockad, några kanonskott, omkring 100 man och några underhandlingar.“ — Ratan er en Ladeplads med en god Havn i Vesterbotten, norden for Umeå. I et Fjældpas her slog og fangetog Kamensky 1809 et betydeligt svensk Troppekorps, hvis Stilling var saa stærk, at, da — jeg tror, det var Wrede — kort efter kom did, udbrød han: „Ved Gud, havde jeg været her, der skulde ingen Rotte være kommet igjennem uden min Tilladelse.“

Til Nr. 133. Sverrig havde atter Krig. Allerede i Maj 1812 tegnede alt til et Brud med Frankrig; i Maj 1813 stødte Kron*prinsen*, Karl Johan (se næste Anm.), med 22000 Svenske til det imod Napoleon sammensvorne Evropas Nordarmee i Tyskland. — *Danmark* var dengang Frankrigs Krigsfælle, og altsaa Sverrigs Fjende som saa tit forhen.

Til Nr. 134. I det sydligste Frankrig, ved Pyrenæernes Fod, i den lille By Pau, fødtes Karl d. 14. Johan d. 26. Jan. 1764. Hans Døbenavn var Johan Baptist Julius (Jean Baptiste Jule) Bernadotte, og hans Fader, i hvis Aarer man har villet finde morisk Blod, var Jurist. Selv var den sygelige Dreng bestemt til samme Livsbane, men efter Faderens Død

traadte han 1780 som frivillig Soldat ind i Hæren. Ti Aar senere var han endnu kun Underoffiser; men Revolusjonen kom til, de adelige Offiserer flygtede, og i Novb. 1791 blev han Löjtnant. Efter at have udövet glimrende Bedrifter ved Rhin og Maas, udnævntes han allerede i Juni 1794 til Brigadegeneral, og havde dog to Gange tidligere frabedt sig denne Udnævnelse; inden Aarets Udgang var han Divisjonsgeneral. Der følger nu en lang Række af glimrende Bedrifter, som vi maa overspringe; ej heller kunne vi følge ham som Guvernör over forskjellige erobrede Lande, som Gesant, Krigsminister osv.; det maa være os nok at tilföje, at, da Buonaparte (Napoleon) vilde vinde ham for den tilsigtede Statsomvæltning (1799), erklærede Bernadotte, at i sligt tog han ikke Del, men, sendte Regeringen ham sin Befaling, „drog han gjerne *imod* den, som ad ulovlig Vej vilde omstyrte det bestaaende.“ Der havde saa dog aldrig fundet noget sympatetisk Forhold Sted mellem Bernadotte og Buonaparte, og den sidste erklærede om den förste, at der hos ham „sad et fransk Hoved paa et rommersk Hjærte.“ Ikke desto mindre udnævnte Napoleon ham 1804 til Marskalk af Frankrig, 1805 til General-en-Chef og Statholder i Hannover, og 1806, efter Slaget ved Austerlitz, til Prins af Pontecorvo. Som Hannovers Statholder, som Hansestædernes Guvernör havde B. erhværvet sig et godt Navn som dygtig og retvis Styrer; da han 1808 laa i Danmark for at före Krigen over i Sverrig, var hans Navn blevet mere kjendt i Norden end nogen anden fremmed Krigers; da han i Novb. 1806 tog et svensk Korps til Fange ved Traven, havde han behandlet Fangerne paa en Maade, som de ikke senere glemte; og da Sverrig 1809 sluttede Fred med Danmark, ilede han at göre den svenske Handel Indrömmelser, som mishagede Napoleon; alt dette og mere i Forening gjorde, at Rigsdagen i Örebro d. 21. Avg. 1810 udnævnte den Mand til Sverrigs Kronprins, som efter Slaget ved Vagram (Juni 1809) atter havde stillet sig paa en spændt Fod med Verdenskejseren, som denne desuagtet havde overdraget Kirkestatens Bestyrelse, og som han nu ikke uden Ængstelse saae ved Sverrigs Ror. Napoleons sidste Ord til Karl Johan — dette Navn antog Sverrigs Kronprins — var: „Jeg venter til Maj; men da forklar Dem: Ven eller Fjende!“ — Han blev Napoleons Fjende, og Napoleon faldt imod ham og Evropa; derpaa forenede han Norge og Sverrig med hinanden; besteg saa Tvillingtronen (5. Febr. 1818) efter Karl d. 13des Død; og holdt i 26 Aar Septeret, ej til alles Tilfredshed, men dog saaledes, at man paa begge Sider af Kølen begræd hans Død, og at nærværende Sang er blevet en Folkesang. Han døde 8. Marts 1844, fulgt paa Tronen af sit eneste Barn, Kong Oskar d. Iste, hvis Valgsprog er: „Sanning och Rätt.“

Til Nr. 135. Paa Svensk har man flere Digte, der kækt synge Fremtidens Haab om Nordens Enhed i Kærlighed og Fred. I Danmark og Norge udtoner Harpen sig, Gud være lovet! alt hyppigere og hyppi-

gere i samme gode Aand. — Sundet, ɔ: Øresund. — At det var Harpens Strænge, at det var vore herlige Digtere, Atterbom, Blicher, Geijer, Grundtvig, Ingemann, Tegnér, Øhlenschlæger o. fl. (vi nævne dem i Bogstavorden; thi vi kjende ingen Rangforordning), der lagde den første Bro imellem det, som Politikkens Furier havde sønderrevet, er en glædelig Kjendsgjerning, — en endnu glædeligere er det, at Folket vandrer gjerne over den nybyggede Bro, over hvilken ej blot „ideer bytas" og „hjertan sammangjutas," men „Nordens sköldar till hvarandra slutas," — glædeligst, at dette træffer sammen med Folkesuverænitetens Tid, om hvilken, hvis ellers om nogen, man dog vel turde haabe og vente, at i den „äfven politiken har fått hjerta."

Til Nr. 136. Nordens største Sagamand paa ny Regning, Erik Gustaf Geijer, fødtes paa Ransæter Brug i Værmeland 12. Jan. 1783. Han har selv beskrevet os sin Ungdom, Manddom og første Barndom i sine „Minnen" med saa livlig og elskelig en Sandhed som kun faa Forfattere; og den bortgangne Stormands sjældne Betydning for hans nærmeste Fædreland som for hele Norden, ja for Menneskeheden, er dernæst tegnet os Danske i et veltalende Foredrag af C. Ploug: „Til Minde om Erik Gustaf Geijer" (Kbhvn 1848). Hertil henvise vi hver den, der ønsker at kjende Sverrigs — ja Nordens — Yndling som Menneske og Borger, som Historiker og Statsmand, som Filosof og Lærer, Digter og Tonekonstner. „Faklerne, der lyste Geijer til hans sidste Hvilested, ere forlængst slukte i Nattens Mörke; men *„Morgonen randas!"* Engang skal den Dag gry, som han har forudset, som han har forberedt, den Dag, da Menneskets Rettigheder skulle erkjendes og stadfæstes i Stat, som i Kirke, den Dag, da fri Samfund af fri Mænd skulle skabe et nyt Norden, hvis Bedrifter ikke skulle staa tilbage for det gamles *„Häfder."* Den Dag skal kaste et fuldt og stærkt Lys over hans beskedne Grav, og om Erik Gutaf Geijers Navn slynge en Krans af uforgængelige Straaler." — Han døde 24. Apr. 1848. Saa tit var han för løftet paa sine Studenters Skuldre „i gullstolen." Et Par Dage senere holdt han sidste Gang sit Indtog i det minderige Upsala, atter baaren paa Studenternes Skuldre; men det var i den sorte Kiste; og for sidste Gang ombrustes han af den dejlige Melodi, til hvilken han selv satte Ordene: *„Viken, tidens flygtiga minnen!"* Hans eget Minde skal dog ingensinde vige fra Nordens bankende Hjærter, saa længe endnu Nordstjærnen sidder fast paa Himmelbuen.

Til Nr. 137. Jfr. Anm. til Nr. 119. — Olaf Rye var født d. 16. Novb. 1791. Da Norge 1814 blev forenet med Sverrig, gjorde dette et saa uhyggeligt Indtryk paa ham og to andre af vore bekjendte og fortjente norskfødte Offiserer (Schleppegrell og Helgesen), at de udtraadte af den norske Hær og ad nogen Omvej indtraadte i den danske, med hvilken de under Okkupasjonen laa i Frankrig. Senere laa Rye i en lang Række

af Aar i Rensborg, hvorfra han först 1842 kom til Kbhvn. Hans Navn var endnu ukjendt i Land og Folk, da det holsten-gottorpske Oprør udbrød. Han skal et Öjeblik have betænkt sig paa, om han enten skulde blive tilbage at formere Reservebatallionen, eller med sin egen Batallion gaa mod Fjenden, og med det samme stille sig ligeover for dem, til hvem han under sit lange Ophold i Rensborg var personlig knyttet, tildels med meget ænge Baand. Men „han kunde dog ikke forlade sin Batallion;“ han tog sin Beslutning som Mand, og var den siden tro indtil sin Død. Allerede i Slaget ved Bov hendrog han i höj Grad ved sit personlige Mod Opmærksomheden paa sig, forøgede den i Slaget ved Slesvig ved sine dygtige og velberegnede Forholdsregler, og var efter Slagene i Sundeved en af Folkets Yndlinger. Endnu mere vandt han dets Kærlighed og Beundring i Felttoget 1849. Efter Slaget ved Gudsø og Frederitses Belejring førte han med Æren det höjre Flankekorps langsomt tilbage igjennem Jylland, uden selv at lide noget Tab, hvorimod han tilföjede den overlægne Fjende ikke faa Tab. Han havde naaet 4 Mil paa denne Side Aarhus, da han fik Ordre til med en Del af sit Korps at udskibe sig fra Helgenæs, for at deltage i det paatænkte Udfald fra Frederits. Der var — kan man næsten sige — i den hele Krig ikke kæmpet et Slag, hvori han ikke havde været med. Han kæmpede da ogsaa Helteslaget med ved Frederits, men betalte Sejren med sit Blod, med sit trofaste Liv. Han hviler dog ikke i Bavtahöjen, som gjemmer de øvrige Ædlinger, men paa den militære Kirkegaard ved Kbhvn; d. 15. Sept. 1849 „begravede Folket ham her med sine Konger, fordi han havde gjort vel imod Folket“ (vi laane dette fra Grundtvigs Ligtale over Ohlenschlæger); Kong Frederik d. 7de fulgte ham til Fods til Graven; i ethvert dansk Hjærte har han sin Mindegrav.